

បទបញ្ញត្តិករខេត្ត-ព្រះ

សម្រាប់ប្រជាជនប្រទេសកម្ពុជា

ស្រាប់ ១

១-២

ພວກບູຖຸກຸມເຂຣ-ໄກຍ

ໝໍ້ບຸນພະຍາວບຸນກາຣ໌

ເລ່ຍ ໑

໓-໒

໒໕໑໗

ทุนพระยาอนุนุमानราชชน

ทุนพระยาอนุนุमानราชชนเริ่มขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ด้วยความริเริ่มของคณะศิษย์ของพระยาอนุนุमानราชชน เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ท่านในวันเกิดครบรอบ ๓๐ ปี มีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าทางภาษา ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ศิลปะ และวัฒนธรรม บรรดาศิษย์ของพระยาอนุนุमानราชชน ได้ร่วมบริจาคเงินตลอดเวลานับแต่ตั้งทุนจนปัจจุบัน ทำให้มีผลงานเป็นพจนานุกรม ภาษาเขมร-ไทย ดังปรากฏอยู่นี้ เมื่องานนี้ลุล่วงไปแล้วงานต่อไปก็คือพจนานุกรมภาษามอญ-ไทย ซึ่งคงจะปรากฏผลตามมาในเวลาไม่ช้านัก เพราะได้เตรียมต้นฉบับไว้เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการทุนพระยาอนุนุमानราชชน จึงหวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากบรรดาศิษย์ของพระยาอนุนุमानราชชนอีกต่อไปเช่นที่เคยมา

คณะกรรมการทุนพระยาอนุนุमानราชชน ขณะนี้คือ คุณหญิงอุบล หะนันท์ เป็นประธานกรรมการ กรรมการได้แก่ นายจร สุขพานิช นางมานี ธรรมครอง-อาตม์ นางสาวบรรจบ พันธุมธนา นางกุหลาบ มัลลิกะมาส นางสาวช่อนกลิ่น พิเศษสกลกิจ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ คุณนิลวรรณ ปันทอง นายทองสืบ สุกะมารค นายทวี ทวีวรรณะ และนางสาวจิรี มีสุข เป็นกรรมการและเลขานุการ (เลขานุการคณะกรรมการทุน ฯ อยู่ ณ วิทยาลัยการศึกษাপทุมวัน ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ฯ)

คำปรารภ

คณะกรรมการทุนพระยาอนุমানราชชน มีความปรารถนาที่จะผลิตงานอันใดที่จะเป็น
อนุสรณ์ถึงท่านศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชชน ผู้นับเป็นปราชญ์ทางภาษาและวรรณคดี
อันเป็นที่ยอมรับกันทั้งภายในและภายนอกประเทศ การให้ทุนสำหรับการค้นคว้าเป็นสิ่งที่ เป็น
ประโยชน์ ซึ่งคณะกรรมการก็ได้เคยจัดการให้ทุนไปแล้ว แต่การที่จะสร้างงานอันคงทนถาวร
และเผยแพร่นามของท่านออกไปให้เป็นที่ทรงจำในบรรดาศิษย์ของท่าน และบรรดานักศึกษาทั้ง
หลายนั้น พจนานุกรมจะเป็นงานที่เหมาะสมแก่ความประสงค์ คณะกรรมการทราบว่างาน
สร้างพจนานุกรมนี้มีใช่เป็นของง่าย ต้องใช้กำลังแรง กำลังทรัพย์ กำลังเวลา และกำลังใจ
อย่างมาก ในอันที่จะให้งานเช่นนี้สำเร็จรูปขึ้นมา แต่คณะกรรมการก็มีได้ข้อแท้ เพราะเห็นว่า
จะยังประโยชน์สมแก่กำลังทุกประการที่ได้ลงทุนไป ฉะนั้นจึงได้มีมติให้จัดสร้างพจนานุกรม
ภาษาเขมร-ไทยขึ้น โดยที่ในขณะเริ่มต้นนั้น มีตัวบุคคลที่จะจัดทำพจนานุกรมได้พอ กาลเวลา
ได้ล่วงมา ความยากลำบากที่ไม่ได้คาดคิดก็เกิดขึ้นนานาประการ คณะกรรมการก็ได้พยายาม
ขบปัญหาต่างๆ ลงไปจนในที่สุดก็สามารถจัดทำเป็นรูปเล่มขึ้นมาได้ กระนั้นก็ยังเป็นปัญหาเกี่ยว
กับเวลาและกระดาษที่ไม่สามารถจะพิมพ์ให้จบตัวอักษรสุดท้ายได้ในเล่มเดียวกัน จึงตัดสินใจ
ตัดตอนมาพิมพ์ขึ้นเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เห็นรูปงานในตอนต้น และมีกำลังใจที่จะรอในตอนต่อไป

งานของเราสำเร็จลงไปได้ด้วยความอุตสาหะพากเพียรและความสามารถของอาจารย์
บรรจบ พันธุเมธา ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจหาหนทางแก้ไขปัญหาทุกประการให้แก่คณะกรรมการ
จนกระทั่งงานสำเร็จลุล่วงมา คณะกรรมการจึงขอถือโอกาสขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณ
บรรดาผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำพจนานุกรม ซึ่งนามของท่านปรากฏอยู่ในคำชี้แจงในหน้าถัด
ไป ท่านเหล่านี้ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านภาษาเขมรของท่านไว้เป็นหลักฐานและเป็นประโยชน์
แก่ผู้ใฝ่รู้รุ่นหลัง

คณะกรรมการขอขอบคุณบรรดาศิษย์เจ้าคุณอนุমানราชชนทุกท่าน ที่ได้บริจาคเงิน
สมทบทุนเพื่อการค้นคว้า การวิจัย และการผลิตพจนานุกรมฉบับนี้ และหวังว่าท่านคงจะชื่น
ชมกับงานอันยากลำบากที่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายท่าน พจนานุกรมเล่มแรกนี้จะเป็น
งานที่จะแสดงให้เห็นว่า สิ่งที่เราทำรอคอยอยู่นั้นเป็นผลขึ้นมาแล้ว เล่มที่ประกอบด้วย
ตัวอักษรลำดับต่อไปก็จะติดตามมาในไม่ช้า

หากพจนานุกรมฉบับนี้ยังประโยชน์แก่ท่านสมตามความปรารถนาของคณะกรรมการ
แล้ว ขอให้ท่านจงตั้งใจรำลึกถึงท่านศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชชน ขอให้วิญญูณของ
ท่านจงเป็นสุข และเป็นมิ่งขวัญแก่บรรดาศิษย์และนักศึกษาสืบไป

ขอขอบคุณทุกท่านที่ร่วมมือและร่วมงาน

อุบล หุระนันท์

คุณหญิงอุบล หุระนันท์

ประธานกรรมการทุนพระยาอนุমানราชชน

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๖

คำชี้แจง

พจนานุกรมภาษาเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุนามานราชชนนี คณะกรรมการทุนพระยาอนุนามานราชชนนี ได้ลงมติให้จัดทำตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๗ ในตอนแรกได้ขอให้ศาสตราจารย์จำทองคำวรรณ อาจารย์สอนภาษาเขมรในคณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้จัดทำ แต่เนื่องด้วยเวลา กับ สุขภาพไม่อำนวย ศาสตราจารย์จำจึงได้แนะนำให้มอบนายชวน ทองคำวรรณ ผู้เป็นหลานรับทำและท่านเองเป็นผู้ช่วยให้คำปรึกษาแนะนำ แต่ด้วยเหตุที่งานทำพจนานุกรมเป็นงานยากยิ่ง ต้องใช้เวลาผู้ทำนานพอ เร่งรัดไม่ได้ เมื่อเสร็จแล้วก็ยังต้องมีการทบทวนตรวจทาน รวมเวลาที่มอบหมายให้นายชวน ทองคำวรรณทำ จึงร่วม ๕ ปี แม้กระนั้น งานที่ถือว่าเสร็จแล้วก็ยังไม่เรียบร้อยพอจะใช้เป็นต้นฉบับสำหรับการพิมพ์ได้ จำต้องเรียบเรียงใหม่ให้เป็นแบบที่จะพิมพ์ได้ง่ายใช้สะดวก แต่ขณะนั้นนายชวน ทองคำวรรณ ได้ไปประกอบอาชีพอื่นเสียแล้ว ไม่มีเวลาพอจะมาทำให้ได้ ทั้งศาสตราจารย์จำก็ป่วยและได้ถึงแก่กรรมไปในที่สุด คณะกรรมการทุน ฯ จึงได้มอบหมายให้ข้าพเจ้าจัดการไปตามที่เห็นสมควร ข้าพเจ้าไม่อาจหาผู้ใดมารับทำงานนี้ได้โดยไม่คิดค่าตอบแทน และถ้าหากจะต้องเสียค่าตอบแทน ทุน ฯ ก็คงไม่มีเงินเพียงพอในการพิมพ์ ข้าพเจ้าจึงได้พยายามทำเสียเองตามปัญญาความสามารถ ทั้งนี้เพื่อสงวนเงินทุนไว้ใช้ในเรื่องอื่น

เมื่อรับทำงานนี้ ข้าพเจ้าก็ได้เห็นว่ามີปัญหายากลำบากหลายประการด้วยกัน ทั้งการถ่ายอักษรเขมรเป็นไทย กับการบันทึกเสียงอ่านคำเขมรด้วยอักษรไทย ตลอดจนความหมายกับที่ใช้ของคำบางคำ ถึงแม้จะถือการออกเสียงตามหนังสือ “หลักภาษาเขมร” ของศาสตราจารย์จำ ทองคำวรรณ กับถือความหมายและรายละเอียดอื่น ๆ ตามพจนานุกรมเขมร ของสถาบันพุทธศาสน์เขมรฉบับ ค.ศ. ๑๙๓๘ กับ ค.ศ. ๑๙๖๗ เป็นหลักก็ตาม ก็ยังมีข้อแย้งขัดกันก่อให้เกิดปัญหามากหน้าใจยิ่งนัก ยังนับว่าโชคดีที่อาจารย์ทองสืบ ศุภะมาร์ค อาจารย์ภาษาเขมรมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กรุณารับเป็นที่ปรึกษาตามคำเชิญของคณะกรรมการทุน ฯ จึงได้ช่วยคลายความหนักใจลงไปได้มาก แต่ก็คงไปเพิ่มความหนักใจให้แก่อาจารย์ทองสืบไม่น้อย เพราะปรากฏว่าการบันทึกเสียงอ่านบางเสียงนั้น ผิดแปลกไปกว่าที่เคยคุ้น และอาจารย์ทองสืบไม่เห็นด้วยเลยกับการบันทึกเสียงเช่นนั้น

อันที่จริงการทำพจนานุกรมมุ่งที่ความหมายเป็นสำคัญ การบันทึกเสียงอ่านเป็นเพียงส่วนประกอบช่วยให้ผู้ใช้พจนานุกรมเห็นเค้าการออกเสียงภาษาเขมรเท่านั้น แต่เมื่อตกลงว่าจะมีการบันทึกเสียงอ่านไว้ด้วยก็ย่อมมีปัญหว่าควรใช้ภาษาถิ่นใด ทั้งนี้เพราะการออกเสียงภาษาเขมร นอกจากจะมีบางเสียงไม่มีในไทย จนหาวิธีเขียนให้ตรงกับเสียงไม่ได้อยู่แล้ว ก็ยังมีเสียงที่ต่างกันไปตามท้องถิ่น และถ้าจะบันทึกก็ควรบันทึกตามถิ่นพนมเปญ เพราะเป็นเมืองหลวง แต่ว่าผู้ทำเป็นคนถิ่นพระตะบอง การบันทึกเสียงอ่านย่อมต้องบันทึกไปตามภาษาที่ตนถนัด เพราะใช้อยู่ และในการบันทึกเสียงอ่านบางเสียงความเห็นของผู้ทำกับของข้าพเจ้าไม่ลงรอยกันก็มี แต่ท้ายที่สุดข้าพเจ้าก็ต้องยอมให้บันทึกตามนั้น ทั้งที่ไม่เห็นด้วย (ดังกล่าวไว้ข้างท้าย) ทั้งนี้เพราะถือว่าภาษาเขมรเป็นภาษาถิ่นกำเนิดของผู้ทำ ผู้ทำย่อมวินิจฉัยได้ดีกว่า ทั้งผู้ทำได้ยึดถือการออกเสียงใน “หลักภาษาเขมร” ของศาสตราจารย์จำ ทองคำวรรณเป็นหลักอยู่แล้ว แต่เสียงใดที่ไม่ตรงกันกับถิ่นอื่น ก็ได้เทียบไว้ให้เห็นแล้วข้างท้ายนี้ ผู้รู้ภาษาเขมรคืออยู่แล้ว และคุ้นกับเสียงถิ่นใด ก็อาจออกเสียงตามที่ตนคุ้นและถนัดได้ ส่วนผู้ที่ยังไม่สนิทก็โปรดอย่าถือว่า พจนานุกรมคือหนังสือสอนอ่าน หากต้องการจะเรียนให้ใช้ได้ ก็เห็นจะต้องศึกษาเล่าเรียนฝึกพูดฝึกฟังจากครูชาวเขมรเอง แล้วแต่ครูจะเป็นคนท้องถิ่นใด

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อผิดพลาดย่อมมีได้เป็นธรรมดา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเสียงหรือเรื่องความหมาย ซึ่งข้าพเจ้าก็ถือเป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าโดยตลอด หากมีโอกาสคงจะได้แก้ไขกันต่อไป

ส่วนเรื่องการพิมพ์นั้น แต่เดิมคณะกรรมการทุน ฯ ได้ลงมติให้แยกพิมพ์พจนานุกรมเขมร-ไทยนี้เป็น ๒ เล่ม เล่ม ๑ จะเริ่มต้นตั้งแต่อักษร ก ถึง ม และเล่ม ๒ จะเริ่มแต่อักษร ย ถึง ฮ แต่ด้วยเหตุที่เกิดภาวะกระดาษขาดแคลน มีราคาแพงและหายาก ทางโรงพิมพ์จึงขอให้เก็บเล่มเดียวครั้งหนึ่งก่อน ตั้งแต่อักษร ก ถึง ต เมื่อสถานการณ์คลี่คลายลง เล่ม ๒ และเล่ม ๓ (บางที่อาจแยกเป็นเล่ม ๔) คงจะทยอยตามกันมา อาจจะกินเวลานานอยู่บ้าง เพราะกว่าเล่ม ๑ จะเสร็จออกมาได้ก็กินเวลาร่วม ๒ ปี ข้าพเจ้าจึงใคร่ถือโอกาสนี้ในนามของคณะกรรมการทุน ฯ ขอบคุณโรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ และเจ้าหน้าที่เรียงพิมพ์ไว้ ณ ที่นี้ด้วยที่ตั้งใจให้พจนานุกรมฉบับนี้เสร็จลงอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม้จะต้องเสียเวลามากก็ตาม

บรรจบ พันธุเมธา

(๓)

ลำดับอักษรในการค้นศัพท์

พยัญชนะ

ก	ข	ฦ	ค	บ	ย	ว
ช	ฉ	ฐ	ด	ผ	ร	ส
ก	ช	ท	ท	พ	ฤ	ห
ฌ	ณ	—	ธ	ภ	ล	ฬ
ง	ญ	ณ	น	ม	ภ	อ

สระ

อ	—	เ— ^๕	เ—	— ^๐
— ^๑	—	เ— ^๔	เ—	— ^๑
— ^๒	ว	เ—	เ—	— ^๑ าง
— ^๓	เ— ^๔	เ—	— ^๐	— ^๒

หมายเหตุ คำที่มี ฌ ขึ้นต้นศัพท์เท่าที่บันทึกในพจนานุกรมเขมรของสถาบันพุทธศาสน์เขมร
ล้วนเป็นคำที่ได้มาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งคำเหล่านั้นไม่มีที่ใช้ในภาษาไทย จึง
ไม่ได้เก็บคำเหล่านั้นไว้

(๔)

หลักการออกเสียงภาษาเขมร

พยัญชนะ

พยัญชนะเขมรแยกเสียงเป็นเสียงอโฆษะกับเสียงโฆษะ พยัญชนะโฆษะ (ยกเว้น ณ)
ออกเสียงเป็น ไอ (ชาวพระตะบองออกเสียงเป็น อัว) พยัญชนะอโฆษะออกเสียงเป็น ออ ทั้งนี้

พยัญชนะอโฆษะ

ก (กอ)	ข (ขอ)
จ (จอ)	ฉ (จอ)
ฉ (คอ)	ฐ (คอ)
ด (ดอ)	ถ (ถอ)
บ (บอ)	ผ (ผอ)
ส (สอ)	ห (หอ)
พ (ลอ)	อ (ออ)

พยัญชนะโฆษะ

ค (โก)	ฌ (โฆ)	ง (โง)
ช (โจ)	ฌ (โฆ)	ญ (โญ)
ฌ (โค)	ฌ (โฆ)	ณ (นอ)
ท (โต)	ช (โท)	น (โน)
พ (โป)	ภ (โภ)	ม (โม)
ย (โย)	ร (โร)	ล (โล) ว (โว)

เมื่อพยัญชนะเหล่านี้ผสมสระก็ตาม ควบกล้ำกันเองก็ตาม มีตัวสะกดบางรูปก็ตาม
เสียงย่อมเปลี่ยนไปต่าง ๆ ดังนี้

พยัญชนะกับสระ

พยัญชนะอโฆษะ เช่น ก ผสมกับสระ ออกเสียงดังนี้

อักษร	ก	กา	กิ	กี	กึ	กือ	กู	กัว	เก	เกอ
เสียงอ่าน	กอ	กา	เกะ	เกีย	เกอช	เกอ	โกะ	โก	กัว	เกอ
อักษร	เกีย	เก	แก	ไก	โก	เกา	กึ	กึ	ก่า	กะ
เสียงอ่าน	เกีย	เก	แก	ไก	โก	เกา	กม	ก้อม	ก่า	กะห์

หมายเหตุ หลักการออกเสียงนี้กำหนดตาม “หลักภาษาเขมร” ของศาสตราจารย์ฉ่ำ ทองคำวรรณ

(๕)

พยัญชนะโฆชะ เช่น ก ผสมกับสระ ออกเสียงดังนี้

อักษร	ค	คา	กิ	กี	คิ	คึ	คุ	คู	กั	เก	เคอ
เสียงอ่าน	โก	เกีย	กิ	กึ	กึ	กึ	กุ	กู	กั	เกอ	เกือ
อักษร	เคีย	เค	แค	ไค	โค	เคา	คั	คิ	คำ	คะ	
เสียงอ่าน	เกีย	เก	แก	กีย	โก	โก้ว	กม	กั้ม	เกอ้ม	เกียะห์	

พยัญชนะเหล่านี้อาจแปลงสภาพจาก อโฆชะ หรือ โฆชะ มาเป็นโฆชะ หรือ อโฆชะ ได้ ถ้าใช้เครื่องหมายบางรูปกำกับ คือ

เครื่องหมายมุสิกหัตถ์ "ใส่ข้างบนพยัญชนะโฆชะ ๘ เสียง คือ ง ญ น ม ย ร ล ฬ" ที่ควรออกเสียงโอเป็น โง โญ โน โม โย โร โล โว ให้เป็นเสียง ออ คือ งอ ญอ นอ มอ ยอ รอ ลอ วอ แต่ถ้าพยัญชนะ ทั้ง ๘ มีรูปสระอยู่ข้างบนอักษร ต้องเปลี่ยนมุสิกหัตถ์เป็น "ไว้ข้างใต้อักษร เช่น น น้ำ นู นู กับ นิ นี นึ นึ น้ำ

เครื่องหมายตรีศัพท์ "ใส่ข้างบนพยัญชนะอโฆชะ ๓ เสียง คือ ส ห อ" ที่ออกเสียงเป็น สอ หอ ออ ให้เป็นเสียงพยัญชนะโฆชะ คือ โอ เป็น โส โห โอ แต่ถ้ามีรูปสระอื่นอยู่ข้างบน ต้องเปลี่ยนเครื่องหมายตรีศัพท์เป็น "ไว้ใต้อักษร เช่น สู้ (กงออกเสียง สี่ อย่างเสียงโฆชะ ไม่ใช่ เขีย อย่างอโฆชะ)

พยัญชนะต้น ๒ เสียง อาจเป็นเสียงควบกล้ำหรือนำกันมา ออกเสียงดังนี้

๑. พยัญชนะอโฆชะนำอโฆชะ หรือ พยัญชนะโฆชะนำโฆชะ เสียงคงเป็น อโฆชะ และ โฆชะตามเดิม เช่น ขจร (อโฆชะนำอโฆชะ) เป็น ขจอร์ ฤษ (โฆชะนำโฆชะ) เป็น โพน

๒. พยัญชนะอโฆชะนำโฆชะที่เป็น ง ญ น ม ย ร ล ฬ ตามออกเสียงตามเสียงอโฆชะ คือออกเสียงเป็น ออ เช่น กน เป็น กนอ

๓. พยัญชนะอโฆชะนำโฆชะอื่น ๆ ตามออกเสียงเป็นโฆชะตามเดิม คือ เป็นเสียง โอ เช่น ขุข เป็น ขุจ

๔. พยัญชนะโฆชะนำอโฆชะ ตามออกเสียงเป็นอโฆชะตามเดิม คือ เป็นเสียง ออ เช่น ลอ เป็น ลออ

(๖)

พยัญชนะตัวสะกด มักจะมีส่วนสัมพันธ์กับสระ บางทีกับพยัญชนะต้นด้วย

ส สะกด ไม่ออกเสียง ส แต่จะออกเสียงอย่าง วิสฺรศ (วิสรรค) ในสันสกฤต คือ เป็นเสียงลมหายใจแรง ๆ และสระมักเป็นเสียงสั้นลง ถ้าหาก ส มากับสระเสียงยาว เช่น มาส เป็น เมยะสฺ โปรส เป็น โประสฺ

ร สะกด มักไม่ออกเสียง เช่น การ เป็น กา

ก สะกด ถ้ามากับสระเสียงสั้นมักไม่ออกเสียง ก เช่น ปรากํ เป็น ประกํ แต่ถ้ามากับสระหน้า เช่น อิ เอ แอ เสียง ก สะกดบางทีออกเสียงคล้าย จ สะกดแบบเขมร เช่น แมก เป็น เมจ

จ สะกด ออกเสียงเหมือน จ ควบ ย เช่น กาจํ เป็น กัจย ไม่ใช้เป็นเสียง แม่กคอย่างของเรา

ญ สะกด ออกเสียงอย่างแมกน แต่เป็นเสียงขึ้นจมูก

ถ สะกด กระดกขึ้นอย่างเสียง 1 ของอังกฤษ

พยัญชนะตัวสะกดที่มากับสระและมีเครื่องหมายกำกับเสียงสระ จะออกเสียงต่าง ๆ กันไป ถ้าพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะโฆษะหรืออโฆษะต่างกัน ดังนี้

สระ อา มีเครื่องหมายรัสัญญา ' บนตัวสะกด เสียง อา ที่กลายเป็นเสียงอะ อาจออกเสียงต่างไปตามพยัญชนะต้นกับตัวสะกด

ก. ถ้ามากับพยัญชนะอโฆษะ ตัวสะกดไม่จำกัด (ยกเว้น ง) เสียง ๑- ' คงเป็นเสียงสั้น คือ เสียง อะ เช่น กาจํ เป็น กัจ แต่ถ้า ง สะกด เขียนรูป -ำง เช่น กำ เป็น กัจ

ข. ถ้ามากับพยัญชนะโฆษะ ตัวสะกดเป็นพยัญชนะวรรณก ก ออกเสียงเป็นเอียะ อย่างเสียง อะ โฆษะ เช่น คากํ เป็น เกียก ถ้าเป็น ง สะกดเขียนรูป ำง เช่น คำง เป็น เกียก

ค. ถ้ามากับพยัญชนะโฆษะและตัวสะกดเป็นพยัญชนะวรรณกอื่น ๆ นอกจาก ก กับ จ คือ เป็นพยัญชนะวรรณก ฎ ฑ ป กับ ล ส ห ออกเสียงเป็น เอียะ เช่น มานํ เป็น เมี่ยน ชาติ เป็น เทื่อ (ชาวพนมเปญออกเสียงเป็น เอะ คือ มานํ เป็น มีอัน ชาติ เป็น ทื่อค)

สระอะ มีไม้หันอากาศหรือเครื่องหมายสังโยคสัญญากำกับ คงออกเสียงเป็น อะ อย่าง ๑- ' ข้างต้น โดยเฉพาะในคำบาลีสันสกฤต ที่พยัญชนะต้นเป็นอโฆษะ แต่ถ้าเป็นโฆษะ และตัวสะกดต่างกัน จะออกเสียงต่างกันไป ดังนี้

(๓)

- ก. ถ้ามากับพยัญชนะอโฆษะ ตัวสะกดไม่จำกัด คงออกเสียง อะ เช่น สักข เป็น สักข
- ข. ถ้ามากับพยัญชนะอโฆษะ ตัวสะกดเป็นพยัญชนะวรรณก ก ออกเสียงเป็น เอียะ ตามเสียงอโฆษะ เช่น ยกข เป็น เยียก
- ค. ถ้ามากับพยัญชนะอโฆษะตัวสะกดเป็นพยัญชนะวรรณก จ ออกเสียงเป็น เอะ เช่น พจน์ เป็น เป็จ คำบาลีสันสกฤตบางคำถึงไม่ใช้ไม้หันอากาศก็คงออกเสียง เอะ เช่น วจุ เป็น เว็จ
- ง. ถ้ามากับพยัญชนะอโฆษะ ตัวสะกดเป็นพยัญชนะวรรณก ฎ ต ป ล ส ห ออกเสียงเป็น เอือะ เช่น พัทธ เป็น เป้อัด (พนมเบญออกเสียงเป็น เอาะ เป็น บือค) บางคำไม่ใช้ไม้หันอากาศก็คงออกเสียง เอือะ เป็น คนธชาติ เป็น เกือนเทียะเจียค
- จ. ถ้ามากับพยัญชนะอโฆษะ ตัวสะกดเป็น ย ออกเสียงเป็น อียี หรือ เอีย อย่างเสียงไอ โฆษะ เช่น ชัย เป็น จียี หรือ เจีย
- ฉ. ถ้ามากับพยัญชนะอโฆษะ ตัวสะกดเป็น ร หรือ ร เผละ ออกเสียงเป็น เอือร์ เช่น ชัว เป็น เจือร์ ธรรม เป็น เทือร์ (พนมเบญออกเสียงเป็น ออ คือ เป็น จือร์ กับ ทือร์)
- รายละเอียดคนออกนอกนี้มีในหลักภาษาเขมรของศาสตราจารย์จำ ทองคำวรรณ
-

คำอธิบายการใช้พจนานุกรมภาษาเขมร – ไทย

การถ่ายคำเขมรเป็นไทย

ด้วยเหตุที่ไม่อาจหาตัวพิมพ์เขมรมาใช้ในการพิมพ์ได้ คำตั้งและประโยคตัวอย่างที่เป็นคำเขมร จึงต้องใช้อักษรไทยแทนทั้งหมด แต่เดิมได้ตั้งใจไว้ว่า จะถ่ายคำเขมรเป็นไทยให้ตรงตามรูปตัวอักษร ไม่เกี่ยวกับการออกเสียง แต่ว่าอักษรเขมรไม่ได้มีรูปตรงกับอักษรไทยทุกรูปไป ถ้าเขียนตามรูปเขมรอาจเกิดความเข้าใจผิดได้ เช่น รูปสระโอ เขมรเขียน 𑄓-𑄓 เช่นเดียวกับสระเอาของเรา เป็นต้น จึงจำต้องเขียนตามแบบไทยตามชื่อรูปสระนั้น ๆ แต่กระนั้นก็ยังมียกหลายรูปที่เขียนอย่างรูปสระของเขมร หรือบางทีคอนตันใช้อย่างหนึ่ง คอนตันย้ายมาเปลี่ยนใช้อีกอย่างหนึ่ง จึงมีความสับสนอยู่หลายแห่งด้วยกัน คงจะได้แก้ไขให้ลงรอยเดียวกันในโอกาสหน้า

รูปสระและพยัญชนะตลอดจนเครื่องหมายที่ใช้ในพจนานุกรมนี้ที่ตรงตามแบบของเขมรสระ

สระ อา—' คือเครื่องหมายรัสตัญญานันท์สระกกด แสดงว่าเป็นเสียงอะ คงเขียนตามนั้นทั้งที่มากับพยัญชนะโฆชะและอโฆชะกับตัวสระกกดต่าง ๆ ตามหลักการออกเสียงภาษาเขมรข้างต้น

สระ อา—ง คือมีนิคหิตกับตัวสระกกด แสดงว่าเป็นเสียง อะ มี ง สระกกด คงเขียนตามนั้น

สระ อู๋ อื๋ อำ ทั้งที่มากับพยัญชนะโฆชะและอโฆชะ คงเขียนรูปเดิม

สระ อะ อะ อึะ อูะ โอะ ที่มีจุดสองจุดอันเป็นเครื่องหมายเสียงหนักเช่นเดียวกับวิตรุก (วิตรรก) ของสันสกฤต คงเขียนตามนั้น แต่เปลี่ยนจุดเป็น ะ วิตรรชนียะแทนเสียเพื่อให้สะดวกแก่การพิมพ์

สระ อ์—กับตัวสระกกด เช่น ชัร คงเขียนไว้ตามเดิม

สระ เออ เขียน 𑄓- 𑄓 ตามแบบเขมร เช่น เล็ (เลอ) ถึงแม้ตัวสระกกดก็คงเขียนเช่นเดียวกันนั้น เช่น เหีย (เฮย)

สระอื่น ๆ ไก่แก๋ อี อี้ อึ๋ อื๋ อู๋ อู๋ เอือ เอ แอ โอ คงเขียนตรงตามรูปเดิม นอกจากนั้นเขียนตามแบบไทย ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ได้แก่

สระ เอีย เขียนตามแบบไทย คือ มี ย ต่างหาก (ของเขมรติดไปกับรูปสระ)
ทำให้ดูเหมือนรูปสระเออเขมร เช่น เขุสีย (เขุชีย)

สระ โอ เขียนตามแบบไทยถึงกล่าวแล้วข้างต้น

สระ อัว เขียนตามแบบไทย คือมี ว ด้วย แต่เมื่อมีตัวสะกดไม่มีไม้หันอากาศ ในพจนานุกรมนี้ใช้ไม้หันอากาศด้วย เพื่อให้อ่านสะดวก โดยเฉพาะเมื่ออยู่ติดกับคำอื่น แต่ บางคำก็ไม่มีด้วยควมพลั้งเผลอ

พญัญชนะ ใช้ตรงตามแบบเขมรโดยมาก ได้แก่

ง ญ น ม ย ร ล ว ที่มีเครื่องหมายมุสิกทัณฑ์ " เพื่อแสดงว่าเปลี่ยนเสียงโฆชะ เป็นอโฆชะ คือเป็นเสียง งอ ญอ นอ วลว กับทั้งเมื่อมีสระอยู่บนอักษรต้องเปลี่ยน ' เป็น ' ไวข้างใต้อักษร ก็ได้คงรูปเครื่องหมายไว้ตรงตามนั้น

บ๊ มีเครื่องหมายมูสิกกันท์ แสดงว่าเป็น ป ตอนแรกก็ใช้ได้ตามนั้น แต่ภายหลัง
ได้เปลี่ยนเป็นใช้ ป แทน และคงจะต้องใช้ ป ตลอดไป

ก็ กับ ฐิ มีอยู่เพียง ๒ คำที่ใช้ไม่ได้คื กงเขียนตามนั้น

ฉ กับ ค ต ของเขมร (รูปร่างเหมือน ค ของไทย) กล่าวว่าแต่เดิม ใช้รูปเดียวกันออกเสียงได้ทั้ง ค และ ต แต่ภายหลังได้ใช้ ฉ แทนเสียง ค แต่เมื่อก่อนนั้น เชน ของอักษรทั้งสองก็คงใช้รูปเป็น ค อย่างเดียวกัน เมื่อควบคุมมากับพยัญชนะอื่น จึงมีปัญหาว່าคควรจะใช้อักษรไทยอักษรใดแทน ค หรือ ฉ ถ้าจะให้เป็นเสียง ค ตามเสียงของเขา เราก็ควรต้องใช้ ค แต่ก็ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเป็น ค ของเขมร ซึ่งที่จริงเขาใช้ ฉ สำหรับเสียง ค ในพจนานุกรมเขมรบันทึกไว้ว่าเป็นเชง ฉ แต่ ฉ ของเราไม่มีเชง จึงได้ใช้ ฉ ทัวเติมของเราลงไปในคำนั้น ๆ เช่น กุฉาร สฉุ แต่เมื่อบันทึกการออกเสียงใช้ ค เป็น กฉาร สะฉัย

จี กับ ชมู คำบางคำเขียนต่างกันเป็น ๒ แบบ เช่น จีราบ กับ ชมูราบ จีโละ
 กับ ชมูโละ จีระ กับ ชมูระ ตามแบบเก่าใช้ จี แต่แบบใหม่ใช้ ชมู ออกเสียงต่างกันไป
 คือ จี ออกเสียง จี๊ว และ ชมู ออกเสียง จู๋ ได้บันทึกไว้ทั้งสองแบบ เพื่อให้คนได้
 โดยสะดวก

ติ กับ ตม ก็เช่นเดียวกัน ได้บันทึกไว้ทั้งสองรูป เฉพาะคำที่เขียนต่างกันเป็นสองแบบ เช่น ติรา กับ ตมรา ติระ กับ ตมระ แม้เขียนต่างกันก็ออกเสียงเป็นเสียง *ด้อม* อย่างเดียวกัน คือ *ด้อมรา ด้อมระ*

ฏ กับ ติ เช่นในคำ ฏณ กับ ติณ ได้คงไว้ทั้งสองรูป แต่การออกเสียงต่างกันไปเป็นเสียง *ด้อม* กับ *ด้อม* คือ *ด้อมนอ* กับ *ด้อมนอ* (ตามการออกเสียงในหลักภาษาเขมรของศาสตราจารย์จำ ทองคำวรรณ)

ฏ กับ ตม เช่นในคำ ฏกาต กับ ตมกาต ฏเก็ง กับ ตมเก็ง ได้คงไว้ทั้งสองรูปเช่นเดียวกัน การออกเสียงก็ต่างกันเป็น *ด้อม* กับ *ด้อม* ดังข้างต้น

เมื่อถึงคำที่เขียนด้วย ชม ตม ติ ได้บันทึกไว้อีกครั้งหนึ่งเพื่อให้กันได้โดยสะดวก

อ เขมรมีรูปสระสองแบบ คือแบบที่มีแต่เสียงสระไม่มีพยัญชนะอยู่ด้วย เรียก สระลอย แต่ถ้ามีพยัญชนะอยู่ด้วย เรียก สระจม แต่เราไม่มีแบบการเขียนสระลอย จึงต้องใช้ อ เป็นเหมือนพยัญชนะต้นศัพท์ตลอดไป เช่น อินทร

พยัญชนะซ้อนและควบกล้ำ พยัญชนะเขมรแต่ละรูปมีสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นตัวกับส่วนที่เป็น เจริง (ทิน) ส่วนที่อยู่บนตัวอักษรเรียก สก (ผม) มีไว้เพื่อความสวยงามเท่านั้น ไม่ได้เกี่ยวกับการออกเสียง แต่รูปพยัญชนะของไทยมีรูปเดียว เมื่อนำมาใช้เป็นพยัญชนะซ้อนหรือควบกล้ำชนิดที่พยัญชนะตัวตามจะต้องใช้เชิงของคำนั้น ๆ เขียน เราไม่อาจแสดงให้เห็นได้ว่า เป็นพยัญชนะที่ควบคู่กันมาหรือแยกกัน จึงต้องใช้จุดพิทุใส่ไว้ข้างใต้พยัญชนะตัวต้นกับที่พยัญชนะตัวสะกด เช่น ขนฺร (โคฺนฺร) กุสฺตฺรีย (กอสฺต)

เครื่องหมายอื่น ๆ ได้แก่ ไ้ม้มก ไม่จั่วว ก็คงเขียนไว้ตามนั้น ทั้งนั้นนอกจากเครื่องหมายที่ไม่มีตัวพิมพ์จะพิมพ์ได้เช่นเครื่องหมายตรีศัพท์จึงได้เว้นเสีย

การบันทึกเสียงคำเขมรดด้วยอักษรไทย

มีเสียงหลายเสียงในภาษาเขมรที่ไม่มีในระบบเสียงภาษาไทย บางเสียงถึงจะถือเป็นเสียงเดียวกัน เช่นเสียงอัว เสียงเออ ที่มากับพยัญชนะอโฆชะ หรือเสียงเอีย ที่มาจากสระอามากับพยัญชนะโฆชะ แต่เมื่อฟังเสียงชาวเขมรแล้วจะเห็นได้ว่า ไม่ตรงกับเสียงไทยที่เดียวกัน แต่เราไม่มีรูปสระใด หรือวิธีเขียนอื่นใดให้ตรงกับเสียงสระดังกล่าวได้ จึงต้องคงเขียนรูปสระไว้เช่นนั้น การบันทึกเสียงคำเขมรในพจนานุกรมเล่มนี้จึงบันทึกได้แต่เสียงที่ใกล้เคียง ส่วนการออกเสียงจริง ๆ ต้องไปฟังจากปากชาวเขมรเอง

อนึ่งเสียงภาษาเขมรก็มีอยู่หลายเสียงที่ต่างกันไปตามท้องถิ่น โดยเฉพาะถิ่นใหญ่ ๆ ได้แก่พนมเปญกับพระตะบอง ที่จริงควรต้องบันทึกตามเสียงพนมเปญ เพราะเสียงที่นั่นควรเป็นเสียงมาตรฐาน แต่ด้วยเหตุที่ไม่อาจหาชาวพนมเปญมาทำพจนานุกรมได้ นายชวน ทองคำวรรณ ที่รับทำเป็นชาวพระตะบอง จึงจำต้องบันทึกเสียงตามนั้น แต่ก็จะได้เทียบความต่างกันได้ไว้ให้เห็น

ตามหลักการออกเสียงภาษาเขมร โดยเฉพาะที่ศาสตราจารย์จำ ทองคำวรรณ กล่าวไว้ในหนังสือหลักภาษาเขมร เสียงสระที่มีปัญหา คือไม่ตรงกับเสียงไทย ทั้ง ๆ ที่เป็นรูปสระเดียวกัน มีอยู่ ๕ เสียงและได้บันทึกลงไว้ดังนี้

สระที่มากับพยัญชนะอ โหษะ ได้แก่

เออ เขมรออกเสียงคล้าย อา กับ อี หรือ อา กับ เออ เช่น เกิด เราไม่มีรูปสระอื่นบันทึกได้ จำต้องใช้รูปสระเออ เป็น เกิด

โอ เขมรออกเสียงก่อนไปทาง ออ จึงใช้เสียง ออ บันทึก และ โอะ คือเสียงโอ มีจุดสองจุดที่เป็นเครื่องหมายเสียงหนัก และใช้วิตรชนีย์แทนนั้น ไม่ได้หมายความว่าเสียงสั้น คือ สระเอาะ แต่เป็นเสียง ออ ที่มีลมหายใจแรงอยู่ด้วย จึงเขียนเป็น ออะห์ ที่ใช้ ห์ ก็ต้องการให้รู้ว่าเป็นเสียงหนัก เช่น โจระ เป็น จุระห์

สระที่มากับพยัญชนะโหษะ

เอีย ที่มาจากสระอา ที่มากับพยัญชนะโหษะ เขมรหาได้ออกเสียงอย่างเดียวกับเอีย ที่มีแต่ดั้งเดิมไม่ แต่ออกเสียงคล้าย อี กับ อา หรือ เอีย กับ อา เช่น เมียน จาก มาน (มี) ออกเสียงต่างกับ เมียน (ลำไย) และเสียง เอีย เช่นข้างต้นไม่มีในระบบเสียงของไทย ไม่อาจหาวิธีใดบันทึกได้จึงต้องบันทึกด้วยรูปสระเอียเช่นเดียวกัน

แอ เขมรออกเสียงกริ่ง เอ กริ่ง แอ แต่ก่อนไปทาง เอ จึงบันทึกด้วย เอ เช่น แคน เป็น เกน

โอ เขมรออกเสียงเป็น อียี หรือถ้าจะให้ง่ายก็เป็น เอีย ในพจนานุกรมนี้นับเป็น เอีย เช่น ไน (แห่งของ) เป็น เนีย

(๑๒)

เสียงที่บันทึกตามเสียงชาวพระตะบองและต่างกับเสียงชาวพนมเปญ มีดังนี้ คือ

อ มากับพยัญชนะโฆชะ บันทึกเป็นเสียง อัว (เสียง อัว นี้ก็ไม่เหมือนกับเสียง อัว ของไทยที่เดียวกัน) เช่น ค บันทึกเป็น กัว ไม่ใช่ โก เมื่อมีพยัญชนะควบกล้ำหรือมีตัวสะกด คงใช้ อัว เช่นเดียวกัน คือ

คร (กรัว) ครก (กรวก)

เมื่อมีเครื่องหมายรัสัญญา ' ที่ตัวสะกดทำให้เสียงสั้นลงก็ใช้ไม้ไต่คู้แสดงไว้ เช่น ชก (จัวก) คงออกเสียงเป็น อัว อย่างข้างต้น

เมื่อมีนิคหิตเป็น อี จึงออกเสียงเป็น อัวม เช่น คีราม เป็น กัวมเรียม ไม่ใช่ กมเรียม แต่บางคำออกเสียงเป็น อุม เช่น นี เป็น นุม ภาณี เป็น พุม แต่ที่คงเป็น อม อย่างอื่นอื่น ๆ ก็มี เช่น ช เป็น ทม

อา มากับพยัญชนะโฆชะ คำตาย (ยกเว้นพยัญชนะวรรค ก) มีเครื่องหมายรัสัญญา ' ที่ตัวสะกดออกเสียงเป็น เอือ ไม่ใช่ ออ อย่างอื่นอื่น จึงบันทึกเสียงตามนั้น เช่น ชาติ เป็น เทือ๊ด มาค เป็น เมือ๊ด ไม่ใช่ ทือ๊ด และ มีือ๊ด

โอ มากับพยัญชนะโฆชะ มีเครื่องหมายจุสองจุ แสดงว่าเป็นเสียงหนัก ออกเสียงเป็นอัวะห์ เช่น โคระ เป็น กรัวะห์ โณมะ เป็น ชุมัวะห์

เอา มากับพยัญชนะโฆชะ ออกเสียงเป็น เอัว ก็มี โอัว ก็มี อัว ก็มี ในพจนานุกรมนี้ใช้ เอัว แทน โอัว ทั้งนี้เพื่อให้เสียงนี้ไปเข้ากับ อู เช่น ฝลุว เป็น โพลัว เป็นต้น

พยัญชนะต้น

พยัญชนะต้นเดี่ยว ไม่สู้มีปัญหามาก คงบันทึกได้ตรงตามเขมร

พยัญชนะตัวสะกด มีการออกเสียงต่าง ๆ ดังกล่าวในหลักการออกเสียง แต่ในการบันทึกเป็นไปดังนี้คือ

ร สะกด ถึง ร จะไม่ออกเสียง แต่คงเขียน ร์ ไว้เพื่อให้เป็นที่สังเกตว่าคำนั้น ๆ มี ร สะกด เวลาเขียนจะได้สะกดถูก มีผู้กล่าวว่าบางท้องถิ่นคงออกเสียง ร สะกด และออกเสียง รัว ไม่ใช่เป็นเสียงแม่กนอย่าง ร ของเรา

ก สะกด คงเขียน ก สะกดทุกคำไป เพราะผู้ทำกล่าวว่าการออกเสียง ก กร่อนหายไปก็ ออกเป็นเสียง จ สะกดในคำที่มากับสระหน้าก็ มิได้ออกเสียงเป็นเช่นนั้นทุกคำไป ทั้งการออกเสียงเช่นนั้น มิใช่การออกเสียงที่ถูกต้อง จึงขอให้คง ก ไว้ เสียงที่ถูกต้อง

เป็นเสียงที่ออกตรงตามตัวเขียน เรื่องนี้นับเป็นเรื่องที่มีผู้ทำกับข้าพเจ้ามีข้อโต้แย้งกันหนักที่สุด ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าจะบันทึกเสียงอ่านก็ควรบันทึกตามเสียงที่เขาออกเสียงจริง ๆ ไม่ใช่ที่เขาควรจะออกเสียง แต่ผู้ทำก็ยืนยันว่าคนไม่ได้ออกเสียงดังกล่าวนั้นทุกคนไป ทั้งคำที่ใช้ก็กำหนดตายตัวลงไม่ได้ว่า จะต้องออกเสียงตามกฎนั้น ๆ ทุกคำไป ดังนั้นเพื่อตัดปัญหา ข้าพเจ้าจึงจำต้องยอมเขียน ก ในคำที่มี ก สะกดทุกคำไป ให้ผู้อ่านกำหนดเอาเองว่า คำใดออกเสียงอย่างไร

ส สะกด เขมรไม่ออกเสียง ส สะกด แต่ออกเสียงเป็นเสียงหนักแทน คำใดที่มี ส สะกด จึงเขียน ะ วิสรวรณียกำกับไว้ ทั้งยังใส่ ๊ ไว้ด้วย เพื่อให้ผู้ใช้รู้ได้ว่า คำนั้น ๆ เป็น ส สะกด ไม่ใช่คำที่มี : จุดสองจุดอันเป็นเครื่องหมายเสียงหนัก เมื่อเขียนกลับไปเป็นคำเขมรจะได้เขียนได้ถูก

พยัญชนะควบกล้ำ มีหลายเสียงที่บันทึกตามเสียงพูด อันอาจจะต่างกับหลักเกณฑ์ไปบ้าง คือ

กฺน ออกเสียงเป็น คฺน ทั้งคำ กฺนฺง บันทึกเป็น คฺนง

คฺน ออกเสียงเป็น คฺน ทั้งคำ คฺนา บันทึกเป็น คฺนีย

พฺร คงเป็น พฺร ตามบันทึกของผู้ทำ เช่น พฺระ ไพร บันทึกเป็น เพฺรีย๓ กับ เพฺรีย ทั้งนี้มักกล่าวใน “หลักภาษาเขมร” ว่าถ้า พฺร มากับ อัว เอือ อาจออกเสียงได้ทั้ง พฺร และ ปฺร เช่น พฺรวม ออกเสียงได้ทั้ง พฺรวม และ ปฺรวม

กฺล ออกเสียงเป็น คฺล ในคำ กฺลึ ออกเสียง เคฺลอ

ปฺล ออกเสียงเป็น พฺล ในคำ ปฺลอม เป็น พฺล๓อม

บ ๑. ในคำบาลีสันสกฤต ออกเสียง ป เช่น บสฺจิม เป็น ป๓ส๓จิม

๒. ในคำที่มี ร ล ควบ ออกเสียง ป เช่น บรหิต เป็น ป๓ร๓เอ็ด

การบันทึกคำที่มีพยัญชนะควบกล้ำของเขมรด้วยวิธีใช้จุดพินทุข้างได้พยัญชนะแทนแทนที่จะเขียนตามแบบไทย เช่น เฉฺวง เขียน เซฺวง แทน ชเวง หรือ ชะเวง ทั้งนี้เพราะการเขียนแบบไทยจะทำให้เข้าใจว่า พยัญชนะต้นออกเสียงเต็มเสียง ทั้งที่ที่จริงแล้ว เขาออกเสียงเบากว่าของเรามาก บางคำแทบไม่ได้ยินเลย เช่น ผุทก่ (ผุ๓ทะวะก-ปลาช่อน) เขาออกเสียงได้ยินเพียง ทะวะก่ ส่วน ผุ นั้นออกเสียงเพียงนิดเดียว

ก

ก (กอ) ๑. กอ

๒. ข้อ เช่น กไถกเชิง (กอไต่-
กอเชิง) ข้อมือข้อเท้า

๓. รวง ได้แก่ กสรูว (กอโซรว)
รวงข้าว

๔. ก่อ เช่น กสง (กอซาง)

ก่อสร้าง กเกิด (กอเกิด) ก่อให้เกิด

ก่อก่อเป็น กเจตย (กอเจตย) ก่อเจตย

ก (ก้อ) กี่ เช่น ขุณฺทิกเทว (คุญมกอดเวิ)

จันท์ไป เทวทีโณยมินเทวทีโณย (เดวิ

กอโดยมินเดวิกอโดย) ไปก็ตามไม่ไป

ก็ตาม

กก (กก) ๑. แข็งตัวจับเป็นก้อน เป็นไข

เช่น ทีกกก (ตีกกก) น้ำแข็ง ขุลาญ-

กก (คลัญกก) น้ำมันเป็นไข

๒. มากมาย คับคั่ง หนาแน่น

(ใช้กับสิ่งมีชีวิต) กกุกญ (กกอกโกญ)

แน่นอัด

กก (กก) ๑. สระ (ผม) ตั้งไว้ว่า กกส่ก

(กกส่ก) สระผม

๒. ค้างอยู่ (เฉพาะน้ำ) เบี่ยง

เช่น เกลี้ยงกกเลอญิบลพทะ (เพี้ยง

กกเลอญิบลพเพติยห) น้ำฝนค้างอยู่

บนหลังคาบ้าน

๓. ต้นกก

๔. ก้อนน้ำ

กกร (กกกร) ตะกอน

กกาด (กกกาด) ขอด อย่างข้าวขอดหม้อ

กกาย (กกกาย) คู้ คู้เขย ตะกุกตะกาย

กกจกกจ (กกจกกจ) ตลบเตลลง หลบ

หลีก

กกิต (กกเกิด) กระทบกัน

กกิล (กกเกิด) ถัก (กัน)

กกูร (กกกร) ๑. คน หรือกวนไป

เรื่อย ๆ

๒. แกงชนิดหนึ่งใส่ข้าวคั่ว แต่

ไม่ใส่กะทิ สมุลกกูร (ซอมลอกกอกร)

ก็เรียก

กเกบกกาบ (กกเกบกกาบ) ตะกาย ตะเกียก

ตะกาย

กเกร (กกเกร) แทะ

กแกกกกร (กกแกกกกร) อ้อแอ้ (อย่าง

เด็กหัดพูด)

กแกงกโกง (กกแกงกโกง) กระต้าง

กระตือรือ (ไม่อ่อนนุ่ม) กระต้าง (ทั้ง

กิริยาและคำพูด)

กแกบ (กกแกบ) กีบหลังของสัตว์บางชนิด

มีวัวควาย เป็นต้น

กแกะ (กกแกะ) แกะเรื่อยไป สะกิดแล้ว

สะกิดอีก

กโถก (กอโถก) ถัง โสภชาก เช่น นิยาย-
กโถก (นิยายกอโถก) พุทถัง พุทโสภ
ชาก

กโกล (กอโกล) ขุดเอา ๆ ขุดแล้วขุดอีก

กโละ (กอโละ) ตันมะค่าแต่

กกริต (กอเกร็ด) ปักปี มีดหมี ขยายคำ
เขมา (คำ)

กเกริก (กอเกริก) ไหว สะเทือน

กโกระ (กอโกระ) จืดชืด ไม่มีรสชาติ

กกุอา (กอ-กกุอา) เอ็กอ้าก (เสียง
หัวเราะ)

กกุอากกกุอา (กอ-กกุอา กอ-กกุอา)
หัวเราะงอหาย สนุกครื้นเครง

กกุอิจ (กอ-กกุอิจ) ท้าก ๆ คิก ๆ (เสียง
หัวเราะ)

กกุอิก (กอ-กกุอิก) ท้าก ๆ คิก ๆ (เสียง
หัวเราะ)

กขิกกขก (กอคิกกค็อก) ชิก ๆ (เสียง
หัวเราะ)

กขิก (กอเค็ก) คิก ๆ คิก ๆ (เสียงหัวเราะ)

กง (กอง) ๑. ก้อง กงรืพง (กอง
รุมปวง) กีกก้อง

๒. รวมเป็นกอง กอง เช่น
กงจ็เบ็ง (กองจ็อมเบ็ง) กองฟาง

๓. ขดเป็นวง สิ่งที่เป็นวง เช่น
กงไฉกงเซ็ง (กองไคกองเจ็ง) กำไลมือ
กำไลเท้า

กง (ก้อง) ๑. ล้อ เช่น กงรืเทะ (ก้อง-
รืเทะ) ล้อเกวียน

๒. กง เช่น นังก (นมก้อง)

ขนมกง

๓. ท่อน ลักษณะนามสำหรับ
ปลาหรือไม้ เป็นต้น ข้อ ลักษณะนาม
สำหรับอ้อยที่ควั่นแล้ว

กงกวจ (ก้องกวจ) ร้องหากัน (สำหรับช้าง)

กงกวน (ก้องกวน) กำหมัดแน่น

กงแกบ (ก้องแกบ) กบ มักพูดกันว่า อู
แกบ (อ้องแกบ)

กงแกบ กบ (ก้องแกบโกบ) กบทุก กบ
ชนิดหนึ่งตัวใหญ่ยาว

กงวล (ก้องวอล) ๑. ความกังวล ห่วงใย
๒. จลาจลวุ่นวาย

กงวาร์ (ก้องวาร์) ทาขอ ขอสำหรับเกี่ยว
กงวาร์ตฺรเจียก (ก้องวาร์ตฺรเจียก) ก็
เรียก กงวาร์กงแกบ (ก้องวาร์ก้องแกบ)
ขอชักกบ ขอเกี่ยว

กงเวร (ก้องเวร) ขอช้าง

กงฮาร์ (ก้องฮาร์) กังหัน (เวลาพูดออก
เสียง จ้องฮาร์)

กงแฮน (ก้องแฮน) ตัวกระจ๊อน

กงเกง (ก้องเกง) นกูกี้ เกงกง ก็ใช้

กญจก (กัญจอก) กระจก

กญจบ (กัญจอบ) ห่อ ลักษณะนาม

กณฺญาญฺเฌก (กณฺญัญญเฌก) ตัวปาก เขียวก
คาปาก

กณฺญาสํ (กณฺญัสสํ) เก่า ๆ แก่ ๆ (คำ
ไม่สุภาพดำใช้กับคน)

กณฺญจิงก (กณฺญเจจฺจก) คอต่อ ก้านคอ
ท้ายทอย

กณฺญจฺ (กณฺญโจทฺ) ปลาแขยง ตริกณฺญจฺ
(เตรฺยกณฺญโจทฺ) ก็เรียก

กณฺญแฉ (กณฺญแฉ) ๑. ตัวมะพร้าว

๒. หูกเรือหรือรถไฟ นกหวีด

กณฺญโอง (กณฺญโอง) กุบข้างพระที่นั่ง

กณฺญโอด (กณฺญโอด) เขยง โขยง (อย่าง
คนขาสั้นข้างยาวข้าง)

กณฺญโอบ (กณฺญโอบ) ถุง ถุงเบ้ง ถุงข้าว-
สาร

กณฺญโอม (กณฺญโอม) กระโหมอย่างผ้าที่รวบ
เข้าไปเวลารมยา

กณฺญจฺ (กณฺญจม) กอง ผกาณฺญจฺ (พกา
กณฺญจม) กองคอกไม้

กณฺญจํ (กณฺญจจ) กระบังหน้า กระจัง

กณฺญแฉรง (กณฺญแฉรง) ตะแกรง

กณฺญฉก (กณฺญฉก) กระชาก กระตุก ฉก

กณฺญฉกฺกณฺญแฉง (กณฺญฉกฺกณฺญแฉง) ฉก
กระชากอย่างไม่ปราณีปราศรัย

กณฺญฉด (กณฺญฉด) โห่ อย่างจุมพแห่ง
อย่างผลไม้ที่ถูกสัตว์ มีกระรอกเป็นต้น
เจาะ กณฺญฉด (กณฺญฉด) ก็ว่า

กณฺญฉล (กณฺญฉล) ทะลิ่งตัวขึ้น แผ่น

กณฺญา (กณฺญา) กณฺญา

กณฺญาตฺ (กณฺญาต) กระโศก เหวี่ยงตัวด้วย
ความคึกคะนอง

กณฺญฉิล (กณฺญฉิล) ที่้อย่างมีคหคคม กณฺญ
ฉิล (กณฺญฉิล) ก็ว่า

กณฺญฉิม (กณฺญฉิม) จ้มลิ้ม เหวบบางร่างนอย

กณฺญฉวง (กณฺญฉวง) โห่อย่างจุมพ (ใช้สับ
กันไต่กับ กณฺญฉด)

กณฺญฉเญ (กณฺญฉเญ) เชิด อย่างวิ่งผีปาก

กณฺญฉเฆว (กณฺญฉเฆว) หอยปากเป็ด หอย
ทะเลชนิดหนึ่ง ตัวเล็ก ๆ มีหาง

กณฺญแฉง (กณฺญแฉง) กระโศกโศกเต้นด้วย
ความคึกคะนอง (ไม่โศกโผนเท่ากับ
กณฺญาต)

กณฺญแฉด (กณฺญแฉด) ผักกระเฉด

กณฺญโอด (กณฺญโอด) เชื้อ

กณฺญจํ (กณฺญจจ) กิ่ง ขยายคำ จจ (จม)

กณฺญชนฺไซ (กณฺญจฺชนฺเจย) ปลากระสง ใช้ว่า
ตริกณฺญชนฺไซ (เตรฺยกณฺญจฺชนฺเจย) กณฺญ-
ชนฺไซ (กณฺญจฺชนฺเจย) ก็เรียก

กณฺญชบ (กณฺญจฺชบ) บิดพลั่ว

กณฺญชาก (กณฺญเจยฺก) ชาน อย่างชานอ้อย
ชานหมาก (กากที่คายออก)

กณฺญชากฺสลา (กณฺญเจยฺกชลา) ปลาชนิดหนึ่ง
คล้ายปลาตะเพียน ใช้ว่า ตริกณฺญชาก-
สลา (เตรฺยกณฺญเจยฺกชลา)

กณฺฐสฺมาน (กณฺฐสฺเมอิน) โรคผิวหนัง
 ชนิดหนึ่งมีอาการคันเกาแล้วลอกเป็นขุย
กณฺฐขั (กณฺฐขั) จองทอง ไม่ควรระบุงกล
 ที่ควรการวะ
กณฺฐเขี (กณฺฐเขอ) กระเซอ
กณฺฐเขีขัโพ (กณฺฐเขอจุมบั้ง) กระทาย
 กระเซอเล็ก ๆ
กณฺฐแะ (กณฺฐแะ) คำเบาะ ๆ ค่อย ๆ คำ
 กณฺฐแะองกร (กณฺฐแะที่อองกร) ปลาย
 ข้างบน ๆ เศษข้างเหลือเล็ก ๆ น้อย ๆ
 ที่ยังมีกากอยู่ มนุสฺสกณฺฐแะจุก
 (มนุสฺสกณฺฐแะที่จุก) คนข้างสาร
 กรอกหม้อ
กณฺฐะ (กณฺฐะ) บ่าว ข้างาส ขัขา
กณฺฐะกณฺฐาย (กณฺฐะที่กณฺฐาย) สร้อยสร้อย
กณฺฐะกร (กณฺฐะกร) ซอมซ่อ สิ้นดี
กณฺฐะรม (กณฺฐะรม) ซอมซ่อ ไม่ผิงผาย
 ซิมเขื่อง
กณฺฐะริล (กณฺฐะริล) โรคหัด ชื่อเถาวัลย์
 ชนิดหนึ่ง
กณฺฐะรูก (กณฺฐะรูก) ปลาหมู ใช้ว่า ตริ-
 กณฺฐะรูก (เตริกณฺฐะรูก)
กณฺฐะริยบ (กณฺฐะริยบ) แทะกวาง ตริสก
 กณฺฐะริยบ (ตริสกกณฺฐะริยบ) ก็เรียก
กณฺฐะริยว (กณฺฐะริยว) ตะเบ็งเสียง
กณฺฐะโรก (กณฺฐะโรก) จุ่มแล้วเขย่า กระ-
 ทุมน้ำ (ให้ขุ่น)

กณฺฐะโรจ (กณฺฐะโรจ) หมากเ็น
กณฺฐะโรล (กณฺฐะโรล) โจน กระโจน
กณฺฐะส (กณฺฐะส) ตะดิน ตะกุดดิน ตะ
 ไสดินให้ฝุ่นฟุ้ง (สำหรับข้าง)
กณฺฐะญา (กณฺฐะญา) กณฺฐะญา (หญิง) เคียน
 กัณยาน
กณฺฐ (กณ-คอบ) นกเจ้า
กณฺฐการ (กณ-การ) ดอกหรือต้นกรรณการ
กณฺฐัก (กณ-คอก) ๑. แอ้งเล็ก ๆ
 ๒. นู่นอย่างคอกพอก บ้องกลาง
 หัวท้ายเรียว อย่างกระสวยทอดผ้า
 ๓. ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
กณฺฐัก (กณ-คอบ) ตับ อย่างตักจาก ใช้
 เป็นลักษณะนาม
กณฺฐาจ (กณ-คจ) ๑. ตัวน้ำนอง
 ๒. ซึ่งขาด ขาดเป็นท่อน ๆ
 เช่น แขนกณฺฐาจ (แขนกณ-คจ) เชือก
 ขาด
กณฺฐาญ (กณ-คญ) สังกะตัง ยุ่ง
กณฺฐาบ (กณ-คบ) ๑. เพื่อน (๓ คำ
 เป็น ๑ เพื่อน)
 ๒. ขอบ อย่างขอบเครื่องจัก-
 สาน เช่น กณฺฐาบจเอร์-ขอบกระตัง
กณฺฐาบจเอร์ (กณ-คบจเอร์)
 ๑. ต้นครอบจักรวาล (ไม้เถา
 เข้าเครื่องยา มีเนื้อเป็นชั้น ๆ)
 ๒. สามสิบกลีบ (เครื่องในวัว-
 กวาย)

กณฺฏาบัฏ (กัณคบัฏ) อยู่ในกำมือ
กณฺฏาร (กัณคาร) เหล็กหมาด ไข้ว่า
 แฉกกณฺฏาร (แตกกัณคาร)
กณฺฏาล (กัณคาล) กลาง กลางๆ ปาน-
 กลาง
กณฺฏาส (กัณคัส) จาม ก.
กณฺฏิง (กัณคิง) กระตัง กระตัง
กณฺฏุก (กัณคก) นึก มาก ขยายคำ ชงน
 หนัก ชงนกณฺฏุก (ท้วงกัณคก) หนัก
 มาก หนักอึ้ง
กณฺฏูร (กัณคอร) หนู กณฺฏูรแลมะ
 (กัณคอรแลมะ) หนูท้องขาว กณฺฏูร
 แปร่ง (กัณคอรแปร่ง) หนูพุก
กณฺฏุง (กัณคอง) ล่น อย่างหางไก่ หรือ
 ว่าไม่มีหาง
กณฺฏูป (กัณคอบ) ตักแตน
กณฺฏวย (กัณควย) อวัยวะเพศหญิง
กณฺฏเยต (กัณคเยต) กระเคี้ยต กณฺฏเยต
 กุอม (กัณคเยตกะออม) บั้นเอว สะเอว
กณฺฏเยเชีย (กัณคเยเชีย) บ้าง
กณฺฏเยียน (กัณคเยียน) เนื้อแน่น อ้วนอั้น
กณฺฏเยียร (กัณคเยียร) ปลวก
กณฺฏเยียว (กัณคเยียว) เคี้ยว
กณฺฏเฆง (กัณคเฆง) ตะกอนที่จับกันภาช-
 นะ
กณฺฏกณฺฏโฏ (กัณคกัณคโฏ) วิเวก
 ว่างใจ

กณฺโฏล (กัณคโฏล) ต้นกระโดน
กณฺโฏลบาท (กัณคโฏลบาท) ต้นกระโดนดิน
กณฺท (กัณ) กัณฑ์
กต (กัศ) กต จก
กตณฺณ (กตณฺณ) กตณฺณ
กตเวท (กตเวท) กตเวท
กตฺติก (กตฺติก) เตือนสิบสอง แยกตฺติก
 (แยกตฺติก) ก็เรียก
กถา (กะทา) กถา
กถิน (กะเทิน) กฐิน
กน (กอน) พวก พรรคพวก
กนฺตาวุ (กัณคตาวุ) ลำต้น
กนฺตีกนฺตฺน (กัณคตีกนฺตฺน) เตี้ยลำ
 อ้อต้อ
กนฺติล (กัณคติล) เตี้ยตะแหมะแข
กนฺตึบ (กัณคตึบ) ๑. หมวกแขก กาคึบ
 (กาคึบ) ก็เรียก
 ๒. เตี้ยๆ เล็กๆ อย่างกระท่อม
กนฺตฺน (กัณคตฺน) เตี้ยลำ อ้อต้อ
กนฺตฺบ (กัณคตฺบ) จั่ว กลมๆ สั้นๆ
 (ใช้กับสิ่งของ)
กนฺตฺล (กัณคตฺล) ตะล่อมบ่อม
กนฺเตย (กัณคเตย) เจย เจยเมย
กนฺเตะพัง (กัณคเตะพัง) ตัวเหินึ่ง
กนฺเตไร (กัณคเตไร) ชื่อระบำชนิดหนึ่ง
กนฺตาง (กัณคตาง) กระบุงขนาดเล็กชนิดหนึ่ง
 ใช้ทวงข้าว

กนฺตร (กัณฺตรอ) หลอดค้าย
กนฺตรง (กัณฺตรอง) ๑. กิ่งกายักษ์ (ตัว
 ใหญ่กว่ากิ่งกัณฺธรรมาแต่เล็กกว่าแย้)

๒. กระซอน

กนฺตรบ (กัณฺตรอบ) ปลาหมอข้างเหยียบ
 ใช้ว่า **ตรีกนฺตรบ** (เตรียกัณฺตรอบ)

กนฺตราก (กัณฺตราก) ซ่อมซ่อม ทรุดโทรม

กนฺตราก (กัณฺตรัก) กระซาก

กนฺเตรีย (กัณฺเตรีย) หนุ่เจ้าชู้

กนฺเตรกกนฺตราก (กัณฺเตรกกัณฺตราก) ซ่อม
 ซ่อมมาก ทรุดโทรมมาก

กนฺตรง (กัณฺตรง) เป็นคำที่ใช้กับ กนฺ-
 ตราก (กัณฺตรัก) เป็น กนฺตราก
 กนฺตรง (กัณฺตรักกัณฺตรง)

กนฺไตร (กัณฺไตร) กรรไกร

กนฺโตรง (กัณฺโตรง) ถิ่น ถิ่นรณ

กนฺโตรน (กัณฺโตรน) จับเจ้า จ้อง

กนฺถิก (กัณฺถิก) กระแท

กนฺโธร (กัณฺโธร) กระโถน

กนฺทก (กัณฺทวก) รำข้าว กุณฺทก ก็ใช้

กนฺทกนฺทญ (กัณฺทวกัณฺทญ) รมเร็ว
 เข้าชู้

กนฺทบ (กัณฺทวบ) ผ้าเก่าปะ ผ้าเตี่ยว

กนฺทาทุก (กัณฺเตียตูก) แมงตา ที่อื่น
 นอกจากพระตะบอง เรียก กุตามทุก
 (กุตามตูก)

กนฺทาลตราก (กัณฺเตียลตรอ-อาท) ลมพิษ

กนฺที (กัณฺติ) จันทน์ขาว

กนฺทีส (กัณฺติส) ผืนขึ้นเป็นเนิน กนฺทีส
 (กัณฺติริส) ก็ว่า

กนฺทยุ (กัณฺตยุ) หาง ตัว ลักษณะนาม
 สำหรับปลาแห้ง ก้น ลักษณะนาม
 สำหรับก้นบรี

กนฺทยุกรเพี (กัณฺตยุกรอเปอ) วานทาง
 จระเข้

กนฺทยุจอก (กัณฺตยุจอจอก) หนุ่ชนิดหนึ่ง
 คอกคล้ายคอกเลา

กนฺทยุแฉก (กัณฺตยุแฉก) ตันทางกะลวยไก่อ

กนฺทยุฎี (กัณฺตยุคัณฺฎี) วานงวงช้าง

กนฺทยุแฉน (กัณฺตยุแฉน) ตั้งปลายสายรอก

กนฺทยุลิน (กัณฺตยุลิน) สายรอก

กนฺทตอง (กัณฺตตอง) ท้ายทอย

กนฺทวด (กัณฺทวด) ๑. ลูกกะพรวน

๒. มะยม กนฺทวดไพร (กัณ-
 ทวดเปรีย) มะขามป้อม กนฺทวดโปรง
 (กัณฺทวดโปรง) ตันพันธุ์

กนฺทวล (กัณฺทวล) ขึ้นเป็นผืนเป็นแนว

กนฺเทีย (กัณฺเตีย) เขยิบ คำแม่ตเรียกหมู

กนฺเทียต (กัณฺเตียต) คนอื่น ผู้อื่น อนุ-
 กนฺเทียต (เนี้ยกัณฺเตียต) ก็ใช้

กนฺเทจอล (กัณฺตจอล) ๑. ตัวร่าน

๒. ตันตำแย ใช้ว่า **เฒ่กน**
 เทจอล (เดิมกัณฺตจอล)

กนฺเทล (กัณฺเทล) เสือ

กนุแทก (ก๊อนเตก) ๑. เกก (เขา) เช่น

แสนกนุแทก (แสนก๊อนเตก) เขาเกก

๒. ตันจิงจ้อ คุรกวณกนุแทก

(คุรอกวณก๊อนเตก) ก็เรียก

กนุโทก (ก๊อนโตก) เครื่องกลึงชนิดหนึ่ง

กนุโทง (ก๊อนโตง) กระทงไปตอง

กนุทุรย (ก๊อนตุรย) แมลงปอ

กนุทางบายส (ก๊อนเตย้งบายซอ) ตันไม้

กวาค

กนุทางแห (ก๊อนเตย้งแห) ผักชนิดหนึ่ง

กนุทะรา (ก๊อนเตยหะเรย) ลังเล

กนุทุรง (ก๊อนตุร้ง) ตันคันทรง

กนุทุรม (ก๊อนตุรวม) ผอมแห้ง งอนหงอ

จอนจ้อ หงอย

กนุทุรล (ก๊อนตุรวล) ที่ ไม่ได้รูปได้ทรง

กนุทุราญ (ก๊อนเตรียญ) ลำสัน กระเซิง (ผม)

กนุทุริส (ก๊อนตุริส) ๑. ภาระหนี

๒. เป็นผืน กนุทุริส ก๊าว

กนุทุรบ (ก๊อนตุรบ) โกวโรโกโส โกรงเกรง

กนุทุเร้ง (ก๊อนเตร้ง) กระเซิง (ผม)

กนุทุรอก (ก๊อนโตรอก) ตันไม้ชนิดหนึ่ง ใบ

มีกลิ่นหอมใช้แกงเลียงได้

กนุธร (ก๊อนทัวร์) ปลาสลิด คุรกนุธร

(เตรียก๊อนทัวร์) ก็เรียก

กนุธา (ก๊อนเทีย) เตยล้ำ อย่างที่เรียก

มะขามข้อยเดียว

กนุธานู (ก๊อนเทียญ) ต่างขา (ไม้สู้ใช้)

กนุธาค (ก๊อนเทียด) ซึ่งอ้วน เช่น มนุสส-

กนุธาค (มนุสส์ก๊อนเทียด) คนซึ่งอ้วน

กนุธาย (ก๊อนเทีย) ตะพานน้ำ

กนุธิงกนุธ่าง (ก๊อนทิงก๊อนเทีย) เทอะทะ

อัยอ้าย

กนุธจ (ก๊อนทุจ) อ้วนจ้ำม่ำ (สำหรับเด็ก)

กนุธล (ก๊อนทุล) อวบ

กนุธก (ก๊อนเทก) ต่างออกห่างจากกัน

กนุธ่าง (ก๊อนเทีย) แบะ (ขา) ต่าง (ขา)

กนุหลง (ก๊อนหลง) ข้าม ผ่าน ล่วง อย่าง

เวลา เช่น กาลกนุหลงเหี้ย (กาลก๊อน

หลงเหย) เวลาล่วงไปแล้ว

กนุลง (ก๊อนล้ง) แมลงภู่

กนุลาด (ก๊อนลาด) แมลงสาบ

กนุลาล (ก๊อนลล) ๑. ไม้กลัด ใบไม้

ที่ใช้มุงหลังคา กลัดให้เป็นแผ่นใหญ่ ๆ

๒. ปลิงเข็ม เณลิงกนุลาล

(เขลิงก๊อนลล)

กนุละ (ก๊อนโละ) สายตะพานว้าวควาย

แขสกนุละ (แควซก๊อนโละ) ก็เรียก

กนุเล็ด (ก๊อนเล็ด) ล้นไก่อ

กนุเลียด (ก๊อนเลียด) ซอกเล็ก ๆ อย่างซอก-

ตู้

กนุเลง (ก๊อนเลง) ทรอมใจ เช่น เกิด

ทุกข์กนุเลง (เกิดทุกข์ก๊อนเลง) เป็นทุกข์

ทรอมใจ

กนุแลง (ก๊อนแลง) ที่ แห่ลง

กนฺโลง (ก๊อนโลง) ๑. พระมารดา อย่าง
พระพุทธรูปมารดา (ศัพทวรรณคดี)

๒. เสาตั้ง สสรกนฺโลง (ขอ-
ขอรฺก๊อนโลง) ก็เรียก

กนฺละ (ก๊อนละห์) ครึ่ง กึ่ง ใช้กับจำนวน
ของเหลวที่บรรจุนานะ เช่น ทีกกนฺ-
ละพาง (ตีกก๊อนละห์เปียง) น้ำครึ่งค้อม

กนฺแสง (ก๊อนแสง) ผ้าเช็ดปาก ผ้าเช็ดมือ
(ผ้าขาวม้าก็ได้สำหรับภาษาพระตะบอง)
กนฺแสงขุดมฺข หรือ กนฺแสงไญ (ก๊อน
แสงจูดมฺก หรือ ก๊อนแสงโค) ผ้าเช็ด
หน้า กนฺแสงโพะโค (ก๊อนแสงบั้งห์
โก) ผ้าขนหนู

กนฺไส (ก๊อนไส) ท้าย ข้างท้าย เช่น กนฺ-
ไสทูก (ก๊อนไสทูก) ท้ายเรือ หลัง เช่น
กนฺไสผทะ (ก๊อนไสเพตียะห์) หลังบ้าน

กนฺไสสารเพชฺญ (ก๊อนไสซาระบั้ง) อัคร
มเหสี หมายถึงพระนางพิมพา (ศัพท
วรรณคดี)

กนฺโสมน (ก๊อนโซม) กลุ่ม พวง ช่อ เช่น
มวยกนฺโสมนแผลสุวาย (มวยก๊อนโซม-
แผลสุวาย) มะม่วงพวงหนึ่ง ผกามวย
กนฺโสมน (พุกามวยก๊อนโซม) ดอกไม้
ช่อหนึ่ง กอง ก้อน เต้า เช่น กนฺโสมน
เงาะ (ก๊อนโซมเดาะ) เต้านม ลักษณะ
นามสำหรับสิ่งเช่นนั้น

กนฺโสมนตาโอ (ก๊อนโซมตาโอ) รังต่อ

กนฺตุ (ก๊อนซม) กรำคักปลา

กบ (กอบ) เจริญ ให้ผล เช่น รกสีกบ
(ร๊วกซีกอบ) หากินเจริญคล่อง เนากบ
(เน๊วกอบ) อยู่ดีมีสุข ถ่นากบ (ท่นากอบ)
ยาตีถูกกับโรค

กบ (ก๊อบ) ผั่ง หมก กลบ มิด (ใช้กับ
แทง)

กบัล (กะบัล) เรือกำปั่น เรือกลไฟ

กบิลลสฺสุ (กะเบิ้ลเลียะเพือะห์) เมืองกบิลพัสดุ์

กปฺป (กัป) กัปป์

กบฺบาส (กัปปะส) ฝ่าย กุรบาส (กุรอปปะส)
ก็เรียก

กม (กอม) แผลพุพอง

กมฺญี (กัมมะญี) ผ้ากำมะหยี่

กมฺพล (กัมป๊วล) ผ้าขนสัตว์

กมฺพูชา (กัมพูเจีย) กัมพูชา

กมฺพุชฺรฐ (กัมพูตเจียะร้อด) กัมพูชรัฐ

กมฺโพช (กัมโปช) กัมพูชา

กมฺม (กัม) กรรม กมฺมกร (กัมเมียะกอร์)

กรรมกร กมฺมกซัย (กัมมกโค) สั้น

กรรม กมฺมชฺชวาท (กัมมชเจียะเวียด)

ลมแบ่ง กมฺมฐาน (กัมเมียะทาน)

กรรมฐาน กรรมบถ (กัมเมียะบ้อด)

กรรมบถ กมฺมวาจา กมฺมวาจาจารย์

(กัมเมียะเวียจา กัมเมียะเวียจาจารย์)

กรรมวาจา กรรมวาจาจารย์ กมฺม-

วิบาก (กัมเมียะวิบาก) กรรมวิบาก

กรกฎ (กอร์กะดา) กรกฎาคม กรกฎาคม ก็ใช้

กรบุร (กอร์โบร์ หรือ กาโบร์) การบูร

กร (กอร์) กร (ศัพทวรรณคดี)

กรวิก (กะระวิก) นกการเวก

กรุณา (กะรุณา) ๑. ความกรุณา

๒. ขอรับ เป็นคำขานรับที่พระ

ภิกษุขานรับกัน หรือขมรวาสขานรับ

พระภิกษุ กรุณาวิเสส (กะรุณาวิเชส)

เกล้ากระหม่อม เกล้ากระหม่อม

กล (กอล) กล กลอุบาย

กล (ก้อล) หนุนข้างใต้

กลียุค (กะลียุก) คราวกลียุค

กลุ่ (กัล) กัลป์ กลุ่ปรีกัศ (กัลปะพริก)

ต้นกัลปพฤกษ์

กลุ่ยาน (กัลยานะ) กัลยานะ ที่ตั้งงาม กลุ่

ยาน (กัลยานี) กัลยานี ผู้ตั้งงาม

กวี (กะวี) กวี

กลิ่กม (กะเสกัม) กลิ่กรรม

กลิ่ณ (กะเชิน) กลิ่ณ

กหาปณ (กหาปนะ) กหาปณะ กระษาปณ์

กา (กา) ๑. บ้าน กาใส่น้ำชา

๒. จ่าหน้าของ เช่น กาขุนง-

สับตุร (กาคุนงซ็อมบด) จ่าหน้าของ

จดหมาย

กาก (กาก) กากหรือขาน เช่น กากงู

(กากโดง) กากมะพร้าว กากอเพา

(กากอ้อมเบ๊ว) ขานอ้อย

กากคิ (กากเกียะเตะ) ชื่อกลอนอย่างหนึ่ง

เป็นกลอน ๔ มีลีลาอย่างกากระโคค

กากบาท (กากะบาด) เครื่องหมายกากบาท

กาก (กัก) เสือกัก อวากัก (อวักกัก) ก็ใช้

กาก ๆ (กัก ๆ) เสียงร้องของนกบางชนิด

มีนกระเด็นเป็นต้น

กากี (กาเกีย) นางกา ชื่อนิทานเรื่องนาง

กากี

กาง (กาง) ๑. กาง โปะกาง (บั้งที่กาง)

ท้องกาง กางไถ (กางไค) กางมือ

๒. ตะกางคักจระเข้

กาจ (กาจ) กุ ร้าย

กาจ (กัจ) หัก (หักด้วยมือให้หลุดขาดจาก

กัน)

กาจ่งแรก (กัจจ็องแรก) การเล่นรี ๆ

ข้าวสาร

กาเจ้า (กาเจ้า) ต้นกระเจ้า

กาญ (กัญ) คิหรือกาตกะเน โดยพินิจ

พิเคราะห์

กาด (กาด) ๑. น้ำมันก๊าด ใช้ว่า

เปรงกาด (เปรงกาด)

๒. บั๊ต กาดพนุช (กาดบ๊วน)

ใบเสียวภาชี กาดพนุชขุลวน (กาดบ๊วน

คูลวน) บั๊ตประจำตัว

กาด (กาด) ๑. ตัก ลัก เช่น กาดตัก

(กาดซ็อก) ตักผม เฆ็รกาด (เคอร์กาด)

เคินลัก กาดกาด (กาดกัล) ตักขาด ตักพ้อ

๒. ผสมกัน เช่น กุนกาค
 (โกนกัด) ลูกครึ่ง ลูกผสม กาคู่เทารก
 (กัดเตี๋ยรวก) พันธุ์ไปทางพ่อหรือแม่
 หรือข้ามพันธุ์ไปทางปู่หรือตา
กาคู่ (กัดชำ) ไปมาหาสู่กัน
กาคาก (กาคาก) ข้าวตากที่นำไปใช้เป็น
 เสาบึงกรัง
กาคัก (กาคัก) เคียนสิบสอง
กาคืบ (กาคืบ) หมวกแขก
กาเดา (กาเดา) แร่งสำหรับร่อนแป้ง
 เป็นต้น
กาคิ (กาคอม) ข้าวต้มลูกโยน (คำไทย
 หรือลาว)
กาน (กัน) ถือ สู้ เช่น กานสัล (กัน
 เช็ด) ถือศีล กานการ (กันการ) รับ
 ผิดชอบหน้าที่การงาน
กานแต (กันแต) ยิ่ง เช่น กานแตกลางเพ็ง
 (กันแตกลางเลิง) ยิ่งหนัก หรือแรงขึ้น
 กานแตหานเพ็ง (กันแตเฮียนเลิง) ยิ่ง
 กล้าขึ้น กานแตสุคมเทา (กันแต-
 สุขุมเดวี) ยิ่งผอมลงหรือผอมไป
กาบ (กาบ) ไม้ขี้เพื่อจุดเสาเรือนที่ทรุด
 ให้ได้ระดับ
กาบ ๆ (กาบ ๆ) กาบ ๆ (เสียงเบ็ดร้อง)
กาน (กัน) พัน ก. เช่น กานเฒ่าเฒ่า
 (กันเคิมเชอ) พันกันไม้

กาฬิ (กาฬิ) กระบี่
กาฬุ (กาฬ) กาฬุ
กาม (กาม) กาม กามคุณ (กามเมื่อยกุน)
 กามคุณ กามตณฺหา (กามเมื่อยกุน)
 กามตณฺหา กามราค (กามเมื่อยกุน)
 กามราค กามาวจร (กามาวจร)
 กามาวจร
กาย (กาย) ๑. กาย ร่างกาย
 ๒. ไก่ ค่าย
การณ (การ) พระกรรม
การ (การ) ๑. กัน กัน เช่น การพา
 (การเขี้ยว) ป้องกัน
 ๒. งาน เช่น การ (เทว-
 การ) ทำงาน การการ (การเขี้ยว)
 การงาน งานพิธี เช่น การสพ (การ-
 สืบ) งานศพ
 ๓. กรอ การสูตร (การสูตร)
 กรอด้าย การอโษะ (การอโษะ)
 กรอไหม
การเกด (การเกด) การเกด
การณ (การ) เหตุการณ์
การนด (การน) การนด
การาด (การาด) กระวัด มาตราชั่งน้ำหนัก
 เพชรพลอย
การี (การี) แกงกะหรี่
การง (การง) กระสอบ กระจุก หรือกก

กาล (กาล) กาล เวลา เมื่อ เช่น กาลณา
(กาลนา) เวลาไหน เมื่อไร กาลเนาะ
(กาลนุหฺ) เมื่อนั้น เวลานั้น
กาล (กัล) ๑. เล็ม กัน เช่น กาล่ส่ก
(กัลช็อก) เล็มผม กันทันคอก
๒. หวงตัวเมีย (สำหรับวัวควาย)
กาว (กาว) ๑. เกี้ยว เหนียว (ด้วยขอ)
๒. กาว
๓. ตุ่มหู กาวผูกจัน (กาว-
ผูกจัน) ตุ่มหูคอกจัน
กาส (กัษ) ๑. เงินอีแปะ
๒. เบี้ยที่ใช้แทนเงินเวลาเล่น
การพนัน
๓. เคียง
กาสาวสตร (กาชาวะเพ็ชร์) ผ้ากาสา-
วสตร
กาหาค (กาฮาค) ปลาชนิดหนึ่ง ใช้ว่า
ตุริกาหาค (ตุริยกาฮาค)
กาแห (กาแฮ) ปลากระแห ใช้ว่า ตุริ-
กาแห (ตุริยกาแฮ)
กาโฮ (กาโฮ) ปลากระโทง ใช้ว่า ตุริกาโฮ
(ตุริยกาโฮ)
กาฬกณี (กาละกะณี) กาลกณี
กาฬ (กาลา) ๑. จำแดง แปลงรูปร่าง
แปรกาฬ (แปรกาลา) แปลงร่าง
กาฬปา (กาลาปา) กะหลาปา เกาะขาว

กาฬี (กาเลีย) กุลี ลักษณะนามสำหรับผ้า
จำนวน ๒๐ ผืน
กาฬ (กาไล) กาฬไล่ ชุบ
กิกุก (เก็กกก) งอแง โยกโย้
กิง (เก็ง) เก้ง
กิจ (เก็จ) กิจ กิจการ (เก็จการ) กิจการ
กิต (เก็ด บ้างจังหวัดออกเสียง เกด)
๑. เช็ด ใช้สำหรับ กัน
๒. เจียก เกือบ
กิตติกา (เก็ดเตกะ) อภัยโทษ
กิตติศ (เก็ดเตกะยัษ) เกียรติยศ กิตติ-
สพท (เก็ดเตกะลั) เกียรติศัพท์
กิน (เก็น) บก ไม่ สี เช่น กินเมสา
(เก็นเมสา) บกแบ่งหรือไม่แบ่ง กิน-
สรว (เก็นโซรว) สีขาว
กินนร กิณร (เก็นนอร์ เกณนอร์) กิณนร
กิณรี (เก็นนเรีย) กิณรี
กิบ (เก็บ) ๑. ยัก ยักยก
๒. ลูกไม้ปั่น
กิริยา (กะระยา) กิริยา อาการ กิริยาจาก
(กะระยาจาก) กิริยาไม่ดี กิริยาวิเสส
(กะระยาวิเสส) กิริยาวิเศษณ์ (ไว.)
กิล (เกิล) ๑. ถัก เคลื่อนที่ เช่น บน-
ท่ายกิล (บ่อนเตียกิล) บ่อนเคลื่อนที่
ได้ อย่างบ่อนตำรว
๒. เสากะทะ เสากัก หลัก
เสาเชื่อน

กิลเลศ (เกะเละส) กิลเลศ

กึ (เกีย) ๑. กี่ทอผ้า

๒. กี่ ที่รองแก้วทำด้วยไม้

๓. จำนวนผ้ายาวพอตัดเสื้อ

แขนยาวได้สี่ตัว

กึแลน (กึเลน) ตัวกึแลน สัตว์ในนิยายจีน

กึงกนไคโร (เก็งก๊อไนไคโร) ชื่อหนังสือสอน

คนทั้งคติโลกและคติธรรม

กึะ (เกอะห์) สะกิด

กุก (กก) ๑. ชบเซา โงก

๒. นกยาง กุกกุก (กกกกร็อก)

นกยางกรอก กุกโครง (กกโครง) นก

ยางโทน กุกส (กกซอ) นกยางเล็ก

กุกสาบ (กกสับ) นกยางเสวย

กุง (กง) กง (คัตผ่าย) กง (เรอ) ใช้

ว่า กุงทุก (กงตูก) กงเรอ กุงสูตร

(กงโสด) กงคัตผ่าย กุงผาด (กงพัด)

กงพัต (เรอ)

กุงสี่ (กงเซีย) คณะที่ปรึกษา กุงสี่-

เสนาบดี (กงเซียเซนาปะเคีย) สภาเสนา

บดี คณะรัฐมนตรี องคมนตรี

กุงสี่ (กงซี) กงสี่ (จ.)

กุงสุล (กงซุล) กงสุล (ผ.)

กุก (โก๊ญ) อัดอั้นตันใจ เกรง ไม่กล้า

พูด

กุกุขร (โก๊ญจัว) กุกุขร ข้าง

กุกิ (กค) กุกิ

กุกุมพิก (โกะคมบัก) กุกุมพี คือผู้มีสมบัติ

ได้ประโยชน์จากไร่นา กุกุมพี (กุดมบ)

ก็ใช้

กุกทก (กนด็อก) ไร่ข้าว กนทก ก็ใช้

กุกทล (กนดวล) กุกทล ต่างหู

กุกที (กนด) กุกที กนโท

กุน (กน) ๑. ภาพยนต์

๒. หลงกล ซาบักุน (เจื้อบกน)

ติดกับเพราะหลงกล รวอพิกุน (รวจ

ปักน) หลุดจากกล

กุกมาร (โกะมาร) กุกมาร เต็กชาย

กุกมารี (โกะมาเรีย) กุกมารี เต็กหญิง

กุกมุต (โกะมุต) โคมุต ดอกบัวแดง

กุก (โก๊ญ) นอ กุกรมาส (โก๊ญรวเมยะส)

นอแรด

กุก (โกร์) กุน ใช้ว่า กุนำกุก (จุนำโกร์)

ปักน

กุกบุตร (โก๊ลละบด) กุกบุตร

กุกลาบ (โกะหลาบ) กุกลาบ

กุกส (โกะซ้อล) กุกส

กุกสินาร (โกะเซเนียเรีย) เมืองกุกสินาร

กุกทก (โกะซ้อก) โททก กุกทก (กุกซ้อก)

ก็ใช้

กุก (โกะห์) แน่น

กุกกร (โกะห์กอร์ บางจังหวัดออกเสียง

ก้อห์กอร์) หนาแน่น คายตื่น มาก

ชุกชุม

กุฬา (โกษลา) กุลาหรือกุลหล้า ชนชาติ
ไทยใหญ่ที่อยู่ในเขมร
กุก (โกก) ตะโกน กูก (โก๊ก) กิ๊ว
กุกเหา (โกกเฮา) ตะโกนเรียก
กุก ๆ (โกก ๆ) เสียงนกเขาใหญ่ขัน
กุก (โกค) สืออย่างสือซอ กรีกตัวยของ
แหลมหรือเล็บ ขุดอย่างขุดผิวไม้ไผ่
กุน (โกน) ลูก กุนกมวย (โกนกมวย)
หลาน ลูกของ ลุง บ้า น้ำ อา
กุนโถมล (โกนโถมล) ลูกสัตว์ตัวผู้
กุนญี่ (โกนญี่) ลูกสัตว์ตัวเมีย กุน-
ฉนวนล (โกนฉนวนล) ลูกจ้าง กุนโส
(โกนโซ) ลูกบุญใจ กุนปรอบ (โกน
ปรอ้อบ) ผอบเล็ก ก่องเล็ก กุน-
กณญูร (โกนกอนโคร์) ลูกหนู (โตแข็ง
กลิ้งได้อยู่ได้ขากรรไกร) กุนกัพรา (โกน
ก้อมเปรีย) ไม้ขันชะเนาะ กุนกรัญ
(โกนกรัญ) ฟองน้ำมันที่เคียดปุด ๆ
กุนโคล (โกนโกล) การเล่นกีฬาชนิด-
หนึ่งอย่างตีกติ กุนจาบ (โกนจาบ) ลูก
น้องของคนทรง กุนเกมง (โกนเกมง)
เต็ก เต็ก ๆ กุนปรุส (โกนโปรส) ลูกชาย
กุนสรี (โกนเซรี) ลูกสาว
กุนไฉ (โกนไค) นิ้วก้อย กุนแข็ง
(โกนเจิง) นิ้วก้อยเท้า กุนเฌิม (โกน
เคิม) ลูกหัวปี กุนจัญจิม (โกนเจัญเจิม)
ลูกเลี้ยง กุนบงเกิด (โกนบ้องเกิด)

ลูกตัว กุนปรุสา (โกนปรุสา) ลูกเขย
ลูกสะใภ้ กุนธรรม (โกนเทอ์) ลูกบุญ-
ธรรม กุนเพา (โกนเปว) ลูกสุดท้อง
กุนชญูซิง (โกนเจญูจิง) ลูกตุ้มสำหรับ
ตาชั่ง กุนตัง (โกนเต็ง) ลูกตุ้มปลาย-
แหลมสำหรับขว้างเป็นอาวุธ มีสายดึง
กลับมาได้ กุนโทล (โกนโด้ล) ลูก
ประจำ กุนปรุโยล (โกนปรุโยล)
ลูกตึง กุนลง (โกนลง) หนอนชนิด-
หนึ่ง กุนสงกต (โกนซ้องก๊อด) ตะกรุด
ชนิดหนึ่ง กุนกุก (โกนกุก) ลูกกบ
ตอนที่ยังมีหางอยู่ กุนสร (โกนซอร์)
ลูกศร

กูป (โกบ) ๑. กูป

๒. กบทุก กบขนาดใหญ่ กง-
แกบกูป (กองแกบโกบ) ก็เรียก

กูป ๆ (โกบ ๆ) โอ๊บ ๆ เสียงกบร้อง

กูร (โกร์) กวน คน

กวจ (กวจ) ๑. ขมวก บิดให้เป็นปม

๒. ใจผูกพัน ใจจืดใจจ่อ

กวต (กวต) กวตให้เรียบ

กวย (กวย) พวกส่วย

เกิง (เกิง) วังอ้าวไม่เหลียวหลัง เกล็ด

เก็จ (เก็จ) เชิดขึ้น

เก็ด (เก็ด) เป็น ไ้ เก็ด ขึ้นอย่างข้างขึ้น

ใช้ว่า เก็ดโรค (เก็ดโรค) เป็นโรค

เร่วเกิด (เทวอเกิด) ทำเป็น เร่ว-

มินเกิด (เทวมินเกิด) ทำไม่ได้ ทำ
ไม่เป็น เกิดการ (เกิดการ) ทำได้สำเร็จ
เอเกิด (แอเกิด) ทางตะวันออก มวย-
เกิด (มวยเกิด) ขึ้นคำหนึ่ง พักเกิด (ปัก
เกิด) ขึ้นสองคำ

เกิน (เกิน) เจริญขึ้น กระตือรือร้น

เก็บ (เก็บ) โขยใส่

เกย (เกย) ๑. หนุน (หมอน)

๒. เกย น.

๓. ที่ถ่ายเท

เกิล (เกิล) เกย ก.

เกื่อง (เกื่อง) หนุน อย่างจะเข้หนุนเรือ
เกย อย่างเรือเกยตอ

เกียก เกียกก (เกียก เกียกกอ) กอดคอก

เกียง (เกียง) ต้อน ใส่ต้อน กรีดปีกอย่าง
ไก่บ่อตัวเมีย

เกียจ (เกียจ) ตื้อ พยศ เก (งาน)

เกียด (เกียด) ๑. เสากียด เสาคู่ส่วนบน
หนุนได้สำหรับให้เตี้ยหักเดิน

๒. ไม่นานชนิดหนึ่ง มีตาขอ
ห้อยที่ปลายคานสำหรับเกี่ยวสาแหรก

เกียน (เกียน) ข้างๆ ไกลเคียง

เกียบ (เกียบ) คีบ หนีบ เช่น กุดามเกียบ
ปูหนีบ

เกียร (เกียร) ๑. เกียให้เสมอกัน

๒. กวาดต้อน

เกี้ยว (เกี้ยว) ๑. เกี้ยว (ด้วยนิ้วมือหรือ
เท้า)

๒. เกี้ยว (สวมจุก)

เกียส (เกียส) เชีย โดยปริยายว่า พุก
กระทาบ แวจะ

เกก ๆ (เกก ๆ) แก็ก ๆ (เสียงนกแก้วร้อง)

เกง (เกง) ๑. เก้ง คาคะเน

๒. กาง เบ่ง ตั้งใช้ว่า แฉอด
เกง (แฉอดเกง) อิ่มท้องกาง หรือท้อง
เบ่ง

เกกง (เกกง) ๑. นกูกี้ เป็นนกปาก
ใหญ่ ตัวเท่าอีคา กงเกง ก็ใช้

๒. ชื่อชนิดหนึ่ง มีในนิยาย
เก่า ๆ ของเขมร

เกกกาง (เกกกาง) เก้งก้าง เก็กัง

เกณฑ (เกณฑ) เกณฑ์

เกตุ (เกตุ) ดาวพระเกตุ

เกตุมาลา (เกตุมาลา) พระเกตุมาลา

เกร (เกร) เกียรติ ชื่อเสียง เรื่องราว

เกรติ (เกรติ) มรดก

เกล (เกล) การเล่นสะบ้าทำหนึ่ง ใช้ลูก
สะบ้าวางบนหัวแม่เท้า แข่งแล้ว
เหวี่ยงไป

เกว (เกว) พับเป็นกรวย จับเวลาเย็บ
กระทง

เกส (เกส) ผม พระเกศ (ราชาศัพท์)

เกสร (เกสร) เกสร ขนสร้อยคอราชสีห์

แก (แก) แก่ แกะขุลวน (แกขุลวน) แก่
ตัว แกะแปร (แกแปร) คัดแปลง แกไข
(แกไค) แกไข

แกก (แกก) เขาเกก ตาเอก

แกกราย (แกกราย) เข็องกราย กรีกกราย

แกง (แกง) ไม้ฉาก (เครื่องสำหรับวัด)

แกงไฉ (แกงไค) ซ้อศอก

แกงแข็ง (แกงเจิง) สันเท้า

แกงโง (แกงโง) โง เกกมะเหรก

แกบ (แกบ) เบาะ เบาะอานม้า

แกม (แกม) เสริม

แกว (แกว) แก้ว แกวผูก (แกวผูก)
แจกันดอกไม้ม

แกส (แกส) ๑. ต้นเกด ภูมิภาค
(เดิมแกส) กี่ว่า

๒. ปลาเนื้ออ่อน ไข่ว่า ตริ-
แกส (เดริแกส)

แกะ (แกะ) ๑. สะกิด แกะ แกะ

๒. เลี้ยงผา

ไก (ไก) ไก อย่างไกรบิน สะปรังอย่าง
สะปรังมีด

ไกลาส (ไกลาส) ภูเขาไกลาส

ไกก ๆ (ไกก ๆ) เสี่ยงผูกตัง ๆ

โง (โง) โกง โกง โง

โกฏิ (โกด) โกฏิ (๑๐ ล้าน)

โกฐ (โกด) ต้นโกฐ โกสใส่ศพ

โกด (โกด) ขาม เกรงขาม ห้วนหวาด
โกดเกรง (โกดเกรง) ย่าเกรง โกด-
ขูลาจ (โกดขูลาจ) ห้วนกล้ว โกด-
ญญืด (โกดญญืด) ความยำเกรง
ห้วนหวาด

โกน (โกน) สยบ มักใช้กับ ชุรก เป็น
ชุรโกน (จุรวกโกน) ฟังบุญบารมี

โกบ (โกบ) ไล่เลื่อน

โกย (โกย) ๑. โกย

๒. แม่สะบ้า คือ ลูกสะบ้าขนาด
เขื่อง

โกร (โกร) โจน

โกลาหล (โกลาหล) โกลาหล

โกส (โกส) ชุต เช่น โกสญ (โกส-
โดง) ชุตมะพร้าว

โกสีย (โกเชย) ท้าวโกสีย พระอินทร์

โกเสยยพัสตร (โกเชยยะเพือะห์) ผ้าโกไสย-
พัสตร

โกะ (โกะ) ๑. เहांกระโศก อย่าง
สุนัขที่เห็นสิ่งแปลก เช่น งูหรือเต่า
เป็นต้น

๒. เล็ง (ชุน) เช่น โกะสร-
มฺรุง (โกะห์ซอร์ค้อมรื่อง) กระดกลูก
ศรเล็งยิง

๓. หล่อน้ำ เช่น ยกสุกร-
เทาโกะ (ยกสุกอร์เติวกะ) เอาน้ำ
ทาลไปหล่อน้ำ

๔. ค้างอยู่ โกะซาบ (กะท
เจี๊ยะ) ก็ใช้

๕. เกาะแก่ง

๖. กิ่น

เกาหนุท (เกาเตี๊ยน) เกาทัณฑ์ ธนู

เกายก (เกายัก) กอเอี้ยะ

เกาสิบ (เกาเซิบ) เก้าสิบ

เกาเพา (เกาเลา) เกาเหลา

เกาอี (เกาเอี้ย) เก้าอี

เกาอูว (เกาโอ้ว) อ้อ วิธีแทงถั่วโป และ

อีโปง เมื่อถูก ใช้สามต่อ

กู่ (กม) อย่า กู่เสดะทิกมาต (กม-
สดอะทิกเมือต) อย่าถ่มน้ำลาย

กัจจ (ก้อมจัต) กัจจ ขจัต

กัจย (ก้อมจาย) ขยาย ทำให้กระจาย

กัจ (ก้อมเจีย) อ่อนมาก ทิบมาก ยิ่ง

กว่า ขจี (เซเจีย)

กัจก (ก้อมโจก) เกือตร้อน กัจกโรก
(ก้อมโจกโรก) เกือตร้อนยิ่ง

กัจบ (ก้อมเจี๊ยะ) กำชับ พุดให้แน่นแน่น

กัจล (ก้อมจิล) ที่เกียจคร้าน ความเกียจ

คร้าน

กัจม (ก้อมญอม) ชี้เขม่า

กัจยาน (ก้อมญาน) ตันกำยาน

กัจญ (ก้อมญูญ) ชู ทวาด

กัจร (ก้อมดอร์) ไปหรืออยู่เป็นเพื่อน

กัจง (ก้อมเจ็ง) เป็นหนี้ (ภาษาหนังสือ)

กัจเภา (ก้อมเดา) ทำให้อุ่น อุ่นให้อุ่น

โอของร้อน กัจเภาโง (ก้อมเดาโง)

โอแตก ผึ่งแตก กัจเภาเกลิง (ก้อมเดา
เพลิง) เอาของอุ่นไฟ โอไฟ

กัจต (ก้อมน้อด) ๑. กำหนดจดจำ บันทึก
หมายไว้ เช่น กัจตจำนินบาน (ก้อม-
น้อดจำนินบาน) จดไว้แต่จำไม่ได้ กัจต-
ทุกขกุนงจิตต (ก้อมน้อดทุกขกุนงเจ็ด)
จดจำทุกข์ไว้ในใจ

๒. กฎ กำหนดกฎเกณฑ์ กิ-
ณต์เหตุ (ก้อมน้อดเหตุ) หมายเหตุ

กัจบ (ก้อมน้อบ) ชุมทรัพย์

กัจล (ก้อมน้อล) ๑. ของกำนัล คำกำนัล

๒. ไม่สำหรับหนุน อย่างไม้

หมอน

กัจนาจ (ก้อมนาจ) คุร้าย ใช้ได้ทั้งคนและ
สัตว์

กัจจ (ก้อมนัจ) สิ่งหักไว้ เศษ

กัจญ (ก้อมนัญ) ตระหนี่เหนียวแน่น

กัจต (ก้อมนัต) สิ่งหักเป็นท่อนอย่าง

ท่อนไม้ เศษผ้า

กัจน (ก้อมนัน) นางกำนัล คนรับใช้

กัจนพ (ก้อมนาบ) ภาพ

กัจเนต (ก้อมเนต) กำเนิด ที่เกิด ภูษา-

กัจเนต (ชุนำก้อมเนต) ปีเกิด สรุกกัจเนต

(ชรุกก้อมเนต) บ้านเกิด บ้านเกิดเมือง

นอน จาบกัดเค็ด (จับก้อมเน็ด) เริ่มตั้ง
กรรม

กัณณ (ก้อมนณ) ผู้ที่ถูกเกณฑ์ ใช้ได้ทั้ง
คน สัตว์และสิ่งของที่ถูกเกณฑ์ คือ
มนุสสกัณณ โคกัณณ รเทกัณณ

กัณเณร (ก้อมโนร) ช่างโกนผม คนหัวโล้น
โล้น

กัทร (ก้อมดัวร) บันลือเสียง ตีรัว

กัเทอ (ก้อมตัจ) ๑. ทำให้แหลกหรือปั่น
ด้วยวิธีต่าง ๆ มี ตี บี บด เป็นต้น
๒. สิ่งที่เป็นผง เช่น
กัเทอมาส์ (ก้อมตัจเมียส) ผงทอง

กัณวอ (ก้อมนวอ) เงื่อนที่บิดแล้วหรือขมวด
แล้วซ้อนปลายมีตอกเป็นต้น ใช้ ลากกั
ณวอ (เลี้ยกัณนวอ) ซ่อนเงื่อนหรือปม

กัเนียร (ก้อมเนียร) การกวาด ที่ (ถูก)
กวาดไป ใช้ รมสัณเนียร (รวบอซ
ก้อมเนียร) สิ่งที่ถูกกวาดไป

กัณง (ก้อมบ้อง) ๑. กอบ ลักษณะนาม
เช่น องกรมวยกัณง (อ้องกอร์มวยก้อม
บ้อง) ข้าวสารกอบหนึ่ง
๒. กระพุ่มมือไหว้

กัณาก (ก้อมนาก) ที่หัก หัก ๆ สิ่งที่ยัก
ใช้ รมสัณาก (รวบอซก้อมนาก) ของ
หัก ๆ เชิงกัณาก (เจิงก้อมนาก) ขาหัก

กัณาว (ก้อมนาว) คนใจบาปหยาบช้า

กัณุด (ก้อมบด) คั่ววัน ใญ่กัณุด (ไคก้อม
บด) มือคั่ววัน

กัณุดตบุง (ก้อมบดโตบุง) ลมพายุชนิดหนึ่ง
เรียกตามศัพท์ว่า ลมหัวคั่ววัน

กัณูว (ก้อมโบ้ว) ต่อย เจอ อย่างแก้มต่อย
ปากเจอ

กัณแบก (ก้อมแบก) ซึ่งแตก สิ่งที่แตก เช่น
ผุติลกัณแบก (เพติลก้อมแบก) ขันแตก

กัณโบร (ก้อมโบร) ปูน

กัณบัง (ก้อมบัง) กำบัง ลับ เช่น เสจ
กัณกัณบัง (เสจเกดัยก้อมบัง) ความลับ

กัณง, กัณจุ (ก้อมบ้อง) กระป๋อง

กัณปาง (ก้อมปาง) ๑. กำแม่มดเรียกเงิน
เหรียญ
๒. ใหญ่กลมแบน อย่างดาบ
๓. ทางอย่างเขาควาง

กัณปาด (ก้อมปาด) กลมแบนบางอย่างจาน
หรือดาบ

กัณิกัณปุก (ก้อมเบีก้อมปุก) เล็ก ๆ น้อย ๆ
กระจุกระจิก

กัณปัด (ก้อมปัด) หยักกรัง เช่น จงกัณิกั
ปัด (จงเกนกันก้อมปัด) โจงกระเบน
หยักกรัง

กัณปุก (ก้อมปุก) กระปุก

กัณปูล (ก้อมโปล) ทะล่อมบ้อม

กัณเป็ญ (ก้อมเป็ญ) สั้นเต๋อ เติ้นเต๋อ

กัมเบ้ง (ก้อมเบ้ง) เบ้ง ไซ้ โพะกัมเบ้ง
(บั้งที่ก้อมเบ้ง) ท้องเบ้ง

กัมเบ๊ะ (ก้อมเบ๊ะ) เนื้อตะโพก มักใช้ว่า
กัมเบะคูท(ก้อมเบ๊ะทักด) ไซ้ขยาย ราก
เรยะกั (ตัน) เป็น รากกัมเบ๊ะ ก็มี

กัมเบ็ต (ก้อมแปด) แบน ไซ้ จานกัมเบ็ต
(จานก้อมแปด) จานแบน มุขกัมเบ็ต
(มุขก้อมแปด) หน้าแบน

กัมโป้ง (ก้อมโป้ง) ป้อง พลุ ไซ้ โพะกัม
โป้ง (บั้งที่ก้อมโป้ง) ท้องป้อง ท้อง
พลุ

กัมโป้ย (ก้อมโป้ย) หางเป้ย เป้ย

กัมบุรูก (ก้อมบุรูก) กระรอก

กัมเบรว (ก้อมเบรว) ผอม ไม่ค่อยมีเนื้อ

กัมโบรง (ก้อมโปรง) ๑. ตะกร้าจ่ายกับข้าว
๒. กระโปรงสตรี

กัมโบรณ (ก้อมโปรณ) หงอย เจ้าจุก จับเจ้า
(ใช้ได้ทั้งคนและสัตว์)

กัมบลง (ก้อมปล้อง) จ้มลัม เกลี้ยงเกลา

กัมบลูก (ก้อมปลุก) นกชนิดหนึ่งคล้ายนก
เป็ดแต่ตีนแดง และตัวเล็กกว่า

กัมบลูจ (ก้อมโปลูจ) หลิม ไซ้ กุบาลกัมบลูจ
(กุบาลก้อมโปลูจ) หัวหลิม

กัมแปลง (ก้อมแปลง) ทลก แสงทลก

กัมติด (ก้อมเม็ด) มีขี้ นอกใจสาม ไซ้
สรีกัมติดบฎิ (สรีก้อมเม็ดเบ็ด) หึง
นอกใจสาม

กัมผง (ก้อมผง) กำแพง (เรียกตามเสียง
ไทย ที่ออกเสียง พ ในคำ กำแพง
เป็น ผ ของเขมร กำแพง เขมร
ออกเสียง เป็น ก้อมผง)

กัมเผลียว (ก้อมเพลียว) ปลาอ้ายเบียว ตูร์กัม
เผลียว (เตุ๋ยก้อมเพลียว) ก๊ว

กัมพก (ก้อมปวก) โป โน

กัมพ้ง (ก้อมบั้ง) ทำน้ำ ไซ้ กัมพ้งทัก
(ก้อมปวงตัก) ทำน้ำ กัมพ้งทูก (ก้อม
ปวงตูก) ทำเรือ

กัมพด (ก้อมปวด) จังหวัดกำแพงเพชร
กัมพด (เขตก้อมปวด) ก็ใช้

กัมพบ (ก้อมปุม) หกบาจากภาษาละ มี
ข้าวหกจากกระเชอ น้ำหกจากกระชอม
เป็นต้น

กัมพส์ (ก้อมบั้งส์) ส่วนสูง ความสูง

กัมพาง (ก้อมเบียง) ทาง แผ่ บ้านเบะ
ใกล้จะโรย ไซ้ มุขกัมพาง (มุขทม-
ก้อมเบียง) หน้าทาง ผู้การกัมพาง
(พการีก้อมเบียง) ดอกไม้บานเบะ

กัมพญ (ก้อมเบญญ) กลมแบน

กัมพีกกัมก (ก้อมบีกก้อมปวก) ปุ่มป่า ทะปุ่มตะ
ป่า

กัมพึง (ก้อมบั้ง) จาว ไซ้ กัมพึงฆู
(ก้อมบั้งโดง) จาวมะพร้าว กัมพึงโตนด
(ก้อมบั้งโตนด) จาวตาล

กัมพึงฆู (ก้อมบั้งโดง) ตัวตุ่น

กัฟงพวย (ก้อมบั้งพวย) ผักแพงพวย

กัฟัส (ก้อมบั้ง) ๑. กัฟลอย

๒. เนื้อในกลีบส้ม ไข่ กัฟัสกรูจ
(ก้อมบั้งสักรูจ) กลีบกระเทียม เช่น
ขุทิม ๑ กัฟัส (กุดิมมวยก้อมบั้ง)
กระเทียม ๑ กลีบ

กัฟุก (ก้อมบั้ง) ผุ ซึ่งผุ

กัฟุง (ก้อมบั้ง) พูน นูน ไข่ เพญกัฟุง
(เบญก้อมบั้ง) เต็มพูน

กัฟุง (ก้อมบั้ง) กำล้ง กัฟุงสี่ (ก้อมบั้งซึ)
กำล้งกินอยู่

กัฟุก (ก้อมบั้ง) กอง เช่น กัฟุกฎี (ก้อม
ปุกเดีย) กองกิน กัฟุกองกร (ก้อม-
ปุก-อองกร) กองข้าวสาร

กัฟบ (ก้อมบั้ง) กำฟัด เป็นคำกิตติย
ถึงตระกูลกัน

กัฟุล (ก้อมบั้ง) ยอด กัฟุลเจดีย์ (ก้อม
ปุลเจเดีย) ยอดเจดีย์

กัฟวร (ก้อมบั้ง) ปุปะ (ตามตัว) หิงกอง
ไม่เรียบ อย่างแขนโก่ง

กัฟึง (ก้อมบั้ง) เพยอ เป้ง แบะหรือ
ผาย

กัฟง (ก้อมบั้ง) กำแพง ที่กัน ขอบ
กัฟงทัก (ก้อมบั้งตัก) ที่ซังน้ำโบก
ถ้วยซิเมนต์ กัฟงเขลีส (ก้อมบั้งเคซึย)
ขอบหัวกล้องยาสูบ

กัฟุทธ (ก้อมบั้ง) อิดโรย ไม่แข็งแรง
ราศีไม่มี

กัฟุรา (ก้อมบั้ง) กำพรวา

กัฟริง (ก้อมบั้ง) กระห่อง ไข่ว่า สดุม

กัฟริง (สัควมก้อมบั้ง) ผอมกระห่อง

กัฟรัส (ก้อมบั้ง) คำขยาย รัง (รัง)
แข็ง ไข่ว่า รังกัฟรัส (รังก้อมบั้ง)

กัฟุริล (ก้อมบั้ง) ทะล้ง ไม่มีสัมมาคารวะ

กัฟร (ก้อมบั้ง) ๑. ชื่อปลาชนิดหนึ่งมี

เกล็ด ตัวยาวมีจุดดำๆ หางแดง

๒. ที่เท็จ ที่โกหก (ใช้เน้นความ)

กัฟุต (ก้อมบั้ง) โกหก พากุยกัฟุต
(เบญก้อมบั้ง) พุดโกหก มนุสสักัฟุต
(มนุสสัก้อมบั้ง) คนโกหก

กัฟวน (ก้อมบั้ง) ก้อน มักใช้คู่กับ ภู
(คม) เป็น ภูกัฟวน

กัฟวนแข็ง (ก้อมบั้ง) น่อง

กัฟวนไถ (ก้อมบั้ง) ปลายแขน (แก่ศอก
ถึงมือ)

กัฟวม (ก้อมบั้ง) แมลงทับ

กัฟลาญ (ก้อมบั้ง) ปลากระตี่ ตรีกัฟลาญ
(เต็รียก้อมบั้ง) ก็เรียก

กัฟลึง (ก้อมบั้ง) ต้นพลับพลึง

กัฟร (ก้อมบั้ง) ความจนขัดสน ความ

ยากลำบากกว่าจะทำได้ ไข่ว่า การกั-

ณาส (การก้อมบั้ง-นัส) งานยากมาก

กัฟณิงเรวบาน (ก้อมบั้งเทวบาน)

ยากลำบากกว่าจะทำได้ กิรบาน (ก้อม
 รอบาน) ยากลำบากกว่าจะทำได้ ได้ยาก
 กิรง (ก้อมรอง) สิ่งที้อยเป็นพวง
 กิรงผูก (ก้อมรองผูก) พวงมาลัย
 (คอกไม้ที้อยกรองแล้ว)
 กิราบ (ก้อมราบ) กำราบ ปรามปราม
 กิราล (ก้อมราล) เครื่องปลูก ไร่
 กิราลผูก (ก้อมราลผูก) ฝ้ายที่นอน
 กิราลตุ (ก้อมราลตุ) ฝ้ายที่
 กิราส (ก้อมรัส) ส่วนหนา ความหนา
 กิริด (ก้อมเร็ด) กฎเกณฑ์
 กิเรก (ก้อมเรก) เขม่น กระดุกกระดิก
 เคลื่อนไหว บั่นบ่วน ไร่ กิเรกแถม
 (ก้อมเรกแถม) เขม่นตา กิเรกขลุวน
 (ก้อมเรกขลุวน) ไหวตัว กระดุกกระดิก
 กิเรกจิตุต (ก้อมเรกเจ็ด) บั่นบ่วนรัญ
 จวนใจ
 กิเรบ (ก้อมเรบ) กำเรบ ฮึกเหิม
 กิเรยม (ก้อมเรยม) ซึ่งแห่ง กิเรยมกิโร
 (ก้อมเรยมก้อมรัส) ซึ่งแห่งเกราะ
 เช่น กังแห่ง ของแห่ง
 กิเรว (ก้อมเรว) สัตว์ตอนอย่างหมูตอน
 ไก่ตอน
 กิไร (ก้อมไร) กำไร (คำไทย)
 กิโรล (ก้อมโรล) ๑. โกลน ทุกกิโรล
 (ทุกก้อมโรล) เรือโกลน เรือที่ยังทำ
 ไม่เสร็จ

๒. พาล เกกมะเหร มนุส
 กิโรล (มนุสกีโกล) คนพาล
 กิลา (ก้อมลา) อวดเก่ง ทำเป็นกล้า ไม้
 กิลาจ (ก้อมลาจ) ชีขลาด
 กิลง (ก้อมลง) หมู เหล่า
 กิโลจ (ก้อมโลจ) ๑. เพาให้ไหม้เกรียม
 ๒. ของที่ไหม้ไฟ
 กิเลา (ก้อมเลา) ผู้เขลา
 กิโละ (ก้อมลอะ) หนุ่ม
 กิลาจ (ก้อมลจ) กำล้ง
 กิสต์ (ก้อมซัด) เข็มใจ ยากจน อัดคัก
 ซักสน กิสต์กิ (ก้อมซัดก้อมมอ)
 ยากแค้น ร่วมทุกข์ร่วมสุข เพื่อนยาก
 คู่ทุกข์คู่ยาก ไร่ มิตรกิสต์กิ (มิตร
 ก้อมซัดก้อมมอ) เพื่อนยาก ปรพน
 กิสต์กิ (ปรอบั่นก้อมซัดก้อมมอ)
 เมียคู่ทุกข์คู่ยาก
 กิลาจ (ก้อมลาจ) ที่ขลาดกลัว ไม่องอาจ
 แกล้วกล้า
 กิลาจ (ก้อมลาจ) หย่อนอารมณ์ กิลาจ
 จิต (ก้อมลาจเจ็ด) กิใช้
 กิลาจ (ก้อมลาจ) ๑. ใจความร้อน
 ใจอากาศเย็นจิก
 ๒. ทุ่นเบ็ด ไร่ กิลาจสนทน
 (ก้อมลาจสนทน)
 กิเลว (ก้อมเลว) กาคมน้ำ

กำไสย (กำไสย) หย่อนสมรรถภาพ
 อ่อนแอ (ใช้เน้นความ)
กำหล (กำหล) ความขุ่นเคือง ความ
 ขัดเคืองใจ ใจขุ่นมัว
กำหาก (กำหาก) เสลด เสมหะ
กำหิต (กำหิต) คำสั่งเกิดขาด
 กฎตายตัว
กำหิง (กำหิง) ความโกรธ ความฉุน
 เฉียว
กำหูล (กำหูล) กลิ่นเหม็นอย่างกลิ่น
 น้ำปลา กลิ่นปลาเจ้า
กำหุส (กำหุส) ความผิด
กำแหง (กำแหง) ข่มเหง ขู่ทวาด
กำอวก (กำอวก) ถือตัว หยิ่งเยโส มัก
 ใช้น้ำ เฌมิ่งกำอวก (เฌมิ่งกำอวก)
 หยิ่งถือตัว
กำอวด (กำอวด) ราก ที่เอาเจียนออกมา
กำแอล (กำแอล) ของใช้แล้วมีเสื้อผ้า
 เป็นต้น ของเหลือเดน
กำ (กำ) กำหรือซีลอร์ด ชั้น ใช้น้ำ
 กำทะเล (กำรวทะเล) กำเกวียน
 กำขณเฐียร (กำเจี้ยนเคอร์) ชั้นบันได
กำขรวจ (กำขรวจ) ๑. กระบอกฉีด
 ๒. จรวจ ดอกไม้ไฟชนิดพุ่ง
 ขึ้นสูงมีหาง

กำบิต (กำเบ็ด) มีด กำบิตแจต (กำเบ็ด-
 แจต) มีดอีโต้ กำบิตพรา (กำเบ็ดเปรีย)
 พร้า กำบิตบนโนะ (กำเบ็ดบนดะห์)
 มีดจักตอก กำบิตไค (กำเบ็ดไค) มีด
 สะปรัง กำบิตสุลา (กำเบ็ดสุลา) มีด
 เจียนหมาก กำบิตบด (กำเบ็ดบด)
 มีดพับ
กำโละ (กำพละห์) ไม้โละ อีโละ
 หรืออ้ายโละ ไม้ที่เด็กใช้ยิงกันเล่น
กำเกลิง (กำเพลิง) ปืน
กำรนะ (กำรวนเดยห์) ขวานผ่า
กำมรุต (กำมรุต) ผ้ากำมะหริค
กง (กง) ๑. นกกลาขาว
 ๒. คำขยาย เจีย (เจย) กับ กอ
 (งอ) ใช้ เจียกง (เจยกง) กง
 (งอ-กง)
กงกั (กงจ็อก) โกงจุ่มอย่างตาขอ
กงง (กงจ้อง) บิดเบี้ยว หักงอ
กงงาน (กงงาน) ห่าน
กงจกงง (กงเจ็งกงจ้อง) หัก ๆ งอ ๆ
 บิด ๆ เบี้ยว ๆ
กงจ (กงเจ้จ) เบ้ เอียง เขวักกงจ
 (เทวอ กอจเจ้จ) ทำคอเอียง
กงจิต (กง-เจ็ด) แหว่งไปหน่อย มักใช้กับ
 จมูก เช่น จมูกกงจิต (จรวโมะห์ก้อเจ็ด)
กงก (กง-งก) จุ่ม

กุง (กอ-ง) โกง
 กง (กอ-ง) งบ กง ๆ งบเงิน
 กง (กอ-ง) กง ขยายคำ ขลิ (เคลีย)
 สัน

กุง (กอ-ง) เสี่ยงอยู่อยู่ในจุมก
 กง (กอ-ง) เอียง กง (กอกอ-
 กง) กอเอียง

กง (กอ-ง) มีค ปี่ ไซว่า เขมากง
 (เขมากง) คำมีค คำปี่

กง (กอ-ง) กอก ไซเฉพาะแซน มือ
 ไขกง (ไขกอ-ง) แซนคอก

กง (กอ-ง) นกยูง

ก (ก) อวยวะเพศชาย

ก (ก) กระเคาะปาก

ก (ก) เอียค ขยายคำ แณน
 (แนน) แนน ไซ จงเอียคแนนก
 (จงเอียคแนน-ก)

ก (ก) กุน (ผัก)

ก (ก) ยิง ยิงนัก เช่น เจริญก
 (เจริญก) มากยิงนัก

ก (ก) สมัน เนื้อทราย

ก (ก) ๑. ก่า ก่ามือ ไซว่า
 ก (ก) (ก) ๒. ถัก อย่างถักขอบกระดัง

ไซว่า ก (ก) มาตังจ (ก) เมียดจ
 (จ) (จ)

ก (ก) ปู ก (ก) (ก) (ก)
 (ก) ปูนาตัวใหญ่ ก (ก) (ก)
 (ก) ปูม้า ก (ก) (ก) (ก) (ก)
 (ก) ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)
 (ก) ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)
 (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)
 (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)
 (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)
 (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

ก (ก) ๑. ก (ก) เช่น ก (ก) (ก)
 (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

๒. เรื่อง ความ เช่น ก (ก)
 ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)
 ความทุกข

๓. ก (ก) เช่น ก (ก) (ก)
 (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)
 (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)
 (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

ก (ก) (ก) (ก) (ก) (ก) (ก)

กฏล (โกศล) ๑. ต้นกระโดน

๒. จนปัญญา ใ้ว่า กฏลคินิต
(โกศลกมฺนิค) จนปัญญาความคิด

กฏฺณเจส (โกตฺนเจส) แกน อย่างผลไม้

กฏวจ (กฺตวจ) กลอย

กฏวล (กฺตวล) รุ่มร้อน ใ้ว่า กฏวล
เกฏฺฏากนฺจิจฺจ (กฺตวลเกฏฺฏาคนฺจิจฺจ)
รุ่มร้อนในใจ

เกฏฺฐอง (เกฏฺฐอง) ๑. ครกกระเบื้อง ใ้ว่า
ตุบถาเกฏฺฐอง (ตุบถาเกฏฺฐอง)

๒. แ่ง (บางถิ่นออกเสียง
เป็น เกฏฺฐยง)

เกฏฺฐยน (เกฏฺฐยน) ท้องผูก แน่น อย่างเนื้อ
ผลไม้ ใ้ว่า สางเกฏฺฐยน (สางเกฏฺฐยน)
เนื้อแน่น

เกฏฺฐยบ (เกฏฺฐยบ) แผลอย่างผลไม้ สิบ
หรือแปดอย่างเนื้อหรือเมือกผลไม้

แกฏฺง ๆ (แกฏฺง ๆ) เสียงคนร้องกั ๆ

โกฏฺง (โกฏฺง) ไบเรือ กระโถง กั ใ้ว่า
โกฏฺงทุก (โกฏฺงทุก) ไบเรือ โกฏฺงตฺริ
(โกฏฺงตฺริ) กระโถงปลา โกฏฺงจฺรมุ
(โกฏฺงจฺรมุ) กัจุมก

โกฏฺบ (โกฏฺบ) บ้อง รวบ หุบ เช่น
ฝุกาโกฏฺบ (ฝุกาโกฏฺบ) ดอกไม้หุบ

เกฏฺฐา (เกฏฺฐา) ร้อน

กฏฺ้าง (กฏฺ้าง) แข็งกรัง เช่น บายกฏฺ้าง
(บายกฏฺ้าง) ข้าวกั

กฏฺ้างงา (กฏฺ้างงา) กระตังงา

กฏฺ้างบาย (กฏฺ้างบาย) ต้นกะตังใบ คััน
ไม้กวาด

กฏฺมพ (กฏฺมพ) ต้นกระทุ่ม

กฏฺก (กฏฺก) ลายกนก

กฏฺณญ (กฏฺณญ) หมันไ้

กฏฺณิกกฏฺณก (กฏฺณิกกฏฺณก) กระตังกระตัง
สะกั

กฏฺิจ (กฏฺิจ) สะบักสะบั้ง งอน

กฏฺุจ (กฏฺุจ) ใน

กฏฺก (กฏฺก) ปลากระบอก

กฏฺง (กฏฺง) กอบ (ด้วยมือทั้งสอง)

กฏฺงอฏฺกร (กฏฺงอฏฺกร) กอบข้าว

กฏฺต (กฏฺต) กบฏ

กฏฺาล (กฏฺาล) หัว เล่ม (ลักษณะนาม
สำหรับหนังสือ) กฏฺาลกรเพ็
(กฏฺาลกรเพ็) หัวเกวียน

กฏฺาก (กฏฺาก) กระบะ

กฏฺาจ (กฏฺาจ) ๑. ลูกกั

๒. ลวดลาย การรำกระบี่กระบ
บอง ท่ามวย กฏฺาจกฏฺบ (กฏฺาจกฏฺบ)
ลวดลายต่าง ๆ (ค่านัสมัยก่อนเขียน
เกบจ)

กฏฺิต (กฏฺิต) ลูกบรีตด้วยมือ เกบต (เกบต)
กัไ้

กฏฺิน (กฏฺิน) ชายกระเบน

กบิล (เกบิล) เกรียน ตัดเกรียน
กบิล (เกบิล) วิตให้ยึก
กบุง (กบง) น้ำตาง (เกรอะจากขี้เถ้า)
กบุด (โกบะส) โพลน ผ่อง ขยาย ส
 (ขอ) ขาว ใช้ว่า สกบุด
 (ขอโกบะส) ขาวโพลน ขาวผ่อง
กบุน (โกบุน) แพ
กบวน (กบวน) กระบวน ตำรับตำรา
เกบ็อง (เกบ็อง) กระเบื่อง
เกบ็ยส (เกบ็ยส) ๑. บัคออก เขียวออก
 ๒. เครื่องหมายพันทนุ" ของเขมร
 ใช้บังคับเสียงอักษรทั้ง ๙ คือ ง ญ ฌ
 บ ฌ ย ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ ให้มีเสียงเป็นอื่น
เกบัจ (เกบัจ) ลาย ลวดลาย (คำโบราณ)
 กู กบัจ
เกบด (เกบด) ลูบ วิต (ด้วยมือ) เกบดสก
 (เกบดซ็อก) ลูบผม เกบดสัพ
 (เกบดซอมบัพ) วิตผ้าด้วยนิ้วมือ กบิต
 (เกบิต) ก็ใช้
เกบร (เกบร) ข้าง ริม เช่น เกบรผูลู
 (เกบรโพลัว) ข้างทาง
เกบาะ (เกบาะ) ชัก เช่น สักเกบาะ
 (ซ็อมเตยเกบาะ) คำพูดที่พูดชัก
 เกบาะกบาย (เกบาะกบาย) ชักถ้อย
 ชักคำ ชักเงิน
กบ (กบ้อม) กลมมน้อยอย่างปมห้อง อย่าง
 ลูกมะพลับ บ้อมอย่างดอกบัวตูม

กบ้าง (กบ้าง) กระบังหน้า กระบังคู้
กมวย (คัมวย) หลาน ลูกของพี่หรือของ
 น้อง
เกมก (เกมก) คำสำหรับเรียกผู้ที่มาเกี่ยว
 คอง เช่น อาพุกเกมก (อาปุกเกมก)
 พ่อตาหรือพ่อผัว มดายเกมก (มดาย
 เกมก) เม้ายหรือแม่ผัว มาเกมก
 (เมี้ยเกมก) อาเขยหรือน้ำเขย
เกมง (เคมง) เด็ก ที่ยังเด็ก เช่น เกมง-
 ณาส (เกมงนะส) ยังเด็กมาก
กร (กรอ) จน
กรก (กรอก) ๑. นกยางกรอก กุกกรก
 (กก-กรอก) ก็เรียก
 ๒. ทำให้แห้ง เช่น กรกสาจ
 (กรอกสัจ) ทำเนื้อแห้ง สาจกรก
 (สัจกรอก) ทำได้กรอก หรือ กุนเขียง
 แล้วตากแห้ง
กรก (กรอเกย) ว่านชนิดหนึ่ง
กรโก (กรอโก) เรว
กรขบ (กรอขบ) ตะขบฝรั่ง ชนิดไม่มี
 หนาม กรขบไพร (กรอขบเพรีย)
 ตะขบไทย
กรง (กรอง) ร้อยอย่างร้อยคอกไม้ ใช้ว่า
 กรงพกา (กรองพกา) กรองอย่างกรอง
 กา ใช้ว่า กรงสบว (กรองโซบว)
กรง (กร็อง) ทะล่อมข้าว ใช้ใส่ข้าว
 เปลือกหรือของอื่น ๆ

กรจก (กรอจก) เล็บ กรจกไถ (กรอ
จกไถ) เล็บมือ

กรจกกอณเฏิก (กรอจกก้อนเด็ก)

๑. ต้นพุ่มเรียง

๒. กล้วยเล็บมือนาง

กรจกจาว (กรอจกจาว) ข้าวเม็กเล็ก ๆ
เป็นข้าวหอมชนิดหนึ่ง ข้าวเม็กมะเขือ

กรจาส (กรอจัส) กระจาดเล็ก ๆ

กรจาบ (กรอจับ) ๑. กระจับ

๒. หนามเตยที่เกาะหัวแหวน

กรजे (กรอजे) กระजे เมสากระजे
(เมสากรอजे) แบ่งกระजे

กรจา (กรอจา) ๑. ทันกระจา

๒. ตะกั่ว อย่างตะกั่วหน้ากัน

ตะปบอย่างเสือตะปบเหยื่อ กรญา
(กรอญา) ก็ใช้

กรจึง (กรอจึง) ๑. กรรเชียงเรือ น.ก.
แจวถอยหลัง ใช้ แจวกรจึง (แจวกรอจึง)

๒. หันกลับ หวนกลับ

กรญ (กรอญ) กุท หิงกอ ใช้ว่า
มูรามไถกรญ (เมริยมไถกรอญ)
เก๋ยมกรญ (เก๋ยมกรอญ)

กรณ (กรอณ) ข้อนิ้วมือนิ้วเท้า
มะเหลงก

กรญา (กรอญา) ทางอย่างนิ้ว ใช้ว่า
มูรามไถกรญา (เมริยมไถกรอญา)
นิ้วมือทาง

กรญาส (กรอญาส) ผมหักเป็นกระเซง
ชนกลับอย่างชนไก่

กรญาญ (กรอญาญ) หัก (ผม)

กรญิกกรญก (กรอญิกกรอญก) - ยู่ยี่

กรญี (กรอญี) พัก บด ขยี้

กรญิง (กรอญิง) ๑. ไกรธ เคียดแค้น
ให้ขยาย จึง (เค็จ) ไกรธ เป็น จึง

กรญิง (เค็จกรอญิง) เคียดแค้น

๒. หุ่ ผึ่ง ใช้ว่า ตูรเจียกกรญิง
(ตูรเจียกกรอญิง)

กรญิบ (กรอญิบ) จั่ว

กรญิม (กรอญิม) จั้มลิ้ม เรียบร้อยน่าดู
องคุยกรญิม (อึ้งคุยกรอญิม) นึ่ง
พับเพียบเรียบร้อยน่าดู

กรญล (กรอญล) หก ย่น

กรญว (กรอญว) หน้าบัง หน้ามู่ ไม่
เบิกบาน

กรญेत (กรอญेत) ยึดยึด หุนหัน กร
ญेतกรญา (กรอญेतกรอญา) ไกรธ
กระพัดกระเพียด ทะลึ่งตึงตัง

กรญองกรญา (กรอญองกรอญา) งุ่นง่าน

กรญญ (กรอญญ) เตี้ยแคระ

กรญส (กรอญส) ๑. หอมแหม่ม ใช้
สำหรับผม

๒. ขี้เหว ใช้ว่า มุขกรญส
(มุขกรอญส) หน้าขี้เหว

กรญน (กรอญน) จับเจ้า

กรญา (กรอญา) ตะกั่ว ตะปบ กรจา
(กรอจา) ก็ใช้

กรญา (กรอญา) กรงเล็บ อึ้งเล็บ

กรญาส (กรอค์ส) กระดาษ

กรต ๆ (กรอด ๆ) เสียงอย่างเสียงคางคก
ร้องหรือเสียงขันไผ่เสียดสีกันเป็นต้น

กรเด็น (กรอเด็น) หักกรัง

กรทา (กรอเตีย) เทยล่า

กรทกรทา (กรอติ กรอเตีย) เก้ง ปะเปะ

กรเนียว (กรอเนียว) ๑. ตีเกลียว

๒. ผ้าย้ายแกมไหม

กรบ (กรอบ) กรอบ อย่างกรอบรูป
ปกหนังสือ ขอบ

กรบี (กรอเบีย) ควาย

กรบวจ (กรอบวจ) รวบปากถุง ใช้ว่า
กรบวจมาตุการุง (กรอบวจเมือัดการุง)
รวบปากกระสอบ

กรบด (กรอบด) ถากและควั่นรอบคันไม้

กรเบา (กรอเบา) ๑. ต้นกระเบา

๒. ก้อนแบ่งขนมจีน (ที่นวดแล้ว)

กรพด (กรอพด) ปลาปักเป้า

กรพา (กรอเปีย) ตะโฆง

กรพาต (กรอเป็ด) ๑. ปลาแก้ว โดย
เฉพาะเมื่อตัวยังเล็กอยู่

๒. ไชว ไพล่ อย่าง ไชวขา

เอามือไพล่หลัง กรพาตไฏ (กรอเป็ด
ไค) เอามือไพล่หลัง

๓. สายรัดกบ ใช้ แห่สกรพาต

(แห่สกรอเป็ด)

กรพาตขรก (กรอเป็ดขรก) ตันเซ่ง

กรพิต (กรอปีด) แผลเป็น

กรพล (กรอปล) ที่ส่งกลิ่นหรือมีกลิ่น
ขึ้น ๆ ตู ๆ

กรเพี (กรอเปอ) จระเข้

กรเพญ (กรอเบญ) หวอดปลา

กรเพน (กรอเพน) ตันสี่เสียด

กรพู่ (กรอปู่) ตูม ผลากรพู่ (พกากร
ปู่) คอกไม้ตูม กระพุ่ม กรพู่
มรวมไฏ (กรอปู่เมรียมไค) กระพุ่มมือ

กรพะ (กรอเปะห์) กระเพาะ

กรม (กร้อม) กรม

กรมการ (กร้อมการ) กรมการ

กรมบ (กร้อมบ) มู่ทุ บ้าน

กรมม (กรอ-มอม) ปลาแก้มซ้า

กรมา (กรอมา) ผ้าขาวม้า

กรมร (กรอมอร์) สะเก็ดแผล สิ่งที่หลุด
ล่อน กระเพาะออกมาอย่างเปลือกไม้
เช่น กรมรโพธิ์ (กรอมอร์โป)

กรมาจ (กรอเมียง) อ้วนท้วม

กรมาจ (กรอมัจ) ตลก ขวนขัน

กรมัล (กรอมัล) มัดขนาดใหญ ใช้เป็น
ลักษณะนาม เช่น ฤๅษีสัมมฤๅษกรมัล
(ริๅสๅมๅมฤๅษกรอมัล) ไม้ไผ่มัดหนึ่ง
(จำนวน ๓๐ ลำ) พวงขนาดใหญ่ เช่น

สุวายแผลชากรุมาล์ (ชววยแผลเจีย-
กรอมล) มะม่วงออกกลูกเป็นพวงใหญ่

๒. ลำต้น

กรมิจกรเมิม (กรอเม็จกรอเมิม) ทำหน้า
ล้อหลอก

กรมี (กรอเมีย) เชื้อโรค พาหะโรค
เมกรมี (เมกรอเมีย) ก๊ว

กรมีม (กรอเมิม) เยี่ยมหน้า

กรมวน (กรอมวน) ช้าง มั่นของหอย
กรมวนมาต (กรอมวนเมียด) ช้างสีปาก

กรเมา (กรอเมา) แดงเข้ม

กรมู (กรอมม) สาว กรมูจาส (กรอ
มมจัส) สาวแก่

กรม่า (กรอม่า) จั่ม่า ตุ้ม มักใช้แก่เด็ก

กรยา (กรอยา) กระจายอาหาร กระจายสมุพาน์
(กรอยาซ็อมเป็อัน) ข้าวหอมชนิดหนึ่ง

กรยาณินาง (กรอียด็อมนัง) เล็กกรยา

โสขย (กรอยาโซขย) พระกระยาหาร

กรเยา (กรอเยา) ขวัญ ผมหหรือชนที่ขึ้น
เวียนเป็นก้นหอย

กรเลียน (กรอเลียน) ไข่ตัน

กรวง (กรอว็อง) กลมเป็นวงอย่างดวงจันทร์

กรวลกรวาย (กรอว็อลกรอวาย) กระวน
กระวาย กระสับกระส่าย

กรวาว (กรอวาว) กระวาน (เครื่องเทศ)

กรวาวชรุก (กรอวาวชรุก) หล้า
แห้วหมู

กรวาม (กรอวาม) เป็นรอยเห็นเด่น เป็น
ร็วรอย เพราะขีดหรือตีเป็นต้น

กรวาค (กรอวัก) คาค คาคเข็มขัด แหส
กรวาค (แควกรอวัก) เข็มขัด

กรวาน (กรอวัน) ตันนมแมว

กรวิกกรวก (กรอเว็กรอว็อก) กตเคี้ยว

กรวิน (กรอเว็น) กุศัญ จนมุม

กรวิล (กรอเว็ล) ห่วง เช่น กรวิลว่างน
(กรอเว็ลเว็ยงนวน) ห่วงสำหรับร้อยม่าน

กรเวินกรเติน (กรอเวินกรอเติน) บากบัน
ปากเพียร

กรเว็ยจ (กรอเว็ยจ) บิดเบี้ยว เบี้ยว

กรเว็ยน (กรอเว็ยน) ขด กุศัญ

กรเวจ (กรอเว็จ) เล็ก แคบ ใช้เป็น
ความเปรียบว่า สถานที่เล็กเท่ากระ
เบาะมือ

กรเวมกรวาม (กรอเวมกรอวาม) เป็นร็ว
รอย เป็นรอยขีดเลอะเทอะ

กรवल (กรอवल) ตระเวน ค้อมๆ มองๆ

กรลัย (กรอไล) โรคกระษัย

กรลาร (กรอลาร) นกกระสา

กรลาล (กรอลาล) เสด็จประพาส

กรลาว (กรอลาว) โภคด้วยมือทั้งสอง

กรลวง (กรอลวง) กระทรวง

กรเล็ย (กรอเล็ย) ตัวเก็ยย ตัว
หนังสือตกที่เขียนแทรกไว้ (คำไทย)

กรแส (กรอแซ) เชื้อสาย สาย เช่น
กรแสโลหิต (กรอแซโลหิต) สายเลือด
(คำไทย)

กรโสบ (กรอโสบ) รวบ หอบ ใช้เป็น
ลักษณะนามด้วย

กรสร้าง (กรอสร้าง) ตันมะสัง กรสร้างทาบ
(กรอสร้างเทียบ) ผักกระสัง กรสร้างทหิ
(กรอสร้างคุมยม) ๑. ผักแพว ๒. จันทน์
หอม

กรหต (กรอหต) ๑. โห้ว เช่น รนธ
กรหต (ร่นกรอหต) รูโห้ว
๒. คาโปน เช่น เชื้อแถมกรหต
(เทวอแพนกรอหต) ทำคาโปน

กรหม (กรอหม) แดง

กรหล (กรอหล) อัดอั้นตันใจ กรหลกร-
หาย (กรอหลกรอหาย) เราร้อน กระ
สับกระส่าย ทูรันทุราย

กรหาย (กรอหาย) ปวดแสบปวดร้อน

กรหุง (กรอหุง) หลุม

กรหวง (กรอหวง) ไบ่ กรหวง (คร้วหวง)
ก็ว่า

กรหวจ (กรอหวจ) ปากภาษาที่แคบ ๆ
อย่างปากขวกเป็นตัน ปากจู้ เช่น
เชื้อมาตกรหวจ (เทวอเมียดกรอหวจ)
ทำปากจู้

กรเหงกรหุง (กรอเหงกรอหุง) เป็นหลุม
เป็นบ่อ

กรเหตุกรหต (กรอเหตุกรอหต) พรุน
เป็นรู ๆ

กรแหง (กรอแหง) รอยแตกกระแหง แหก
ระแหง

กรแหด (กรอแหด) ทำตาซึ่ง ทำหน้าตึง
ทึง เพื่อยุให้กลัว

กรฟ (กรอหลอ) ไท

กรฟก (กรอหลก) กระฉอก กระเซ็น

กรฟ้ง (กรอหล้ง) กลมเป็นวงอย่างวง
พระจันทร์ กลมเกลี้ยง

กรฟา (กรอลา) ๑. ลาน ตาราง ทา
อย่างหมากรุก หรือ ร่างแห ใช้ กรฟา
จตุรงค์ (กรอลาจตุรงค์) ทาหมากรุก
กรฟามง (กรอลา-มวง) ร่างแห
๒. พระแท่น บัลลังก์ ใช้ว่า
กรฟานนที (กรอลาบนตม) พระแท่น
ที่บรรทม กรฟากรม (กรอลากรอม)
บัลลังก์ผู้พิพากษา

กรฟาจ (กรอลัจ) พลิกตะแคงอย่างรถ
แพลงอย่างเท้า กว้างอย่างเรือ

กรฟาญ (กรอลาญ) ๑. เห็นเด่นอย่าง
ลวดลายหรือรอย

๒. เหวอะหวะอย่างแผล

กรฟาญ (กรอลัญ) ตันเขลงหรือตันหยิ

กรฟาน (กรอลาน) ๑. ข้าวหลาม

๒. ใต้ใต้เงินเหรียญหรือเซ็นต์

กรุฬาบ (กรุลับ) คว่า พลิกคว่า กลับ
อย่างกลับตะเข็บ

กรุฬาส์ (กรุลลษ) พลิกตัว พุทแก้ตัว
กลับสัถย์

กรุฬิต (กรุลัด) ถอก ถลอก

กรุฬิง (กรุลิง) ๑. กลึง หมุนรอบ
อย่างเครื่องกลึง

๒. วนรอบ เช่น ฎีกรุฬิง
(เคอร์กรุลิง) เติวนรอบ

กรุฬิบ (กรุลิบ) ๑. หรีทา

๒. รอมอย่างเขาสัตว์

กรุฬิม (กรุลิม) ผลุบโผล่ (หัว)

กรุฬิม (กรุลิม) โผล่ให้เห็น ไข่ เลงมุข
กรุฬิม (เลงมุขกรุลิม) โผล่หน้าให้
เห็น

กรุฬุญ (กรุลัญ) สั่นกุก

กรุฬุบ (กรุลับ) โกงเข้าหากันอย่างเขา
ควาย หรือประทุนรด เป็นต้น

กรุฬุม (กรุลอม) คลุ่มอย่างปากบาตร

กรุฬุก (กรุลูก) เหลือบ ขำเลื่อง

กรุฬอก (กรุลอก) บิดพลั่ว บิดเบือน
กรุฬอกกรุฬอก (กรุลอกกรุลอก) ปลิ้น
ปล่อน

กรุฬัด (กรุลัด) จำ เป็นคำขยาย ฎี
(พลั่ว) สว่าง ไข่ ฎีกรุฬัด
(พลั่ว-กรุลัด) สว่างจำ

กรุฬิ (กรุลิ) กะโล่ไล่ของ

กรุฬิต (กรุลิต) ๑. ทาถน ตาโปน
๒. นูนเด่นอย่างลวดลาย

กรุฬเภา (กรุลเภา) ๑. ชักเจน
๒. เหลือบ ขำเลื่อง มักใช้กับ

กรุฬเภา เป็น กรุฬเภากรุฬเภา

กรุฬอญ (กรุลอญ) ล้าสัน

กรุฬิมกรุฬิม (กรุลิมกรุลิม) เอียง
อาย

กรุฬิต (กรุลิต) วางท่าใหญ่โต เย่อหยิ่ง
กรุฬิตกรุฬิม (กรุลิตกรุลิม) กระ
ต้างกระต้าง ถือดี กรุฬิตกรุฬิม
(กรุลิตกรุลิม) หยิ่งเยโส

กรุฬอก (กรุลอก) ม่อค้อ ไข่ ชาติกรุฬอก
(เทือกกรุลอก) อ้วนม่อค้อ

กรุฬูล (กรุลูล) ทะล่อมบ้อม คล้ายกับ
กนตุล (กอนตุล)

กรุฬอบ (กรุลอบ) หอมอย่างกลิ่นดอกไม้
กรุฬอบกรุฬอบ (กรุลอบกรุลอบ)
หอมฟุ้ง

กรุฬอม (กรุลอม) อึ้งปาก เพดานปาก

กรุฬวน (กรุลวน) นุ่มนวล ใช้สำหรับ
เสียง

กรุฬองกรุฬอง (กรุลองกรุลอง) ถือดี
ทำท่าหยิ่ง

กรุฬอส (กรุลอส) เฉย ๆ เฉย

กรุฬโอ (กรุลโอ) ๑. เง่าบัว

๒. กังวาน

กุรา (กุรา) ตัวเพ็ชร์
 กราก (กราก) กรุก (เสียง)
 กราก (กรัก) กรัก แก่นขนุน
 กราก ๆ (กรัก ๆ) เสียงน้ำเคือกคลัก ๆ
 กราก ๆ (เกรียก ๆ) ก็ว่า
 กรากอาจ (กรักอาจ) นกชนิดหนึ่งใน
 จำพวกนกยาง
 กรากกรโอ (กรากกรโอ) เสียงก้องกังวาน
 กราญ (กราญ) ชื่อ พยศ ใช้สำหรับสัตว์
 กราญ (กรัญ) ปลาหมอ ตูร์กราญ
 (เตรียกรัญ) ก็เรียก
 กราน (กราน) ครอบครวหนึ่ง
 กราบ (กราบ) กราบ
 กราบ (กรับ) ๑. กรับ ไม้ตีเป็นจังหวะ
 เพลง
 ๒. กรัง แห้งกรัง
 กราบ ๆ (กรับ ๆ) เสียงกรับ
 กราม (กราม) ๑. ดินประสีว
 ๒. กรัม (มาตราทวงวัด)
 ๓. น้ำตาลกรวด สกรุกราม
 (ซุกรกราม) ก็ใช้ เกล็ดน้ำตาล
 กรามทาล (กรามเทีล) กรามที่ขึ้นภายหลัง
 กรามรมาศ (กรามรวเมยซ์) ๑. มะเขือจาน
 ๒. ต้นไม้ชนิดหนึ่งคล้ายต้นเกด
 แต่เล็กกว่า มีลูกกินได้
 กราย (กราย) ๑. ต้นกราย

๒. รุสามเหลี่ยม ใช้ว่า พสั
 กราย (บวสักราย)
 ๓. ปลากราย ใช้ว่า ตูร์กราย
 (เตรียกราย)
 กราล (กราล) ๑. ปู ลาด เช่น กราล
 กนเทล (กราลกอนเทล) ปูเสือ
 ๒. ที่ค้ำออก ที่แผ่อก
 กราล (กรัล) แข็งเป็นไต กลัดหนอง
 เช่น บุสกราล (โบสกรัล) ฝักกลัดหนอง
 กราส (กรัส) ๑. หวีเสียด
 ๒. กระ (เต่าทะเลชนิดหนึ่ง)
 ๓. ขนอ่อน ๆ ที่เพิงขึ้นของ
 ลูกนก ลูกไก่
 กราส (กรัส) หนา กราสไกร (กรัส
 ไกร) หนาแน่น มากมาย กราสแกรล
 (กรัสแกรล) มากพอสมควร
 กริต (เกร็ด) กริตให้เป็นรอย
 กริตย (เกร็ด) กฎ เช่น กาน์กริตยวินัย
 (กันเกร็ดวินัย) ถือกฎวินัย
 กริน (เกร็น) ค้าน แกร็น
 กริบ ๆ (เกร็บ ๆ) กรอก ๆ (เสียงอย่าง
 หนูแทะต้นไม้)
 กริ (เกรีย) ๑. บัน ทอน
 ๒. ขยายคำ กร (กรอ) จน
 ใช้ กริกร (เกรียกรอ) หรือ กรุกริ
 (กรอเกรีย)
 กริก ๆ (เกริก ๆ) กรึก ๆ กรุกกรึก
 (เสียง)

กรัณ (เกรณ หรือ เกรณ) ๑. ปลากัด ใช้
ว่า ตูกรัณ (เตรียเกรณ หรือ เกรณ)

๒. ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง เรียก
ไซรุกรัณ (เจรียเกรณ)

กริส (เกรอะส) กริช มีดสองคมชนิดหนึ่ง

กรุก ๆ (กรุก ๆ) กุก ๆ (เสียงแม่ไก่ร้อง
เรียกลูก)

กรุง (กรุง) ๑. กรุง

๒. กรอบ อย่างกรอบด้วย
ภาชนะสาน มีส้อม เป็นต้น

๓. ปกป้อง ป้องกัน เช่น
เมมมานุกรุงกุน (เมเมอันกรุงโกน)
แม่ไก่ปกป้องลูก

กรุป ๆ (กรุป ๆ) กรุป ๆ (เสียงเคียว
ของแข็ง ๆ)

กรุม (กรม) กรม

กรุส (โกรัส) ปลาชนิดหนึ่งคล้ายปลากา
ใช้ว่า ตูกรุส (เตรียโกรัส)

กรูจ (โกจร) ส้ม กรูจุมาร (โกจรขุมาร์)
มะนาว กรูจถลุง (โกจรทลุง) ส้มโอ
กรูจจิน (โกจรเงิน) ส้มเขียวหวาน
กรูจองสกะ (โกจรจองซอก) ส้มจุก
กรูจโพธิสัตว์ (โกจรโปทิสต์) ส้ม
เกลี้ยง กรูจเลิง (โกจรเลิง) มะกรูด

กรวจ (กรวจ) นกกุ่ม

กรวส (กรวส) กรวด ฎิกรวส (คม-
กรวส) ก้อนกรวด

เกร็น (เกริน) ๑. หมั่นตักเตือนกัน
ให้มีความพากเพียร

๒. การกรานกฐินของภิกษุสงฆ์
เรียกว่า เกร็นกฐิน (เกรินกะเท็น)

เกรียก (เกรียก) ผูกมัดติดกับที่มีเสาคือเป็น
ต้น จงเกรียก (จงเกรียก) ทว่า

เกรียบ (เกรียบ) ข้าวเกรียบ ใช้ว่า
น้เกรียบ (นมเกรียบ)

เกรียบ ๆ (เกรียบ ๆ) กรอบแกรบ
(เสียงเคียวของกรอบ ๆ มีข้าวเกรียบ
เป็นต้น)

เกรียม (เกรียม) เกรียมแห้ง เช่น
บายเกรียม (บายเกรียม) ข้าวตาก
เกรียมโกระ (เกรียมกรอะท) แห้ง
เกราะ เทียวแห้ง เกรียมกือ (เกรียม
กร้อม) เทียวแห้ง เสร้าหมอง

เกรียล (เกรียล) นกกระเรียน

เกรียว (เกรียว) ตอนสัตว์ เกรียว ก็ใช้

เกรบ (เกรบ) จีบ ล้มรต เช่น เกรบพิก
(เกรบตัก) จีบน้ำ ใช้เป็นลักษณะนาม
เช่น ผักพิกมวยเกรบ (เพ็กตักมวย
เกรบ) คีมน้ำจิบหนึ่ง

เกรว (เกรว) เสียงเกรียวกราว เสียงโห่

เกรวโกธ (เกรวโกธ) กร้าวโกธ

เกรส (เกรส) ทันทิ ใช้ขยายคำ โกรก
(โกรก) ลูก โกรกเกรส (โกรกเกรส)

ลูกพรวดพรวด ผลุนผลัน

แกรก (แกรก) หวายตะค้า เพ็ญแกรก
(เพ็ดแกรก) ก็ใช้

แกรก ๆ (แกรก ๆ) แกรก ๆ อย่าง
เสียงเลียบซุคพื้น เป็นต้น

แกรง (แกรง) เกรง แกรงจิตุด (แกรง
เจ็ด) เกรงใจ แกรงแต (แกรงแต)
นึกว่า คาคว่า วิตกว่า แกรงโล
(แกรงโล) บางที กงจะ

แกรล (แกรล) มากพอสุมควร

แกระ (แกระห์) แกระ แกริน มนุสสุ-
แกระ (มนุสสุแกระห์) คนแกระ สุวา
แกระ (สุวาแกระห์) ถึงแสม

ไกร (ไกร) ยี่ง ไกรเพก (ไกรเพก)
ยี่งนัก ไกรแลง (ไกรแลง) อย่างยี่ง

ไกรก (ไกรก) ลูก ลูกขึ้น

ไกรธ (ไกรธ) ไกรธ

ไกรม (ไกรม) ไท่ ล่าง

ไกรย (ไกรย) ข้างหลัง ที่หลัง เป็นที่-
โหล

ไกรล (ไกรล) คอก ไกรลโค (ไกรลโก)
คอกวัว

ไกรระ (ไกรระห์) ๑. เสือเกราะ ใช้ อาว
ไกรระ (อาวไกรระห์)

๒. เขือกแห้ง กระต้าง มักใช้
กับ เกรียม เป็น เกรียมไกรระ (เกรียม
ไกรระห์)

ไกรระมาส (ไกรระห์รวเมียส) ๑. ต้นไม้
ชนิดหนึ่ง

๒. ฝักราชชนิดหนึ่ง อุตระมาส
(อุตรวเมียส) ก็เรียก

เกรา (เกรา มักออกเสียงเป็น กราว) นอก
กริ (กร้อม) ๑. ประสม โล หะ มีทอง
เป็นต้น เข้ากับ เหล็ก ใช้ กริมาส
(กร้อมเมียส) ประสมทองเข้ากับเหล็ก

๒. ช้ำ บอบช้ำ ตรอมใจ
เศร้าหมอง กริขุลวน (กร้อมคูลวน)
ตัวบอบช้ำ กร้อมจิตุด (กร้อมเจ็ด)
ตรอมใจ ช้ำใจ เกรียมกริ (เกรียมกร้อม)
เหี่ยวแห้ง เศร้าหมอง

กร้าง (กร้าง) ๑. สมุทช้อย

๒. แห่งกร้าง

๓. ฝั่งแคคอย่างจระเข้ขึ้นจาก
น้ำ ใ้ว่า กรเพื่องกร้าง (กรอเพื่อง
กร้าง) หรือฝั่งทิวในดินอย่างแรกจำศีล
ใ้ว่า รมาสกร้าง (รวเมียสกร้าง)

กลอง (กลอง) กล้อง กลัก

กลอน (กลอน) โรคกระษัยกล่อน

กลส (กลอส) กลศ

กลา (cula) คึก คึกคะนองอย่างวัวควาย
หรือปลาได้น้ำใหม่ องอาจ

กลัก (กลัก) กล่อง กลัก ภาชนะใส่
ของรูปเป็นกระบอกมีฝาปิด **กลักบาริ**
(กลักบาเรีย) กล่องบุหรี **กลักมธุล**
(กลักมธุล) กล่องเข็ม

กลาด (กลัด) ถัก หรือสะกดทาง

กลาย (กลาย) กลาย กลับกลาย

กลาว (กลาว) กล่าว เช่น **กลาวโทษ**
(กลาวโทษ) กล่าวโทษ

กลาส (กลาส) กลัดด้วยไม้กลัดหรือเข็ม

กลาหวน (กลาหวน) กล้าหาญ เต็มเตี่ยว

กลิงค (เกลิง) ชนชาติกลิงค์

กลิต, **เกตุ** (เกล็ด) ไหม้เพียงผิว ๆ ลวก
(ด้วยไฟ)

กลิน (เกล็น) กลิ่น

กลิง (เกลิง) ชนชะเนาะ

กลิส (เกลอส) แมงกาเหือง

กลุก (กลุก) ค้ายมกล ใช้ อโธะกลุก
(อ้อมบอห์กลุก)

เกลี (เกลอ) เพื่อน ใช้เรียกระหว่างผู้ชาย
ด้วยกัน เฉพาะที่สนิทมาก ๆ

เกลียก (เกลียก) ๑. รักแค้น

๒. พลิกตัว ใช้จำเพาะช้าง

เปลียก (เปลียก) ทิ้ง

เกลียวกลม (เกลียวกลม) เกลียกล่อมใน
ทางชั่ว (คำไทย)

แกลง (แกลง) แปลง ปลอม แกลงขลุวน
(แกลงขลุวน) ปลอมตัว แกลงสีเพง
(แกลงสีเพง) ตัดเสียงให้แปลกไป

แกลบ (แกลบ) ยวง แกลบขุน (แกลบ
ขุน) ยวงขุน

แกลม (แกลม) ๑. แกล้ม แเกม

๒. จิม

กลุ่ (กลม) กลม (คำไทย) มักใช้กับ มุล
เป็น มุลกลุ่ (มุลกลม)

กลั (กลั) เข้าสนิท ใช้จำเพาะเตี้ย

กล่า (กล่า) งานข้าวชนิดหนึ่ง เรียก
งานกล่า (งานกล่า) กระดม

กล่างหาย (กล่างหาย) ชื่อปลาชนิดหนึ่ง
พวกเดียวกับปลาเก๋า แต่ตัวสั้นและ
เล็กกว่า

กล่าพาก (กล่าพาก) กลัมพัก เนื้อไม้
หอมใช้ทำยา

กล่าพู (กล่าพู) ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ดอก
หอม ใช้ทำยา ใบใช้แกงกินได้

แควน (แควน) ว่องไว ปราดเปรื่อง ชำ
นาญ สันทัด

กุดกรีย (กุดกรีย) กษัตริย์

กุดย (โกษ) กษัย การสิ้นไป การหมด
ไป

กุดาน (กุดาน) สงบใจ สบายใจ ใช้คู่
กับคำ เกสม

กฺสินเนาะ (เกฺสินฺนุหฺ) ขณะนั้น เมื่อนั้น (คำ
ขึ้นต้นบทพากย์โขน)

กฺสินกฺสัย (เกฺสินฺไกฺย) มอคม้วย

กฺสิร์ (เกฺสิร์) นมสท ไข้ว่า ทิกกฺสิร์ (ติกเกฺสิร์)
ก็มี

เกฺสตร (เกฺสตร) เกสตร นา ที่ ตำบล

เกฺสตราทิการ (เกฺสตราทิการฺ) กระทรวง
เกสตรของเขมร

เกฺสม (เกฺสม) เกสม เกฺสมกฺसानฺต
(เกฺสมกฺซาน) เกสมสำราญ สุขสบาย

กฺอก (กฺอก) ไอ ก.

กฺอม (กฺอม) กระอม หมอ้หน้า ทำด้วย
ดินรูปคล้ายน้ำเต้า

กฺอาก (กฺอาก) ก้าก (เสียงหัวเราะ)

กฺอากๆ (กฺอากๆ) ก้ากๆ กฺอากกฺอาย
(กฺอากกฺอาย) หัวเราะอย่างรื่นเริง

กฺอาด (กฺอาด) สัตว์ชนิดหนึ่ง คล้าย
ริน แต่ใหญ่กว่า

กฺอาด (กฺอาด) เขียก กฺนุกฺอาด (โกน
กฺอาด) เขียกหรือลูกเขียก

กฺอิต (เกฺอิต) ปลาใต้ถัน ไข้ว่า ตฺริกฺอิต
(เตรียเกฺอิต)

กฺอึ (เกฺอึ) ปลาชนิดหนึ่ง คล้ายปลากราย
ตัวเล็กกว่า แต่ใหญ่กว่าปลาฉลาม ไข้ว่า
ตฺริกฺอึ (เตรียเกฺอึ)

กฺอิกๆ (เกฺอิกๆ) คิกๆ (เสียงหัวเราะ)

กฺอก (กฺอก) ปลาอก ลูกกบหรือลูกคางคก
ซึ่งยังมีหางอยู่ กฺนุกฺอก (โกนกฺอก) ก็
เรียก

กฺอวด (กฺอวด) อาเจียน

เกฺอ็อย (เกฺอ็อย) เครื่องกรอท้ายชนิดหนึ่ง

เกฺอ็ย (เกฺอ็ย) หัวเราะคิกๆ

เกฺอง (เกฺอง) ๑. ผายออกอย่างตะโพก
หรือกระอม เป็นต้น

๒. วางท่า เกฺองกฺอาก (เกฺอง
กฺอาก) วางท่าใหญ่โต พูทจาใหญ่โต

แกฺอ (แกฺอ) แหะ ใช้สำหรับเด็กเช่น
เกฺมกฺแกฺอทิกโฏะ (เกฺมกฺแกฺอติกดอะท)
เด็กแหะหน้านม

แกฺอก (แกฺอก) ๑. อีกา

๒. ปลากา ไข้ว่า ตฺริแกฺอก
(เตรียแกฺอก)

แกฺอบ (แกฺอบ) ตัวตะขาบ

แกฺอล (แกฺอล) ชีไกล

ป

ป (คอ) ๑. ข้อ เช่น ข ๑, ข ๒, ข ๓
คือ ข้อ ๑, ข้อ ๒, ข้อ ๓ ข้อความ
ข้อกติกา

๒. ต้มเค็ม เช่น ขตุรี (คอเต๋รี)
ต้มเค็มปลา ขตุริช (เต๋รีชคอ) ปลา
ต้มเค็ม

๓. คาบขอ เรียก ฎาวขอ
(ควาคอ)

ปก (ขอก) ทักขัฏ ขัฏข้อง ไม่สะดวก
ถล่ำ พลั้ง ขกฏัณเฐร์ (ขอกค้อมเนอ์)
การเดินทางขัฏข้องไม่สะดวก ขกขุลวน
ถล่ำตัว ขกสัฎฐี (ขอกซ้อมเค็ย) พุก
พลั้ง พลั้งปาก

ปก (ค็อก) ทักคอก (มักเป็นสิ่งที่เด็กอม
เล่น มีสตาลค์เป็นต้น)

ปณ (คนะ) ณะ

ปณท (คน) ๑. ขอบเขต เขตขัณท์ แขวง

๒. ข้อกติกา ข้อขัฏกัน เช่น
เทาบาน อตัมมานณทเท (เต๋วีบาน
อ็อคเมี่ยนคันเต้) ไปได้ไม่มีข้อขัฏกัน

ปณทสักร (คนสะกอร์) ๑. ขัณทสกร
ถือเป็นยาแก้โรคอย่างหนึ่ง

๒. ชื่อมะม่วงชนิดหนึ่ง เรียก
ส่วยขณทสกร (ส่วยคันสักร)

ปณทสีมา (คนทะเขียมา) ขัณทสีมา

ปศุคิย (ขัคคิยะ) กษัตริย์

ปน (คอน) กับขึ้น ไปไม่ได้ตามเวลา
กำหนด หรือไปไม่ได้ตลอด

ปน (ค้อน) ขึ้น เช่น ฦามชน (เขียมค้อน)
เลือกขึ้น

ปนติ (คันเต็ย) ขันติความอดทน

ปนทรา (คันทะเรย) ชื่อโรคชนิดหนึ่งเกิด
ในลำคอก่อนแล้วบวมออกมาภายนอก

ปนธ (คัน) ชัณธ ๕ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณ

ปน (คอม) ๑. แลปลิ้นปลิ้นตาหลอกให้
กลัว

๒ อักษรขอม

ปมาโทส (คมาไต้ส) ขอมมาโทส

ปาก (ซาก) ซาก

ปาง (คาง) ข้าง ขางเฉวง (คางเซว) ข้าง
ซ้าย ขางสุค้ำ (คางสุค้ำ) ข้างขวา
ขางโกะรย (คางโกะรย) ข้างหลัง ขาง
โกะรม (คางโกะรม) ข้างใต้ ข้างล่าง
ขางเก็ด (คางเก็ด) ข้างตะวันออก

ปาด (ขาด) ขาด ไม่เต็มจำนวน ขาดทุน
(ขาดตน) ขาดทุน

ปาด (ขัด) ขัด ขัดถู

ปาน (คาน) ไม่ได้ เช่น ปานเรวี่ (คาน
เทวอ) ไม่ได้ทำ ปานเทา (คานเตวี) ไม่
ได้ไป

ขานแสดอก (คานแซอก) มะรีนนี้ ขาน
 แสดอกมวย (คานแซอกมวย) มะเรื่อง
 ขานแสดอกมวยนาย (คานแซอกมวยเนี้ย)
 วันถัดจากวันมะเรื่อง

ขาน, ขัน (คัม) พระขรรค์

ขานเขา (คัมเคา) ขวัญข้าว คำกำนล

ขานขีบ (คัมจับ) กันขีฟ ฤงห้อยสอง
 ข้างคอม้า

ขานเบียด (คัมเบียด) โรคกอดียบ

ขานเลื่อง (คัมเลื่อง) โรคทีชาน

ขานสุลา (คัมสุลา) ชันหมาก

ขานสุลาก (คัมสุลาก) โรคทอนซิลอักเสบ

خاب (خاب) เสกคาถา

خاب (خاب) ๑. หม้อน้ำชนิดหนึ่ง ปาก
 ผาย กันผาย มีฝาปิด

๒. ไม่เหลวไม่ข้น อย่างน้ำมัน

ขาม (คาม) ขาม มักใช้กับ โกต (โกด)
 กลัวเกรง เกรงขาม

ขาร (คาร์) ๑. กว้าน (ก.)

๒. ขึ้น จน เช่น ตูรับขาร
 (ตูรับคาร์) มะเขือขึ้น กลืนขาร
 (เคล็นคาร์) กลืนจน

ขาล (คาล) ขาล ไขว่ ให้นำขาล (ให้นำ
 คาล) ปี่ขาล

ขาว (คาว) ชักใบเรือเจียงลมหรือขวาง
 ลม แล่นเสีย

ขิก ๆ (เข็ก ๆ) เสียงหัวเราะคิก ๆ

ขิง (เค็งหรือเค็ง) ๑. กระโปรงเต็กมีสาย
 สพายหรือมีสายรุทที่เอว

๒. แข่งอย่างแข่งปลา

ขิต (เข็ด) ๑. เข็ดค้าย

๒. ชีต เช่น ขิตนึ่งภูเขมา
 (เข็ดนึ่งเคี้ยเคมา) ชีตด้วยคินสอคำ
 เณ้ขิต (เชอเข็ด) ไม่ขิตไฟ เณ้คูล
 (เชอเก้ส) ทั่ว

๓. กระเถิบ เขยิบเข้า เช่น

ขิตจูล (เข็ดโจล)

ขิตบ (เข็ดคอม) มุมานะ ปากบั้น

ขิม (เค็ม) สกใส

ขิล (เคิล) ทะลึ่ง แสตงกิริยาวาจาไม่สมควร

ขีณาสรูป (เคียนาสรูป) ขีณาสพ

ขิง (เค็ง) โกรธ เคือง เช่น ขิงนึ่งเก
 (เค็งนึ่งเก) โกรธกับเขา

ขิมขาด (เค็มขัด) เข็มขัดเงินและทอง
 ไข แขนงกรวาทขิมขาด (แคะกรวาท
 เค็มขัด)

ขุง ๆ (คอง ๆ) เสียงโอแก็ก ๆ

ขุน (คน) ขุน ทัวหมากรุก (คำไทย)

ขุนนาง (คนนาง) สตรีภรรยาขุนนาง
 คุณนาย

ขุบ (ขบ) งามอย่างจะงอยปากนกหรือ
 อังเล็บสัตว์ ขบอย่างเล็บคน

ขุร ๆ (โคร์ ๆ) เสียงกรนกรอก ๆ

บุล (โบล) เหม็นตุ
บุส (โบล) ผิด
บุง (โคง) โคง บุ่ม ทอบอย่างแถม เป็น
 แอ่งอย่างที่ดิน ภูซุง (เดียโคง) ที่เป็น
 แอ่ง
บุจ (โจจ) ๑. เสีย ขั่ว ขูจิจุต (โจจ
 เจ็ด) เสียใจ ขูจขุลวน (โจจขุลวน)
 เสียตัว
 ๒. เสียหาย อย่างเสียทรัพย์
 เสียชื่อ ขูจรบส (โจจรวบส) เสีย
 ของ
บัว (คว) ๑ ทำแกงคว
 ๒ แกงอย่างหนึ่งแกงกับกุ้งหรือ
 ปู ตำบั่นเป็นก้อน
บวง (ควง) เจาะไซ (ควยส่ว่น) แฉกขวาง
 (แฉกควง) บิดหล่า
บวง (ขวง) กระปุก
บวญ (ควญ) ไขขยาคำ ญญีม (ญวญีม)
 ยัม ญญีมขวญ (ญวญีมควญ) ยัมละไม
ขบ (ขบ) ขบ อย่างขบวัน ขบ
 เคียน ขบบี เช่น ขบ ๑ โคง
 (ขบปรับไทง) ครอบรอบหนึ่งสัปดาห์
 มวยขบขบนำ (มวยขบขบนำ) ขบหนึ่ง
ขั้ว (ควั) มั่นสมอง ไข ขั้วกษบาล
 (ควัรขบบาล) ไขในกระตูก ไข ขั้วรณัง
 (ควัรเชอ็ง)

เบ็ (เบจ) สิ้นเดินเตื่อ อย่างเสียผ้า
 ที่สวมใส่
เบือน (เคือน) เชือน
เขียน (เคียน) ๑. ผ้ายายสำหรับนุ่งโจง
 กระเบน
 ๒. เขียน (คำไทย) คุ กุดารเขียน
เขี้ยว (เคียว) เขี้ยว
เขต (เขต) เขต จังหวัด เขตุน กี่ใช้
เขน (เคน) พวกเขนที่เป็นพลรบในการ
 แสคงโขน (คำไทย)
เขมระ (เคมระ) เขมร (ภาษาหนังสือ)
 เขมรภาสา (เคมระเพียซา) ภาษา
 เขมร (ภาษาหนังสือ)
แข (แค) เคียน พระจันทร์
แขง, แขวง (แคง, แคงแขง) แกล้วกล้า
 อดอาจ วางท่าโก้
แขตุ (แสด) เขต จังหวัด เขตุน กี่ใช้
แขล (แกล) โล่ มีลักษณะกลม
ไข (โค) ไข อย่าง แก้วไข ไขกุกญแจ ไข
 ความ เช่น ไขเสอญฎี (โคเสอญฎี)
 ไขเนื้อความ ไข อย่างไขเนื้อไม้
โข (โค) ทางกอง โขสนาบ่เกลา (โค
 ขนบเพลัว) ทางกองชั้นใน โขเชิงแขง
 (โคเชิงแขง) ทางกองชาขาว
โขก (โขก) โขก
โขร (โคร) ลิงชนิดหนึ่ง ตัวใหญ่ หน้า
 สั้น ขนสีน้ำตาลไหม้ เรียก สุวาโขร
 (ชวาโคร)

โบล (โบล) ๑. โชน ใช้ โลฺชนโบล
(โบลคนโบล)

๒. กวายหุย กวายเขาสัน

โบล (โบล) ต้นไม้ใหญ่ชนิดหนึ่ง ใบ
คล้ายมะม่วง

เขาดาก (เขาดาก) ข้าวตาก เรียก
กาดาก ก็มี (คำไทย)

บุ๋ (คฺม) การเล่นของเด็กอย่างหนึ่ง เรียก
บายขุ่ ขุ่ บายขุ่

บิ (คฺม) เพียร พากเพียร ขะขิ (คฺห
คฺม) บากบัน พยายาม

บ่า (คฺ) กัด

ชะ (คฺห) งวต แห้งงวคอย่างน้ำ
หรือ น้ำตาลเคี้ยว ชะก (คฺหก)
กอแห้ง

บจก (ขจก) เขยก ขาเขยก

ขจบ (ขจบ) ห่ออย่างห่อขนม ขจบบาย
(ขจบบาย) ห่อข้าว

ขจร (ขจร) ขจร ฟุ้งไปทั่ว มักใช้
คู่กับ ขจาย ขจรขจาย (ขจรขจาย)
เฟื่องฟุ้ง มักใช้กับชื่อเสียง

ขจาด (ขจาด) กระจัด พลัด แยก
ขจาดขจาย (ขจาดขจาย) กระจัดกระจาย
แตกแยก

ขจาย (ขจาย) กระจาย

ขจาส (ขจัส) ต้นไม้ชนิดหนึ่ง มีลูกคล้าย
มะเกลือ ลูกเล็กแป้นกินได้มีรสฝาด
ใช้กินแทนหมากได้

ขจี (เขจี) ๑. ยืม เช่น ขจีปรากฏ
(เขจีประก) ยืมเงิน

๒. คีบ อ่อน

ขจว (โขจว) ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ต้นสูง
ใหญ่ มีแก่น เนื้อแน่น ทำเครื่อง
เรือนได้

เขจีจ (เขจีจ) เขยก เช่น เขจีจ ๆ
เขจีจ หรือ เขจีจ ก็ว่า

โขจบ (โขจบ) ห่อหรือรวบให้เป็นถุง
เช่น โขจบองกร (โขจบ-อองกร)
ห่อข้าวสาร

โขจะ (ขจอะ) บกพร่อง ตกหล่น เช่น
เขียนหนังสือตก

เขจา (เขจา) ๑. หอยขม

๒. ก้นหอย เขจาใหญ่ (เขจาไค)
ก้นหอยที่นิ้วมือ

๓. หัวน็อค หรือตะปวง

ขชาก (เขจีง) เสียงตึกหรือบ่า

ขชาก (เขจีง) คายจากปาก

ขชาง (เขจีง) ไม้หลักขนานสองข้างเรือ
ก้นเรือโคลงหรือกระทบกัน

ขชาน ๆ (เขจีง) ช้า ๆ ใช้กับ นิยาย
(นิยาย) พุค นิยายขชาน ๆ (นิยาย
เขจีง ๆ) พุคช้า ๆ

ขุข่าบ (เขจ็อับ) กระชับ มั่นคง แน่น
 แผ่น ขุข่าบขุขวน (เขจ็อับขุจวน)
 มั่นคง แนบเนียน ยั่งยืน

ขุขาย (เขจ็ย) กระชาย

ขุขัษชา (ขุจ็เขจ็ย) พุ่มเฟื่อย สร้อยสร้อย
 ๒. เรื่อยเปื่อย เช่น นิยายขุขั
 ขุขชา (นิเยยขุจ็เขจ็ย) พุดเรื่อยเปื่อย

๓. หยาบ ๗ เช่น เขว็ขุขัษชา
 (เทวอขุจ็เขจ็ย) ทำหยาบ ๗

ขุขิล (ขุจิล) ชี้เกียด

ขุขืบ (ขุจืบ) จีบ ทำให้นุ่น

ขุขึง (ขุจิง) ปลากระทิง ครีขุขึง (เดรีย
 ขุจิง) ก็เรียก

ขุขืบ (ขุจืบ) รวบปากเย็บอย่างเย็บปาก
 กระสอบ

เขจ็จ (เขจ็จ) เขยก ขาเขยก

เขจ็จ (เขจ็จ) จังก้า ทาง เข็รเขจ็จเจ็ง
 (เคอ์เขจ็จเจ็ง) เคนทางขา

โขขก (โขจก) บ้าบ ตุ่ม (เสียงของตก
 หรือเสียงหวด)

โขขกขุขาก (โขจกเขจ็ย) พุ่มเฟื่อย
 (มีที่ใช้น้อยกว่า ขุขัษชา)

โขขล (โขจล) ๑. เกือกพล่าน เช่น
 ทักพะโขขล (ตักปะท่โขจล) น้ำเตือก
 พล่าน กระพือ

๒. หัวหาญ เช่น สัฏโขขล
 (ซ็อมเค็โขจล) กำพุกหัวหาญ

ขุข่า (เขจ็อัม) รก เคลื่อน

ขุข่าง (เขจ็ยั้ง) ปากโป้ง เช่น นิยายขุข่าง
 (นิเยยเขจ็ยั้ง) พุดโป้ง ๗

ขุขุก (คฺญอก) จ๊อก (เสียงไก่ร้องเมื่อถูก
 เจ็บ)

ขุขูง (คฺญ็อง) เข้าที่ งกงาม เก้ เช่น
 ลุขขูง (ลฺอ-คฺญ็อง) สวยก สวย
 เข้าที่ รวงขูง (เรยงคฺญ็อง) รูปว่าง
 งาม ทรงขูง (ตฺร็องคฺญ็อง) ทรงงาม

ขุขุก (คฺญาก) ชู้ อย่างชนลุด ใ้ว่า
 พร็โรมขุขุก (พร็โรมคฺญาก) ชนลุดชู้

ขุขาล (คฺญัล) ๑. พิโรธ โกรธ (ใ้
 จำเพาะเจ้านายและพระสงฆ์)

๒. หัว ขยายคำ วิล (หมุน)
 วิลขุขาล (วิลคฺญัล) หมุนหัว

ขุขุก ๗ (เคญ็ก ๗) ขยิก ๗

ขุขุกขุขุก (เคญ็กคฺญุก) ยับย่น ยู่ยู่

เขญ็ล ๗ (เคญ็ล ๗) กระแต้ว ๗ ใ้ว่า
 บงระขุญ็ล (บ็องระท่เคญ็ล) กั้นกระ
 แต้ว ๗

ขุญ็ (เคญ็ย) ชิง

ขุญ็วขุญ็ว (เคญ็วเคญ็ว) ยู่ยู่ ย่นยู่ยู่

ขุญ็จ (โคญจ) เอี้ยวไปเอี้ยวมา

เบญจ (เบญจ) เขยก (คล้ายคำ เบจ
กับ เบจ) โขยก อย่างม้า ฟูตามมือ
ขึ้นมาอย่างยกมือจากกคฟูกที่นอน

เบญยว (เบญยว) จอแจ คึกคัก

เบญยกบญอก (เบญยกบญอก) จ้อกแจ้
อย่างเสียงไกร้องขณะถูกขังรวมกัน

เบญยก (เบญยก) ชื่อแถวถังชนิดหนึ่ง ใช้
ทำยาถ่าย

เบญต ๆ (เบญต ๆ) พุกแจ้ ๆ จักจั่น

เบญม (เบญม) เรียบร้อย อย่างเวลานั่ง
พับเพียบ (ไม่ค่อยมีที่ใช้)

เบญร (เบญร) ๑. ตันหมามุย

๒. ตันละหุ่ง ละหุ่งเบญร
(ละหุ่งเบญร) ก็ใช้

โญญก (โญญก) กรอบ สรวยโญญก
(สรวยโญญก) กรอบร่วน

บุญ (บุญ) ๑. ฉั่น คิฉั่น ข้า ผม บุญ
มจาส (บุญมจาส) ข้าพเจ้า บุญกรุณา
มจาส (บุญมจาส) เกล้ากระผม
เกล้ากระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้า

๒. บ่าว ข้า เช่น บุญรบสบุญ
(บุญรบสบุญ) ข้าของฉั่น

บุญำ (บุญำ) ขย้ม

บตต (บตต) กะตัก (เสียงไก่ตัวเมีย
เวลาออกไข่)

บทง (บทง) ๑. กระทง อย่างกระทงเรือ
กระทงจิวร กระทงนา ใ้ว่า บทงทก
(บทงทก) บทงจิวร (บทงเจียบว) ^๒
บทงแสร์ (บทงแสร์)

๒. นมเครื่องดนตรี อย่างนม
จะเข้ นมกระจับปี ใ้ว่า บทงจับปี
(บทงจาเบีย)

๒. กระทงความ ความตอนหนึ่งๆ

บทบ (บทบ) ประกบ

บทบ (บทบ) ปีกกัน หว่านล้อม

บทม (บทม) กระท่อม

บทร (บทร) สนั่น บทรบทร (บทร
เขติร) สนั่นห้วนไหว บทรบทร
(บทรเขติร) ไหวสะท้าน

บทาด (บทาด) ๑. กระเข็นอย่างน้ำ

๒. เสียงไก่กะตัก

บทาส (บทาส) ชัก เช่น บทาสทวาร
(บทาสเดวียร) ชักประตู กลัก เช่น
มขลบทาส (มขลบทาส) เข้มกลัก

บทะ (บทะ) กะทิก ฆ้องบทะ (โดงบทะ)
มะพร้าวกะทิก

บทิง (บทิง) วัวกระทิง

บทิต (บทิต) แอ่น อย่าง แอ่นหลัง

บทิง (บทิง) ตันกระทิง หรือ กากะทิง

บทิมกรหม (บทิมกรหม) หัวหอม
ตันหอม

บทิมส (บทิมส) กระเทียม

ขุท (ขุด) กระเค้า (คำไม่สุภาพ)

ขุทฎิ (ขุดเคียว) นกกระเค้าลม

ขุทะ (ขุดะห์) หนองแผล หนองผี

ขุทวย (ขุดวย) แมลงป่อง

เขทิต (เขติด) กระเคิด แอ่นขัน เถ้ง

เขทีย (เขตย) ๑. กระเทย

๒. นอกคอก นอกกริต

เขทจ (เขตจ) ปั้น เขทจขุท (เขตจขุติ)

ปั้นป์ แผลกเหลว

เขทง (เขตง) อย่างเร็ว ผิงผาย ไข้กับคำ

เฎีร์ (เคอร์) เกิน เฎีร์เขทง (เคอร์

เขตง) เกินอย่างสง่าผ่าเผย

เขทค (เขตค) ผิง อย่างยืนนอกผาย

ไหลผิง

โขทก ๆ (โขตก ๆ) ไข้ขยายคำ ฎาก

(ฎัก) กระตุก หรือ เพ็ด (เบ็ด) ปวก

ทูป ๆ

ขุท่า (เขตัม) ร้าว แตกร้าว

ขุทะ (เขตยะห์) หม้อ กระทะ ฉนำงขุทะ

(ขุนังเขตยะห์) หม้อทองเหลือง ขุทะ

โตนต (เขตยะห์โตนต) กระทะไปบัว

ขุนง (คฺนง) หลั่ง เช่น ขุนงไข้ขุนงแข็ง

(คฺนงไคคฺนงเจิง) หลั่งมือหลังเท้า

หน้า เช่น ขุนงสับตุร (คฺนงซ้อมบด)

หน้าของจดหมาย

๒. สันเขาหรือเนินเขา ไข้ว่า

ขุนงณิ (คฺนงพฺนุม)

๓. ผิวไม้ไผ่ ไข้ว่า ขุนงฤสึ

(คฺนงริสึเซีย)

ขุนบ (คฺน็อบ) สิ่งที่อยู่ในห่อ ที่หมก เช่น

ศพที่ฝังไว้ เช่น โขมจกนงขุนบ

(โคมจกนงคฺน็อบ) ผีอยู่ในที่ฝัง ไข้เป็น

ลักษณะนามสำหรับ ห่อ เช่น พุรห่ ๑

ขุนบ (ปรัทกมวคฺน็อบ) ปลาร้าห่อหนึ่ง

ขุนล (คฺนอล) หมอนอิง ขอนที่ใช้เป็น

หมอน อย่างหมอนรถไฟ ขุนลระเท

(คฺน็อลระเทห์) กระโปกเกวียน ที่ยึด

เพลลา ติดอยู่กับตัวทูป

ขุนน ๆ (คฺน็อน ๆ) เป็นรอยพับ เป็น

รอยจีบ

ขุนาจ (คฺนาจ) ปลัก ที่ที่ควายลงตีแปลง

เป็นคัน

ขุนาจ (คฺนัจ) ไม้ที่หักสำหรับนับคะแนน

ขุนาค (คฺนัค) ขนาด

ขุนาน (คฺนาน) ขนาน เทียบ เช่น ทุกขุนาน

(ตคฺนนาน) เรือขนาน ภูรีขนาน

(คฺน็อมเรียคฺนนาน) ข้างขนาน (คำไทย)

ขุนานขุนาบ (คฺนันคฺน็อบ) แน่นขันค

คาสคิน

ขุนาบ (คฺนาบ) คำขยายคำ รต (รวค)

วึง รตขุนาบ (รวคคฺนาบ) วึงอ้าว

ขุนาย (คฺนาย) เขี้ยวหมู

ขุนาร (คฺนาร์) ๑. หลอดสำหรับกรอค้าย

๒. ธนุชนิดหนึ่ง มักไข้ยิงเสือ

ขนิจขนุจ (คฺณฺจโคณฺจ) สะกั้ง ทำมารยา

ขนิบ (คฺณิบ) หลี ชีตรงไปข้างหลัง ใช้
ว่า สลักตรเจียกขนิบ (เชฺลิกฺตรอเจียก
คฺณิบ) ใบหลีไปทางข้างหลัง

ขนุร (โคณฺร) ๑. ขนุน ขนุรณาง (โคณฺร
นัง) ขนุนหนัง ขนุรสีพ (โคณฺรสีอม
ลอ) ขนุนตำมะลอ สาเก ขนุรบายสุรา
(โคณฺรบายสุรา) ขนุนละมุก

๒. โรคชันตุ

ขนวจ (คฺนวจ) ทอก ที่ใช้ผูกมัด

ขนวค (คฺนวค) เครื่องมือสำหรับตี
เกลียวให้ค้ายเข้มนขึ้น ขนวคกวตอ
โปะ (คฺนวคกวตออมบอหฺ) กั่ว

ขนวคอโปะ (คฺนวคออมบอหฺ) แผลง
ตัวเล็ก ๆ ชนิกหนึ่ง

เขนิต (คฺณิต) ข้างขึ้น

เขนีย (คฺณย) หมอน เขนียคง (คฺณย กวง)
หมอนรองเท้า เขนียโอบ (คฺณยโอบ)
หมอนข้าง เขนียปากเถา (คฺณยปาก
เถา) หมอนอิง

เขนียร (คฺณียร์) ไม่ทักทาสำหรับไทยข้าว

เขนียส (คฺณียะส) ไม่เกลี่ยข้าว ปากข้าว
ให้เสมอ

แขนง (คฺณง) แขนง กิ่งไม้ที่แตกแขนง

โขนส (โคณฺส) กระต่ายขูดมะพร้าว

โขนะ (คฺนอะหฺ) ไม่ชื้อกาสำหรับใส่มือ
เท้าและหนีบคอ กุญแจมือ ใช้ว่า
โขนะไถ (คฺนอะหฺไถ)

ขนะแขนง (คฺนอะคฺณง) ทะมัดทะแมง

ขพ (ขบฺ) ๑. โขนเรือ ไม้ที่ต่อเสริม
หัวเรือให้งอนเชิดขึ้นไป ใช้ว่า ขพทุก
(ขบฺตูก)

๒. จันทมาก จันทมะพร้าว ใช้

เป็นลักษณะนาม เช่น ผูกาถงมวยขพ
(ผูกาโดงมวยขบฺ) จันทมะพร้าว ๑ จันท

ขพง (ขบฺง) สันเขา เนินเขา ใช้ว่า
ขพงภิน (ขบฺงพนม)

ขพงขพส (ขบฺงขบฺวะส) สูงสุด สูงเด่น
ประเสริฐยิ่ง

ขพบ (ขบฺวบ) ๑. ตลิ่งนอก

๒. ขึ้นต้นไม้โดยโอบต้นอย่าง
ขึ้นต้นมะพร้าว

ขพส (ขบฺวะส) สูง

ขพาก (เชบฺยัก) เผละ เสียงของอ่อน ๆ
ตกลงมาทั้งก้อน

ขพาก ๆ (เชบฺยัก ๆ) คำขยายคำ ขูลาก
(เทฺลียัก) ตก กับ ขรุระ (จฺรฺระหฺ) ร่วง
หล่น

ขพาบ (เชบฺยบ) ฉับ เช่น กาบขพาบ
(กับเชบฺยบ) ตักฉับ

ขพุก (ขบฺุก) ตับ เสียงของเด็กมีผลไม้
เป็นต้น หล่น

ขพูร (ขบฺูร) บ้วน ขพูรมาต (ขบฺูรเมือต)
บ้วนปาก

เขพิม (เชบฺิม) สะอึกสะเอียน

โฆปก (โฆปก) บ้าบ ขยายคำ ฆวล
(ควล) ล้ม ใช้ ฆวลโฆปก (ควลโฆปก)
ตูป ขยายคำ ฐลาก (เทฺลียก) ตก
กับ ชฺรุระ (จฺรุระห์) ร่วง หล่น ใช้
ฐลากโฆปก (เทฺลียกโฆปก) ชฺรุระ
โฆปก (จฺรุระห์โฆปก)

ขมง (คฺมอง) ขมอง ไซในกระดูก

ขมาญ (คฺมัญ) ๑. เขม็ง เช่น เวญ
แฆสโอยขมาญ (เวญแฆสโอยคฺมัญ)
พินเขือกให้เขม็ง

๒. ชื่อหญ้าชนิดหนึ่ง

๓. แจ้น ขยายคำ รต (รวต)

วิง

ขมาน (คฺมัน) ๑. ชื่อปลาชนิดหนึ่ง ใช้
ว่า ตฺริขมาน (เตฺรียคฺมัน)

๒. ผู้ถือ ขมานธนู (คฺมันทฺนุ)

ทหารถือธนู พรานธนู

๓. กัลบก สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน
กิน ใช้ ขมานพระเกส (คฺมันเปริยหะ
แก๊ส)

ขมาต (คฺมะต) อาย ละอาย รมสขมาต
(รวบอะสคฺมะต) ของน่าอาย (คำสุภาพ
สำหรับเรียกอวัยวะเพศหญิงชาย)

ขมาตเอียน (คฺมะตเอียน) เอียงอาย

ขมิ (เคฺมีย) เร็ว เร็วพลัน (ภาษาวรรณ
กถิ) ขมิมขมาต (เคฺมียเคฺมียัต) ขมิ
ขมัน รีบเร่ง

ขมิต (เคฺมิต) เต็มที่ จนสุดกำลัง เช่น
ขปริงขมิต (คฺ้อมเปริงเคฺมิต) พยายาม
จนสุดกำลัง

ขมุก (คฺมุก) ๑. เครื่องเขิน

๒. ลงรัก

๓. ปั่น ปั่นปี่ เช่น เกลึงเฉ

ขมขมุก (เพฺลึงแฆสขมขมุก)

ไฟไหม้กระท่อมปั่นหมต

ขมูล (โคฺมฺล) แมงกระซอน

ขมุต (โคฺมุต) ต้วมอก

ขมวญ (คฺมวญ) ท้นมะเกลือ

ขมวย (คฺมวย) คำใช้กับ โจร เป็น
โจรขมวย (คำไทย)

ขมวัร (คฺมวัร) ๑. ขึ้นเป็นรัง อย่างข้าว
เก็บไว้นาน เหม็นคิ

๒. มะเขือขึ้น ใช้ ตฺรบขมวัร
(ตฺรบคฺมวัร) ตฺรบขาร (ตฺรบคฺว) ก็เรียก

เขมร (เคฺมฺร) เขมร (เขียนตามแบบ
โบราณ)

เขมะ (แคะมฺห) น้ำส้มสายชู ทิกเขมะ
(ติกแคะมฺห) ก็เรียก

เขมร (แคะมฺร) เขมร ใช่ว่า เขมระ
(เคฺมะระ) ก็มี

โขมจ (โคฺมจ) ฝี ศพ เช่น โขมจลวง
(โคฺมจ-ลวง) ฝีหลอก ขูลาจอโขมจ
(คฺลาจโคฺมจ) กลัวฝี โขมจมนุสฺต
(โคฺมจมนุสฺส) ศพ

เขมา (เคมา) คำ

โษมะ (คฺมอะห์) กลิ่นตุ ๆ โษมะขุมวร
(คฺมอะห์คฺมวฺร) เหม็นตุ ๆ พุกห้วน ๆ
กระต้าง ไม่มีทางเสียด

ขม้าง (คฺม้ง) ๑. ศัตรู เป็นศัตรู เช่น
จิตตขม้าง (เจ็ดคฺม้ง) ใจเป็นศัตรู

๒. พริกขี้หนู ใ้ว่า เมทส
ขม้าง (เมตฺสคฺม้ง)

ขยง (คฺยง) หอย ขยงสังข (คฺยงขง)
หอยสังข์

ขยล (คฺยัล หรือ คฺจัล) ลม ขยลจวบ
(คฺยัลจวบ) โรกลม ลมจับ เป็นลม
ขยลค (คฺยัลค) มหาศกมภ โรก
ลมชนิดหนึ่งทีอาจทำให้ขากรรไกรแข็ง
ถึงตายได้

ขยาฏรี (คฺยาคฺมเรย) แมลงบึ้งข้าง

ขลอบ (คฺลอบ) ลู อย่างใบหู ใ้ว่า สลัก
ตุรเจียกขลอบ (เซฺลิกตฺรเจียกคฺลอบ)
ใ้ขยาย หน่ (ทวน) อ่อน เช่น
แมกเคีหน่ขลอบ (แมกเซตฺทวนคฺลอบ)

ขลา (คฺลา) เสือ ขลารจิน (คฺลารจฺเคิน)
เสือด่า ขลาตุรี (คฺลาเทรีย) เสือปลา
ขลาธม (คฺลาทม) เสือโคร่ง

ขลามม (คฺลามม) หมี่

ขลาจ (คฺลาจ) กลัว ขลาท

ขลาญ (คฺลัญ) มั่น น้ำมัน (สฺทว) ไขมัน
ขลาญชฺรูก (คฺลัญจฺรูก) น้ำมันหมู
มันหมู

ขลี (เคฺลีย) สิ้น

ขลิม (เคฺลิม) ๑. แก่น ขลิมเณ (เคฺลิม
เซอ) แก่นไม้ ขลิมสาร (เคฺลิมซาร)
แก่นสาร

๒. ที่ถูกใจมาก ใ้ ขลิมจิตต
(เคฺลิมเจ็ด)

ขลิต (เคฺลิต) จู้ก ขยายคำ รต (รวค)
ว้าง เปรี๊ยะ ขยายคำ ถึง (เดจ)
แน่น ถึง

ขลุง (คฺลง) ตันชิงขัน มียางใ้ทำน้ำ
มันยางที่เรียก ชวฺทิก (เจอรฺตัก)

ขลฺย (คฺลฺย) ชลฺย

ขลฺะ (คฺลฺะห์) เจาะจุมกั่วควายเพื่อสน
สายตะพาย สนตะพาย

ขลฺุต (คฺลฺฺด) อ่อน ใ้ว่า ตุรสกขลฺุต
(ตุรชฺชอกคฺลฺฺด) แทะกวาอ่อน หรือ
ขลฺุตตุรสก (คฺลฺฺดตุรชฺชอก) แทะกวา
ลูกอ่อน ๆ

ขลฺวน (คฺลฺวน) ทัว ทน

ขลฺว ๆ (เคฺลว ๆ) เสียงผิวปากหรือเป่า
ใบไม้

ขลฺง (คฺลง) ๑. เหยี่ยวแดง

๒. ว่าว

ขลฺงคฺง (คฺลงคฺง) ตันโมกมัน

ขลฺงสฺราก (คฺลงซฺราก) นกแสก

ขลฺงทฺวาร์ (คฺลงเทวฺยร์) ประทุใหญ่
ชุ่มประทุ

โบล (โบลจ) ไหม อย่างขาวไหมกัน
หม้อ เป็นต้น โบลจมุสา (โบลจพสา)
หมั่นไหม้ ระทมตรมตรอม โบลจ
จิตต (โบลจเจ็ด) รุ่มร้อนใจ

โบลญ ๆ (โบลญ ๆ) ขยายคำ นิยาย
(นิยาย) พุก กับ เทมก (เติร์ไมก)
ไปมา เป็น นิยายเทมกโบลญ ๆ
คือ แสดงความอยากได้โดยไม่มี ความ
กระดากอาย

โบลต (โบลต) ไปน

เบลลา (เคลา) เซลา โง่ ลุงเซลา
(ลึงวงเคลา) โง่เซลา

บล้าง (คฺลึง) มีกำลัง แข็งแรง ชล้ง
ชล้างพูก (คฺลึงปูก) ศักดิ์สิทธิ์
ชล้ง เก่ง เก่งกล้า ฉุน เช่น ถุน้ำ
ชล้าง (ทุน้ำคฺลึง) ยาฉุน

บละ (คฺละหฺ) บาง บ้าง เช่น บละชะ
บละตรว (คฺละหฺคฺละหฺคฺละหฺคฺละหฺ)
บางคนผิดบางคนถูก บละมานบละกร
(คฺละหฺเมียนคฺละหฺกรอ) บางคนมี บาง
คนจน

บลก ๆ (คฺวอก ๆ) ก๊อก ๆ ก้อ ๆ
(เสียงการ้อง)

บลก ๆ (คฺวอก ๆ) กวัก ๆ (เสียงนกกวัก
ร้อง) จีบ ๆ (เสียงปลา)

บลวง (ควอง) ตันละหุ่งชนิดหนึ่ง มักปลูก
ทำรั้ว เรียก ลูหงบวง (ลฺยงควอง)
ลูหงบวง (ลฺยงทฺวอง) ก็เรียก

บลวง (คฺวอง) คิก ขยายคำ มุล (มุล)
กลม

บลล (คฺวอล) ๑. ยุ่ง กังวล วุ่น เช่น
บลลจิตต (คฺวอลเจ็ด) ยุ่งใจ กังวลใจ
บลลคินิต (คฺวอลก้อมนิต) คิกฟุ้งซ่าน

๒. คลັก ขยายคำ ลุ่ก
(ลู่ออก) ชุ่น ทีกลุ่กบลล (ติก-ลู่ออก
คฺวอล) น้ำชุ่นคลັก

บลลบลาย (คฺวอลคฺวอย) ขวนขวาย ชะมัก
เขม้น

บลาก (ควาก) แกวก เสียงฉีกผ้า ใ้ว่า
แหกสัฟต์บลาก (แฮกซ้อมบืวดควาก)
เสียงซักคาบ ใ้ว่า หุดฉาวบลาก
(โหดฉาวควาก)

บลาก (ขวก) คาบอค บวก่มาน (ขวก
เมื่อน) คาฟาง

บลาง (ควาง) หม้อกินชนิดหนึ่ง ปาก
แคบ ขาวบ้านใช้ใส่ข้าวใส่พลู

บลาจ (ควาจ) ช้วน

บลัจ (ควัจ) ปรี๊ด (เสียงถุยน้ำลาย) เปียบ
(เสียงไม้เรียว)

บลาค (ควัด) คำอุษาธรรมนิยม

บลาคแขวง (ควัดควอง) ขวกไขว่ ชุลมุน

บลาน (ควาน) กว้านควัวยรอก เช่น
บลานฉื่อ (ควานเชอ) กว้านไม้

บลาน (ควัน) หม้อทองเหลืองขนาดใหญ่
ชนิดหนึ่ง เรียก ฉุน้างบละบลาน
(ฉุน้างเขตฺยะหฺควัน)

ขวานันาค (ควันเนียง) ทำขวัญนาค
(คำไทย)

ขวาม (ขวับ หรือ ควับ) ขวับ (เสียงเพี้ยน)
ใช้ว่า วายภาขวาม (เวียยลือควับ)
เพี้ยนถึงขวับ

ขวาม (คววม) คววม (คำไทย) ใช้
เกิดขวาม (เกิดคววม) เกิดคววม

ขวาร (ควาร์) กว้านหรือชักด้วยขอ และ
อย่างแคะหู ขวารกงแกบ (ควาร์
กงแกบ) ขวารกฏาม (ควาร์กตาม)
ชักกบชักด้วยขอ ขวารอาอัมตร
เจียก (ควาร์อาจตรอเจียก) แคะขี้หู

ขวาว (ควาว) ตันขว้าว

ขวาส (ควะส) กระกิบ ๆ ขยาย ลุน (ลุน)
กลาน เลื่อย กับ วาร (เวียร์) กลาน
ไต่ เป็น ลุนขวาส ๆ วารขวาส ๆ

ขวิจ (เคว็จ) ปรี๊ด (เสียงถ่มน้ำลายเร็ว ๆ
เบา ๆ) จับหนึ่ง แผลบเคียว เปรียบ
กับเวลาถ่มน้ำลาย เช่น เข่ว้แถมวย
ขวิจรวจ (เทวอแถมวยเคว็จ-รวจ) ทำ
แผลบเคียวเสร็จ

ขวิต (เคว็ด) ๑. มะขวิด

๒. เหนียวไวแน่น เช่น โอบ
ขวิต (โอบเคว็ด) กอดไวแน่น อย่าง
ลูกกอดแม่

๓. สิว น่อง

ขวิน (เคว็น) พิการเดินไม่ได้

ขวิล (เคว็ล) ๑. ตัว เช่น วิลขวิล
(วิลเคว็ล) หมนตัว วน เช่น เฆีร

ขวิล (เคอร์เคว็ล) เกินวน

๒. เสียง เคอขวิล (เก็งเคว็ล)

หลบเสียง

เขวึก (เควึก) ๑. ถูกตึก เช่น ตรีบงระ
เขวึก (เตรียบ้องระห์เควึก) ปลากัน
ตึกตึก

๒. บกพร่อง เช่น เสอจกฏี
เขวึก (เสอเจดัยเควึก) เนื้อความบก
พร่อง ไม่เป็นแถวเป็นแนวอย่างตัว
หนังสือที่เขียน เช่น อักษรเขวึก
(อักขอร์เควึก) ตัวหนังสือไม่เป็น
ระเบียบ ไม่เป็นแถวเป็นแนว

เขวีย ๆ (เควย ๆ) โหวก ๆ ใช้ขยายคำ
แสลง (แชรก) ร้อง หรือ เหา (เฮา)
เรียก ว่าร้องหรือเรียกอยู่ในที่ไกล ๆ
ไต่ย็นแจ้ว ๆ ไม่ชัด

เขวียก (เควียก) หวัด เขียนหวัด เขียน
ไม่เต็มตัว เช่น อักษรเขวียก (อัก
ขอร์เควียก) ตัวหนังสือที่เขียนหวัด
เขียนไม่เต็มตัว

เขวียน (เควียน) ขค เช่น แฉกแฉก-
เขวียน (แฉกเคกเควียน) หมานอนขค

เขวียบ (เควียบ) ขวับ เพียบ (เสียงทวด
ด้วยไม้เรียว)

เขวร (เควอร์) ๑. เจ เขว

๒. งอ เหมือนตาขอ ขอก
 เช่น ญมาคนทุยเขว (ชุนาก่อนดุย
 เคว) แมวหางขอ
เขว (เคว) ล้วง ไซ ทิม แทง
แขว (แคว) ก๊ว
แขว (แคว) เปลี่ยนใจ กลับกลาย มัก
 ใช้กับคำ แปร เป็น แปรแขว (แปร
 แคว)
แขวก (แคว) นกแขวก แขวงโตรก
 (แควโตรก) นกชนิดหนึ่ง เหมือนนก
 แขวง แต่ตัวเล็กกว่า ชอบอยู่ตามเชิง
 โตรก
แขวง (แคว) ๑. เครื่องหมายกากบาท
 คุดแขวง (กุดแคว) ชิดกากบาท
 ๒. ชัก ไม่ลงรอย เช่น แขวง
 โยบลคณา (แควโยบิลคณีย) กิด
 เห็นชักกัน
แขวด (แคว) ตันไม้ชนิดหนึ่งคล้ายกัน
 กับ หนุลา (ต่วนเลียว) ตันกุ่มน้ำ แต่
 มีรากมากคล้ายต้นไทร และมักจะเกาะ
 ยึดอยู่กับต้นไม้อื่น
แขว (แคว) มีค้ำยาวห้วงสำหรับ
 ทักหญ้า
แขว (แคว) ล้วง ไซ ทิม แทง
แขว (แคว) ก๊ว
โขวก (โคว) แกว กวาก (เสียงผ้า
 ขาด) โขวกขวาก (โควกควาก)

แกว ก (เสียงฉีกผ้า) เป็นตัน ไว้
 ไว้ (เสียงเอ็ด)
โขว (คฺว) จับ (เสียงปลา) โพละ
 (เสียงเป็ดจุกขวก) เปาะ (เสียงของ
 ปั้น)
ขว (คฺว) ขาด ไม่ครบ ใช่ว่า ขวขาด
 (คฺวขาด)
ขุด (ขุด) หย่อนยาน หย่อนมาก
 มักใช้ขยาย รุ (รุ) หย่อน เป็น
 รุขุด (รุขุด)
ขุด (ขุด) ยากจน เชิญใจ
ขุด (ขุด) แกรก ๆ กราก ๆ
 (เสียงอย่างงูเลื้อยเป็นต้น)
ขุด (ขุด) ทวาย
ขุด (คฺว) ปลาชนิดหนึ่ง คล้ายปลา
 ช่อน ชอบอยู่ตามลำธารเชิงเขา ใช่ว่า
 ขุด (คฺว)
ขุด (ขุด) แหบ เสียงเหมือนเป็ด
ขุด (คฺว) ข้าวสาลี สาลี ก็ใช้
ขุด (คฺว) แผลว กระเส้า (เสียง)
ขุด (คฺว) ตะกร้อ ตะกร้ออัน
ขุด (คฺว) กระชิบ ขุดขุด
 (คฺว) กระชิบกระชาบ
ขุด (คฺว) ๑. สูด ขุดสุมโบร
 (คฺว) สูด
 ๒. เสียงกุกกุก กุกก้อง

ขลุ่ก (ขลุ่ก) ซอง หรือ แหนบ อย่าง
ซอกรูป แหนบรูป
ขลุ่จ (โข่จ) หด ย่น ใช้แก้เส้นค้าย
หรือไหม
๒. แอบกระซิบไม่ให้คนอื่นรู้
ขลุ่ย (โค่ย) หย่อน เช่น แขสธูขลุ่ย
(แคะขลุ่ย) เชือกหย่อน
ขลุ่ล (คฺขล) สะอื้น
เข้ส (เค่ชย) กล้องสุมยา เข้สครก
(เค่ชยกรวัก) บ้องกัญชา ที่ทุกลแล้วมี
เสียงดังกรอก ๆ
เข้สยก (เข้ชยก) หวิว (เสียงลม) กรอบ
แกรบ (เสียงใบไม้แห้ง)

เข้สว (เค่ชว) แผ่ว ๆ (เสียง)
แบส (แคะ) เชือก เช่น เวญแคะส
(เวญแคะ) พันเชือก
๒. สาย แขสกรวาค (แคะ
กรอวัด) เข็มขัด แขสบาส (แคะบั้งส์)
สายสัญญาณ ถ้ายตราสัง แขสทรวง
(แคะทรวง) สายซุงสำหรับว่าว
๓. กระแส แขสทีก (แคะ
ติก) กระแสน้ำ สายน้ำ
โข่สย (โค่ชย) แรงน้อย อ่อน จึก
(ไม่จุน)
โข่สะ ๆ (คฺหะสะ) ชีต ๆ จิกชีตไม่มี
รสชาติ

ค

ค (กัว) ๑. ไ้ เช่น มนุสฺสค (มนุสฺ
กัว) คนไ้ ไม่มีเสียง (สำหรับโลหะ)
เช่น ปฺรากก (ปฺรากกัว)
๒. คั่นนั้น
คก (กวก) ไ้กั ใช้ว่า มาน่คก (เมื่อน
กวก)
คก (กัวก) ๑. ทุบ
๒. สอกรก้า มาตรการอย่างหนึ่ง
คคจ (กัวเกียจ) ชัดเจน เ็นชัด เช่น
ฎานคคจ (คานกัวเกียจ) รอยชัดเจน
คคต (กัวเกียต) องอาจ ไม่กลัวเกรง
สง่าผ่าเผย เช่น ฎีรคคต (เคอร์กัว
เกียต) เ็นองอาจ

คคิร (กัวกัร) คั่นตะเกียน
คคิก (กัวกิก) เสียงลมพัดหรือน้ำไหล
เช่น ขยลบก่คคิก (ขยัลลบ่อกกัวกิก)
ลมพัดฮือ ๆ
คคิต (กัวกิต) คั่นเอง ยางมีพิษที่เรียก
ยางนอง
คคก (กัวกุก) ระอุ ใช้ เกฎาคคก
(เกฎากัวกุก) ร้อนระอุ พลัง ๆ ใช้
ทิกหุรคคก (ติกโฮร์กัวกุก) น้ำไหล
พลัง ๆ หวือ ๆ ใช้ ขยลบก่คคก
(ขยัลลบ่อกกัวกุก) ลมพัดหวือ ๆ ไป
มาไม่ขาดสาย เช่น มนุสฺสฎีรคคก
(มนุสฺสเคอร์กัวกุก) คนเ็นกึก ๆ

คคูกคาก (กัฏกักกัฏก) คัก ๆ พลัง ๆ
(เสียงลม เสียงน้ำ) อ้ออิง (เสียงผู้
คนมาชุมนุมกันคักคัก)

คคูล (กัฏก) ชุ่ม เช่น ฐิเส้มคคูล
(เคี้ยเช้มกัฏก) คินเบียกชุ่ม โพลง
เช่น เนะคคูล (แซะกัฏก) ลูกโพลง

คคูลคคูล (กัฏกัฏกัฏก) ชุ่มชื้น

คเคิม (กัฏก) ขยาย วาร (เวียร์)
คคาน หรือ ญีร์ (เคอร์) เคิน เป็น
วารคเคิม ญีร์คเคิม

คคอร์ก (กัฏกรัฏ) ๑. คคัก ๆ อย่างเสียง
น้ำเดือดที่ดังติดต่อกันไม่ขาดเสียง

๒. สกปรก

คคอรัน (กัฏกรัฏ) สัน เช่น รงาคคอรัน
(รวเจียกัฏกรัฏ) หนาวสัน

คคอราก (กัฏกรัฏ) พล่าน อย่างน้ำเดือด
ใช้ ทักพะคคอราก (ตักปะทักกัฏกรัฏ)
น้ำเดือดพล่าน

คคอราก (กัฏกรัฏ) ภาย อย่างกระต๊าก
ทราย ไม่เกลี้ยง

คคอรังคคอรัง (กัฏกรังกัฏกรัฏ) หยาบ
ขรุขระ

คคอรัง (กัฏกรัง) ยิก ๆ ขะยิก ๆ ยู่บ ๆ
อย่างหนอนลง

คคอรึะ (กัฏกรึะ) มอมแมม เช่น
มุขคคอรึะ (มุขกัฏกรึะ) หน้าตา
มอมแมม

คคอรึะคคอราก (กัฏกรัฏกัฏกรัฏ) หยาบ ๆ
กาย ๆ เนื้อไม่ละเอียด คคอรึะคคอราก
(กัฏกรัฏ) ก็ใช้

คคอรึะ (กัฏกรัฏ) ตะคิว ปุรคคอรึะ (ปุร
กรัฏ) ก็เรียก

คคอรึะคคอรึะ (กัฏกรัฏกัฏกรัฏ) ค้อ ไม่
ยอมอยู่ได้บังคับ

คคอรึะ (กัฏกรัฏ) อีกทีกคอรึะโครม อ้ออิง
เช่น มนุสสุญีร์คคอรึะ (มนุสสุเคอร์
กัฏกรัฏ) คนเดินทีกอีกทีกคอรึะโครม

คคอรึะคคอรัง (กัฏกรัฏกัฏกรัฏ) กรีกกรีน
กรีนเกรง ไซกับ เลง (เลง) เล่น
หรือ เซวับนุญ (เทวอบน) ทำงาน
บุญ แสดงว่ามีการละเล่นต่าง ๆ มี
คนมาดูกันมาก ฯลฯ

คคอรึะ (กัฏกรัฏ) กรั้ม อย่างเสียงเพลง
กรั้ม

คคอรึะ (กัฏกรัฏ) กรากเข้าไปอย่างไม่มีสัม-
มาคารวะ ไม่กลัวเกรง

คคอรึะ (กัฏกรัฏ) ๑. กล้ง ไซขยาย สุธอย
(โซอัย) เหม็น เป็น สุธอยคคอรึะ
(โซอัยกัฏกรัฏ) เหม็นกล้ง

๒. คคัก ๆ อย่างเสียงน้ำเดือด

คคอรึะ (กัฏกรัฏ) กรีน ๆ อย่างเสียงเค้น
ตันไม้หรือเสียงฟ้าว้องตังไม่ขาดเสียง

คคอรึะ (กัฏกรัฏ) ซ้ำ ๆ เรื่อย ๆ เช่น
ญีร์คคอรึะ (เคอร์กัฏกรัฏ) เดินเอื่อย ๆ

เข้การคฺรุษ (เทวการกัศฺรุษ) ทำ
งานช้า ๆ เอื่อย ๆ

คฺรูก (กัศฺรูก) โหยหวน (เสียงร้องไห้)
ใช้ ยํคฺรูก (ยุมกัศฺรูก) ร้องไห้
โหยหวน

คฺรวบ (กัศฺรวบ) เสียงดังกรววม ๆ

คฺเรืม (กัศฺเรืม) หยาบ ไม่ละเอียค

คฺเรฺง (กัศฺเรฺง) ช้า (เสียงน้ำโจนหรือ
คลื่นซัดอยู่เรื่อย ๆ) เช่น รลคฺเรฺง
(รวลวกกัศฺเรฺง) คลื่นดังช้า ๆ

คฺเรฺงคฺรุํ (กัศฺเรฺงกัศฺเรืม) ช้า ๆ
(เสียงน้ำหรือเสียงคลื่นซัดโดยแรง)

คฺรุํคฺเรฺง (กัศฺเรืมกัศฺเรฺง) กัว่า

คฺโครต (กัศฺโครต) หยาบ ๆ ไม่เกลี้ยง
เกลา

คฺรุํ (กัศฺเรืม) ช้า ๆ โครม ๆ (เสียง
ดังอย่างเสียงคลื่นกระทบฝั่งโดยแรง)
เช่น รลคฺรุํ (รวลวกกัศฺเรืม)

คฺรุํ (กัศฺเรืม) กระถ้าง ไม่สะอาด
ไม่เกลี้ยง ใช้ รังคฺรุํ (รังกัศฺเรืม)
แข่งกระถ้าง แสบกคฺรุํ (แซบกกัศฺเรืม)
หนังขรุขระ แห้งกระถ้าง

คฺมร (กัศฺคัร) วางท่าใหญ่โต ไม่สะทก
สะท้านยำเกรง เช่น ญีรคฺมร (เดอร
กัศฺคั) เค้นทื่อไม่ยำเกรง สัญญคฺมร
(ซัอมเดยกัศฺคั) พุดจากระถ้าง วาง
ท่าใหญ่โต

คฺมร (กัศฺเคีย) รุ่มร่าม เช่น บงกัศฺพต-
คฺมร (บั้งกอกซัอมบั้งคัศฺเคีย) คล้อง
คอผ้ารุ่มร่าม

คฺมิก (กัศฺคิก) กึก ๆ (เสียงกลั่นหัวเราะ)

คฺมิล (กัศฺคิล) แค็ก ๆ (เสียงไอแห้ง ๆ)

คฺมิลิน (กัศฺเคิลิน) องอาจไม่หวาดหวั่น
สะทกสะท้าน เช่น ญีรคฺมิลิน
(เดอรกัศฺเคิลิน)

คฺง (กวง) ๑. ช้อง

๒. พาด ก่าย ไขว้ เช่น

คฺงคฺนา (กวงคฺเนย) พาดกัน ก่ายกัน

คฺงคฺงาส (กวงทงษั) ก่ายหน้าผาก

คฺงเซิง (กวงเจิง) ไขว้เท้า คฺงกน-

ทากัซลา (กวงกัวนเดยักคฺลา) ไขว้

ห้าง โดยปริยายหมายความว่า พาดพิง ชัด

เช่น นิยายคฺงเทาลีเค (นิยายคฺง

เดยเลอเค) พุดพาดพิงผู้อื่นเขา นิยาย

คฺงเลื่อบาบ (นิยายคฺงเลอจบบ) พุด

ชัดตอบทบัญญัติ

คฺง (กัวง) ๑. คองอยู่ เหลืออยู่ เช่น

ทูกโอยคฺง (ตูกโอยกัวง) เกือบให้คองอยู่

๒. อยู่ยงคองกระพัน ไขว้ว่า

มนุสฺสคฺง (มนุสฺสกัวง) คนอยู่ยงคอง

กระพัน

๓. นั่ง ประทับ (ราชาศัพท์)

คฺงคฺเต (กัวงคฺเต) เห็นถ้า ถ้าจะ คฺงจะ

เช่น คฺงคฺเตนึ่งเท (กัวงคฺเตนึ่งเดย)

เห็นถ้าจะต้องไป คงแต่นิ่งเฉย
 (กึ่งแต่นิ่งเฉย) คงจะต้องได้เห็น
 คงเนา (กึ่งเนวี) สถิตอยู่ ตั้งอยู่ สำเร็จ
 อริยาบท ๔ คือ ยืน เดิน นั่ง นอน
 คงคา (กึ่งเกีย) แม่น้ำคงคา
 คงคาน (กึ่งเกียน) บุกรุก ล่วงล้ำ รุก
 เข้าไปโดยไม่หวั่นหวาดกลัวเกรง
 คงควน (กึ่งกวน) ผูกพยาบาท อาฆาต
 คงวาล (กึ่งเวียล) ๑. ผู้เลี้ยงสัตว์ เช่น
 คงวาลโค (กึ่งเวียลโค) ผู้เลี้ยงวัว
 ๒. ปิตาจณิกหนึ่ง ซึ่งเป็น
 เด็ก ๆ คงที่กล่าวไว้ในเรื่องต่าง ๆ
 เป็นผู้ตามดูแลสัตว์รักษา มีช้างเป็น
 ตัน เรียกว่า เมรุณคงวาล (เมรุณ
 กึ่งเวียล)
 คงหิงธรณี (กวงฮิงทวัน) แม่พระธรณี
 คง (กฺษ) กษ ช้าง คงทนต์ (กฺษเจียะ
 เตือน) พันช้าง งาช้าง คงสีห์
 (กฺษเจียะเซีย) คงสีห์
 คง (กฺษ) กต ก้อนหินที่มีในตัวของสัตว์
 หรือต้นไม้ คงภูรี (กฺษค้อมเรีย)
 คงสีขาวเหมือนแก้วอยู่ในหัวช้าง
 คง (เกียะนะ) คงะ
 คงนา (เกียะเนียะเนีย) คงนา นับ
 คงกา (เกียะเนะกา) หึงโสเกณิ
 คง (กฺวัด) ๑. กรบถวันตามจำนวน
 ไม่ขาดไม่เกิน

๒. มิคซิก ไม่รู้
 คงมัต (กฺวัดมัต) บริสุทธิด้วยกิริยา
 มารยาท เช่น สรีคงมัต (เซรียกฺวัด
 มัต) หึงบริสุทธิพร้อมด้วยกิริยา
 มารยาท
 คง (กวน) ๑. ไม่ท่อนก่อนข้างยาวผูกต่อ
 กันเป็นวงสำหรับตอนปลาให้ไปในที่
 ต้องการ ที่บนหลังข้างตรงหลังกูป
 หรือสายระยาง
 ๒. ตกกลัก อย่างปลา
 คง (กวน) คอยดู คงเมิล (กวนเมิล)
 แอบดู คอยสอดส่อง
 คงกูร (กวนกูร) กำหนดตามแบบฉบับ
 โหราศาสตร์ ใช้ โหราคงกูร (โหร
 กวนกูร)
 คงธ (เก็น) กลิ่น คงธชาติ (เก็นเทียะ
 เจียด) กลิ่นหอม คงธรส (เก็นเทียะ
 รวะส) น้ำหอม
 คงลง (กวนลง) รอย เช่น คงลงนงคัล
 (กวนลงเนียงเกิ้ล) รอยใด วรรลง
 คงลงอย่างคงลงธรรม ใช้ คงลงธรม
 (กวนลงเธอร์)
 คงลาก (กวนเลียก) รอยบาก สิ่งที่เป็น
 ชั้นเป็นชั้นเหมือนบากไว้ เช่นคงลาก
 เชิง (กวนเลียกเจิง) คงลากคนเลิน
 (กวนเลียกกวนเลิน) เป็นลูกกลิ้งอย่าง
 ถนนหนทาง เช่น ผลูวระเทคงลาก

คนุเลิน (โพธิ์รววเตหที่กัวนเลี้ยกัถัวนเลิน)
ทางเกวียนเป็นลูกคลื่น เป็นชั้นๆอย่าง
ผมที่ตัดไว้กะบ่อมกะแบ่ม

คนลาก้อาจมี (กัวนเลี้ยก้อจ) ขาพับ

คนลาล์ (กัวนเลือะล) คำผวน คนลาล์
คนโลง (กัวนเลือะลกัวนโลง) คำผวน
ที่แต่งเป็นกาพย์เป็นกลอน

คนลิกคนลาก (กัวนลิกกัวนเลี้ยก) ที่ไม่
เสมอ ลุ่มๆ คอนๆ กอคับ้างใหญ่้าง
คนล๊ะ (กัวนล๊ะ) ล้ม กลอนประทุหน้า
ต่าง

คบ (กับ) ๑. ตี หวค ทบ

๒. ไม่สำหรับตี ตอก หรือ ทบ
มีรูปร่างอย่างซ้อน

๓. กบหา เช่น คบมิตร (กับ
มิตร) กบเพื่อน

๔. คบไฟ คบเก็ลิ่ง (กับเพลิ่ง)
ก็เรียก

คบคิต (กับกิต) คบคิกกัน

คบบี, คาบบิ (เก็บบี, เกียบบี) ฟัง
ต้อง เช่น อนุภักคบบิปรุพริคิต
โอยตุ้มตุรว (เนี้ยกบะสเก็บบี
ปรุพริคิตโอยเตรมิโตรว) นักบวชต้อง
ประพฤติให้ถูกต้อง

คักร (เก็กร) กระร

คม (กวม) ๑. ก่อม เช่น ขนงคม
(คูนองกวม) หลังก่อม

๒. ขนมเทียน เรียก น้คม
(นุมนกวม)

๓. ยอซ้อนๆ ของต้นไม้พวก
ตาล มะพร้าว หมาก ใช้แงหรือ
จมน้ำพริกกินได้ต่างผัก

คมแงง (กวมมแงง) พระเชษฐพระคุณ
พระผู้เป็นเจ้า

คมพิร (กวมปี้) คัมภีร์ เช่น สารสูตร
๑ คมพิร (ชะลัตุรามวยกวมปี้) ตำรา
๑ คัมภีร์

คมภี (กวมปี้) ลึกซึ้ง คมภีภาพ
(กวมปี้เรยะเพียบ) ความลึกซึ้ง

คมรจ (กัวมรจ) การครองรักษา

คย (กวย) ๑. จ่านภาษี

๒. เพิ่งจะสุกหน่อยๆ อย่างผล
ไม้

คยคณ (กวยกัวน) กอยสอคล้อง

คยขล้า (กวยเค็ลลัอม) ลากตระเวน กอย
เผ้าค

คร (กักร) ๑. ต้นุ่น

๒. กอง เช่น ครอัส (กักร
โอ๊ะล) กองพิน ครคิน (กักรเก็ลมนักร)
กองสุ่มๆ กองพะเนิน

ครโลก (กักรโลก) มากมาย เตียรคาส

ครุ (เก็ชร) ครุ หนัก ครุโทส (เก็ชร
รุโตะล) มหันตโทษ โทษหนัก

คล (กัวล) ๑. โคน ทอ เช่น คล่เณ

(กัวลเชอ) ทอไม้ คล่สสร (กัวลชอ
ชอ) โคนเสา คล่เกลา (กัวลเพลวี)
โคนขา

๒. ต้นไม้แห้งลอยน้ำมา ใช้
คล่สัณต (กัวลซ็อมมัด) สวะที่เป็น
ต้นไม้แห้ง

คล่ร้าง (กัวลเรียง) ปลาทะเลชนิดหนึ่ง
ตัวใหญ่มาก

คาก (เกียก) ๑. ออกเอน

๒. ทักขั ชักข้อ เช่น คาก
ภูเเอร์ (เกียกค็อมเนอ) การเดินทาง
ชักข้อ

คาง (เกียก) ๑. จอนทักหู เช่น กาด
ส่ก่ทุกคาง (กัชชอกตูกเกียก) ทักผม
ไว้จอนทักหู

๒. คางออก ผึ่งผาย เช่น
สุมาคาง (ซุมากเกียก) ปากางออก
ผึ่งผาย

คางมวาย (เกียกควาย) เครื่องประดับ
ปราสาทอย่างหนึ่ง ว่ารูปร่างเหมือน
คางควาย (คำไทย)

คาค, คาก (เกียก) ๑. คาก เช่น คาค
สัพต (เกียกซ็อมบ็วด) คากผ้า

๒. เส้นไหมย้อมสีผูกเป็นลวด
ลายสำหรับทอผ้าปูม เช่น ชุรล่คาค
(จรวลัวกเกียก) ย้อมไหมที่ผูกไว้เป็น
ลาย

คาค (เกียก) แก เขา ท่าน (สรรพนาม
บุรุษที่สาม)

คาถา (เกียทา) ๑. คาถา คาถาอาคม
(เกียทาอาคม) คาถาอาคม

๒. ตะกรุดทำด้วยแผ่นทองหรือ
เงิน ลงคาถาอาคม ลงเลขลงยันตร์

คาบ (เกียบ) หนีบ อย่างหนีบขา นวค
อย่างนวควงตาล ใช้ คาบโตนด
(เกียบโตนด) หนีบอย่างหนีบอ้อย ใช้
คาบอเพา (เกียบอ้อมเบี๊)

คาบ (เกียบ) ถูก ถูกต้อง ไม่ผิด คาบ
ควร (เกียบควัร) ที่มีสั้มมาการวะ
คาบจิตุด (เกียบเจ็ด) ถูกใจ ชอบใจ
ชอบใจ คาบปรเสีร (เกียบปรเชอ)
ประเสริฐยิ่ง ดียิ่ง

คาย (เกียย) ๑. เอาแจววกเพื่อประ
คองเรือไม่ให้โคลง ไม่ให้กระทบกัน
เอาพายรำนากี้เรียก คาย

๒. ลักษณะตอนล่างผายกว่า
ตอนบน

การวะ (เกียเรียะเวียะ) การวะ

คาล (เกียล) เผ้าอย่างเข้าเผ้าเจ้านาย นั่ง
เผ้าเจ้านาย

คาว (เกียว) ๑. กาบ อย่างกาบตาล

๒. เลื่อนสำหรับบรรทุกของใช้
วักว้ายลากไป หรือคนลากก็ได้

๓. เกียว (อาหารจีน)

คาส (เกียส) งัก

คิต (กิด) กิด คิตคุร (กิดกู) กิดวาก
โครงการ คิตดีถ้วน

๒๒ (กิริ) ภาเขา

คิล (กิล) เป็นบั้ง (คำไม่สุภาพ) แคล
(เกล) ก็ว่า

คิลาน (กิเล็ยเน็ยชะ) ยารักษาโรค

ค (ก) กุ้งทะเล กุ้งเจ้าที่ทำได้ด้วยกุ้งทะเล

คิงคก (กิ้งกวด) ๑. กางคก

๒. ว่านคางคก ใช้ ปุรตาล

คิงคก (ปรอเตียลกิ่งก๊วก)

คิก ๆ (กิก ๆ) เสียงลมพัดกังว่วว่ว
เสียงของแจ้งกระทบกัน

ค (คือ) ๑. คือ ไขไขความ

๒. ที่ซึ่ง เช่น การนุ้คเคะ

(การนัดทักเฝ้า) งานหนักเขาทำ

๓. ได้แก่

คก (กก) ๑. กก

๒. แม่เตาไฟ เตาไฟชนิดหนึ่ง
ขึ้นหลุมลงไป

ลูก ๆ (ภูก ๆ) เสียงของแข่งกระทบกัน
หรือเสียงลมพายุพัด เช่นเดียวกับ คึก ๆ

คุณ (คุณ) ๑. คุณ คุณธรรม (คุณ
 เทียร) คุณธรรม คุณภาพ (คุณ
 เพียบ) คุณภาพ คุณสมบัติ (คุณ
 ซ้อมบัต) คุณสมบัติ คุณวุฒิ (คุณ
 นะวุต) คุณวุฒิ คุณสพท (คุณนะสับ)
 คุณศัพท์ คุณากร (คุณากอร์) บ่อ
 เกิดแห่งความดี

๒. คุณ (เลข) เช่น เลขคุณ

(เลขกน) เลขกน

ลุด (กุด) ฟัน เช่น วายกุด (เวียกุด)
 ฆ่าฟัน ฟันแทง

คุณ (กุน) คีตปะการใช้อาวุธ คุณอุ้ม
(กุนค้อมบอง) คีตปะการใช้กระบี่กระ-
บอง คุณแซล (กุนแคล) คีตปะการ
ใช้โล่ คุณกบขำฉาล (กุนกบขัดล)
ไหว้กรรม

ค.พ. (ก.ม) กอไม้ ไร่ ค.พ.ไร่ (ก.ม.ชอ)
 เอก ๑ ค.พ. (เจกมวยกม) กล้วย

၁။ ကဏ္ဍ

คุมโหด (คุมโปด) บ้าละเมาะ

คฺย (กฺย) **คฺนฺ**คฺย **คฺน**ไม้ชนิดหนึ่ง ที่ต้น
เป็นเถา มีลูกกินได้ มีรสเปรี้ยวอม
หวาน

คุณท้าว (กษัตริย์) กัวยเตี้ยว (คำจิ้น)

คุญท (คุญ) อวัยวระที่ลับ คุญทประเทศ
 (คุญทะปฺรเทศส์) ก็ใช้ มักใช้เฉพาะ
 ชาย

คุณ (กุล) กราบหม เฉพาะมะขาม
กราบหม ใช้ **อมฟัดคุณ (อ้อมบัลกุล)**

คลุ_กกา, คลุ_กพิกา (กลุ_กกา) คลุ_กการ คลุ_ก
 เกล้าให้เข้ากันบนเป็นก้อน

คุณ, คุณ (คุณ) ลูกคุณ ลูกปิงปอง

คหฬ (กุเฬย) คหฬ ถ้ำ

ค (ก) ๑. สนามเพลาะ ^๕คณา

๒. คี คเพรง (กเปรง) คี

สร้าง เนอ^๕ค^๑ คุ^๒ก^๓ม^๔ม (ก^๒ก^๓ม) ก^๑ก^๒ร^๓ร^๔ม

คุสุกร (คุสุกรอกร) สามิภรรยาที่มี
 อายุร่นราวคราวเดียวกัน
 คุก (กุก) นกกุก หากินเวลากลางคืน
 คุฉาย (กุษาย) ผักกดย้าย (คำจีน)
 คุธ, คุด (กุด) คุด อจจาละ (คำนี้หมาย
 ว่า กั้น อย่างคำ คุรโปก ด้วย บ้าง
 บันแยกเขียนเป็น คุท เสีย)
 คุท (กุด) กั้น เช่น ฎาก่คุทของคุย
 (ดักกุดอึ้งกุก) วางกั้นนั่ง
 คุร (กัวร์) วาก วากเขียน คุรรูป (กัวร์รูป)
 วากรูป คุรคินูร (กัวร์เก้อมนัวร์) วากภาพ
 คุรวาส (กัวร์เวียะส) วากเขียน คุร-
 แผนที (กัวร์แพนที) วากแผนที่ คิตคุร
 (กิดกัวร์) คิตวากโครงการ
 คุล (กูล) กูล
 คุลิต (กูลิต) นกชนิดหนึ่ง ตัวเล็กคอยาว
 ขาวยาว สีเทาปนขาว เป็นนกกิน
 เวลากลางคืน
 คุนเลน (กุนเลน) ลื่น
 คุส (กุษัส) ชีต ทำให้เป็นรอย
 คุบ (กอบ) คุบหรือรวบเข้าด้วยกัน
 เช่น คุบสูตร (กอบโซด) คุบเส้น
 ไหม สูตรคุบ (โซดกอบ) ไหมที่
 คุบเข้าด้วยกัน
 คุบคุม (กอบคุม) คุบคุม
 คุวร (กัวร์) ๑. คุวร นำ เช่น คุวร
 ขวย (กัวร์จวย) คุวรช่วย คุวรขุลาจ

(กัวร์คฺลาจ) คุวรกลัว น่ากลัว คุวรแต่
 (กัวร์แต่) คุวรจะ น่าจะ

๒. เหมาะ เหมาะสม คุวรสม
 (กัวร์ซ็อม) เหมาะสม มีธรรมาภัยดี
 มีสัมมาการะ

๓. รวง เช่น คุวรสุรว (กัวร์
 โซรว) รวงข้าว คุวรเสพา (กัวร์
 เซบวิ) รวงข้าวฟ่าง ผัก โดยเฉพาะ
 ผักมะขาม ไซ้ คุวรอมพิล (กัวร์อ้อม
 บิล) หรือ อมพิล ๑ คุวร (อ้อม
 บิลมวยกัวร์) มะขาม ๑ ผัก

คุวรนา (กัวร์เรียะนา) คุจ คุจทั้ง กังหนึ่ง
 เต็ม ๆ (เกม ๆ) คุ่ม ๆ คุบ ๆ กระคุบ
 กระคิบ เช่น กุฎามวารเคิม ๆ
 (กุดามเวียร์เกม ๆ) ปุกลานกระคุบกระ
 คิบ

เค (เก) เขา (สรรพนามบุรุษที่สาม) เค
 เยิง (เกเยิง) เขาเรา ทั้งเขาทั้งเรา

เคง (เกง) เค้ง เป็นคำที่บอกเด็กเล็ก ๆ
 ที่เพิ่งนอนหลับหรือสอนเดิน ให้นอน

เคจ (เก็จ) หลบ หลีก เคจจะเคจเพ็ง
 (เก็จโจะห์เก็จเลิง) หลบไปหลบมา
 เคจแก (เก็จแก) แก้ว กลบเกลื่อน
 เคจเวียะ (เก็จเวียะห์) หลีกเลียง

เเคห์ (เกห์) เป็นคำที่ผัวเมียบางบ้านใช้
 เรียกกันโดยไม่เอ่ยชื่อ มีความหมายว่า
 บ้าน คนบ้าน ชาวบ้าน

เคหฐาน (เกหะฐาน) เกหะสถาน เกห-
สถาน (เกหะสฐาน) ก็ว่า

แค (เก) ๑. กระเพาะบนของสัตว์ประ-
เภทไก่อและนก แคมาน (เกเมียน)
กระเพาะไก่อ แคลล (เกลลววก)
กระเพาะนกเขา

๒. ลูกกระต๊อ ไข่ แค ก
มนุส (เก-กอมนุส) ลูกกระต๊อ
กอกน

แคน (เกน) แคน (คำลาว)

แคบ (เกบ) กระวิน ห่วงติดกับเหล็ก
ผ่าปากม้าหรือบังเหียน

แคม (เกม) แคม อย่างแคมเรือ ไข่
แคมทุก (เกมทุก)

แคล (เกล) กู กิล

แคลล (เกลลววก) ชื่อหญ้าชนิดหนึ่ง

ไค (เกีย) ยักยอก เช่น ไคยกปรางค์เค
(เกียยักประก์เก) ยักยอกเงินเขา

โค (โก) วัว โคบา (โกบา) วัวที่ไม่
ได้ตอน เอาไว้ทำพันธุ์ วัวจำฝูง โค
บาล (โกบาล) คนเลี้ยงวัว โคมตุร
(โกมุด) น้ามตุรวัว เครื่องหมายสุด
เรื่องในหนังสือ มีรูป๑๑๑๑๑ โคณมาต์
(โกษมัด) วัวนม โคเพรา (โก
พรวะห์) วัวขึ้นเปลี่ยว วัวรุ่น ไครส
(ไกรวัส) ไครส คือ รสจากน้ำ
นมโค ๕ อย่าง อันได้แก่นมสด นม

ใส นมข้น นมเปรี้ยว นมเปรี้ยวที่
ขึ้นฟอง

โคก (โกก) แห้ง เช่น ที่โคก (ติโกก)
ที่แห้ง สมลโคก (ซ็อมลโคก)
แกงแห้งวค บก โก เช่น เนาเล
โคก (เนิวเลอโกก) อยู่บนบก เพิ่ง-
เทาเลโคก (เลิงเติวเลอโกก) ขึ้นไป
บนโคก

โคง (โกง) โกง ไป ไม่เรียบเสมอกัน
เช่น ถูน้ำงูสโคง (ทูนังริเชยโกง)
ข้อไม้ไผ่ไป รนาบโคง (รวเนียบโกง)
ฟากโกง

โคง ๆ (โกง ๆ) ทำตัวโกง เช่น วาร-
โคง ๆ (เวียร์โกง ๆ) กลานตัวโกง ๆ
เดินง้อก ๆ อย่างคนแก่

โคจร (โกจอร์) โคจร

โคตม (โกต้อม) พระสมณะโคตม

โคตร (โกด) โคตร

โคม (โกม) ๑. โคม โคมไฉ (โกม
ไฉ) โคมหัว โคมพวยร์ (โกมพวยร์)
โคมแขวน โคมโหะ (โกมหะห์)
โคมลอยที่ทำด้วยกระดาษบาง จุกแล้ว
ปล่อยให้ลอยไป

๒. ลายตาสี่เหลี่ยมแบบต่าง ๆ
อย่างที่ทอในผ้า หรืออย่างที่เห็นตาม
ตัวสัตว์มีงูเหลือมเป็นต้น ไข่ว่า โคม
หูล (โกมโฮล) ลายผ้าปูม โคมพล-

ถูลาน (โกมบั่วสัทลัน) ลายหนัง
เหลื่อม

๓. ชามโกม ใช้ จานโกม
(จานโกม) สมุด ๑ โคม (ซ็อมล
มวยโกม) แกง ๑ ชามโกม

โคม, โคม (โกม) กว้าง คล้ายตัว
มะพร้าว มีเขาชนกันได้

โคมว (โกมว) ต้นโคกลาน ใช้ทำยา
โครพ (โกรบ) เคารพ โครพอบ (โคร
บจับ) เคารพกฎหมาย

โครม (โกรม) รื่นเริง ไพเราะจับใจ
เช่น เกล่งเนโครมณาส (เพลงน๊ะ
โก-รมนัส) เพลงนี้ไพเราะจับใจมาก

โครมจาร (โกรมเมียร) จดหมาย
เหตุทางราชการ หมายถึงการ

โคราด (โกเรียด) เขียนชนิดหนึ่ง ร้อง
เสียงดัง จำเพาะแต่ในเวลากลางคืน

โคล (ไกล) ๑. หลัก เสาหลัก เสาไว้
นียบโยยมานโคล (นียบโยยเมียน
ไกล) พุดให้มหลัก โคลพากุย
(ไกลเขียก) คำน่า คำขึ้นต้นเรื่องหรือ
ประโยชน์ โคลเสจกุก (ไกลเสจเกดัย)
ข้อความที่เป็นหลัก โคลจาริก (ไกล
จาริก) เสาหลักที่มีอักษรจารึก

๒. คลี เช่นเดียวกับคลี คลีกา
กุนโคล (โกนไกล) ลูกคลี วายกุน
โคล (เวียโกนไกล) ที่ลูกคลี การ
เล่นประเภทหนึ่ง

โคเหี้ย (โกเหี้ย) ดอกไม้ไฟประเภทไฟ
พะเนียง

โคะ (กัะห์) เคาะ ตีเบาๆ เช่น โคะ
กนเทล (กัะห์กอนเทล) เคาะเสือ
โคะคง (กัะห์กวง) ตีฆ้อง

โคะพุลาก (กัะห์บั่วเป็ลยัก) การเล่น
ตบแผละ

คู้, คุม (กุม) คุ่มแต้น ผูกพยาบาท คู้กวัน
(กุมกวน) คึดพยาบาทอยู่เงียบ ๆ

คี่ (เก็๋ม) ชุ่ม เช่น บายคี่ก (บาย-
เก็๋มคิก) ข้าวชุ่มน้ำขึ้นอีก โดยเฉพาะ
ข้าวตังกันหม้อที่แช่น้ำไว้

คัณร (เก็๋มนั้ว) สิ่งทีกองตุม ๆ ไว้
หรือกองเป็นกอง ๆ เช่น คัณรอส
(เก็๋มนั้วโอะส) กองฟืน คัณรสรว
(เก็๋มนั้วโซรว) กองข้าว คัณรจั้ง
(เก็๋มนั้วจ้อมเบ็ง) กองฟาง คัณรส
ราม (เก็๋มนั้วซ็อมเรียม) กองขะ
สรว ๑ คัณร (โซรวมวเก็๋มนั้ว)
ข้าว ๑ กอง

คัณบ (เก็๋มเนียบ) ไม้หวดตาล เครื่อง
หีบอ้อย

คัณบ (เก็๋มเนียบ) คัณบ

คัณล (เก็๋มเน็ล) ที่ตำหรับเข้าเฝ้าเจ้า
นาย

คัณิต (เก็๋มนิด) ความคิด ความทริตรอง

คัณู (เก็๋มนู) รูปภาพ รูปวาด

คันท (เก๋อมนุส) รอยขีด รอยขีดเขียน

คันทับ (เก๋อมนวบ) สิ่งที่ควบไว้เป็นคู่ ๆ

คันทัวร์ (เก๋อมนัวร์) การแสดงความมีสัมมา

การวะ คันทับคันทัวร์ (เก๋อมนือบเก๋อมนัวร์) ทำความเคารพสักแต่ว่าทำ

คันทู (เก๋อมนุม) ความอาฆาต จงคันทู

(จงเก๋อมนุม) ผูกพยาบาทอาฆาต

คันทัก, คมรูก (เก๋อมนรูก) มอซอ ครี เต็ม

ที่ เช่น รบสคันทัก (รวบอัสเก๋อมนรูก)

ของมอซอ มนุสคันทัก (มนุสเก๋อมนรูก) คนเต็มที่

คันทัง (เก๋อมนรูง) ซากสัตว์หรือศพที่ยังมี

กลิ่นเหม็นชวนสะอิดสะเอียน โดย

ปริยาย หมายถึงคนทรยศต่อมิตร ต่อ

ประเทศชาติเป็นต้น ก็ได้

คันทับ, คมรบบ (เก๋อมนรบบ) ๑. ขู่ตะคอก

ขู่บังคับ

๒. สิ่งที่ใช้ครอบหรือปิด (ไม้

ใช้แล้วสำหรับความ)

คันทับ, คมรบบ (เก๋อมนรบบ) ๑. เพิ่มให้ครบ

จำนวน

๒. คันทับ ครังที่ เช่น คันทับ ๒

คันทับ ๓ (เก๋อมนรบบีร์ เก๋อมนรบบีเย)

ครังที่ ๒ ครังที่ ๓

คันท (เก๋อมนรวล) ทั้งโกลน ยังเกลาไม่

เกลี้ยง เช่น ทุกคันท (ตูกเก๋อมนรวล)

เรือโกลน มนุสคันท (มนุสเก๋อมน

รวล) คนที่พุดจากระคังไม่มีสัมมา

การวะ

คันทาม (เก๋อมนรยาม) ขู่ให้กลัว ทวาด

คันทาม

คันทังคันทัง (เก๋อมนรึงเก๋อมนรึง) หยาบ

ขรุขระ

คันทิระ (เก๋อมนร๊ะ) ขะมุกขะมอม เช่น

เขมาคันทิระ (เคมาเก๋อมนร๊ะ) คำขะมุก

ขะมอม

คันทิล (เก๋อมนรล) ทื่อ เช่น คันทิลคันทิล

(คันทิลคันทิล) มีคันทื่อ

คันทู (เก๋อมนรู) แบบ ตัวอย่าง เช่น

คันทูหะ (เก๋อมนรุตหะ) แบบบ้าน

คันทิระ (เก๋อมนร๊ะ) เสียงกระคัง ไม่มี

หางเสียง เช่น สฎคันทิระ (สฎคันทิระ)

ร๊ะ) พุดกระคัง ไม่มีหางเสียง

คันทิระคันทิล (เก๋อมนร๊ะเก๋อมนรล)

เสียงกระคัง ไม่นิ่มนวล

คันทัง (เก๋อมนรึง) ๑. ที่หยาบ ขรุขระ

ไสหรือเกลายังไม่เกลี้ยง เช่น คันทัง

(คันทังเก๋อมนรึง) คันทังหยาบขรุขระ

๒. รูปร่างใหญ่โต ใช้ขยาย

ธ (ทม) ใหญ่ เป็น คันทัง (ทมเก๋อมน

รึง)

คันทัง (เก๋อมนรล) ที่เป็นโรคเรื้อน โรค

เรื้อน

คันทัน (เก๋อมนรียน) ความอยาก ความทิว

คัหก, คมหก (เก๋อ้มฮวก) ตะคอก คัหก
คัห็น (เก๋อ้มฮวกเก๋อ้มเฮ้น) ตะคอก
เสียงคังเอะอะ

คัหาต (เก๋อ้มเฮ้อต) ที่ห้ามไว้

คัหุก (เก๋อ้มฮุก) ตันเต็มที ออกแรงเต็มที

ค้ำ (เก๋อ้ม) ค้ำ ค้ำพาร (เก๋อ้มเปยร์)
ค้ำจุน ค้ำชู ประคับประคอง

ค้าง (เก๋อ้ม) ๑. ติดขัด อย่างเครื่องจักร
ไม่เดิน เช่น นาฬิกาค้างมินเฎร์
(เนี้ยลิกาเก๋อ้มมินเคอร์) นาฬิกาตายไม่
เดิน

๒. ค้าง เช่น ยัค้าง เลือค้าง
(ยุมเก๋อ้ม เลือเก๋อ้ม) ร้องให้หรือ
หัวเราะจนปากค้าง เสียงหายไปในคอ
ไม่มีเสียงออกมา ล้า เช่น ใญ่ค้าง
(ไคเก๋อ้ม) มือล้า

๓. ขยายคำ รึง (ริง) แข็ง
เป็น รึงค้าง (ริงเก๋อ้ม)

คะ (เก๋อ้ม) ปัก คะคา (เก๋อ้มเก๋อ้ม)
ปักบ้อง บ้องกัน กันไม่ให้เข้าถึงตัว

คุนา (เค๋นย) ๑. ฉันทัน ข้า เขา
มัน แก เช่น โอยคุนาเทาผง (อวย
เค๋นยเดวีพอง) ให้กันไปด้วย

๒. กัน เช่น เทาชามวยคุนา
(เดวีเจียมวยเค๋นย) ไปด้วยกัน นำคุนา
เทา (เนือ้มเค๋นยเดวี) นำกันไป

๓. หลายคน เพื่อน พวก
เช่น มาเนจเร็นคุนา (เมียนเจรินเค๋นย)
มีหลายคน คราน่บานชาคุนา (เค๋นอิน
บานเจียเค๋นย) พอได้เป็นเพื่อน อิต
คุนา (เอ็ดเค๋นย) ไม่มีพวก ไม่มีเพื่อน
คุนาคุนา (คุนเค๋นย) พวกพ้อง กันเอง
คุนาน (เค๋นอิน) หมางใจ แห้งใจ
คุนาน่กุนงจิตต (เค๋นอินคุนงเจ็ด) กิน
แห้งแคลงใจ คุนาน่เคอร์ (คุนัน
เคอร์) ดู เคอร์คุนาน

เคอร์ (เคอร์) กระเน คึกพิจารณา เคอร์
คุนาน (เคอร์คุนัน) ตริตรองตุ กระเนตุ
คุนาน่เคอร์ (คุนันเคอร์) กัว่า

คุมาน (เค๋มย) ไม่มี

คร (กรัว) สุกเกินไป ใช้เฉพาะกับผลไม้
ที่มีรสเปรี้ยว เช่น มะขวิด มะขามวลา

ครก (กรวก) หมู่ กรอก ฟุ้ง ใช้เป็น
ลักษณนาม เช่น กุนมาน ๑ ครก
(โกนเมือ้นมวยกรวก) ลูกไก่ ๑ ฟุ้ง

ครก ๆ (กรวก ๆ) กรอก ๆ (เสียงเสลด
ตื้น เสียงกรนเป็นต้น)

ครัก (กรัว) ขนมกรก ใช้ว่า นักรัก
(นุ้มกรัว)

ครัก ๆ (กรัว ๆ) กลัก ๆ (เสียงน้ำเดือด
เสียงตุ๊กตกลิ้ง เป็นต้น)

ครง (กรวก) กรอง ปกกรอง เช่น
ครงราชยุ (กรวกเรี่ย) กรองราชย์
ครงจิพร (กรวกเจียบัวร์) กรองจิวร

คร่ง (กร้วง) ตันไม้ชนิดหนึ่งมีเนื้อเปราะ

ครีว (กรัวว) เทียว ย่น ไข่ขยาย
ส่วต (เซว็ด) เทียว เป็น ส่วตครีว
 (เซว็ดกรัวว) กับ ชรวญ (จรวญ)
 ย่น เป็น ชรวญครีว (จรวญกรัวว)

ครีบ (กรัวจิบ) จิบน้อยอย่างหนึ่งแปลเป็น
 ไข่ขยาย ชรวญ (จรวญ) ย่น เป็น
 ชรวญครีบ (จรวญกรัวจิบ) ครีบ
 ครีว (กรัวจิบกรัวว) ย่นยู่ยี่ ครีบ
 ครวจ (กรัวจิบกรัวจว) จิบน่น
 เทียวย่นมาก

ครุข (กรัวจู้) บัง บุค ไข่ มุขครุข
 (มุขกรัวจู้) หน้าบุค จิงครุข
 (เค็งกรัวจู้) โกรบั้งตึง

ครุขำ (กรัวเจ็ม) อับ ข้ำ ไข่ มุขครุขำ
 (มุขกรัวเจ็ม) ไข่ขยาย ลิจ (ลิจ)
 จม เป็น ลิจครุขำ (ลิจกรัวเจ็ม)
 จมหายหาไม่เห็น

ครุญ (กรัวญ) ขี้ พัก คุญญ
 (กรัวญ) ก็ใช้

ครุญิก (กรัวญิก) เร่งรีบให้ทัน รีบเร่ง

ครุญง (กรัวญง) ไม้พะยุง มี ๒ อย่าง
 คือ ครุญงแฉก (กรัวญงแฉก) เนื้อสี
 แดง กับ ครุญงฉามมาน (กรัวญง
 เข้มเมื่อน) เนื้อสีเรือ ๆ

ครุญง (กรัวญง) คุ ครุญง

ครุญง (กรัวญง) อีตอติ ตัวสั้นตัวย
 ความหวาดเสียวเสียวสยอง

ครบ (กรวบ) ๑. ฝา ครบบาตร (กรวบ
 บาตร) ฝาบาตร ครบพาง (กรวบเบียง)
 ฝาโอ่ง

๒. ปิดฝา กรอบ เช่น กรบ
 ผนัง (กรวบผนัง) ปิดฝาหม้อ

ครบครง (กรวบกรวง) ทนุถนอม บำรุง
 รักษา ปกครอง กรอบครอง เช่น
 ครบครงผทะ (กรวบกรวงเพตียะห์)
 กรอบครองบ้านเรือน ครบครง (กรวบ
 กรวง) ก็ใช้

ครบ (กรูป) เต็มตามจำนวน ครบไม่ขาด
 ครบตีบ (กรูปตีบ) ครบทุก
 ตำบล

ครบครัน (กรูปเกรอื่น) เต็มบริบูรณ์
 ครบครัน ครันครบ (เกรอื่นกรูป)
 ก็ว่า

ครมร (กรัวมัว) ทุ ไม่เรียว ไม่มีเอว
 ไม่มีไหล่

ครมล (กรัวมว) ม่อต้อ อุม เช่น
 มุขครมล (มุขกรัวมว) หน้าอุม
 เข้มครมล (เอ้มกรัวมว) บวมอุม

ครมาก (กรัวเมียก) อวบ อุม มักใช้
 ขยาย โกลส (โกลส) อวบ

ครมาญ (กรัวเมียญ) จ้ำมำ อุม เช่น
 มุขครมาญ (มุขกรัวเมียญ) หน้าอุม

ครมาม (กรัวเมียม) บู้หู้ ใหญ่ กางออก
 ไปมากอย่างหน้าเสือ ใช้ มุขครมาม
 (มุขกรัวเมียม) หน้าบู้หู้

ครุมีงครม้าง (กรัวมิงกรัวม้าง) ใหญ่
เบอะเบะ

ครุเม้ม (กรัวมเม้ม) ใหญ่เบ้อเว่อ ใช้
มุขครุเม้ม (มุขกรัวมเม้ม)

ครุม้าง (กรัวม้าง) เบอะเบะ หนาเบอะเบะ
ใช้ มุขครุม้าง (มุขกรัวม้าง) หนา
เบอะเบะ หรือ รามครุม้าง (เรียงกรัวม้าง)
ม้าง) ร้างเบอะเบะ

ครุลล (กรัวลลั) เกรือ (เสียงพุท) อ้อ
แอ พุทไม่ซัดมาแต่กำเนิด ใช้ สฎีครุ
ลล (เสฎียกรัวลลั) พุทเสียงเกรือ
สฎีครุลล (ซ้อมเตี้ยกรัวลลั) กำพุท
อ้อแอ ฟังไม่ซัด

ครุลล (กรัวลลั) ที่ไม่มีสัมมาการวะ
ทรรณ ถือตี ใช้ เกรือครุลล (เคอร์
กรัวลลั)

ครุลลิต (กรัวลลิต) รัคให้เรียบ (ตัวมือ)
ถลกชั้นหน้อย ใช้ ครุลลิตสัพท
(กรัวลลิตซ้อมบ๊วด)

ครุลล (กรัวลล) ๑. ทำเบาๆ เบาะๆ
ให้ยุ่ย หรือให้เครื่องแกงเข้ากัน เช่น
ครุลลุปริท (กรัวลลุปริเอ็ด) ทำ
ทอดมัน ครุลลุปุรหัก (กรัวลล
ปรัวห) ทำปลาร้า

๒. บุกบั้น เช่น ครุลลเชว
การทำงโถงทำงยบ (กรัวลลทเวอการ
เตียงโถงเตียงยบ) บุกบั้นทำงานทั้ง
กลางวันทั้งกลางคืน

ครุลวง (กรัวลวง) โปน ใช้ เกนุณคร
ลวง (เพนุณกรัวลวง) ตาโปน

ครุลวง (กรัวลวง) แหลม สูง ใช้
สัพเพงครุลวง (ซ้อมเลงกรัวลวง) เสียง
แหลม แสร์กรุลวง (แซร์กรัวลวง)
ร้องเสียงแหลม

ครุเลียว (กรัวลียว) กล้อมแกลัมกลืน
ครุเลว (กรัวลว) ก๊ว

ครุเลียด (กรัวลียัด) ๑. เอี้ยวคอ หัน
คอ

๒. กลับ (คำ) ใช้ ครุเลียดสฎี
(กรัวลียัดซ้อมเตี้ย) กลับคำ

ครุเลงครุโลง (กรัวลองกรัวลอง) นกคั้ง
โคลง

ครุเลว (กรัวลว) ๓. ครุเลียว

ครุแลง (กรัวลอง) โคลง เขย่า เช่น
ครุแลงทุก (กรัวลองทุก) โคลงเรือ
ครุแลงแกว (กรัวลองแกว) เขย่าแก้ว

ครุแลงแวก (กรัวลองเวก) ๑. นกกลาง
หัวหงอก

๒. ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ใบคล้าย
กับใบมะกรูด ใช้ทำยาแก้เคล็ด

ครุวาท (กรัวลวียด) เหวียงควัดไม้ไผ่
จากตัว

ครุวาส (กรัวลวียด) ๑. กระหวัก ทวัด
เช่น ครุวาสไถ (กรัวลวียดไถ) ทวัด
แขน

๒. ซัก เช่น ครวาสองกร
 (กรวเวียส้องกร) ซักข้าวสาร
ครว (กรววิ) แก่ง คาง สัน เช่น
 ครวท่ง (กรววิต่ง) แก่งธง
 ครวแอก (กรววิแอก) แก่งธนูว่า
 (โดยเฉพาะว่าคัยคัย) ครววิบาล
 (กรววิบาล) สันหัว ครววิบง (กรว
 วิดอมบอง) คางกระบอง ครวครวาส
 (กรววิกรวเวียส) กวักแก่ง
ครวเวียจ (กรวเวียจ) กค บิคเบี้ยว เช่น
 เม็ชรตครวเวียจ (เขอจรีอดกรวเวียจ)
 ไม่เท่ากค กรวเวียจ (กรวเวียจ) ก๊ว
ครวเวียน (กรวเวียน) ขค กุคคู้ ใช้
 เม็ชรครวเวียน (เดกกรวเวียน) นอน
 กุคคู้ กรวเวียน (กรวเวียน) ก๊ว
ครวเวง (กรวเวง) เหวียง เช่น ครวเวง
 ญิบง (กรวเวงค้อมบอง) เหวียงตะบอง
ครวแสด (กรวแสด) เปล้าๆ ไม่เจริญขึ้น
 กังประสงค์ เช่น มคครวแสดคومان
 บานอวีเสาะ (ไม้กรวแสดเคมียนบาน
 อะเวียเซาะ) มาเปล้าๆ ไม่ได้อะไรเลย
ครวห (กรวหวิ) ใช้เป็นคำคำอย่างเบาๆ
 บางทีด้วยความสนิทสนมรักใคร่
ครวหส (กรวเหือส) กฤหส
ครวหาญ (กรวเหือญ) ยัย อุม เช่น
 มุขครวหาญ (มุขกรวเหือญ) หน้าอุม
 ฤพาลครวหาญ (เทบือลกรวเหือญ)
 แก้มยัย

ครวหิต (กรวหิต) กันโค้ง ใช้ขยายคำ
 ผูกามมุข (พุกามมุข) คว่หน้า กับ
 จิตต (จ้อมเต็ด) โกงโค้ง เป็น
 ผูกามมุขครวหิต จิตตครวหิต

ครวหิม (กรวหิม) เสี่ยงกระหิม เสี่ยงคำราม
 เช่น สรแลกรวหิมจิล (โสรแซกรว
 หิมจิล) เสี่ยงหมาคำราม

ครวหุจ (กรวหุจ) อวบ จ้ำน้ำ ขยาย ชาติ
 (เท็ด) อ้วน เป็นพวง โดยเฉพาะ
 แก้ม ใช้ ฤพาลครวหุจ (เทบือลกรวหุจ)
 แก้มเป็นพวง

ครวหุบ (กรวหุบ) ที่บับหรือหุบเข้าอย่าง
 ปากไม่มีฟัน ใช้ มาตครวหุบ (เม็ด
 กรวหุบ) หรอ ใช้ บากะเมญครวหุบ
 (บักเมญกรวหุบ) ฟันหักหรอ

ครวห (กรวห) โหว่ หวอ เป็นโพรง

ครวหวง, กรวหวง (กรวหวง, กรอหวง) เป็น
 รูโป้ โหว่ ใช้ ฤลครวหวง (ฤล
 กรวหวง) ทะลเป็นรูโป้

ครวหวจ, กรวหวจ (กรวหวจ, กรอหวจ) ที่
 เป็นรูเล็กกลม เป็นช่องกลมอย่างปาก
 ชวค

ครวหวน, กรวหวน (กรวหวน, กรอหวน)
 บุ่ม โป้ คอบ ใช้ ฤพาลครวหวน
 (เทบือลกรวหวน) แก้มคอบ (เพราะ
 ไม่มีฟัน)

ครุเหี (กรัวเฮอ) กริยาวาจาไม่เหมาะสม
คือพูดห้วน ๆ ไม่มีสัมมาคารวะ ทำ
ทางโอหัง ไซ สัฎฐิครุเหี (ซัอมเด็ย
กรัวเฮอ) ถ้อยคำไม่มีสัมมาคารวะ
เชวี่ครุเหีมกรก (เทวอกรัวเฮอไม้ก
รวก) ทำโอหังเข้ามาหา

ครุแฮต (กรัวแฮต) พร่องกว่าครึ่ง ใช้
ขยาย กนฺละ (กัอนลชท์) ครึ่ง เป็น
กนฺละครุแฮต (กัอนลชท์กรัวแฮต)

ครุแฮม (กรัวแฮม) กระแอม

ครุา (เกรีย) คราว ครั้ง หน เมื่อ
ครุาเนาะ ครุาเนาะ (เกรียนิชท์เกรีย
นุชท์) เมื่อนั้น เมื่อนั้น ครุาโกรย
(เกรียโกรย) คราวหลัง ครุากร (เกรีย
กรอ) คราวจน

ครุาก (เกรียก) ออกหาก แยกจากกัน
เช่น ขญุครุากจิตตพิ้วาเหีย (ขญุม
เกรียกเจ็คบิ๊วैयाเฮย) จันเอาใจออกหาก
จากเขาแล้ว

ครุากั (เกรีย๊ก) ๑. ชื่อแกงส้มอย่างหนึ่ง
ใช้ สมุลครุากั (ซัอมลอเกรียก)

๒. การทำแกงส้มอย่างข้างต้น

มักแกงกับปลาเทโพ

ครากั ๆ (เกรีย๊ก ๆ) กลั๊ก ๆ (เสียงน้ำ
เดือด)

คราง (เกรียง) กระดังมอญ ใช้ตากข้าว
ตาก เรียก จงเฮอร์คราง (จ็องเฮอร์
เกรียง)

ครานั (เกร็อัน) เพียงพอ พอดี พอใช้ได้
เก่ง ไซ ปุณฺณังครานัเหีย (ปนเน็ง
เกร็อันเฮย) แค่นั้นพอดีแล้ว

ครานัครบ (เกร็อันกรบ) เต็มบริบูรณ์
ครบครัน ครบครานั (กรบเกร็อัน)
ก็ว่า

ครานัแต (เกร็อันแต) เพียงแต่ เช่น
ครานัแตลเเคา (เกร็อันแตลเเคา)
เพียงแต่ได้ยินเขาว่า

ครานัเบี (เกร็อันเบอ) เหมาะจะ เก่ง
เช่น ปุสบ่ครานัเบี (ปุรอซ็อบเกร็อัน
เบอ) เก่งมาก ทุเลา อาการดีขึ้น
โดยเฉพาะโรคไซ

คราบ (เกร็อบ) เม็ด เมล็ด ลูก เช่น
คราบขุนุร (เกร็อบโคนุร) เม็ดขุนุ
คราบสณฺฏก (เกร็อบซ็อนดก)
เมล็ดถั่ว คราบกำเกฺลึง (เกร็อบกำเพฺลึง)
ลูกป็น

คราม (เกร็ยม) มักใช้เป็นคำสมาส เช่น
มหาคราม (มหาเกร็ยม) มาตุคราม
(เมียโตะเกร็ยม)

คราว (เกร็ยว) ๑. ทำเสียงหง่าว เรียก
ตัวเมีย ไซ ญมาคราว (ขุมาเกร็ยว)

๒. แทก ไซ สัเพงคราว (ซัอม
เลงเกร็ยว) เสียงแทย สำหรับเด็กผู้
ชายที่แทยเนื้อนุ่ม

คราส (เกรียส) เรียง ๆ เรียงราย เช่น
 ภูเขคราสคณา (เดอ์เกรียสเค็นย)
 เค้นเรียง ๆ กัน

คราส, คุระ (เกรียส) จันทรคราส หรือ
 สุริยคราส

คราห์ (เกรียห์) ประคอง กอดประคอง
 เช่น คราห์มนุสฺสนิ (เกรียห์มนุสฺสชือ)
 ประคองคนเจ็บ

คร้าง ๆ (เกรีย้ง ๆ) ตังโครมคราม ตัง
 ตัง

คริจ ๆ (กริจ ๆ) ถี่ ๆ ยิก ๆ ยู่บ ๆ
 อย่างหนอน ลง เช่นเดียวกับ คคริจ
 (กัวกริจ)

ครีตคราต (กรีดเกรียต) คาย อย่างหนึ่ง
 กระเบน เช่นเดียวกับ คคราต (กัว
 เกรียต)

ครีบ (กริบ) ๑. แม่แรง
 ๒. กำ ยัน ตัดขึ้นด้วยแม่แรง
 เช่น ครีบผทะแกลลสรุต (กริบเพดียะห์
 แกลลสรุต) ตัดบ้านที่ทรุด

คริก ๆ (ครัก ๆ) คึกคัก (เสียงคนเดิน
 กันมาก ๆ)

ครีบ (กริบ) ตึก (เสียงดังแน่น ๆ อย่าง
 แผ่นดินทรุด) ปุบ บับ แผละอย่าง
 จับปบลัมแผละ

ครีม ๆ (กริม ๆ) ครีม อย่างเสียงมโหรี
 เป็นต้น

ครีหา (กรียะ) เกหา เรือน บ้านเรือน
ครีหาวาส (กรียะเวียส) กฤหัสถ์ ผู้
 ครองเรือน

ครีระ (กริส) ๑. กฤท เกหา
 ๒. ฐาน เช่นฐานเสาเรือน
 หรือเสาเขื่อน

ครีต ๆ (กรีด ๆ) ครีต ๆ (เสียงลากของ
 เป็นต้น)

ครุก ๆ (กรุก ๆ) คลัก ๆ (เสียงน้ำเดือด)

ครุท (กรุด) ครุท

ครุน (กรุน) ใช้ ครุนญาถ์ (กรุนญียก)
 ใช้จับสั้น ครุนผญาสาย (กรุนผดา
 ชาย) ใช้หวัด ครุนสนธิ์ (กรุนซ็อน
 ท้อม) ใช้จับสั้นชนิดหนึ่ง มีอาการใช้
 ขึ้นสูงถึงขนาดเพื่อ ครุนจาญ์ (กรุนจัญ)
 ใช้ชนิดหนึ่งคล้ายมาลาเรีย เชื่อว่า
 เพราะผิคน้ำผิตอากาศ

๒. เป็นไข้ เช่น เกลครุนเชว
 การมีนเกิด (เกกรุนเทวอการมีนเกิด)
 เขาเป็นไข้ทำงานไม่ได้

ครุบ (กรุบ) ๑. ครีน (เสียงดินพัง
 เป็นต้น)

๒. กรุบ ๆ (เสียงเคียวของ
 แข็งอย่างหมาเคียวกระดูก)

ครุม, ครุ่ม ๆ (กรุม, กรุ่ม ๆ) ครีน ๆ
 (เสียงฟัวร้องเสียงต้นไม้โค่น)

ครุย ๆ (กรุย ๆ) เอื้อย ๆ เช่น แววก
 ครุย ๆ (แวกตูกกรุย ๆ) พายเรือเอื้อย ๆ

ครุระ (ครุระห์) ครุระก้นน้ำ

ครุ (ครู) ครู ครุรูปเรียน (ครุรูปเรียน)
ครุสอน ครุสูตร (ครูโชค) กรรมวา-
จาจารย์ ครุแพทย์ (ครูเปิด) หมอ
แพทย์ ครุภินา (ครูหน้า) หมอยา
ครุเกลง (ครูเพลง) ครูเพลง ครุคน-
ตรี ครุบาธยาย (ครูบาทเยย)
อุปัชฌาย์

ครูก (ครูก) คุ้คุ (เสียงชดน้ำแกเป็น
ต้น)

คร้ว (คร้ว) ๑. กรอบกร้ว

๒. คนกร้ว ไข่ อกกร้ว
(เนื้กกร้ว)

๓. เปื่อย และ ไข่เฉพาะ ผุสิด
(เพ็ชต์) เห็ด (บางถิ่นใช้ คร (กรอ))
เช่น ผุสิดคร้วขอส (เพ็ชต์กร้ว
โฆะล่อะล) เห็ดเปื่อยเสียหมด

ครวบ ๆ (กรวบ ๆ) เสียงเคียวของกรอบ ๆ
อย่างข้าวเกรียบ เป็นต้น

คร้วสาร (กร้วสาร) สกวลวงศ์ กรอบกร้ว

ครีม, ครีม ๆ (เกริม, เกริม ๆ) ลวก ๆ
หยาบ ๆ ไม่ละเอียดเกลี้ยงเกลา เช่น
เดียวกับ คครีม (คว์เกริม)

เคิร์ล (เกริล) ต้นรักที่ใช้ทำน้ารัก
ใช้ ใ้มนเคิร์ล (เดิมเกริล) ต้นรัก
ขั้รเคิร์ล (เจือรเกริล) ยางรัก

เครื่อง (เกรื่อง) เครื่อง เช่น เครื่องมาส
(เกรื่องเมียะล) เครื่องทอง เครื่อง
สมบล (เกรื่องซ็อมล) เครื่องแกง

เกรื่อน (เกรื่อน) เคลื่อนไปช้า ๆ เช่น
บนแฉดทุกเกรื่อน ๆ (บ็อนแฉดทุก
เกรื่อน ๆ) ปล่อยเรือให้ลอยไปช้า ๆ

เกรียว, เกรียว (เกรียว) ตอนสัตว์

เกรียล (เกรียล) เฝือก (สำหรับห่อศพ
เวลาจำเป็น หรือตามกระดูกที่หัก)

เกรง (เกรง) เสียงกลืนซัด (เช่นเกี่ยวกับ
คเกรง) เสียงต้นไม้ใหญ่โค่น เสียง
หรืออาการที่ควายนอน ไข่ขยาย ประ-
เฏก (ประเดก) ทอดตัวนอน เป็น
ประเฏกเกรง (ประเดกเกรง) ก็ได้

เกรจ (เกรจ) ๑. เกล็ด ยอก ชัน
เช่น เเซ้งเกรจ (เจิงเกรจ) ไ้ฏเกรจ
(ไ้ดเกรจ) เทาชัน มือชัน

๒. ต้นไม้เล็ก ๆ ชนิดหนึ่ง ไข่
ทำยาแก้เกล็ด

แคว (เกร) เติง เช่น แควเฏก
(เกรเดก) เติงนอน ธรรมาสน์ ไข่
แควธมมาสน์ หรือ แควธมมาสน์
(เกรท่าเมียะสนะ หรือ เกรท่าเมียะล)
แควเทศ (เกรเต้ล) ธรรมาสน์ แคว
แสนง (เกรแซนง) แควสำหรับนั่งเล่น

แควง (แควง) ๑. หอยแควง

๒. เชิงสิ่งต่าง ๆ ผ่าห้อยหน้า
สำหรับตัวละคร เชิงตะพานน้ำ เช่น
ชายแครง หรือ ผมห้าง ๆ หัว ที่
ตรงกลางลำน ไม่มีผม

โครง (โครง) ๑. โครง รูปร่าง แบบ
เช่น โครงน่อง (โครงเอว) โครง
กระดูก โครงการ (โครงการ) โครง
การ โครงผทะ (โครงเพื่อยะห์)
แบบบ้าน

๒. สูงเกินขนาด สูงโย่ง

๓. ตกแต่ง ตระเตรียมไว้ เช่น

โครงเทยทานสมรាប់เชวบุญ (โครง
เตยเยะเตยชอมรับเทวอน) ตกแต่ง
เครื่องไทยทานสำหรับทำบุญ

โครต (โครต) หยาบ เช่น สัปตสาว
โครต (ซอมบวดซังโครต) ผ้าเนื้อ
หยาบ เช่นเดียวกับ คโครต (กัวโครต)

โครม (โครม) ป่อม ทุม โครม (เสียง
โตตนา เป็นต้น)

โคระ (กรวัช) เกราะที่ โคระชา
(กรวัชที่เจีย) เกราะที่ตี โคระกาจ
(กรวัชที่กาจ) เกราะที่ร้าย โคระลุด
(กรวัชที่ลุด) เกราะที่ตี โคระอากรัก
(กรวัชที่อากรัก) เกราะที่ไม่ตี เกราะ
ร้าย

คริ (กรุม) ๑. หอยชนิดหนึ่ง คริปอก
(กรุมปอก) หอยกาบชนิดหนึ่ง กาบ
ใหญ่ คริจิพะทา (กรุมจ้อมปะห์เตย)
หอยทะเลเล็ก ๆ ชนิดหนึ่ง

๒. ปลาชนิดหนึ่งคล้ายปลากา
เรียก คริคริ (เตรียกรุม)

ครำ, ครำ ๆ (เกรอ้ม, เกรอ้ม ๆ) กึกก้อง
โครม ๆ เช่นเดียวกับ คครำ (กัวเกรอ้ม)

ครำครำ (เกรอ้มเกรย) ครำครำ ทรุกโทรม
โดยปริยายหมายความว่า สะบักสะบอม

ม

มาง (เคียง) พุจฉอโกตัตประโยชน์คน
อื่น (ไม่สู้มีใช้)

มาต (เคียด) ห้าม ห้ามปราม กัน กัดกัน
เช่น มาตเกมังกุโอโยโณละคณา (เคียด
เกมังกมโอโยลัวะห์เคนย) ห้ามเด็กไม่ให้
ทะเลาะกัน มาตเครื่องจกรโอโยณบ

(เคียดเครื่องจกรโอโยชบ) ห้าม (ล้อ)
เครื่องจักรให้หยุด

มินนาย (คินนาย) รั้นนาย (คำเงิน) มุยนาย
(คุยชาย) ก็ใช้

มิก (คิก ๆ) คิก ๆ (เสียงหัวเราะ)

มิม (คิม) ชิม

มุน (คุน) ขุน ตัวขุนหมากรุก (คำไทย)

มุนฉาย (คุนชาย) จินฉาย (คำจีน) คุนฉินฉาย

มุน ๑ (คุร์ ๑) ฟุ ๑ ฟุต ๑ (เสียงเป่าหรือเสียงสับลม เป็นต้น)

มุนส ๑ (คุส ๑) คือก ๑ ชุก ๑ (เสียงเคาะหรือเสียงโธ่แห่ง ๑)

เม็ญ (เค็ญ) เห็น คิดเม็ญ (กิดเค็ญ) นึกออก

แมต (เค็ด) เปลา ๑ ไม่ได้อะไรเลย

โฆร (โคร์) ทุร้าย น่ากลัว จึงโฆร (เค็จโคร์) โกรธจัด โฆรเมา (โคร์เค็ว) ร้ายกาจ เข้มโหด เช่น โฆรโฆรเมา (โฆร์โคร์เค็ว) โฆรโหดเข้ม

โฆส (โคสะ) โฆสะ โฆสนา (โคสะนา) โฆษณา โฆสนาการ (โคสะนาการ์) โฆษณาการ

มุ (คุม) ๑. คุม กวบคุม
๒. หน้าที่กวบคุม เช่น เมมุ (เมคุม) กำนัน

๓. อุ่น ๑ เช่น ทักมุ (ทักคุม) น้ำอุ่น ๑

ม้าง (เค็ยง) สะกักกัน ปัก ชัง เช่น ม้างผูลู (เค็ยงโหล่ว) สะกักทาง กันทาง

เม็ญจ (เค็ญจ) ห้วนกล้ว ห้วนเกรง

เม็ญจ ๑ (เค็ญจ ๑) กระย่องกระแย่ง
เม็วจ ๑ (เค็วจ ๑) ก๊ว

มุนง (คุนง) ๑. ไม้สอดที่รูเสากันปากคอก หรือประตู

๒. ล้วงละเมิด ล้วงเกิน

มุนาง (เค็ยง) ซื่อคา เครื่องจองจำนักโทษ

มุนาบ (เค็ยบ) ไม้คาบนวดตาล เครื่องหีบอ้อย ปากคีบทำคั่วไม้

มุนส (คุนส) เครื่องมือสำหรับขีดเขียน

เม็ญส (เค็ญส) แหนงใจ ใช้เม็ญสจิตุด (เค็ญสเจ็ด)

เม็ญสมุนง (เค็ญสคุนง) ล้วงละเมิด ล้วงเกินโดยไม่มียาเกรง ทั้งกริยาและวาจา

มุนง (คัมง) ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

มุนต (คัมต) ไม้เถาชนิดหนึ่ง เปลือกหอม ใช้ทำธูป

มุนม ๑ (คุมม ๑) ต้อย ๑ เช่น สีมม ๑ (สีคุมม ๑) กินต้อย ๑ ทิพารมม ๑ (ตีวมเบียร์คุมม ๑) เคี้ยวต้อย ๑

มุนาตบมิ (เค็ยตเค็ย) ขมิขมัน ขมิขมุนาตก็ใช้

มุนาม ๑ (เค็ยม ๑) คำขยายคำ ทิพาร (ตีวมเบียร์) เคี้ยว กับ สี (ซี) กิน โดยมีอาหารเต็มปากจนแถมต้อย

มุนิก (คัมิก) คำขยาย กระจาส (กระส) หนา เป็น ขมิกกระจาส

มุนิล (คัมิล) เทอเป็นป็นอย่างคนเป็นโรคเรื้อน เหนอเบ่งคล้ายจะบวม เช่น สาจ-

เพ็ญมุขีล (ขุฉิเลียมุขีล) เนื้อห่อขึ้นเป็น
ป็น มุขมุขีล (มุขมุขีล) หน้าห่อ

โหมะ (คัมภีร์) พ้องชัย

มม (คัม) ผัง มมุผลิต (คัมมุผลิต)
ผังมม มมุธิ (คัมมุทมิ) ผังหลวง
มมุบุโก (คัมมุโบโก) ผังชนิดหนึ่ง
มีความหมายตามศัพท์ว่า ผังนอกแก้ว

มลง (คัลลวง) โรคเรื้อน มีชื่อต่าง ๆ คือ
มลงเกลิง (คัลลวงเพลิง) มลงแผะ
(คัลลวงแพะห์) มลงรเพา (คัลลวงรวเป้ว)
มลงแฉก (คัลลวงแดก)

มลา (เคลีย) วรรณ ทอน

มลามลาต (เคลียเคลียต) กุ มลาตมลา

มลาต (เคลียต) ห่าง จาก กลาต พราก
จาก เช่น มลาตพิคณา (เคลียคปเคณีย)
พรากจากกัน มลาตมลา (เคลียตเคลีย)
ห่างไกล ห่างเหินจากกัน มลาตมลาต
ก็ว่า มลาตไมล (คฺลาตเคลีย) พราก
จากกัน ไม่ได้พบเห็นกัน (ภาษา
วรรณคดี)

มลาน (เคลียน) หิว มลานบาย (เคลียน-
บาย) หิวข้าว

มลายบาท (เคลียยบาท) เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง
ใช้ผูกมัดต่างเชือก

มลิบ (คฺลิบ) ชลิบ (คำไทย)

มลุก ๆ (คฺลุก ๆ) เสียงต่ำของเหลว

มฺลูป (คฺลูป) ๑. กระบังตอนหัวเรือ กัน
น้ำสาดเข้าเรือ หรือแผ่นกระดานปิดหัว
เรือทุกชนิด ใช้ว่า มฺลูปทุก (คฺลูปคฺก)
กระบังเรือ มฺลูปกบาล (คฺลูปกบาล)
กระบังเรือกำปั่น

๒. วันอับ วันจม (ตามโหราศาสตร์)
มฺลวบ (คฺลวบ) เย็บ นุ่ม ขยาย หนา (คฺวณ)
อ่อน เป็น หนาหมวบ (คฺวณคฺลวบ)
อ่อนเย็บ อ่อนนุ่ม หมับ ๆ ใช้ขยาย
ทัพาร (คฺวณเปี้ยร์) เกี้ยว เป็น ทัพาร-
หมวบ ๆ (คฺวณเปี้ยร์คฺลวบ ๆ) เกี้ยว
หมับ ๆ อย่างคนไม่มีฟัน

เมเลีย (เคลีย) เจ เคลื่อนไปไม่ตรงรอย
เมเลียมลาต (เคลียคฺลียต) ห่างจาก
กัน กลาตเคลื่อน เช่น เสอญกฺฎเมเลีย
มลาต ข้อความกลาตเคลื่อน

เมเลียจ (เคลียจ) ผีอก ใช้เฉพาะควาย
เรียก กุบเมเลียจ (กุบเปี้ยเคลียจ)
(แต่เดิมใช้เรียกช้างเผือกตัว แต่ปัจ-
จุบันไม่ใช่ ใช้ว่า ภูริส (คฺอมเรี่ยชอ)
ช้างขาว)

เมล (เคล) ตันแกแด ใช้แก่นต้มย้อมผ้า
ไหม

เมลงโฆลง (เคลงคฺลง) โกลงเคลง เช่น
ทุกตฺรวรรลกเมลงโฆลง (ตฺกคฺรวรร-
ลกคฺลงคฺลง) เรือถูกคลื่นโกลงเคลง
ที่ล่องลอยไปไม่มีจุดหมาย ที่หันเหไปมา
เช่น จิตตเมลงโฆลง (เจ็ดเคลงคฺลง)

ไผล (ไคล) ไผ่ชนิดหนึ่ง ไม่มีหนาม ต้นใหญ่เหมือนไผ่ตง เรียก ฤๅษีไผล (ริสเซียไคล)

โหมลก (โคลก) น้ำเต้า มี ๒ ชนิด ชนิดธรรมดา เรียก โหมลกสายเขียว (โคลกสายเขียว) ชนิดคอยาว เรียก โหมลกวง (โคลกวง)

โหมลง (โคลง) ๑. โคลง เอียงไปเอียงมา อย่างเร็ว ใช้ ทุกโหมลง (ตูกโคลง)
๒. โคลง กลอน ใช้ พากย์โหมลง (เปี้ยกโคลง) คำโคลง

มุลู (คูลุม) ๑. ห่มคลุม โดยเฉพาะจีวร ใช้ว่า โลกสงฆมุลูจีวร (โลกซ้องคูลุมเจียบัวร์)

๒. ผูกปิดปากสัตว์ เช่น ยกเขสมุลู มาต๊ะสะ (ยัวกแซหคูลุมเมือัดแซห) เอาเชือก (อย่างขลุ้ม) สวมปิดปากม้า

มุลำ (เคลลิ้ม) ลากตระเวน

มุลำง (เคลลิ้ง) กลัง

มวาว (เควียง) ๑. สวนกัน สวนทาง

ใช้ เถื่อแขวียงคุดา (เคอร์เควียงเคนีย) เดินสวนกัน มวาวผูลว (เควียงโพลัว) สวนทาง

๒. กลาก กลากเกลื่อน เช่น มวาวเสกภู (เควียงเสกเกดัย) ข้อความกลากเกลื่อน

มวาว ๆ (เควียง ๆ) กระโผลกกระเผลก ใช้ เถื่อมวาว ๆ (เคอร์เควียง ๆ)

มวาม (เควียม) ค่ำกลายจาก ความ

มวาย (เควียย) ตบัตตูป

มวาล (เควียล) เลียง อย่างเลียงวัว เลียงควาย ใช้ มวาลโค มวาลกรับ (เควียลโก เควียลกรอเบีย)

มวิจ (ควิจ) สัมชนิดหนึ่งคล้ายส้มจุก เรียก กรูจมวิจ (โกรจควิจ)

เมวึง (เควึง) ซามใหญ่ชนิดหนึ่ง ใหญ่และลึกกว่าซามโคม เรียก จานเมวึง บางคนเรียก ทูรเมม (ตรัวเมม) ก็มี

เมวิจ ๆ (เควิจ ๆ) กระย่องกระแย่ง ใช้ เถื่อเมวิจ ๆ (เคอร์เควิจ ๆ) เมวิจ ๆ ก็ว่า

ง (งัว) งอ

งัก (งัวก) ๑. พัก เช่น งักกบาล (งัวกบาล) พักหน้า ก้มหัว สัปหงก เช่น องคองกัก (อ้องกุกงัวก) นั่งสัปหงก

โงกงบ ๆ เช่น งักเง็ก ๆ (งัวกเง็ก ๆ)

๒. ไม้งก ไม่คล้ายตะลุมพุกที่ควายช้างใช้ตีช้างเมื่อต้องการให้ไปเร็ว

งัก (จ็อก) ชะงัก ใช้ ฅบ่งัก (ซบจ็อก)
หยดชะงัก ทอ้งัก (ตัจจ็อก) ชะงัก

งก (จัวจวก) งกเงิน งก ๆ (มักใช้แก่
คนแก่ชรา)

งก (จัวจวล) คำขยาย งจิต (จัวจิต) มีค
เช่น งิตงก (จัวจิตจัวจวล) มีคมี
มิตมิต

งก (จัวเจียส) ยักย้ายไปมา สายอาท
ใช้ เญรงก (เคอร์จัวเจียส)

งะ, งง (จัวจ๊ะ) ออบอบ (จัวจ๊ะจัวจ๊ะ) ออบอ
บพำ

งะ, งง (จัวจ๊ะ) ออบอบ (จัวจ๊ะจัวจ๊ะ) ออบอ
บพำ

งิต (จัวจิต) มีค เช่น เญงก (เพน
จัวจิต) ตามิตมีว งิตเญงก ก็ว่า งิตม
(จัวจิตม) หน้ามิต แงงิต (แคงจัวจิต)
เคือนมิต งิตงก (จัวจิตจัวจวล) มีคมี

งุย (จัวจุย) ง่วง ง่วงงุน เช่น งุยเญก
(จัวจุยเค) ง่วงนอน (ไม่ค่อยใช้ ใช้
งุย งุยเญก มากกว่า)

งูล (จัวจูล) โงหัวไม่ขึ้น เช่น สุรว
สร้างงูล (ซุรวเวงซุรวจัวจูล) เมาเหล้า
โงหัวไม่ขึ้น

งุ (จัวจู่) เจื่อง เชื่อง จิมง่า เช่น
เญการงุ (เทวการจัวจู่) ทำงาน
เจื่อง ๆ

งูล (จัวจูล) ค่อย ๆ เรื่อย ๆ (เสียงพูด)
งูล (จูล) ก็ใช้

งูล (จัวจูล) ผลิผลาม มีอาการง ๆ
เงิน ๆ

งะ, งง (จัวจ๊ะ) อือ ๆ (เสียงกราง
อย่างคนไข้) หิง ๆ (เสียงสุนัขกราง)

งบ (งบ) ๑. หมกมุ่น เช่น งบแต่นึง
แถม (งบแต่นึงแถม) หมกมุ่นแต่ละ
เล่น

๒. หน้าง่า

๓. ซื่อตันไม้ชนิดหนึ่ง ใบมีกลิ่น ใช้
ทำยาแก้ไอ แก้ไข้ตัวร้อน ใช้เป็นผัก
แกงชนิดหนึ่งที่เรียก ซอมลือซุรอล
ก็ได้ บางคนเรียก เญมเพวอว

งร (จัวจ) ทางอน ด้วยมารยา งรจุงรเพ
(จัวจ๊ะจัวจ๊ะ) งอนไปงอนมา

งา (เจีย) เจื่อ ใช้ งาไฉ (เจียไฉ) เจื่อมือ

งาก (เจียก) หัน หันเห กลับ เช่น
งากเงว (เจียกเงว) หันซ้ายจากจุด
(เจียกเจ็ด) กลับใจ งากคินิต (เจีย
กัวมิต) หันเหความคิด

งาง (งาง) คำขยายคำ ดึง (เติง) ดึง แน่น
เป็น ดึงงาง (เติงงาง) ดึงเปรี๊ยะ

งาง ๆ (งาง ๆ) ห่าง ๆ (เสียงระฆัง) ใช้
ม้าง ๆ (ม้าง ๆ) ก็มี

งาญ ๆ (งาญ ๆ) แ่ง ๆ (เสียงหมา)

งาบ (เง็บ) ตาย ใช้ได้ทั้งคน สัตว์ ตัน
ไม้ เครื่องจักร ตลอดจนความคิด
เช่น โกงาบ (โกเง็บ) วัวตาย เฒ่างาบ
(เชอเง็บ) ตันไม้ตาย นาฬิกางาบ
(เนยลิกาเง็บ) นาฬิกาตาย งาบคินิต
(เง็บกัวมินิด) จนปัญญาความคิด ถ้า
ใช้กับคน มักเป็นคำไม่สุภาพ เช่น
อาโจรงาบเทาเหี้ย (อาโจรงเง็บเดวเอย)
อ้ายโจรตายไปแล้ว

งาย (เงย) ง่าย

งาร (เงียร์) ๑. งาน งานการ

๒. งาน (มาตรวัดพื้นที่)

งาว (เงียว) หอยเล็ก ๆ ชนิดหนึ่งในจำ-
พวกหอยแครง

ง้าว (งาว) ๑. ง้าว (คำไทย)

๒. ธนูว่าทำด้วยเปลือกใบลาน มีแต่
ปีกแต่ไม่มีสาย เรียก แอกลง้าว (แอก
งาว)

ง้าว ๆ (งาว ๆ) หง่าว (เสียงแมว)

งาส (เงยส์) บัด เช่น งาสไถงาสแข็ง
(เงยส์ไคเงยส์เจิง) บัดมือบัดเท้า

งาส (เงยส์) ชัด (เส้นสาย) เช่น ไถงาส
(ไคเงยส์) มือชัด เป็ลย (ถ้วยลมใน
กายชัดช่อง) ใช้กับความชัดก็ได้คำพูด
ก็ได้ เช่น งาสคินิต (เงยส์กัวมินิด)
หรือ คินิตงาส (กัวมินิดเงยส์) ความ
ชัดชัดชัด งาสสติ (เงยส์ซัอมเคีย) พูด
ไม่คล่อง

จิกจิก (เง็กก) ๑. โงกเงก งอกเงก

๒. ทำมารยาสะบัดสะบั้ง

จิกจาก (จิกเงย) หันไปหันมา

จิงเงอ, เงเงอ (เงเงอ, เงเงอ) โงนเงน สาย
ไปสายมา เช่น เชวักุมาลจิงเงอ (เทวอ
กุมาลเงอ) ทำหัวสายไปสายมา

จิว (เงว) จิว (คำจีน)

จิล (เงล) ซือ (เสียงหมาคำราม)

จิก (เงก) อึก ๆ เอือก ๆ (เสียงตะอึก
หรือ เสียงกลืนน้ำ)

จี้ ๆ (เงอ ๆ) ซือ (เสียงคำรามเบา ๆ)

จืด ๆ (เงด ๆ) เอียด ๆ อืด ๆ (เสียง
วัตถุเสียดสีกัน)

จิส ๆ (เงอส์) ซือ ๆ (เสียงร้องของคน
หรือ สัตว์ที่เจ็บหนักใกล้จะสิ้นลม) ใช้
แสลงจิส ๆ (แซรงเงอส์ ๆ)

จุม (เงม) ง่า (เสียงหมางับ)

จุม ๆ, จุม ๆ (เงม ๆ, จุม ๆ) โสก (เสียง
เสือคำราม)

จุงจก (เงร่งเงก) งกเงน ใช้ว่า จาสจุงจก
(จิสจุงเงก) แก่งเงน หุนหก
(โชนทวก) ก็ใช้

จูล ๆ (เงล ๆ) อู้อี (เสียงพูดอู้อีอยู่ใน
จุม) ครอบ ๆ (เสียงกรน)

จุง (เงง) (เสียงฆ้องใหญ่) เสียงแมลง
กู่เป็นต้น

งู (งู) เสียงแหลม เสียงดังก้อง อย่าง
เสียงพ้อง เป็นต้น

งู (หงด) อาน้ำ ใช้ว่า งูตึก (หงดตึก)
ใช้เป็นลักษณนามได้ เช่น เกิดเสียง
มวญงูต (เพ็ญมวญหงด) ฝนตกขนาด
พ้ออาน้ำได้ หรือตกเปียกตัวเหมือน
อาน้ำ

งู ๗ (โหงด ๗) เสียงกราง เสียงแหลม

งู ๗ (โงว ๗) เสียงพรวดอ้วนนอน เข้าซู่
เช่น ทงงูว ๗ (ตัวตุงเจวี ๗) รบเร้า
เข้าซู่

งู ๗ (งูส) ค่อย ๆ (เสียงคนพูดกัน)
เช่น นิยายคนางูส ๗ (นิยายเค้นนิย
งูส ๗) พูดกันค่อย ๆ งูส (งูส) ก็ใช้

เจด (เจด) ชะเจ้อ เจย เช่น เจดเม็ล
(เจดเม็ล) ชะเจ้อกู เจดก (เจดกอ)
ชะเจ้อกอ เจดมุข (เจดมุข) เจยหน้า
บางที่ใช้กับ เอ็ด (เอ็ด) เป็น เอ็ดเจด
(เอ็ดเจด) ก็มี

เจบ (เจบ) เจย โง โส่ (จากน้ำ) เช่น
เจบกุบาลเพ็ง (เจบกุบาลเล็ง) เจยหัว
ขึ้น เจบมุข (เจบมุข) เจยหน้า
เจบกุบาลมินรวจ (เจบกุบาลมินรวจ) โง
หัวไม่ขึ้น เจบเพ็ง (เจบเล็ง) โส่ขึ้น
เจยขึ้น

เจย (เจย) แหงน เจย เช่น เจยเม็ลเมฆ
(เจยเม็ลเมฆ) แหงนคู้ฟ้า

เจ (เจ) ไม่กระตือรือร้นแผ่นใหญ่ ลำ
หรับทำม้านั่งเล่นนอนเล่น เรียก กุญาร
เจ (กุญารเจ)

เจือก (เจือก) แกล้ง แสร้ง (คำญวน)
เจือกแง (เจือกแง) แกล้งร้องไห้แง ๆ

เจื่อง (เจื่อง) มีนง คิคอะไรไม่ออก หลง
เจื่องง่ (เจื่องง่) งงววย เจื่อง
โงยชยุล (เจื่องโงยชยุล) หลงลม

เจียง (เจียง) เจียง เจียงสนทง (เจียงสน
ทง) เจียงเบ็ก เจียงจุก (เจียงจุก)
เจียงฉวมก

เจียด (เจียด) ๑. ที่ตากแห้ง มักใช้เฉพาะ
ปลากับเนื้อ ตรีเจียด (ตรีเจียด) ปลา
แห้งทำเป็นริ้ว สาคูเจียด (ซาคูเจียด)
เนื้อเค็ม

๒. ที่ตรากตรำ เช่น เชื้อการ
ทาลเจียด (เทวการซาลเจียด) ทำ
งานตรากตรำ

เจ็ก ๗ (เจ็ก ๗) อึก ๗ (เสียงหมูร้อง)

เจกโงก (เจกโงก) โงกเกก

เจงโงง (เจงโงง) หลง พันเพื่อน เช่น
จาสเจงโงง (จาสเจงโงง) แก่หลง
คินิตเจงโงง (กัวมินิตเจงโงง) คิคพัน
เพื่อน

เจเจ (เจเจ) กู จู

เจด ๗ (เจด ๗) แอก ๗ อย่างเสียงล้อ
เกวียน เป็นต้น

เงว ๆ (เงว ๆ) ที่มีเสียงแหงว ๆ อย่าง
เสียงแมว

เงต ๆ (เงต ๆ) หิงง ๆ ฮือ ๆ เช่นเดียว
กับ เงส หรือ เงะ เสียงพูดอ้อม
อาการอิดโรยเหนื่อยอ่อน

เงะ ๆ (เงะ ๆ) เสียงหมาเห่าสิ่งแปลก
ปลอม เช่น เห่าเต่า เห่างู เป็นต้น

เงง ๆ (เงง ๆ) อู้อี้ (เสียงขอชม)

เงง (เงง) วนเวียนตัวลงเลสอง
จิตสองใจ เช่น เงงเงง (เคอร์เงงเงง)
เดินวนเวียนสองจิตสองใจ งอแงไม่เด็ด
ขาด เช่น นิยายเงงเงง (นิยายเงงเงง)
พูดงอแง

เงด (เงด) คำเรียกเด็กเล็ก ๆ เทียบเท่า
กับคำ หนู เช่น หนูเงด (โกนเงด) ลูก
หนู (หมายถึงเด็กอ่อน) อาเงด (อา
เงด) อ้ายหนู เมเงด (เมเงด) อีหนู

เง (เง) วัน (คำปาก กร่อนเสียงจาก
เงง (ไทง))

เงก (เงก) เงก เช่น องคุยเงก (องคุย
เงก) นั้งเงก

เงกเงก (เงกเงก) โสก (เสียงดังขู่)

เงง (เงง) ๑. งุนงง มึนงง คิดไม่ออก
๒. เหนื่อยอย่างหนัก ปลาย่างแห้งก็มี มัก
ใช้ตรึบรา (ตรึบรา) ปลาสวายทำ มัก
เรียกว่า เงยตเงง (เงยตเงง)

เงง (เงง) ๑. โส ๆ (เสียงร้องไห้)
เงง ๆ ก็ว่า

๒. โส จุย ใช้ สอญเงง (โสร้อยเงง)
เหม็นโส

เงง ๆ (เงง ๆ) หงอก ๆ อาการที่รีบเร่ง
อยู่เรื่อย เช่น องวรเงง ๆ (องวร
เงง ๆ) อ่อนวอน ออกอ่อนอยู่หงอก ๆ

เงะ (เงะ) เงะ ในเรื่องสังข์ทอง

เงะ ๆ (เงะ ๆ) อู้อี้ (เสียงแหง ๆ ขึ้น
จุก)

เงา (เงา) คำขยาย กรุหม (กรอชอม)
แดง เป็น กรุหมเงา (กรอชอมเงา)
แดงเป็นเงางาม

เงา (เงา) เป็นเงา

เง (เง) ระอุ ร้อนระอุ

เงา (เงา) ขอกระเบื้อง ใช้เกี่ยวไม้ระ
แนง เรียก เงาเกบ้อง (เงาเกบ้อง)

เงา ๆ (เงา ๆ) ถ่อมแอ้ม

เงา ๆ (เงา ๆ) เงา ๆ แง่ง ๆ (เสียงหมา
กั๊กกัน)

เงง (เงง) ๑. คำขยาย กรุหม (กรอ
ชอม) แดง เป็น กรุหมเงง (กรอชอม
เงง) แดงแจ้

๒. ปลาดุกดำ เรียก ตรูอันแดงเงง
เงง (ตรูอันแดงเงง)

เงง, เงง ๆ (เงง, เงง ๆ) โสก ๆ (เสียง
หมากระโซก) แว ๆ (เสียงเด็กร้อง)

ป

- ป** (จอ) ๑. ผ้าไม้ท้วยขวานโยน
๒. จอหนังตะลุง จอภาพยนตร์ (คำไทย)
๓. ซื้อมีจอใช้ว่า จอน้ำจ (หน้าจอ)
- จอ** (จอ) ๑. จอ (แหน)
๒. จอหน้า (คำไทย) ใช้ แพงจอ (แพงจอ)
- จก** (จอก) ๑. จอก ๆ (เสียงจิ้งจกร้อง)
๒. จอบชนิดหนึ่งทำด้วยไม้ไผ่ โยงหน้าเรียก จอบจก (จอบจอก)
- จกกจัน** (จกกะจัน) ขนมหัน
- จกข** (จกโฆะ) จกขุ นัยน์ตา จกขุทวาร (จกโฆะเทวียร์) จกขุทวาร จกขุณฑรี (จกคุนดรี) จกขุณฑรี จกขุประสาท (จกโฆะประสาท) จกขุประสาท จกขุสมมุตัส (จกโฆะซอมเพือส) จกขุสัมพัต
- จกร** (จก) ๑. ล้อรด
๒. จักร จกรพงส (จกกรอบัวง)
จักรพงศ์ จกรพตติ (จกกรอบั๊ด)
จักรพรรดิ จกรพตราชราช (จกกรอบั๊ดดราทเรียด) จกรพัทธราช
จกรवाल (จกกรอवाल) จกรวาท
จกรยานโท (จกกรอเยียนโต) จกรยานสองล้อ

- จกร** (จกเกรีย) จกร
- จกสุ** (จกโสะ) จกษุ
- จง** (จง) จุกจง จงเกรียก (จงเกรียก) จุกม้อยอยู่กับที่ เช่น มัตติคกับเส้า เป็นต้น จงแฆส (จงแคะ) จุกเชือก จงคินุ (จงกั๊วมนุ) จุกอาฆาต จงจิตต (จงเจ็ด) ตั้งใจ จงกั๊ว, จงโกธ (จงกั๊วเอ็ง, จงโกธ) จุกโกธ จงไฉ (จงได) จุกข้อมือทำขวัญ ให้ของขวัญ หรือเงินในงานมงคลสมรส หรือในงานมงคลอื่น ๆ จงทุก (จงตูก) จุกไว้ จงไว้ จงเพียร (จงเปียร) จงเวร จงเมตริ (จงเมตเตรีย) จุกไมตรี จงสุพานเมตริ (จงเสี้ยนเมตเตรีย) จุกสัมพันธไมตรี
- จงการ** (จงการ) คอกเบี้ย
- จงพง** (จงปง) นุ่งกระโจมอก
- จงสโรง** (จงซอมโรง) พิธีอย่างหนึ่ง (ตามธรรมเนียมกษัตริย์) ที่ทำให้สตรีมีครรภ์อยู่ดีมีสิริสวัสดิ์ เรียก พิธีจงสโรง (พิธีจงซอมโรง)
- จง** (จง) ๑. ยาก โกร่ ฝ่
๒. เกี้ยว จงสุรี (จงเซรี) เกี้ยวผู้หญิง

จงกา (จ้องกา) กาง

จงกาก (จ้องกัก) ไม่เสียบเนื้อเสียบปลา
ย่าง ใช้เป็นลักษณะนามด้วย เช่น
ตุ๋นเนื้อจ้องกาก (เตรียมเนื้อจ้องกาก)
จ้องกัก) ปลาอย่างหนึ่งไม่ เจกอ่างปิ้งจ้อง
กาก (เจกอ่างปิ้งจ้องกัก) กัด้วยปิ้งสอง
ไม้ (ไม้ละ ๕-๖ ผล)

จงกณ (จ้องกณ) บัวจงกณ บัว
แดง

จงกุด (จ้องโกด) ทางเสื่อเรือ ใช้ จง
กุดทุก (จ้องโกดทุก) พวงมาลัยรัด
ใช้ จงกุดตรณนต (จ้องโกด-รวดถ้วน)

จงกม (จ้องโกม) เขี้ยว เช่น จงกมขลุ
(จ้องโกมขลุ) เขี้ยวเสื่อ พระจงกมแก้ว
(เปรี้ยวที่จ้องโกมแก้ว) พระเขี้ยวแก้ว

จงกวย (จ้องกวย) ปลาย เช่น จงกวยธนู
(จ้องกวยธนู) ปลายสุดของค้ำธนู
จงกวยสุมา (จ้องกวยสุมา) หัวไหล่
จงกวยไถ (จ้องกวยไถ) ปลายศอก

จงเกะ (จ้องเกะ) ตะเกียบ

จงเกียง (จ้องเกียง) ๑. ตะเกียง จงเกียง
ปรังกาด (จ้องเกียงปรังกาด) ตะ
เกียงน้ำมันก๊าด

๒. พุทเคลือบกล่อมให้เห็นตาม

จงเกียล (จ้องเกียล) เครื่องสำหรับแกะ
เช่น จงเกียลตรเจียก (จ้องเกียลตร
เจียก) ไม้แกะหุ จงเกียลอาโก
(จ้องเกียลอาโก) ไม้แกะขนมถ้วย

จงเกียลขยง (จ้องเกียลขยง) นกซ้อน
หอย หรือ ก้อนหอย

จงเกียส (จ้องเกียส) ไม่เขี้ยว เช่น
จงเกียสอับก (จ้องเกียสอับก) ไม่
โยงข้าวเม่า จงเกียสจันละ (จ้อง
เกียสจันละ) ไม่เขี้ยวได้

จงเกะ (จ้องเกะ, หรือ จ้องแกะ) เหว
ปั้นเหว ของที่ทอดเหมือนเหวก็เรียก
จงเกะ เช่น จงเกะตุบาล (จ้องเกะ
ตุบาล) จงเกะกุน (จ้องเกะกุน)

จงโกม (จ้องโกม) พวง ช่อ เช่น
จงโกมสววย (จ้องโกมสววย) พวง
มะม่วง ไซเป็นลักษณะนามได้ด้วย เช่น
ตุ๋นเนื้อจงโกม (เตรียมเนื้อจ้องโกม)
ปลาหนึ่งพวง

จงกั (จ้องกั) ปลอก สำหรับประดับ
หรือ รัศมีตามอาวุธต่าง ๆ มี มีค
ตะบอง เป็นต้น ใช้ จงกักำบิต
(จ้องกักำบิต) จงกัจุกบิง (จ้อง
กัจุกบิง)

จงกรัง (จ้องกรัง) ลูกพรวน

จงกรังสุวา (จ้องกรังสุวา) พืชชนิดหนึ่ง
ต้นเล็ก ๆ ผลกลม ๆ ยาวรี

จงกรัต (จ้องกรัต) ไม้ปูเรือ เหวียน
และ แคร่ ยกขึ้นได้เวลาไม่ต้องการใช้

จงกรม (จ้องกรม) จงกรม

จงกราน (จ้องกราน) เเชิงกราน

จกฺกรก (จ้องกรัวก) จ้อง หงอย
จกฺคราว (จ้องเกรียง) ๑. นอนหงายแผ่
 ใ้ว่า แอวกพุงจกฺคราว (เดกพุงวาร์
 จ้องเกรียง)
 ๒. ร้างใหญ่โต เก้งก้าง เกะกะ เช่น
 แมกเม็จจกฺคราว (แมกเซอจ้องเกรียง)
 กิ่งไม้เกะกะ ธจกฺคราว (ทมจ้องเกรียง)
 ใหญ่เก้งก้าง
จกฺคราส (จ้องเกรียส) แข็งกระด้าง ใ้
 รังจกฺคราส (เร็งจ้องเกรียส)
จกฺรุง (จ้องกรุง) ๑. สูงใหญ่ ใ้
 ธจกฺรุง (ทมจ้องกรุง)
 ๒. อ้าปากกว้าง อย่างปากจระเข้
จกฺโครง (จ้องโกรง) สูงโย่งเย่ง ใ้
 พุทสจกฺโครง (ขบวสจ้องโกรง)
จกฺรม (จ้องร้อม) จมวกแทงปลา แทง
 ปลาไหล
จกฺริต (จ้องเร็ด) จังหรีก
จกฺไร (จ้องไร) จัญไร มีทุกข์ กังวล มี
 อันตราย ไม่มีสิริมงคล จกฺไรจกฺรก
 (จ้องไรจ้องรวัก) จัญไร
จกฺวา (จ้องวา) ปลาฉิว ใ้ ตฺรจกฺวา
 (เตรียจ้องวา)
จกฺวก (จ้องหวัก หรือ จ้องหวัก) จังหวะ
จกฺวาย (จ้องวาย) ขก มัต เช่น
 จกฺวายเผคา (จ้องวายเพคา) มัตหวาย
 จกฺวายเขส (จ้องวายเคซ) ขกเขือก
 ใ้เป็นลักษณนาม ก็ได้ เช่น เขสมว

จกฺวาย (เคซมวยจ้องวาย) เขือกหนึ่งขก
 ใ้สำหรับชนมจกฺไ้ เช่น นบญจก
 มวยจกฺวาย (นบญจกมวยจ้องวาย)
 ชนมจกฺหนึ่งจับ หรือ หนึ่งหัว
จกฺวาก (จ้องวาก) ง่าม เช่น จกฺวากไ้
 จกฺวากเข็ง (จ้องวากไค จ้องวากเจ็ง)
 ง่ามมือ ง่ามเท้า
จกฺหาน (จ้องหัน) จังหัน อาหารสำหรับ
 พระภิกษุสงฆ์
จกฺหาย (จ้องฮาย) ไม้ขอลาย หรือ ไม้
 กระคองหาย ใ้เป็นไม้สงฟาง
จกฺหุรทิก (จ้องฮอร์ติก) ลำธาร หรือ
 ทางน้ำเล็ก ๆ จกฺอรุทิก (จ้องฮอร์ติก)
 กัว่า
จกฺอุล (จ้องไ้ล) ชี ชีแจง จกฺอุลไ้
 (จ้องไ้ลไค) นัวชี จกฺอุลโขมจ
 (จ้องไ้ลโคมจ) นัวกลาง บางถิ่น
 เรียก มรามโกล (เมรียมโกล)
จกฺอัวร (จ้องอัวร) รอยไ้ในเทือกตกกล้า
จกฺอัวรตฺมาต (จ้องอัวรตฺมาต) ทนแก่น-
 ธาร ไม้เนื้อแข็งใ้ทำเสาเรือน แ่
 เลื่อยยากไสยาก
จกฺเอีร (จ้องเอีร) ข่า ไม้ที่ำเป็นร้าน
 สำหรับย่างปลาอย่างเนื้อ
จกฺเอีต (จ้องเอีต) คับ คับแคบ อัก
 แอ เช่น จกฺเอีตจิตต (จ้องเอีต
 เจ็ด) คับใจ ผุทะจกฺเอีต (เพติยะห์
 จ้องเอีต) บ้านคับแคบ อักแอ

จจุเอร์ (จ็องเอร์) กระทั่ง จจุเอร์ควาง
(จ็องเอร์เกรียง) กระทั่งมอญ จจุเอร์
กรุโพ (จ็องเอร์กรอโล) กระโล่

จจุเอร์ (จ็องเอร์) อาเจียน

จจก (จจจก) หมาจิ้งจอก

จจก (จจจก) จิ้งจก ช้างจก (จจจก)
ก๊ว

จจากอราวก (จจจากอราวก) พุกจาโอภา-
ปราศรัยรับแขก

จจากจจุจ (จจจกจจจ) พุกทะล่อม
หรือ หวานล้อมอยู่เรื่อย ๆ เพื่อให้
เขาเห็นตัว

จจาก (จจจาก) นกกระเต็นเล็ก

จจากอราวม (จจจากอราวม) พุกต่อ ๆ
ไปจากเรื่องหนึ่งไปอีกเรื่องหนึ่ง จับ
ทันชนปลายไม่ถูก

จจกจก (จจจกจจจ) ประจบประแจง
ทำให้ถูกใจเขา

จจก (จจจก) จิกกันไปจิกกันมาอย่างนก
หรือไก่

จจจ (จจจจ) กระจุยที่सानเสือ หรือ
กระสอบ

จจจ (จจจจ) เข็ม ชีกเข็ม

จจจ (จจจจ) คอ วัน คอกระตัง

จจจ (จจจจ) ตันกระเจา ใช้ทำปอ
กรเจา (กรจจจ) ก๊ว

จจจจจจจ (จจจจจจจจจจจจจ) กลับ
ไปกลับมา เช่น รัตจจจจจจจ
(รวดจจจจจจจจจจจจจ) วิ่งกลับไป
กลับมา

จจจจ (จจจจจ) จจจจจ จจจจ

จจ (จจจ) จจจ เช่น จจจจ (จจจจจ)
จจจจ

จจ (จจจ) ฝาก

จจ (จจจ) จจ จจจจ (จจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จจจจจ จจจจจจจจ (จจจจจจจ)

จนทาล (จนเต็ล) ไม่ชิงผ้าให้ถึง เวลา
ทอ

จนทาส (จนเต็ยสะ) ๑. คำ ลักษณะนาม
สำหรับหวายจำนวน ๒๐ คัน
๒. แหนบ แหนบรด คีมอ่อน ๆ
บางชนิด เช่นชนิดที่จับเครื่องนาฬิกา
ก็เรียก (คำนี้ เขียนเสียง มา จาก
สนทาส)

จนทาส (จนเต็ยสะ) ไม่สำหรับชัคอย่าง
กลอนประตู่ จนทาสทุวาร (จนเต็ยสะ
เทวียร์) กลอนประตู่

จนทาสหัก (จนเต็ยสะตัก) ไม่ที่ตอกหัว
เสายื่นออกไปรองรับคา

จนที (จนตี) มะม่วงหิมพานต์ ไข่ว่า
สวายนที (ขวายนตี)

จนโกล (จนโกล) งอนโกล ไม่งอติดกับ
หัวเกวียนสำหรับผูกเชือกจึงมาติดกับ
สายตะพายวัวควาย เชือกนั้นจึงเรียก
แขสจนโกล (แขสจนโกล) ไปด้วย

จนทรุคราส, จนทรุครา (จนเต็ยสะ-
เค็ยสะ) จันทรคราส

จันฐ (จันฑู) ซ่อนกลิ่น ผูกจันฐ (ผูก
จันฑู) ตอกซ่อนกลิ่น

จนลัน (จ็อนลัน) ร้องเสียงหลง ด้วย
ความตกใจ ไข้ แสร์กจนลัน (แสร์ก
จ็อนลัน)

จนละ (จ็อนละ) ขี้ไต้

จนโละ (จ็อนละ) ๑. ซอก ช่อง
หรือช่องแคบ ๆ เช่น จนโละผุ
(จ็อนละที่เพติยะห์) ซอกบ้าน ซอก
ทางเข้าบ้าน จนโละรบบง (จ็อนละที่
รวบอง) ช่องรั้ว

๒. ว้าง เช่น เผลจนโละ
(เปเลจ็อนละ) เวลาว้าง

จบ (จอบ) เสียม จบกับ (จอบกับ)
จอบ จบจุก (จอบโจก) พลั่ว รูป
ร่างเหมือน จบจก (จอบจ็วก) จอบ
จาก จบจก (จอบจ็วก) จอบจาก
จบจิก (จอบจิก) เสียม

จบ (จ็อบ) ๑. จบ เสรี

๒. จบ ลักษณะนามสำหรับหนังสือ
เช่น สารัตถรามายจบ (ชะสัตรามาย
จ็อบ) หนังสือหนึ่งจบ

จอม (จอม) จอม (คำไทย) เช่น จม
กุดตร (จอมกะสัด) จอมกษัตริย์

จอมปาส (จ็อมปาส) จำปี

จอมปากรหม (จ็อมปากกรหม) จำปา

จอมปาลาก (จ็อมปาลาก) ต้นจำปาจะมี
ลูกเหมือนขนุน มียวงสีจำปา

จมลง (จ็อมลง) ๑. ส่งข้ามฟาก เช่น
ทุกจมลง (ตูกจ็อมลง) เรือข้ามฟาก

๒. ถ่ายแบบ ลอกแบบ จำ
ลอง เช่น จมลงสารัตถรา (จ็อมลง
ชะสัตรรา) คัดลอกจากใบลาน

๓. เสเกาะเคราะห์ ไซ้ จมลง
 โคระ (จ้อมลงกรวัชท์)
 จมลัก (จ้อมลัก) ลายจำหลัก ลายแกะ
 สลัก
 จมเลย (จ้อมเลย) คำตอบ
 จมเลี้ยว (จ้อมเลี้ยว) ผู้มีรูปเรียวบาง รูป
 เรียวบาง
 จมแลก (จ้อมแลก) แลก แลกหน้า
 เช่น มนุสฺสจมแลก (มนุสฺสจ้อมแลก)
 คนแลกหน้า รบสจมแลก (รวบอช
 จ้อมแลก) ของแลก
 จร (จอร์) จร เดิน จรลิตา (จอร์ลิตา)
 เดินเยื้องกราย จรจรบ (จอร์จรรบ)
 เดินซอก ๆ หรือซอกแซกไปทั่ว
 จรจา (จอร์จา) เจริจา ปราศรัย ไต่ถาม
 จรณ (จระณะ) ความประพฤติ
 จรไน (จระไน) แก้วมีค่า หรือพลอย
 หัวแหวนที่เจียรไนแล้ว ไซ้ แก้วจร
 ไน (แก้วจระไน)
 จราจร (จระจอร์) จราจร เดินไปเดิน
 มา ไป ๆ มา ๆ
 จริต (จระิต) กิริยามารยาท ความประ
 พณี
 จริยา (จระยา) จริยา
 จรี (จระ) หอก มักใช้ กำปิตจรี
 (กำเบ็ดจระ)
 จลาจล (จระจล) จลาจล

จหาง, จะหาง (จะหาง) เสือชนิดหนึ่ง
 รูปร่างคล้ายสิงโต เรียก ขูลาจะหาง
 (ขูลาจะหาง) มีมากตามป่าใหญ่ ๆ ที่
 เป็นแอ่งมีน้ำขัง ในจังหวัดกำแพง
 จาก (จาก) ๑. ต้นจาก
 ๒. จาก เช่น จากคณา (จากเคนย)
 จากกัน จากอมพุกุมิกเณต (จากอ้อม
 บัพมก้อมเนต) จากที่เกิด ควรเวียร
 จากอเพือากรัก (กัรวีร์จากรอ้อม
 เปออากร็อก) ควรเว้นจากการทำชั่ว
 จาก (จัก) ๑. จั เช่น จากประแพง
 (จักประแลง) จัหยอกกัน
 ๒. แทง จากถ้นำ (จักท่นำ) จักยา
 จากโส (จักซอ) ไซ้บุญแจ ใส้บุญแจ
 ๓. เท เช่น จากทัก (จักตัก) เท
 น้ำ จากสมเรียม (จักซอมเรียม)
 เทชยะ
 จากกณฺฐาณ (จักกอนฺธัญ) สังกะตัง พัน
 กันย่ง เช่น สกจากกณฺฐาณ (ซอก
 จักกอนฺธัญ) ผมสังกะตัง
 จากกนฺทรวง (จักกอนฺตรวง) ต้อยเต การ
 เล่นของเด็กที่ใช้กระโดดขาเดียว โลก
 กนฺทรวง (โลกกอนฺตรวง) ทิวา
 จากกรเพก (จักกรอเลก) ๑. ต้นกระต๊อ
 ยอบ หรือ ไมยราบ เรียก เสมอจาก
 กรเพก หรือ พระขูลบ (เขมาจัก
 กรอเลก หรือ เปริยะทูลอบ)

๒. คั้นช้อยนางรำ

จาก่จุ่ม (จักโจ้จ) พุกทะล่อมหรือหว่าน
ล่อมเพื่อให้เขายอมตาม

จาก่จูล (จักโจ้ล) ชื่อขนมชนิดหนึ่ง

จาก่จรัส (จักจรัส) แฉ่นเพื่อ แฉก
ขึ้น

จาก่แจรง (จักแจรง) ๑. หอยทะเลชนิด
หนึ่งจำพวกหอยขม เรียก เขจาก่า
แจรง (เคจากักแจรง)

๒. ชื่อขนมชนิดหนึ่ง เรียก
น้จาก่แจรง (นมจักแจรง)

จาก่แจว (จักแจว) กลับหรือหันกลับไป
ทางหนึ่ง คิกไปคนละทางกับคนอื่น
เช่น จาก่แจวพิศุดำเทาแฉว
(จักแจวพิศุดำเตวแฉว) หันจากขวาไป
ซ้าย

จาก่ทัง (จักตัง) ตีลังกา เช่น ญวลจาก่
ทัง (ควลจักตัง) ล้มตีลังกา ฎำทัง
(คำตัง) หรือ ฎำฎุ (คำโคง) ก๊ว

จาก่ทักฎ (จักตักโคง) ๑. ชื่อพิธีทำบุญ
เทน้ำมะพร้าวถวายพระบิกร

๒. การเล่นของเด็กชนิดหนึ่ง
คล้ายจ๊าก

จาก่บณฺญ (จักบณฺญ) คล้อยตาม

จาก่สมุค (จักสมุค) พันกันยุ่ง

จาก่เสระ (จักเซระ) ถักพันกันหาต้นหา
ปลายไม่เห็น เช่น สูตรจัพาก่าจาก่เสระ

(ใช้ดจ้อมเปียกจักเซระ) ถ้ายพันกัน
อย่างถ้ายที่ถัก

จากัก (จาเก็ก) จำ กระทบกัน (เป็นคำ
ใช้ในการเล่นหยอดหลุม)

จาง (จาง) ๑. ขึ้นกลอง ชิงหน้ากลอง
ให้ตึงด้วยเครื่องชิง

๒. ตีม สำหรับขึ้นกลอง ชิงหน้า
กลองให้ตึง

จางฉาง (จางฉาง) สิ่งที่ทำชักกันเป็น
กากบาท เช่น จางฉางตุรกวญแฉส
(จางฉางตุร-กวญแฉส) ไม่สำหรับตี
เกลียวเชือก

จางว่าง, จางหวาง (จางวาง) จางวาง
อธิปัตติ จางว่างรง (จางว่างรง)
รองอธิปัตติ

จาง (จาง) คำขานรับอย่างไม่สุภาพ ใช้
กับคนที่เด็กกว่าหรือคนที่สนิทสนมกัน

จางญ (จางญ) ๑. แพ้

๒. ใช้ชนิดหนึ่งคล้ายไขมาเลเรีย
เชื่อว่าเพราะผิคน้ำผิอากาศ เรียก
คุรุนจางญ (คุรุนจางญ)

จาด (จาด) จัก จาดการ (จาดการ) จัก
การ จาดแจง (จาดแจง) จักแจง
จาดต่าง (จาดต่าง) จักตั้ง

จาน (จาน) จาน ชาม จานโครง
(จานโครง) ชาม จานจก (จานจก)
ถ้วยแกง จานแข็ง (จานแข็ง) จาน

เชิง จานแฉก (จานแตก) ชามกะ-
ละมัง
จางจกรัง (จางจ้องกรัง) นกสีชมพู
จางเจียบกบขาส, **จางกุกว** (จาง-
เจียบกอบบะส หรือ จางดองโกว)
 นกกระจับ หรือ นกสีชมพูสวน
จางบ่เณกลุง (จางบ้อมเนก-ลุง) นกกระ-
 ตัก
จางหูก, **จางไห่** (จางปูก, จางเปรี้ยว)
 นกกระจาบ
จางสุรูก (จางโซรูก) นกกระจอก
จาง (จับ) ๑. จับ เช่น จางไปฏ (จับไต)
 จับมือ จางโจร (จับโจร) จับโจร จางขุส
 (จับโคะส) จับผิด จางจิตต (จับเจ็ด)
 จับใจ จางจง (จับจง) จับจง เช่น
 จางจงที่ฎ (จับจงติเตย) จับจงที่ติน
 ๒. เริ่ม เช่น จางฉี (จับซื้อ)
 เริ่มจับ จางเฉิม (จับเดิม) จำเดิม
 เริ่มตัน จางเฉิม (จับเพเดิม) เริ่มตัน
 จางมนทิล (จับม้วนดิล) เริ่มสงสัย
 จางเซวการ (จับเทวการ) เริ่มทำ
 งาน
 ๓. กำ เช่น เสมา ๑ จาง
 (เซมามวยจับ) หนึ่งกำ สรว ๑
 จาง (โซรวมวยจับ) หนึ่งกำ
จางกุนแบลง, **จางกุนมาน** (จับโกน
 แคลง หรือ จับโกนเมี้ยน) การเล่น
 กินทาง

จางจาย (จับจาย) จับจ่าย
จางฉาย (จับขาย) แกงจับจ่าย (คำจีน)
จางกุก (จับดอก) ลมบ้าหมูที่กำลังแรง
 เหมือนจับโดน จึงเรียกชื่อตามนั้น
จางกุก (จับพลิก) นึกออก เช่น ขุญ
 เท็บจางกุก (ขุญมเต็บจับพลิก) ฉัน
 เฟ็งจะนึกออก
จางยี้ (จับยี้) จับยี้
จางปี (จาปี) กระจับปี เครื่องดนตรี
 ชนิดหนึ่ง รูปร่างคล้ายพิณแต่ยาวกว่า
 มีสามสายเหมือนกัน
จางปีก (จาปีก) หลุมสำหรับเล่นโยนหลุม
 เช่นเดียวกับ หู (โล)
จางปิง (จาปิง) จับปิง
จางปูก (จาปูก) กระจุมปูก เช่น องคฺย
 จापูก (อองคฺยจาปูก) นังกระจุมปูก
จางปูก (จาปูก) ที่มีสัณฐานเรียวกกลม
 หรือ ยอดของสิ่งที่มีสัณฐานเช่นนั้น
จางหลู (จาปลู) ชะพลู
จาม (จาม) ชนชาติจาม
จามร (จามอร์) พัดโบก
จามรี (จามมะเรีย) ตัวจามรี
จาย (จาย) จ่าย
จายฎี (จายเตย) ตุ เตย
จาร์ (จาร์) ๑. จาร์หนังสือด้วยเหล็ก
 จาร์ ใช้ จาร์สาสุตรา (จาร์ชะสตรา)
 ๒. ทำขวากปักเป็นรั้ว

๓. ทองกวาว

जारแจง (จาร์แจง) ช้าง แดง
जारบรูส (จาร์บรูส) จารบรูช
จาริก (จาริก) จาริกเที่ยวไป
จาริก (จาริก) ๑. จาริก

๒. สิ่งที่มีอักษรจาริก อาจ

เป็นเสาหลักพรมแคน หรือ แท่งศิลา
จาล (จาล) แพ้ เข็ก จาลจัญ (จาลจัญ)
 พ่ายแพ้
จาล (จาล) ๑. ต้นใจ จานใจ ใช้ จาล
จิต (จาล) จาลคินิต (จาลคินิต)
 จานปัญญา

๒. ปะทะกัน เช่น ทักจาล
 (ตักจาล) น้ำปะทะกันอย่างน้ำทะเลกับ
 น้ำแม่น้ำ

จาว (จาว) ๑. ไม่แพ้ไม่ชนะ เสมอกัน
 ใช้ จาวคณา (จาวคณา)

๒. ปลาเจ้า

จาส, จาอะ, จะ (จาส, จาอะ, จะ) อะ จะ จา
จาส (จาส) แก่ เช่น มนุสจาส
 (มนุสจาส) คนแก่ แผลเจจาส
 (แผลเจจาส) ผลไม้แก่ สมลจาส
 บิล (ซอมลจาส) แกร่ง
 เกลือ คือเก็บไปหน่อย ไผ่จาส
 (เพี้ยจาส) ท้องแก่ เก่า เช่น
 สัพจาส (ซอมบิลจาส) ผัวเก่า

จาย (จาย) วัน

จิก (เจ็ก) เจ็ก คำเรียกคนจีนที่รู้จักกัน

จัญจาง (เจัญจาง) แพรวพราว ใช้
 ภูตจัญจาง (พลูตเจัญจาง) สว่าง
 แพรวพราว รสจัญจาง (เรยัส
 เขมยเจัญจาง) รสมีแพรวพราว โดย
 ปริยายหมายถึง รุ่งเรือง

จัญจิม (เจัญจิม) เลี้ยง เช่น จัญจิม
 ชีวิต (เจัญจิมชีวิต) เลี้ยงชีวิต จัญ
 จิมสคว (เจัญจิมสคว) เลี้ยงสัตว์

จัญเจิม (เจัญเจิม) คิว

จัญเจียน (เจัญเจียน) ๑. แหวน

๒. ชื่อหมู่บ้านหนึ่ง เรียก
 เสมอจัญเจียน (เสมอเจัญเจียน)

จัญแจง (เจัญแจง) เก่น กระห้าน
 โดยปริยายหมายถึง สูงส่ง จัญแจง
 จัญจาง (เจัญแจงเจัญจาง) รุ่งเรือง
จัญจรา (เจัญจรา) สับให้ละเอียด เช่น
 จัญจราสาจัญจ (เจัญจราจัญจ)
 สับเนื้อหมูให้ละเอียด โดยปริยาย
 หมายถึง พุทซ้าซาก

จิต (เจ็ด) ฝาน ปาก เช่น จิตบนแล
 (เจ็ดบนแล) ฝานผัก จิตเขมาไถ
 (เจ็ดเขมาไถ) เหลาคนสอ

จิตสิบ (เจ็ดสิบ) เจ็ดสิบ (กำไทย)

จิตต (เจ็ด) จิต ใจ จิตตเถลิม (เจ็ด
 เถลิม) จิตใจ มานจิตตเถลิม (เมียน

เจ็ดเหลี่ยม) มีกะจิตกะใจ มานจิตตธิ
(เมียนเจ็ดหม) กำแหง ทะลึ่ง

จิตรมูลเกลี้ยง (เจ็ดตรูโหมลเพลิง) ต้นเจต
มูลเพลิง มี ๒ ชนิด คือ จิตรมูล
เกลี้ยงญี (เจ็ดตรูโหมลเพลิงญี) เจตมูล
เพลิงขาว กับ จิตรมูลเกลี้ยงโหมล
(เจ็ดตรูโหมลเพลิงโหมล) เจตมูลเพลิง
แดง

จิน (เจ็น) จิน ขนชาติจีน

จินตนาการ (เจ็นตนะการ) จินตนาการ

จินดา (เจ็นดา) จินดา ความคิด ใช้
เป็นราชาศัพท์ว่า ทรงพระจินดา
(ตรึงพระยี่เจ็นดา)

จินตามณี (เจ็นดาเมียน) จินตามณี ชื่อ
แก้วสารพัดนึก กับ ชื่อมนตร์

จิพร (เจียบัวร์) จีวร

จิก (เจ็ก) จิก กัด เช่น มานจิกสุรว
(เมียนเจ็กโซรว) ไก่จิกข้าวเปลือก
พล่จิก (พั่วสเจ็ก) งูกัด

จิบ (เจ็บ) ๑. ขย้ม หรือ หยิบด้วย
นิ้วมือทั้ง ๕

๒. หยิบ ใช้เป็นลักษณนาม
เช่น องกร ๑ จิบ (อ็องกอร์มวยเจ็บ)
ข้าว ๑ หยิบ

จ๊ะ (เจอะห์) แข็งเป็ก ขยายคำ รัง (ริง)
แข็ง เป็น รังจ๊ะ (ริงเจอะห์)

จิส (เจอะส) คำขำวบ ๆ อย่างคนแก่
หรือเด็กที่ไม่สู้มีแรง

จิงคริม ๆ (เจิงคริม ๆ) จิ้งคริม เสียง
กลองเขมร

จิ้น (เจิน) เจียบฉี เจียบกริบ

จิม (เจิม) เจิมโดยใช้แป้งหอมลูป ทา
ไปตามคิ้ว เป็นคำใช้ตามไทย

จุก (จก) ๑. ปีก จุก เช่น จุกฉุก
(จกชุก) เอาจุกจุก

๒. จุกเสียด ปวดเมื่อย เช่น
จุกโพะ (จกบั่วห์) เสียดท้อง จุก
จุกโงจุกเซ็ง (จกโงจกเจิง) ปวดเมื่อย
ตามมือและเท้า จุกจุกเกะ (จกจ้อง
เกะห์) ปวดเมื่อยเอว จุกเสียด
(จกเสียด) จุกเสียด

จุง (จง) ๑. จำนวนครึ่งหาบ เช่น
องกร ๑ จุง (อ็องกอร์มวยจง) ข้าวสาร
ครึ่งหาบ

๒. ยอด ปลาย หัว เช่น จุงฉี
(จงเซอ) ยอดไม้ จุงสุพาน (จงเสปียน)
หัวสะพาน จุงเซ็ง (จงเจิง) ปลาย
เท้า จุงสุรก (จงโซรว) ท้ายเมือง
ชนบททางไกลสุดเขตเมือง จุงกุล,
จุงคล่ (จงกล หรือ จงกั่วล) ต้นตระกูล
จุงฉวอ หรือ จงปจ (จงคั่วจ หรือ
จงปจ) ข้างปลายยอดสุด

จุงเภา (จุงเพ่ว) คนทำกับข้าว

จุก (โจ้จ) จก อย่างเอานิ้วมือจกกระ-
ตาน จิกด้วยเล็บ จุก ทำเครื่องหมาย
ไว้

จุกิ (โจะเตะ) จุกิ

จุน (จุน) จน ทั้งจนทรัพย์จนความคิด
(คำไทย)

จุย (โจ้ย) เสด็จเมณฑ (คำไม่สุภาพ)

จุลลศกราช (โจ้ลละสะกะราช หรือ สักกราช)
จุลศักราช

จະ (โจะห์) ๑. ลง ลงให้ ยอม เช่น
จະทุก (โจะห์ทุก) ลงเรือ รุดจรัส
จະจรัสเพ็ง (รีวดจรัสโจะห์จรัสเล็ง)
วิ่งกลับไปกลับมา จะอามี่ (โจะห์อัจ)
ลงท้อง ท้องเดิน ท้องร่วง จะจิตต
(โจะห์เจ็ด) ยินยอม เต็มใจ จะจัญ
(โจะห์จัญ) ยอมแพ้ จะโจล (โจะห์
โจล) ยอมเข้าเป็นสมัคพรพรกพวก

๒. เกิด ใช้ลงท้ายกริยา เช่น
เทาจະ (เดี๋ยโจะห์) ไปเกิด ถ้าใช้ใน
ประโยคคำถาม จະ ไว้หน้าประโยค
เช่น จະแองมินเทาเทรือ (โจะห์แอง
มินเดี๋ย-รือ) แก่ไม่ไปหรือหรือ

จะเปรง (โจะห์เปรง) ตกน้ำมัน ใช้แก่
ช้าง โดยปริยายหมายถึงคนที่กำลัง
หลงผู้หญิง

จูก (โจก) กัก หรือ โกยด้วยเสียง

จुर (โจร์) ๑. ชุกชืดด้วยเหล็กหรือเล็บ
ให้มีรอย

๒. จง เช่น จุณบ่ (โจร์โสบ)
จงหยุด จุรค่างจิตตโอยลุด (โจร์ดง
เจ็ดโอยลุด) จงทั้งใจให้ดี

จุล (โจล) ๑. เข้า เช่น จุลพวก
(โจลพวก) เข้าพวก จุลพุทธศาสน์
(โจลปัดเทียะชาะห์)

๒. ทุน (คำบอกวักควายให้
เข้าชิดในเวลาไถนา)

จุฬามณี (โจลามะนี) จุฬามณี

จวน (จวน) ๑. กล้องจอง มีสัมผัส
เช่น กาพยุเนะมานจวนลุด (กาบนิงห์
เมียนจวนลุด) กาพยุนี้มีสัมผัส
พากุยจวน (เปี้ยกจวน) คำสัมผัส

๒. บางที เช่น จวนก็บาน
จวนก็มินบาน บางทีก็ได้ บางทีก็ไม่ได้
จวนกาล (จวนกาล) บางที
บางครั้ง จวนณา (จวนนา) บางคราว
บางที จวนแกรง (จวนแกรง) บางที
จวนชา (จวนเจีย) บางทีอาจจะ
(ใช้ ชวน ก็ได้)

จวบ, ขวบ (จวบ) เจอ พบโดยบังเอิญ

เจ็ก (เจ็ก) แม่รีแม่แรด แม่แปรง

เจิงเม้ง (เจิงเม้ง) เมินหน้า ทำเป็นไม่
 รู้จัก ทำท่าหยิ่ง **เจิงเม้งเจิงคริม**
 (เจิงเม้งเจิงกริม) เยาะเย้ยทำท่าหยิ่ง
เจิส (เจอซัส) ทึงแข็ง ไซ้ โปะตึงเจิส
 (บ้วยส์เต็งเจอซัส) ท้องตึงแข็ง
เจียน (เจียน) กู เชียน
เจียนจวน (เจียนจวน) กู เชียนจวน
เจียม (เจียม) แกะ (สัตว์)
เจียมข่า (เจียมเจียม) เอื่อม เปื่อ
เจียร (เจียร์) เจียน ตัก เล็ม เช่น เจียร
 สลิกเจก (เจียร์เซลิกเจก) เจียนใบทอง
เจียรกรณาส (เจียร์กรอดซัส) ตักกระ
 คาช เจียรเซ็งสาก (เจียร์เจิงซ็อก)
 เล็มดินผม
เจียส, เบียส (เจียซัส) หลีกออกไป ถอย
 ออกไป เช่น จูรเจียสเจญไอยนุขาย
 (โจร์เจียซัสเจญไอยนุขาย) จงหลีกออกไป
 ให้ไกล
เจก (เจก) กล้วย เจกนวน (เจกนวน)
 กล้วยชนิดหนึ่งกล้วยกล้วยไซ้ เจกพง
 มาน (เจ็กปวงเมื่อน) กล้วยไซ้ชนิด
 ใหญ่ เจกซัว (เจกเซวีย) กล้วยตานี
 เจกมาส (เจกเมียงส์) กล้วยไซ้ชนิด
 เล็ก เจกสนาบ่มุข (เจกสนับมุก)
 กล้วยหักมุก เจกอมบุง (เจกอ้อมบอง)
 กล้วยหอม เจกทิก (เจกติก) กล้วยน้ำ
 เจกณาวา (เจกนาวา) กล้วยน้ำว่า

เจกเทศ (เจกเตซัส) ต้นพุทธรักษา
เจกหุ้ (เจกคุม) ๑. ต้นการเวก ไม้เถา
 มีดอกหอมแต่เวลาเย็น
 ๒. ชื่อปลาชนิดหนึ่ง ไม่มีเกล็ด
 เป็นจำพวกปลาแขยง
 ๓. นกขมิ้น
เจก ๆ (เจจ ๆ) หิง ๆ อย่างเสียงเด็ก
 ร้องไห้ เซ้งแซ่ อย่างเสียงนกหรือ
 เสียงสัตว์บางจำพวก
เจจจาจ (เจจจาจ) เจียวจ้าว เสียงนก
 อย่างนกคลังโคลง เป็นต้น
เจญ (เจญ) ๑. ออก เช่น เจญพิทุทะ
 (เจญปีพิทุยห) ออกจากบ้าน
 ๒. ถัก (คำบอกว้าวควายให้
 ชิดนอก เวลาไถนา คู่กับคำ จูล
 (โจล) กู จูล ๒)
เจตนา (เจตตะนา) เจตนา
เจตีย (เจเตียหรือแจเตีย) เจตีย
เจตร (เจตหรือแจต) ชื่อเดือน ๕ ไซ้ว่า
 แขเจตร (แแกแจต)
เจตสิก (เจตตะชิก) เจตสิก
เจร (เจร์) ๑. รู้ รู้เห็น
 ๒. ยืยาว ยาวนาน เช่น
 เจรกาล (เจร์กาล) เวลาอันนานมาแล้ว
เจรจา (เจระจา) เจรจา
เจส (เจ็ซัส) ค้ายเย็บผ้า
เจสดา (เจ็ซุดา) เจษฎา ผู้เป็นใหญ่

เจาะ (เจาะห์) รู้ มีความรู้ ฐานะ เป็นงาน
เช่น เจาะกิ่งเจริน (เจาะห์เค็งเจริน)
มีความรู้มาก อนาคต (เหยียกเจาะห์)
คนมีความรู้

แจ (แจ) ๑. แจ้ ใช้ มานแจ (เมื่อนแจ)
ไกแจ้ คนเตี้ยแจ้ ก็ใช้ มนุสแจ
(มนุสแจ)

๒. เจี (คำจีน)

แจ ๆ (แจ ๆ) ช้า ๆ เช่น นิยายแจ ๆ
(นิยายแจ ๆ) พุดช้า ๆ แจปแจปร
หรือ แจพแจพร (แจปอแจปร) ช้า ๆ
ช้า ๆ โดยปริยาย หมายถึง คร่ำครี

แจก (แจก) แจก แบ่ง แจกจ่าย (แจก
จ่าย) แจกจ่าย แจกทรัพย์ (แจกเตวรีบ)
แบ่งทรัพย์สิน แจกเลข (แจกเลข) ทาร
เลข

แจง (แจง) ๑. ตันแจง ใช้ ภูมิแจง
(เคิมแจง)

๒. แจง ชีแจง แจ้ง แจงจา
หรือ จาแจง (แจงจา หรือ จาแจง)
แถลงไข ชีแจง (ใช้ในกาพย์กลอน
หรือคำพากย์ไซน)

๓. มุม เช่น แจงมูทะ (แจง
เพติยะห์) มุมบ้าน

แจงไถง (แจงไถง) ผด

แจงแมง (แจงแมง) ถิ่นกนกชนิดหนึ่ง ลำ
ต้นกลม ใช้ทอเสื่อได้ เรียก กุกแจง
แมง (กูกแจงแมง)

๒. ใช้ขยายคำ เวียง (เวียง)

คดหรือเบี้ยว เป็น เวียงแจงแมง

แจงแวง (แจงแวง) ขวักไขว่ สวนกันไป
มา คดเคี้ยว เช่น ฎีแจงแวง
(เดอแจงแวง) เดินขวักไขว่สวนกัน
ไปมา ผูลูแจงแวง (โพลัวแจงแวง)
หนทางคดเคี้ยว

แจงว (แจงว) ๑. ทาบตามในการสู่ขอ

๒. พุดไปในทางยุ่ง ยุแห่
ใช้ พากยแจงว (เหยียกแจงว) คำพุด
ยุ่ง

แจว (แจว) แจว ใช้ได้ทั้งนามและกริยา

แจส (แจส) คำขยายคำ เกฐา (เกฐา)
ร้อน กับ รึง (รึง) แข็ง เป็น เกฐา
แจส (เกฐาแจส) ร้อนเปรี้ยวอย่าง
แตก รึงแจส (รึงแจส) แข็งเป็ก
หรือขยาย ภูถี (พูถี) สว่าง กับ
จบาส (จบาส) ชัก เป็น ภูถีแจส
(พูถีแจส) สว่างจ้า จบาสแจส
(จบาสแจส) ชักเจน

ใจ (ใจ) ๑. เทา ตัวหมัก

๒. ใจ (คำไทย) เช่น คามใจ
(เกื้อบใจ) พอใจ จุนใจ (จนใจ)
จนใจ จนปัญญา (มักใช้ในกาพย์
กลอน) ใจฉุน หรือ ใจฉุนย (ใจ
คือน) คดใจ

โจฎิ, จายฎิ (โจเดีย, จายเดีย) ๑. เจตีย์

๒. แมงข้าง

โจรา (โจรา) เครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง
คล้ายสวิง แต่ใหญ่กว่า

โจงโง (โจงโง) จองหอง (คำไทย)

โจด (โจด) ๑. ชัน เช่น จูรังโจด
(จฺรังโจด) ตลิ่งชัน

๒. ชื่อปูทะเลพวกหนึ่ง เรียก
กฏามโจด (กฏามโจด)

โจท (โจด) เตือน ตักเตือน ฟ้อง

โจทกะ, โจทก (โจดเตียกะ, โจด) โจทก
ผู้ฟ้อง

โจทนา (โจดเตียเนีย) การว่ากล่าว การ
ฟ้องร้อง

โจม (โจม) รุม ล้อม โจมจับ (โจมจับ)
ล้อมจับ โจมโรม (โจมโรม) รุมล้อม
แห่ล้อม โจมคฺนา (โจมคฺเนีย) รุมกัน

โจมพุง (โจมปุง) กระโจมอก

โจร (โจร์) โจร ขโมย โจรฉก (โจร์ฉก)
ขโมยฉกชิงวิ่งราว โจรปล้น (โจร์
พล้น) โจรปล้นทรัพย์

โจล (โจล) ทั้ง ปา เช่น โจลการ
(โจลการ) ทั้งงาน โจลผุทะ (โจล
เพฺตียะห์) ทั้งบ้าน ยกภูมิโจลผุทะ
(ยวคคมเตียโจลเพฺตียะห์) เอาก้อนหิน
ปาบ้าน โจลแผลสวาย (โจลเพฺลสวาย)
ปาลูกมะม่วง

โจะ (โจะห์) ๑. เจาะ เช่น โจะตุร-
เจียก (โจะห์ตุรเจียก) เจาะหู

๒. ลวก ๆ คร่าว ๆ เล่า ๆ
เช่น สวรรโจะ ๆ (สวัร์โจะห์ ๆ) ถาม
เล่า ๆ

โจะจ (โจะห์จอม) เคาตรงเพลง

เจ้า (เจ้า) ๑. คน นาย อย่าง
ที่เรียก เจ้านั้นเจ้านี้

๒. หลาน ลูกของลูก เจ้าปฺรฺส
(เจ้าปฺรฺส) หลานชาย เจ้าสรี (เจ้า
เซฺรีย) หลานสาว เจ้าทวด (เจ้าทวด)
เหลน ลูกของหลาน เจ้าลวด (เจ้า
ลวด) ลูกของเหลน เจ้าลา (เจ้าเลีย)
ลูกของเจ้าลวด เจ้าปา (เจ้าปา) ลูก
ของเจ้าลา เจ้าจุกฺล (เจ้าจกฺน) ลูก
ของ เจ้าปา

๓. เจ้านาย (คำไทย)

เจ้ากรม (เจ้ากรม) เจ้ากรมฝ่ายตุลาการ
ข้าราชการ

เจ้าจอม (เจ้าจอม) สตรีสามัญที่ได้รับแต่งตั้ง
เป็นบาทบริจาริกา มี ๖ ชั้น คำน
กัน คือ ๑. พระปิโย ๒. พระสน
๓. พระสุริงการ ๔. พระกรมการ
๕. พระสุริการ ๖. พระกนิทาน

เจ้าจิต (เจ้าจิต) สตรีที่เป็นพระราชบริวาร
รับใช้ใกล้ชิด มักใช้คู่กับ เจ้าจอม เป็น
เจ้าจิตเจ้าจอมหิราวขุนนาง (เจ้าจิตเจ้า
จอมจอมเตียวคฺนนาง)

เจาะเรา (เจาะเรา) ทักทายปราศรัยกัน ใช้
นินยาเจาะเรา (นินยียาเจาะเรา) พุกทัก
ทายปราศรัย

เจาะหวาย (เจาะหวาย) เจ้านาย พณ ฯ ท่าน
ผู้เป็นใหญ่ในเขตนั้น ๆ เช่น เจาะหวาย
เขตร (เจาะหวายเขตร) ผู้ว่าราชการ
จังหวัด เจาะหวายสุร (เจาะหวายสุร)
นายอำเภอ

เจาะธิการ (เจาะธิการ) สมภารเจ้าวัด

จี้ (จี้) ๑. ถูก ถูกต้อง ตรง ตรง
เผง เช่น ญากี้ (ดักจี้) วางตรง
หรือใส่ตรง บานจี้ (บันจี้) ยิงถูก
เหาจี้โถม (เหาจี้โถม) เรียก
ชื่อถูก เรียกชื่อตรง ๆ (อันถือเป็น
การไม่สมควร) โจทจี้ (โจทจี้)
ฟ้องไม่ผิดตัว คำกล่าวหาถูกต้อง
โจ๊ะจี้ (โจ๊ะจี้) ถูก โจ๊ะจี้

๒. เย็บขอบ หุ้มริมอย่างเสื่อ
ใช้ จี้ชายคนทะเล (จี้ชายคนทะเล)

จิกย, จมกย (จิกมกย) ชีตงชน เช่น
จิกยไถ (จิกมกยไถ) ยกมือชน

จิกาง (จิกมก) ทางออก ทำให้ทางออก
เช่น จิกางสลาบ (จิกมกสลาบ)
ทางปัก จิกางไถ (จิกมกไถ) ทาง
แขน ทางมือ

จิการ, จมการ (จิกมการ) สวน ไว้ เช่น
จิการกรูจ (จิกมการกรูจ) สวนส้ม
จิการโพต (จิกมการโพต) ไว้ข้าวโพด

จี้โกง (จี้โกง) ทำให้โกง โกง เช่น
จี้โกงขลุวน (จี้โกงขลุวน) โกงตัว
ทำตัวโกง จี้โกงขง (จี้โกงขง)
ทำหลังโกง

จี้มาย, จมมาย (จี้มมาย) ระวังไถล ห่าง
จาก เช่น จี้มายปุนมาน (จี้มมาย
ปุนมาน) ระวังไถลเท่าไร

จี้ฉง (จี้ฉง) สิ่งที่ถูกไว้เป็นเปลาะ
จี้ฉงไถ (จี้ฉงไถ) ตักผูกข้อมือ
หรือเงินทองข้าวของที่เขาเอามาช่วยใน
งาน มีงานวิวาห์เป็นต้น

จี้ฉงเบ้ง (จี้ฉงเบ้ง) สารบาญ รายชื่อ
เรื่อง หรือชื่อเรื่องที่อาศัย

จี้ฉง (จี้ฉง) ความอยาก ความต้องการ

จี้ฉด (จี้ฉด) ที่จอก ที่หยดหรือ
เรือ

จี้ฉด (จี้ฉด) สิ่งที่ฟาด รสฝาด

จี้ฉบ (จี้ฉบ) ๑. ที่จับ ที่ยึด ที่มั่น
บานจี้ฉบ (บานจี้ฉบ) ยึดที่มั่นได้
ไต่ที่มั่น ไต่อยู่ในกำมือ ภูลาดจี้ฉบ
(ภูลาดจี้ฉบ) พลาดท่า

๒. เป็นที่จับใจ เก่นเลิศ ยิ่ง
นัก เช่น ลูจี้ฉบ (ลูจี้ฉบ)
สวญจับใจ

จี้ฉาย (จี้ฉาย) ๑. ใช้ให้คนอื่นจ่าย
หรือแจก ออกเงินให้จ่าย บริจาค
ทรัพย์สิน แจก

๒. จำหน่าย แหวงออกจากบัญชี
ใช้ จินายบัญชี (จ้อมนายบ้อญจี)

๓. ของสำหรับแจกจ่าย การ
แจกจ่าย เช่น ปรากฏจินาย (ประกจ้อม
นาย) เงินแจกจ่าย

จันาร (จ้อมนาร์) ๑. ทัวหนังสือที่จาร
ไว้ การจาร

๒. ไม้เล็ก ๆ ที่ปักให้เป็นร้ว
จันาล (จ้อมนาล) ความจน ความจนยิ่งนัก

จันาส (จ้อมนัส) ความแก่ รุน วัย อายุ
เช่น แผลขุนรเพญจันาส (แผลโค่นร
เบญจ้อมนัส) ลูกขนุนแก่เต็มที เยิง
มานจันาสปรแหลคณา (เยิงเมียนจ้อม
นัสปรแหลเคณีย) เราแก่ร่นราวคราว
กัน จันาสปุ่นมาน (จ้อมนัสปุ่นมาน)
อายุเท่าไร

จันิต (จ้อมเน็ต) ชั้นที่ผ่านไว้ ใช้เป็น
ลักษณะนามด้วย แปลว่า ชั้น เช่น
จันิตญู (จ้อมเน็ตโดง) ชั้นมะพร้าว
ญูมวยจันิต (โดงมวยจ้อมเน็ต) มะ
พร้าว ๑ ชั้น

จันิ (จ้อมเนย) ของกิน มักหมายถึงของ
หวาน เช่น มหุบจันิ (โมฮบจ้อมเนย)
กับ ข้าว ของกิน รวมทั้ง อาหาร คาว
อาหารหวาน จันิเสียม (จ้อมเนยเสียม)
ของกินไทย ได้แก่ขนมหวาน พวกทอง
หยิบ ทองหยอด ฯลฯ อาหารสัตว์

ก็ใช้ จันิ ไท เช่น เสมาสลิกลีเษ
จันิโคกรับ (เซมาเซลิกลีเษจ้อมเนย
โกกรอบเษ) หน้า ใบไม้เป็นอาหารวัว
ควาย จันิจันุก (จ้อมเนยจ้อมนุก)
ของหวานต่าง ๆ

จันุจ (จ้อมโน้จ) รอยที่จุดไว้ จุดประสงค
เช่น จันุจมวย (จ้อมโน้จมวย) จุด
จุดหนึ่ง จันุจจิตต (จ้อมโน้จเจ็ด) ถูก
ใจ พอใจ ถูกจุดประสงค์

จันุะ (จ้อมโนะห์) ๑. ที่ยอมลงให้ ยอม
อยู่ใต้อำนาจเขา

๒. ความจุ จำนวนที่บรรจุลงได้
จันูล (จ้อมโนล) ๑. การเข้ามา เงินเข้า
ใช้ว่า ปรากฏจันูล (ปรักจ้อมโนล)

๒. แล้วแต่ใจชอบ เช่น อนุญาตพิสา
ตามจันูล (ออนุญาตพิสาตามจ้อมโนล)
เชิญรับประทานตามแต่ใจชอบ

จันเญ (จ้อมเนญ) กำไร

จันเระ (จ้อมเนร์) ทำเนินต่อไปข้างหน้า
ต่อมา เช่น ละจันเระตมก (ละห์จ้อม
เนร์ตอไม้ก) ถึงกาลต่อมา จันเระเทา
ขางมุข (จ้อมเนร์เตวีคางมุข) ทำเนิน
ไปข้างหน้า

จันะ (จ้อมเนะห์) ความรู้

จันแอก (จ้อมแนก) ส่วนแบ่ง

จันอด (จ้อมโนด) ที่ชัน เช่น จันอดกุน
(จ้อมโนดพุนม) ภูเขาที่ชัน

จโนท (จ้อมโนท) การฟ้อง คำฟ้อง
 ปรินา อย่างปรินาธรรม จโนทเลข
 (จ้อมโนทเลข) โจทย์เลข

จโนม (จ้อมโนม) ที่แวกล้อม ที่ชุมนุม
 ชน ที่ประชุม เช่น โฉะขุลวนรวจ
 เญยพิจโนม (เคาะที่คลวนรวจเจียบ
 จ้อมโนม) หลบออกมาจากที่ประชุม

จโนะ (จ้อมนอะห์) การเจาะ รูที่เจาะ
 เช่น จโนะชญูข้าง (จ้อมนอะห์เจียญู
 เจียง) รูในฝาผนัง

จณำ (จ้อมนำ) จำได้ หมายถึงให้จำได้
 สังเกตได้ เครื่องหมายให้จำได้ เช่น
 มานจณำ (เมียนจ้อมนำ) มีเครื่อง
 หมายถึงจำได้ จณำมินบาน (จ้อมนำ
 มินบาน) จำไม่ได้ จณำทุก (จ้อมนำ
 ทุก) หมายถึง จำไว้

จณำแด (จ้อมนำแด) เคย มักจะ เช่น
 จณำแดเมญมุข (จ้อมนำแดเคญมุข)
 เคยเห็นหน้า มักจะเห็นหน้า

จณำง (จ้อมนำง) เศษไม้ที่ตากออกมา

จติด (จ้อมเต็ด) โกงโค้ง โกงกัน จติด
 จัตง (จ้อมเต็ดจ้อมโตง) หกคะเมน
 ที่ลังกา หกสั้มจุมกว่า ใช้ ฎวลจติด
 จัตง

จเต็ด (จ้อมเต็ด) ซ้อนให้สูงขึ้น ให้สูง
 กว่าเขา

จัท', บัท' (จ้อมต้วง, จัวมต้วง) ร่น วัย
 ร่น เช่น พวกจัทปรัสสุรี (ปวกจ้อม
 ต้วงปรัสสุรี) พวกวัยร่นชายหญิง

จัทบ, บัทย (จ้อมตวย, จัวมตวย) ทำให้
 แอน แอนหรือช้อยขึ้น

จัทยแด (จ้อมตวยแด) เอาแต่ เช่น
 จัทยแดส (จ้อมตวยแดส) เอาแต่กิน

จัทญ, บัทญ (จ้อมเตียญ, จัวมเตียญ)
 ยืนจังก้า ทางมือทางขายันตัว มักใช้
 บงจัทญ (บ้องจวมเตียญ) ถ่างขา
 แบะขา

จัทล, จณฑล (จ้อมเตียล, จัวมเตียล) ร้อง
 ดังลั่น แผกเสียงร้องเต็มเสียง ใช้
 แสร์กจัทล หรือ บัจัทล (แซร์ก
 จ้อมเตียล หรือ ยุมจ้อมเตียล)

จัทส, บัทส (จ้อมเตือส, จัวมเตือส)
 ชักขวาง ชักคอ เช่น จัทสกิจจการ
 របស់เค (จ้อมเตือสเก็จการรวบอัสเค)
 ชักขวางกิจการของเขา

จัทวย, บัทวย (จ้อมตวย, จัวมตวย)
 ทนุถนอม จนอาจทำให้เหลิง เช่น
 จัทวยกุน (จ้อมตวยกุน) ทนุถนอม
 เด็กจนทำให้เด็กเหลิงได้ใจ

จเท็ด, บเท็ด (จ้อมเต็ด, จัวมเต็ด) เขย่ง
 เช่น ฌรจเท็ดเชิง (จัวร์จ้อมเต็ดเชิง)
 ยืนเขย่งเท้า

จ้เ็ร, ข้เ็ร (จ้อมเคอร์, จ้วมเคอร์)
ไม่เล็ก ไม่ใหญ่ ปานกลาง

จ้เ็ส, ข้เ็ส (จ้อมเคอซ, จ้วมเคอซ)
ทำให้เกะกะกึกขวาง จ้เ็สจ้แ่ง
(จ้อมเคอซจ้อมเตง) เกะกะกึกขวาง

จ้แ่ง, ข้แ่ง (จ้อมเตง, จ้วมเตง)
เดินทางขา ขาถ่าง ไข่ ญ่อร์จ้แ่ง
(เคอร์จ้อมเตง)

จ้ท้ง, ข้ท้ง (จ้อมเตียง, จ้วมเตียง)
ยืนจ้งก้า ไข่ ฌรจ้ท้ง (ข้ว้จ้อม
เตียง)

จ้นวน (จ้อมนวน) ๑. จำนวน เช่น
จำนวน ๑๐๐ นาก (จ้อมนวนโรยเนี้ยก)
จำนวน ๑๐๐ คน ปะรากจ้นวน ๑๐
เรียด (ป้รกกจ้อมนวนค้อบเรียด) เงิน
จำนวน ๑๐ เหยียญ
๒. ความที่สัมพันธ์กันในกลุ่ม (ไม่สู้
มีที่ใช้กัน)

จ้นวน, ข้นวน (จ้อมนวน, จ้วมนวน)
การพบปะ

จ้เนียร (จ้อมเนียร) ขึ้นหรือเศษที่เจียน
หรือตัดผ่าน เช่น จ้เนียรกรุฎาส
(จ้อมเนียรกรุคซ) ขึ้นกระดากที่ตัด
ไว้ หรือ เศษกระดากที่ตัดทิ้งไว้

จ้บัก (จ้อมบัก) ถันมะลิ้น หรือ ถัน
กระบก

จ้บง, ฌบง (จ้อมบง) ผู้เป็นใหญ่
เลิศ ประเสริฐ ที่สุด เช่น เมจ้บง
(เมจ้อมบง) ผู้เป็นใหญ่ ลุจ้บง
(ลุจ้อมบง) สวยเลิศ ขูจ้บง
(โขจ้อมบง) เลวที่สุด กาจจ้บง
(กัจจ้อมบง) ร้ายที่สุด

จ้باب (จ้อมباب) การปล้ำกัน การประ
สานมือกัน เลบงจ้باب (เลบงจ้อม
باب) เล่นปล้ำกัน จ้بابคฺนา (จ้อม
بابเคฺนีย) ปล้ำกัน หรือ มวยปล้ำ

จ้บ (จ้อมเบย) ถันล้นทม จ้บส (จ้อม
เบยซ) ถันทมขาว จ้บเลือง (จ้อม
เบยเลือง) ถันทมเหลือง จ้บกรุทม
(จ้อมเบยกรุชอม) ถันทมแดง

จ้บเทส (จ้อมเบยเตซ) ถันทมดอกเล็ก
มีสีแดง ไม่มีกลิ่นหอม เป็นต้นไม้
ต่างประเทศ

จ้บวร, ข้บวร (จ้อมบวร, จ้วมบวร)
เชือสาย กระจุก เช่น จ้บวรขางมฺดา
(จ้อมบวรคางมฺดา) เชือสายข้างแม่
จ้บวรขางอฺพุค (จ้อมบวรคางอฺพุค)
เชือสายข้างพ่อ

จ้เบ็ง (จ้อมเบ็ง) ฟางข้าว

จ้แบง (จ้อมแบง) ฟุ้งช่าน มักใช้ จ้แบง
จิตต (จ้อมแบงเจ็ด) จิตฟุ้งช่าน

จ้บ้ง, ฌบ้ง (จ้อมบ้ง) สงคราม
การรบ เกิดจ้บ้ง (เกิดจ้อมบ้ง) เกิด
สงคราม

จ้ปรบ (จ้อมปรบ) คิก ๆ ยิก ๆ ขยาย
คำ ญี (ญี) สัน ไหว เป็น ญีจ้
ปรบ (ญีจ้อมปรบ) สันคิก ๆ

จ้ปราว (จ้อมปราว) หกหัวหกหาง เช่น
เสะจ้ปราว (แซะที่จ้อมปราว) ม้า
กระโถกโลกเต็น หกหัวหกหาง

จ้พบ, ข้พบ (จ้อมพบ จ้วมพบ) สะกุก
กระทบ จ้พบแข็ง (จ้อมพบแข็ง) สะ
กุกเท่า จ้พบสัฏฐินา (จ้อมพบซ้อม
เคี้ยเค้น) พุกกระทบกัน

จ้พาก, ข้พาก (จ้อมเปี้ยก, จ้วมเปี้ยก
เป็นหนี้ พันกัน เช่น จ้พากปุ่ร่าเค
(จ้อมเปี้ยกปุ่ร่าเค) เป็นหนี้เงินเขา
แซะจ้พาก (แซะจ้อมเปี้ยก) เชือก
พันกัน จ้พากจิต (จ้อมเปี้ยกเจ็ด)
ใจพัวพัน

จ้พาม (จ้อมเปี่ยม) ง่ามไม้ สิ่งที่ทำให้
เป็นง่ามขึ้นมา

จ้พาส (จ้อมเปี้ยส) ส่วนโค้งของสิ่งใด
สิ่งหนึ่ง มีเกี้ยว เป็นคัน ไซ้ จ้พาส
กณเฑียว (จ้อมเปี้ยสก่อนเคี้ยว)

จ้พะ (จ้อมปะ) จะงอยปาก เช่น จ้พะ
มาน (จ้อมปะที่เมื่อน) จะงอยปาก
ไก่

จ้พะทา (จ้อมปะที่เตย) ๑. ชื่อหอยชนิด
หนึ่ง มีรูปร่างเหมือนปากเป็ด
๒. ชื่อหอยชนิดหนึ่ง มีต้นและใบ

อ่อนนุ่ม เรียก เสมาจ้พะท (เสมา
จ้อมปะที่เตย)

จ้พะท (จ้อมปะที่ตุง) ทาบปลายปืน
(กล่าวว่ารูปร่างเหมือนปากนกกระทาทุง)

จ้พุก, ข้พุก (จ้อมปุก, จ้วมปุก) แผนก
กอง วรค จ้พุกที่ ๑ (จ้อมปุกต้มว)
แผนกที่ ๑

จ้พวก (จ้อมปวก) จำพวก

จ้พวย (จ้อมปวย) พวย

จ้เพ็บ (จ้อมเป็บ) เพิ่งมา เพิ่งพบ แปลก
เช่น รมส้จ้เพ็บ (รวบอะส้จ้อมเป็บ)
ของแปลกที่เพิ่งมี จ้ณจ้เพ็บมาค
(จ้อมเนี้ยจ้อมเป็บเมือค) ของกินที่
เพิ่งเคยกิน

จ้โพะ (จ้อมบั่ว) จำเพาะ เจาะจงต่อ
เช่น ถวายจ้โพะ (ถวายจ้อมบั่ว)
ถวายจำเพาะ จ้โพะแด (จ้อมบั่วที่แด)
เจาะจงเอาแต่ จ้โพะแดขลุวน
อนกปุ่นโพะ (จ้อมบั่วที่แดขลุวน
เนี้ยกปนโนะ) เจาะจงเอาแต่ตัวท่าน
เท่านั้น

จ้รก, จมฺรก (จ้อมรอก) การกรอก เครื่อง
กรอก เช่น องกร ๑ จมฺรอก (อ้อ
กรมวยจ้อมรอก) ข้าวสารพอกกรอก
หม้อ หรือ พอหงได้หม้อหนึ่ง

จ้ราญ, จมฺราญ (จ้อมรญ) เกี้ยว เจียว
จมฺราญขลาญ (จ้อมรญคัลญ) เจียว
น้ำมันอย่างน้ำมันหมู

จรัส, จมรัส (จอมรัส) เสียน จมรัส
จรง, จมรง (จอมรง) ๑. เมเสียม
สำหรับปักทำราว

๒. ลูกตั้งสำหรับตีฝาเรือน

จรงจรีน, จมรงจรีน (จอมรงจรีน)
เพิ่มพูนเจริญงอกงาม

จระ, จมระ (จอมระ) ปั่นกัน ผสม
กัน อย่างของประเภทเดียวกัน

จรง, จมรง (จอมรง) ขวาก จรงจรัส,
จมรงจรัส (จอมรงจอมรัส)
ขวากหนาม

จรูต, จมรูต (จอมรูต) สิ่งที่เกี่ยวข้องมา
มาแล้ว แขจรูต (แคะจอมรูต) เคียน
ที่เกี่ยวข้อง

จรีน, จมรีน (จอมรีน) ทำให้เจริญ
ขึ้นมากขึ้น เจริญขึ้น มากขึ้น เช่น
ทุรพุยจรีน (เตรือบ์จอมรีน) ทวีพัย
เพิ่มพูนมากขึ้น จรีนพร (จอมรีน
บัวร์) เจริญพร (เป็นคำที่พระภิกษุ
ขานรับกฤตัสต์ทั่วไป)

จเรียด, จมเรียด (จอมเรียด) ส่วนที่
เป็นซี่เป็นริ้ว เช่น จเรียดกฤษี (จอม
เรียดกฤษี) ซี่ไม้ไผ่ จเรียดตุรเจียด
(จอมเรียดตุรเจียด) ริ้วปลาเค็ม

จเรียง, จมเรียง (จอมเรียง) นักร้อง
ทำนองเพลง

จระ, จมระ (จอมระ) สิ่งทีลือก
ระ (จอมระ) หรือ (จอมระ) หรือ (จอมระ) หรือ (จอมระ)
จรัส (จอมระจรัส) ส่วนของภูเขา
หรือตลิ่งที่พุ่งออกไป

จโระ, จมโระ (จอมโระ) ที่ ที่น้ำเซาะ
เช่น จโระภูมิ (จอมโระภูมิ) ภู-
เขาที่น้ำเซาะ

จเลี้ยว (จอมเลี้ยว) คู จมเลี้ยว

จแลก (จอมแลก) คู จมแลก

จฟก (จอมฟก) สะบัก

จฟัก (จอมฟัก) ทะวาย เช่น สุวายจฟัก
(สุวายจอมฟัก) มะม่วงทะวาย

จห (จอมห) เปิดไว้ไว้ เปิดเผย เช่น

จหทวาร (จอมหทวาร) เปิดประตู
ทั้งไว้ นิยายเบิกจห (นิยายเบิกจอม
ห) พุกเบิกเผย ไม่มีคบบัง

จหาย (จอมหาย) ไอคความร้อน เช่น

จหายเกล็ด (จอมหายเกล็ด) ไอไฟ

จหายทิกทวนเล (จอมหายทิกทวนเล)

ไอน้ำทะเล

จหุง (จอมหุง) ๑. ถล่ำ

๒. ที่ซึ่งถล่ำลงลึก ที่ถล่ำชัน

จหุด (จอมหุด) ความแน่น

จหุ (จอมหุ) นึ่ง เช่น จหุบายญ

เนบ (จอมหุบายค้อมเนบ) นึ่งข้าว

เหนียว

จหุ (จอมหุ) การลวงตาม

จ้เหียง (จ้อมเหียง) ชีก ค้าง ไม้
เหียง (โคงมวยจ้อมเหียง) มะพร้าว ๑
ชีก

จ้เหียว (จ้อมเหียว) เหียว เช่น จ้เหียว
ขุลาญ (จ้อมเหียวขุลาญ) เหียวน้ำมัน

จ้หำง (จ้อมหำง) นอนหรือนั่งเบะ หรือ
ถ่างขา (กำไม้สุภาพ)

จ้อก (จ้อมออก) เย้ย เยาะเย้ย จ้อกจ้อน
(จ้อมออกจ้อมอ้อน) กระเช้ากระชั

จ้อน (จ้อมอ้อน) กระเช้า หยอกเย้า

จ้อบ, จมบ (จ้อมบ) ของขาว

จ้อม (จ้อมม) คีบ (मात्रาวัก)

จ้อส (จ้อมส) ๑. ล้างชำระ จ้อส
โจอมจ (จ้อมสโจอมจ) อาบน้ำศพ

๒. คำผู้หญิงทักทายคำหยาบ

กาย จ้อสจ้อง (จ้อมสจ้อมโง)

คำพล่อย ๆ คำโพล่ง ๆ

จ้อน, จม้น (จ้อมน) ทำให้สุกด้วยไฟ
เป็นต้น

จ้อจ, จมจ (จ้อมจ) ซึ่งมีแต่กระดูก
มีแต่ก้าง เช่น ตูร์จ้อจ (เตรียจ้อมจ)
ปลามีแต่ก้าง

จ้อเอ็ด (จ้อมเอ็ด) เขย่งหรือยัดตัวเต็มที

จ้อเอียก (จ้อมเอียก) ยึดยาคตะบิตตะบอย

ใช้ มนุสจ้อเอียก (มนุสจ้อมเอียก) คน

ยึดยาค จ้อเอียกจ้อเอ (จ้อมเอียกจ้อมเอ)

ยึดยาค อีคอาด

จ้อเอ (จ้อมเอ) แอนอก เช่น ฌรจ้อเอ
(จ้อเอจ้อมเอ) ยืนแอนอก

จ้อเอะ, จมเอะ (จ้อมเอะ) กลิ่นเหม็น
(โดยเฉพาะบัสสวาระ) ที่มีกลิ่นเหม็น

เช่น กนแลงจ้อเอ (กอนแลงจ้อมเอะ)

ที่ที่เหม็นบัสสวาระ

จ้อเอต, จมเอต (จ้อมเอต) ๑. กินให้

อิม เช่น ฌวักการุณนังจมเอต

อาตุมา (เทวการุณนังจ้อมเอตอาตุ

ตมา) ทำงานพอเลี้ยงตัว (พอให้อิม

ท้อง)

๒. อาหารอิมหนึ่ง เช่น บาย

มวยจมเอต (บายมวยจ้อมเอต) ข้าว

อิมหนึ่ง

จ้อ (จ้อ) ๑. จ้อ เช่น จ้อเมเรียน

(จ้อเมเรียน) จ้อบเรียน จ้อบาน (จ้อ

บาน) จ้อได้

๒. เผ้า เช่น จ้อผะ (จ้อผะ)

เผ้าบ้าน จ้อจิต (จ้อจิต) ใจเผ้าไฟ

หากันเป็นนิตย

๓. คอย เช่น จ้อญผง (จ้อ

คญผง) คอยจ้นด้วย

จ้อเจิง (จ้อเจิง) เดินหรือวิ่งเรีบอย่างว่ว

หรือม้าที่ฝึกไว้

จำ (จ้ง) ๑. ถาก เช่น จำฉี่
(จ้งเชอ) ถากเนื้อไม้ด้วยขวานโยน

๒. ถางหญ้า หรือปรับดินให้
เรียบด้วยจอบ

๓. ส่องแสง ส่อง แสง เช่น
โล่งจำเอนก (ไท่งจ้งเพน) ตะวัน
แยงตา จำแฉง หรือ แฉงจำ (จ้งแฉง
หรือ แฉงจ้ง) ส่องแสงหรือรัศมีแวววาว

๔. ขนมห้าง เรียก น้จำ
(นุมาจาง)

จำเบ็ง (จ้งเบ็ง) ที่มีคอก ขา กางขาเป็น
ธรรมดา โดยเฉพาะวัวป่าตัวผู้ ที่เรียก
โคไพรโถมด (โกเปรียโถมด)

จำแต (จำแต) คอยแต่ เช่น จำแตอุอิน
สี่ ๆ (จำแต เซ้อนซี เซ้อนซี) คอย
แต่สักแล้วกิน สุกแล้วกิน

จำบ่าจ (จำบัจ) ๑. จำเป็น เช่น การ
จำบ่าจ (การจำบัจ) ความจำเป็น
รบส่จำบ่าจ (รวบอะส่จำบัจ) ของจำเป็น

๒. ต้อง บ่าจ (บัจ) ก็ใช้
มินจำบ่าจ (มินจำบัจ) ไม่ต้อง มิน
บ่าจ (มินบัจ) ก็ใช้

ไจน (ไจน) เจียรไน หรือที่ลิซไนแล้ว
เช่น ไจนคบุง (ไจนตะบอง) เจียรไน
หัวแหวน คบุงไจน (โคบุงไจน)
หัวแหวนที่ลิซไนแล้ว โดยปริยาย
หมายความว่า พินิจพิจารณาเพื่อให้เข้าใจดี

ขึ้น เช่น ไจนพากุย (ไจนเปี้ยก)
พินิจพิจารณาคำพูด ไจนเสกกุฎิ

(ไจนซัจเก็คย) พินิจพิจารณาความ

จบบง (จบบอง) ที่เป็นประธาน หัวปี เช่น
กุนจบบง (โกนจบบอง) ลูกหัวปี

จบบา (จบบา) ต้นชบา

จบบัก (จบบัก) เส้นสะบัก เช่น กบ่จบบัก
(ก้อบจบบัก) เส้นสะบักจม

จบบับ (จบบับ) กฎหมาย แบบฉบับ ทัว
อย่าง ระเบียบประเพณี

จบบักกรม (จบบักกรม) ชื่อหนังสือสุภา
ษิตเล่มหนึ่ง

จบบาม (จบบาม) ขยี้ม ใช้เป็นลักษณะนาม
ทัว เช่น รบส่มวยจบบาม (รวบอะส่
มวยจบบาม) ของ ๑ ขยี้ม

จบบาร (จบบาร์) สวน ไร่ เช่น จบบารพุกา
(จบบาร์พุกา) สวนดอกไม้อ จบบารเมตส
(จบบาร์เมตส) ไร่พริก

จบบาส (จบบะส) ชัก แจ้ง เช่น เฌ็ญจบบาส
(เค็ญจบบะส) เห็นชัก จบบาสล่าส,
จบบาสละ (จบบะสเลือะห์, จบบะสเลือะห์)
ชักเจน

จบบาสจบบง (จบบะสจบบอง) คุณพี (ใช้แต่
ในกาพย์กลอน)

จบบิจ (เจ็บัจ) หยิบทีละนิด ๆ

จบบิจเจ็ม (เจ็บัจเจ็ม) หยิบหย่ง ละ
เลียด ใช้ เหว้การจบบิจเจ็ม (เหวอ

การจับจับจับ) ทำงานหยิบหย่ง สี่จับจับ
 จับจับ (สี่จับจับจับ) กินอย่างละเลียด
จับจับ (จับจับ) ๑. จับปลายรวบผูก จับ
 ยอดเตี้ยอย่างเตี้ยยอดค้ำ
 ๒. เก็บตามเอาแต่จุดที่สำคัญ
 หรือที่ต้องการ
จับจับ (จับจับ) ฉมวก
จับจับ (จับจับ) จับจับ เช่น จับจับ
 (จับจับ) จับฉมวก
จับจับ (จับจับ) ทำปากเบะ ใช้ว่า มาต์
 จับจับ (เมื่อจับจับ) ปากเบะ ยับจับจับ
 (ยุบจับจับ) ร้องให้ปากเบะ แสบจับจับ
 (สับจับจับ) ก็ใช้
จับจับ (จับจับ) ลวก ๆ กร้าว ๆ ใช้
 นิยายจับจับ ๆ (นิยายจับจับ ๆ) พุด
 กร้าว ๆ เชื้อการจับจับ ๆ (เชื้อการ
 จับจับ ๆ) ทำงานลวก ๆ
จับจับ (จับจับ) ๑. ถือ (ของ) ให้มัน
 ๒. ปลอกถักสำหรับรัดค้ำม หรือ
 คามให้แน่น
จับจับ (จับจับ) ไม้ปักหรือหลักบอกเขต
 แสดงการจับจับ หรือค้ำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
 ให้อยู่ เช่น โปะจับจับ (ปะจับจับ)
 ทอดหลัก
จับจับ (จับจับ) รบ ผัก จับจับจับ
 (จับจับ) ผักใจ

จับจับ (จับจับ) จูติ มักใช้เฉพาะเทวดาที่สิ้น
 ชีวิต ใช้ เทวดาจับจับ (เทวดาจับจับ)
จับจับ (จับจับ) ๑. กรอก เช่น จับจับ
 (จับจับ) กรอกยา จับจับ
 (จับจับ-ออกกอร์) กรอกข้าวสาร
 ๒. กรอก ซอก เช่น เทวดา
 จับจับ (เทวดาจับจับ) ไปตามกรอก
 จับจับ (จับจับ-รวบจับจับ) กรอกคด ๆ
 เกี้ยว ๆ กรอกเล็กซอกน้อย
จับจับ, จับจับ (จับจับ, จับจับ) ซอก ๆ
 เดินซอก ๆ เช่น จับจับจะจับจับเพ็ง
 (จับจับใจที่จับจับ) เดินซอก ๆ ไป
 ซอก ๆ มา
จับจับจับจับ (จับจับจับจับ) ตามแต่
 จะได้ พอให้พัน ๆ ตัว เช่น รบจับจับ-
 กาชจับจับ (รวบจับจับจับจับจับจับ)
 ของสักแต่จะได้ เชื้อการจับจับจับจับ
 (เชื้อการจับจับจับจับจับจับ) ทำงานพอ
 ให้พัน ๆ ตัว
จับจับ (จับจับ) ชื่อปลาอย่างหนึ่งมี
 เกล็ดคล้ายปลากระแห แต่เกล็ดขาว
 กว่า
จับจับห้วย (จับจับห้วย) ชื่อต้นไม้ป่า
 ชนิดหนึ่งใช้ทำพื้น
จับจับ (จับจับ) เกะกะ ก็ชวาง
 จับจับจับจับ (จับจับจับจับ) เกะกะ
 เก้งก้าง ก็ชวาง พุดเกะกะชวางหุ

จรง (จรง) ชื่อปืนใหญ่ชนิดหนึ่ง มีขาตั้ง
จรง (จรง) ลูกขึ้น เงยขึ้น โผล่ขึ้น
จรง (จรง) ทาง ขวางเกาะ
จรงจรง (จรงจรง) กลิ้งไปกลิ้ง

มา ชวนเซ โกงเกก เช่น ฎจรง
จรงจรง (จรงจรงจรง) ล้ม
กลิ้งไปมา

จรง (จรง) เอื่อม เอียนอาหารที่
มัน ๆ

จรง (จรง) นั่งจ้องหรือยืนเฉยไม่
กระพุกกระตก ใช้ อกุญ หรือ ฌจรง
(อ็อกุญ หรือ จรงจรง)

จรงจรง (จรงจรง) เกาะ
กิดขวางไปหมด

จรง, จรง (จรง, จรง) ผุค โผล่
ผลุบโผล่ เช่น คลจรง (กัลจรง)
ทอดผุค คลอดผุคจรง (กัลจรง)
แคจรง) ทอดผุคผลุบโผล่

จรง (จรง) จังง

จรง (จรง) ผอมกะหร่อง

จรง ๆ (จรง ๆ) เสียงโครกคราก เสียง
จ็อก ๆ อย่างเสียงทอ้งร้อง

จรง (จรง) อัจฉา

จรง (จรง) ๑. จรง เท้า เช่น จรงใหญ่
(จรงโต) เท้าแขน เฒ่าจรง (จรง
จรง) ไม่เท้า จรงนงคัล (จรง
นงคัล) พิธีจรดพระนังคัล จรง

พระนงคัล (จรงนงคัล) เท้า
เท้า

๒. จรงเท้า เช่น จรงเท้า
เท้า (จรงเท้า) เท้าเท้า

จรง, จรง (จรง, จรง)

๑. เทียบ เช่น จรงเท้า (จรง
เท้า) เทียบเท้า

๒. ไม่เทียบ เท้า ใช้เป็น
ลักษณะนามเท้า เช่น เท้าจรง
(จรงจรง) เท้า ๑ เท้า หรือ ๑
เท้า เท้าจรง (จรง) เท้า
เทียบเท้า

จรง (จรง) เท้าเท้าอย่างเท้าปลา
เท้า

จรง, จรง ๆ (จรง, จรง ๆ) กลับไป
กลับมา ซอก ๆ เช่น จรง, จรง
จรง ๆ (จรงจรง, จรงจรง ๆ)
เดินซอก ๆ จรงจรงจรง
(จรงจรงจรง) เดินกลับ
ไปกลับมา

จรง (จรง) คลุกปนกัน ผสมกัน
เป็นอันหนึ่งอันเดียว เช่น จรง
จรงจรง (จรงจรงจรง)
จรงจรงจรง) คลุกปนกับข้าวจาน
เข้ากัน

จรง (จรง) บีบ นวด

จรง (จรง) ๑. จรงเท้ารวบมัด
หรือเย็บให้ติดกันอย่างปากกระสอบ

๒. ผ้าเช็ดหน้าหรือผ้าขาวม้าที่
ย้อม ทำให้มีจุดทั่วไปทั้งผืน เรียก
กนฺแสงจฺรบุจ (กัณแสงจฺรบุจ) หรือ
กฺรมาจฺรบุจ (กรอมาจฺรบุจ)
จฺรบุจจฺรบลฺ (จฺรบุจกจฺรบุจ) ผสมปน
เปกน

จฺรบุญ (จฺรบุญ) ยืนจู้ ไซ้ มาตฺจฺรบุญ
(เมือตฺจฺรบุญ) ปากยืนจู้

จฺรเพิง (จฺรเพิง) เผยขึ้น

จฺรเพ็ด (จฺรเพ็ด) เขียน ไซ้ เถมญ
จฺรเพ็ด (เทมญจฺรเพ็ด) พันเขียน

จฺรม (จฺรม) ๑. ขยี้ม อย่างเอามือ
ขยี้มหัวเด็ก

๒. เครื่องใช้ทำด้วยไม้ไผ่ ไซ้
ใส่เครื่องเช่นสำหรับเช่นผืนนิกๆ หน้อยๆ
คามธรรมเนียม

จฺรมก (จฺรมก) คำที่พ่อแม่เรียกลูกของ
ตน ด้วยความรักความเอ็นดู แสดงว่า
เล็กมาก เด็กมากด้วย ไซ้ว่า อาจฺรมก,
เมจฺรมก (อาจฺรมก, เมจฺรมก)
อ้ายหนู อีหนู

จฺรมิจ (จฺรมิจ) เล็กลิบ จิ้ว ไซ้ ตูจ
จฺรมิจ (โตจฺรมิจ)

จฺรมะ (จฺรมะ) จมุก

จฺรมญ (จฺรมญ) ทำปากยื่นจู้ เช่นเดียว
กับ จฺรบุญ (จฺรบุญ) แต่มีที่ใช้น้อย
กว่า

จฺรมล (จฺรมล) พันกันยุ่งเหยิง

จฺรวา (จฺรวา) พายหรือแจว น. ไซ้
จฺรวาอู (จฺรวาอม) พาย จฺรวาแจว
(จฺรวาแจว) แจว

จฺรวาก (จฺรวาก) ไซ้

จฺรวาต (จฺรวาต) ขวักไขว่ ไขว่ เช่น
สทฺวเห็จฺรวาต (สทฺวเห็จฺรวาต)

สทฺวบิณขวักไขว่ มนุสฺสเห็จฺรวาต
(มนุสฺสเห็จฺรวาต) คนเดินขวักไขว่

จฺรวาบ (จฺรวาบ) ที่อ้ากว้างอย่างปาก
จระเข้ มาตฺจฺรวาบ (เมือตฺจฺรวาบ)
ปากอ้ากว้าง

จฺรวะ (จฺรวะ) เป็ดอ้า แสะยะ

จฺรวบ (จฺรวบ) ที่เป็นรอยผ่าใหญ่เหมือน
รอยปากกบ ไซ้ มาตฺจฺรวบ (เมือตฺ
จฺรวบ) (ไม่ค่อยมีที่ใช้)

จฺรวะ (จฺรวะ) ที่เปิดโล่งไม่มีอะไร
ปิดบัง

จฺรจ (จฺรจ) เสียงอย่างเสียงอาวุธ
กระทบกัน

จฺรห (จฺรห) หวอ เปิดโร้ เช่น
ทฺวารจฺรห (ทฺวารจฺรห) ประตูเปิด
โร้ มาตฺจฺรห (เมือตฺจฺรห) ปาก
หวอ

จฺรโง (จฺรโง) นั่งยอง ๆ

จฺรฬ (จฺรฬ) มีกิริยาหลุกหลิก ไม่
กระดากอาย (คำเก่า)

จฺรฬ (จฺรฬ) ชัก ชักแย้ง นอกกรีก

นอกรอย มักใช้กับ จุรเทศ (จุรละฮ์)
เป็น จุรเทศจุรพาส (จุรละฮ์จุรละฮ์)
จุรฟิง (จุรเล็จ) ๑. ปลาชนิดหนึ่งมี
เกล็ด จำพวกปลาแมลงเม่า บางคน
เรียกว่า ตูรีเรียลจุรฟิง (เตรียเรียล
จุรเล็จ)

๒. กะทักวัด น่าดูไม่ขัดตา
ใช้ ตูจจุรฟิง (โตจจุรเล็จ) เล็กกะ
ทักวัด

จุรพิม (จุรลิม) ตู นุลิ้ม

จุรฟุง (จุรโล้ง) ปะปนกัน คละกัน

๑๕๗๓ (จุรโลก) คละกันอย่างของเล็ก
กับของใหญ่ จุรฟุกจุรฟิ หรือ จุรฟิจุร
ฟุก (จุรโลกจุรลิม หรือ จุรลิม
จุรโลก) ปนเป ผสมกันจนแยกไม่ออก

จุรเพีย (จุรเลย) เลย ที่ตอบเลยหรือ
เกินแบบแผน (ไม่ค่อยมีที่ใช้)

จุรเพิส (จุรละฮ์) เกินกำหนด ขอบ
เขต จุรเพิสเบิส (จุรละฮ์เบอฮ์)
เกินขอบเขต แบบแผน เกินเลย เช่น
สิ่งจุรเพิสเบิส (ซ็อมเด็ยจุรละฮ์
เบอฮ์) คำพูดเกินเลย

จุรพะ (จุรเลห์) ชำแหละ

จุรไฟ (จุรไล) นกชนิดหนึ่ง

จุรโพ (จุรไล) สูงอวบหรือล่ำ ใช้
รางจุรโพ (เรียงจุรไล) รางสูง อวบ
หรือล่ำ

จุรโพฆาม (จุรโลงคาม) ล่วงเกิน บัง
อาจ ไม่มีสัมมาการวระ

จุรโพต (จุรโลด) โกรธฮึดฮัด กราก
เข้าไป

จุรโพะโอะ (จุรละฮ์บะฮ์) พุดโพ่ง
ออกมา พุดขวานผ่าซาก

จุรพิ (จุรลิม) ผสมปนเปกันจนจำไม่ได้
จุรพิบล่ (จุรลิมบ้อล) คละกล่กกัน
จนแยกไม่ได้

จุรอร (จุร-ออร์) แน่นท้อง ลมตีขึ้น

จุรอาจ (จุร-อาจ) ตึง เบ่ง ทาง ใช้
โพะจุรอาจ (บั่วห้จุร-อาจ) ท้องทาง

จุรอิง (จุรเอ็ง) เบ่ง เหมือนเบ่งให้พอง
ออก ใช้ โพะจุรอิง (บั่วห้จุรเอ็ง)
ท้องเบ่ง เข้มโพะจุรอิง (เข้มบั่วห้
จุรเอ็ง) ท้องขึ้นเบ่ง

จุรอุต (จุรโอะฮ์) ชี้เกียจ ยียายก ทะ
บิตตะบอย

จุราก (จุราก) ๑. เรียไร ช่วยกันออก
เจ็ลยกันออก เช่น จุรากปราก (จุราก
ประก) ช่วยกันออกเงิน จุรากองกร
(จุรากอองกอร์) ช่วยกันออกข้าว

๒. จรวค สำหรับหลังคาที่ชัน
ไม่ลาด เช่น ฎิบูลมุทะนะจุรากณาส
(ค้อมโบลเพติยะหั้นห้ จุรากนัส) หลัง
คาบ้านนี้จรวคชันมาก

จฺรํจ (จฺรํจ) ชัน ๕ ชัน เช่น โรม

จฺรํจ (โรมจฺรํจ) ชนชัน

จฺรํจ (จฺรํจ) ผักชนิดหนึ่งชันในน้ำใช้
เป็นผักจิ้มหรือผักแกงก็ได้

จฺรํญ (จฺรํญ) สาก ชนลุก ชนพอง

จฺรํน (จฺรํน) ผลก

จฺรํบ (จฺรํบ) ๑. ความตกใจกลัว ใช้
จฺรํบขาน (จฺรํบเจียน)

๒. เก้ม อย่างดินเรียก ฎิจฺรํบ
(เด็ยจฺรํบ) ดินเก้ม

๓. ชื่อเห็ดชนิดหนึ่ง ที่ชันใน
ดินเก้ม เรียก ผุสิดจฺรํบ (เพ็ชดจฺรํบ)

จฺรํล (จฺรํล) จำ เจ็ดจำ เช่น กุหลอม
จฺรํล (กุหลอมจฺรํล) แกงจำ เม็ด
เทาเชิญจฺรํล (เม็ดเตวเชิญจฺรํล) กู
ไปเห็นเจ็ดจำ

จฺรํล (จฺรํล) กระตอน ประคองอย่างน้ำ
ชันประคองกัน

จฺรํว (จฺรํว) กราว อย่างเสียงเหล็กหรือ
ใช้กระทบกัน

จฺรํส (จฺรํส) ๑. ทวนกลับจากตันไป
หาปลาย จากข้างล่างไปหาข้างบน

๒. ทางปักกรากเข้าดี อย่างแม่
ไก่ที่หวงลูก ใช้ เมฆานจฺรํส (เมฆีอัน
จฺรํส) แม่ไก่ทางปักกรากเข้าดี

๓. บัดกวดตากดวงจนเตียน
หญ้าชันไม่ได้ มักใช้ โบสจฺรํส
(บอชจฺรํส)

๔. กิน แดก (คำไม่สุภาพ)

จฺรํสจฺริ (จฺรํสจฺริ) ยัดเข้าไป
แดกเข้าไป (คำไม่สุภาพ)

๕. แปร่ง ไม่กวาด เครื่องทำ

ความสะอาด จฺรํสญะเชมญ (จฺรํส
ไคยท์เทมญ) แปร่งตีพื้น

จฺรํลจฺรํล (จฺรํลจฺรํล) ๑. เราร้อน
วิ่งพล่าน เช่น เมฆานจฺรํลจฺรํลรพง
(เมฆีอันจฺรํลจฺรํลรพง) แม่ไก่วิ่ง
พล่านหาไข่

๒. แน่นเพื่อจนหายใจไม่ออก

จฺริจ ๗ (เจริจ ๗) จิอก ๗ (เสียงน้ำไหล
จากที่แคบ ๗) พร่า ๗ (เสียงฝน)

จฺริมจฺริม (เจริ่มโจริ่ม) กระมิดกระเมี้ยน
กระต้วมกระเต๋ยม ใช้ องคฺยจฺริมจฺริม
(อองคฺยเจริ่มโจริ่ม) นั่งกระมิดกระเมี้ยน
เชวี่จฺริมจฺริม (เทวอเจริ่มโจริ่ม) ทำ
กระต้วมกระเต๋ยม จฺริม ๗, จฺริ ๗ ก็ใช้

จฺริล (เจริล) ปรีอ ปรีดปรีด เช่น
เกมงรตจฺริล (เกมงรตเจริล) เด็กวิ่ง
ปรีอ นิยายจฺริล (นิยายเจริล) พุด
กลองเปรี๊ยะ พุดปรีอ รลิ่งจฺริล (รวิ
ลิ่งเจริล) เกลี้ยงเกลา

จฺริก (เจริก ๗) กริ่ง ๗ (เสียงของแข็ง
กระทบกัน)

จฺริง (เจริง) ๑. ใช้ขยาย ริ่ง (ริง)
แข็ง (ความนี้ไม่สู้มีที่ใช้)

๒. ขยายคำ รต (รวด) วัง
ให้ รตจริง (รวดเจริง) วังทื่อ ทัว
ทรง ไม่โยกเยกไปมา

จรีบ (เจรีบ ที่ออกเสียง เจรีบ (เขียน
จรีบ) ก็มี โดยเฉพาะที่พระตะบอง)
ขริบผม ให้ จรีบเงซีก (เจรีบเง
ซีก) ขริบหรือเล็มต้นผม

จรีะ, จีะ (เจอรอห์, เจอห์) ขยายคำ รัง
(รัง) แข็ง หรือ แฉน (แนน) แน่น
เป็น รังจรีะ แฉนจรีะ

จรุง (โจรุง) ตั้งคมใหม่อย่างคมมีด เช่น
จรุงกำบัต (โจรุงกำเบ็ด) ตั้งคมมีด
โดยปริยายหมายถึง แก้ว โดยเฉพาะ
ความประพศิ เช่น จรุงมินเพ็งเท
(โจรุงมินเล็งเต) แก้วไม่ขึ้น (แก้วไม่ไหว)
หอรอก

จรูป ๆ (โจรึบ ๆ) ๑. กรุป ๆ (เสียง
เคี้ยวของดิบ มีหัวมันเทศดิบ ๆ เป็นต้น)

๒. ที่มีเนื้อกรอบพอเคี้ยวไหว
อย่างหัวมันเทศดิบ เป็นต้น

จรม ๆ, จรุ ๆ (โจรัม ๆ) ดู จริมจรม

จระ (โจระห์) บักแถมโดยเฉพาะเสาหลัก
ที่เป็นไม้หรือไม้ไผ่ให้ตี ๆ เพื่อจะได้
คำหรือยันให้นั่นหนามั่นคง แชม
ของสานให้ตาดขึ้น

จรง (โจรง) ตั้งขึ้นอย่างขวากสลอน ให้
ฉรงจรง (จัวโจรง) จรง จรง (โจรง
จรง) ตั้งขึ้นบ้างเอนไปบ้างไม่เรียบ
ร้อย ระเคระระกะ

จรจ (โจรจ) ๑. จีอก ๆ (เสียงน้ำ
ไหลลงที่ต่ำ)

๒. เทให้น้ำไหลจิก ๆ ไกรก ๆ
ให้ จากจรง (จักโจรง) เทให้ไหล
ไกรก ๆ

จรุต (โจรุต) เกี่ยวด้วยเกี่ยว ให้ จรุต
สุรว (โจรุตโซรว) เกี่ยวข้าว
จับปอยผมตัดด้วยกรรไกรอย่างเกี่ยวข้าว
ให้ จรุตส่า (โจรุตซอก)

จรวจ (จรวจ) หลั่งน้ำ กรวดน้ำ ให้
จรวจทิก (จรวจติก)

จรวล (จรวล) ทรวน

เจริน (เจริน) มาก เจรินณาส (เจรินนอส)
มากนั้ เจรินเพก (เจรินเป็ก) มาก
มาย เจรินหัวส (เจรินฮัวส) มาก
เกินไป เจรินเพ็ง (เจรินเล็ง) มากขึ้น

เจรียก (เจรียก) ผ่าให้เป็นซี่ หรือ จิกให้
ขาดเป็นริ้ว เช่น รแหกเจรียกเจียด
(รวแหกเจรียกเจียด) จิกขาดเป็นริ้ว
อย่างริ้วปลาแห้ง

เจรียง (เจรียง) ขับร้อง ร้องเพลง

เจรียจ (เจรียจ) ฟี ฟี (เสียงที่บับหรือ
กคของพองลมให้แฟบลง)

เจริยบ (เจริยบ) เจียบกริบไม่ได้ยืนศัพท์
สำเนียงใด ๆ ใช้ สงาตเจริยบ (ซงัด
เจริยบ) เจียบกริบ เจียบเซียบ

เจริยวโจร (เจริยวโจร) ลัว ใช้ โหะ
เจริยวโจร (ฮอหะเจริยวโจร) บินสูง
ลิลลัว (มักใช้ในกาพย์กลอน)

เจอร์จ, เเจอร์จ ๆ (เจอร์จ, เเจอร์จ ๆ) กรึก ๆ
อย่างเสียงจิ้งหรีด เป็นต้น

เจอร์ญเจอร์ญ (เจอร์ญเจอร์ญ) ท้วมเตี้ยม
ขยักขย่อน ใช้ เญีรเจอร์ญเจอร์ญ (เคอร์
เจอร์ญเจอร์ญ) เกินท้วมเตี้ยม เช่วเจอร์ญ
เจอร์ญ (เทวอเจอร์ญเจอร์ญ) ทำขยักขย่อน

เจอร์ส (เจอร์ส) ซือไม้พันธุ์หนึ่ง ใบใช้
แกงกินได้

เจอร์ะ (เจอร์ะ) ถากเบา ๆ ทรงข้าง ๆ
เช่น เเจอร์ะคล่เณ (เจอร์ะที่กลัวเขอ)
ถากโคนไม้

เจอร์ง (เจอร์ง) ตะแกรง เช่นเดียวกับ
กญเจอร์ง (ก้อยเจอร์ง)

เจอร์ต ๆ, จเจอร์ต (เจอร์ต ๆ, จเจอร์ต)
เสียงแซ่ค เสียงจ๊อกแจ๊กอย่างเสียงนก
ใช้ สุรเจอร์ต ๆ (โซร์เจอร์ต ๆ)

เจอร์ะ (เจอร์ะ) สนิม

โจรก (โจรก) ๑. กริบ ใช้กับ มุต (มุต)

คม กำปิตมุตโจรก (กำเบ็ดมุตโจรก)
มิกคมกริบ โดยปริยายหมายความว่า กล่อง
เปรี๊ยะ เช่น เมิลเสี้ยวเกาฉาโจรก
(เมิลเสี้ยวเพ็ดจโจรก) กุหนังสี่กล่อง
เปรี๊ยะ

๒. เสียงน้ำหยดลงบนใบไม้

เป็นต้น

โจรง (โจรง) หกคะเมนเค้เค้ ระเน
ระนาค เช่น ฎวลโจรง (ควลโจรง)
ลัมหกคะเมนเค้เค้ เณรลโจรง (เขอ
รวลมโจรง) ไม่ไค่นระเนระนาค

โจระ (โจระ) ๑. เซาะ แซะ เช่น
ยกจบมกโจระฎี (ยกจบมกโจระฎี
เคี้ย) เอาเสียมมาแซะดิน **ทักหุร**
โจระฎี (ตักโฮร์โจระฎีเคี้ย) น้ำไหล
เซาะดิน

๒. กรองอย่างกรองน้ำค้างซีได้

เรียก โจระกบุง (โจระกบุง)

จอร์ (จอร์) ๑. กระทืบ กระท้วง ใช้
จอร์พนลิจ (จอร์มบีนลิจ) กระทืบ
ให้จม

๒. แดก ยัด (คำไม่สุภาพ)

จอร์าง (จอร์าง) ทลึง

น

ฉ (ขอ) ๑. ฉ้อโกง เช่น ฉปราก่เค
(ขอปรักเ) ฉ้อโกงเงินเขา

๒. สวมขลุ่ยปากสัตว์พาหนะ
แทนสายตะพายหรือบังเหียน

ฉ (ขอ, ขย) ทก ฉมาศ (ขยเมยษส)
ทกเคื่อน ฉกษัตริย์ (ฉอ-กสัด)
ฉกษัตริย์ กษัตริย์ทั้งหก

ฉ ๆ (ขอ ๆ) ช่า ๆ (เสียงน้ำไหลเป็นทัน)

ฉก (ฉอก) เด็ก เช่น กุบาลฉก (กุบาล
ฉอก) หัวเด็ก เว้า ๆ แหว่ง ๆ เช่น
ฉกฉก (ซุงฉอก) อ่าวเว้า ๆ แหว่ง ๆ

ฉก (ซ็อก) ๑. ฉก กระชาก เช่น โจร
ฉกอ้วนเค (โจรซ็อกเอี้ยงวันเก) โจร
ฉกสิ่งของเขา

๒. คุก เช่น เกลึงฉก (เพลิง
ซอก) ไฟคุก

ฉกามาวจรสวรรค์ (ชกามาเวียะจอร์สวรรค์)

ฉกามาวจรสวรรค์ สวรรค์ ๖ ชั้น

ฉญา (ชะดา) ชญา

ฉต, ฉต ๆ (ฉอด, ฉอด ๆ) พืศฟาด (เสียง
หายใจของสัตว์ มีโค กระบือ เป็นต้น)

ฉตร (ฉัด) ฉัตร รวม เบิกฉตร (เบิกฉัด)
กางร่ม บ้างฉตร (บังฉัด) กันร่ม
กันฉัตร ตมโลละฉตร (ต้อมลละห์ฉัด)
หุบร่ม โถงบ้างฉตร, แขนบ้างฉตร

(ไทงบังฉัด, แคบังฉัด) พระอาทิตย์หรือ
พระจันทร์ทรงกลด

ฉตรรวต (ฉัด-รวด) ๑. ฉัตรเป็นชั้น ๆ

๒. กันไม้ชนิดหนึ่งคอกเป็นชั้น ๆ
เหมือนฉัตร เรียก ฝั่มฉตรรวต
(เดิมฉัด-รวด)

ฉตรโยง (ฉัดโยง) ร่มชูชีพ

ฉนุท (ฉัน) ฉันท์ คำประพันธ์ประเภท
หนึ่ง

ฉนุทะ (ฉันเตียะห์) ความปรารถนา ความ
หวัง ความยินยอม

ฉนุทา (ฉันเตีย) เหลาะแหละ ใจง่าย
ใช้แก่ผู้หญิง เช่น เมฉนุทา (เมฉัน
เตีย) อีใจง่าย สู้ฉนุทา (ซุ๋ยฉันเตีย)
หญิงเหลาะแหละใจง่าย

ฉนุทาคติ (ฉันเตียเกียะเตะ) ฉันทาคติ
ความลำเอียงเพราะรัก

ฉบ (ฉอบ) ชอบ (คำไทย)

ฉพพนฺณรังสี (ฉับเปื่อนนะเรียงเจีย) ฉัพ
พวรรณรังสี รัศมี ๖ สี

ฉร (ขอร) คำใช้กับ ญ (ชู) ชื้อ อย่าง
แตกตื่น ใช้ เพ้อฉลฉนุร (เพ้อลชูขอร)
แตกซื้อ

ฉวกระ (ฉะวะกะริะห์) โรงทึมเก็บศพ

ฉวี (ฉะวี) ฉวี ฉวีพรรณ ฉวีโรค
(ฉะวีโรค) โรคฉวีหนัง

ฉา (ชา) ๑. ผัก เช่น มีชา (มีฉา)
หมีผัก ฉาสนุแฉก (ชาซ็อนแดก) ผักถั่ว
๒. ร้าว เช่น จานฉา (จานชา)
จานร้าว เประฉา (เประห์ชา) ร้าวฉาน
๓. ทดสอบ ทดลอง เช่น
ฉาเมล็ด (ชาเมล็ด) ทดลองดู ฉาโจด
๑ เล็กเทาจะ (ฉาโจลมวยเล็กเตวีโจะห์)
ทดลองครั้งหนึ่งไปก่อน

ฉา ๆ (ชา ๆ) ฉ่า ๆ (เสียงผักน้ำมันเป็น
ตัน)

ฉ่า (ฉ่า) ฉ่า (เสียงลูกคู่ร้องเพลงรับ
จังหวะ)

ฉาก (ฉาก) ๑. หนีบหรือควั่นด้วยกรร-
ไกร หนีบขาเป็นซี่ก เช่น ฉากสุลา
(ฉากซูลา) หนีบหมาก

๒. ซัก อย่างพระซักผ้าบังสุกุล
เช่น นิมนต์โลกฉาก (นิมนต์โลกฉาก)
นิมนต์พระซักผ้าบังสุกุล จากคำไทยซัก

๓. กั้นซักซอ ใช้ ฉากทุร
(ฉากทุรว)

๔. ฉากละคร ใช้ ฉากโลขน
(ฉากโลคน)

ฉาง (ฉ่าง, ชาง) โฉ่งฉ่าง (เสียงวัตถุ
เป็นโลหะบาง ๆ กระแทกกัน)

ฉาฉา (ชาชา) แก่ง ทำให้อยู่วุ่นวาย
ขัดขวางการดำเนินงาน (คำจีน)

ฉาน (ฉัน, ชัน) ๑. ฉันทาหาร (สำ-
หรับพระภิกษุสงฆ์)

๒. ฉัน (คำสำหรับพระเถระผู้
ใหญ่ ใช้แทนชื่อเวลาพบกับภิกษุผู้มี
พรรษาน้อยกว่า) (คำไทย)

ฉาบ (ฉาบ) ๑. โฉบ เลี้ยว เช่น
ແຂ່ງລາບກຸນມານ (ແຂ່ງລາບກຸນເມືອນ)
เหี้ยวแฉงโฉบลูกไก่

๒. แต่งเลี้ยวด้วยตะใบเพื่อลัด
ให้คม ใช้ ฉาบรณาร (ฉาบรวันาร์)
แต่งเลี้ยว

๓. ลามไปไหม้ถึงอย่างไร เช่น
ອຸດຊາດເຄີງລາບສ້າຍຝະ (ອຸດຊາດ
ເຟີງລາບສ້າຍຝະເຕີຍະ) เปลวไฟ
ลามถึงชายคาบ้าน โดยปริยายหมายความว่า
ครุ่นหนึ่ง เช่น เทามวยฉาบ (เตวี่มวย
ฉาบ) ไปครุ่นหนึ่ง

๔. ฉาบ (เครื่องดนตรีอย่างหนึ่ง)

ฉาบ, ฉาบ ๆ (ฉับ, ฉับ ๆ) เร็ว เร็ว ๆ
เช่น ເຊີຣ໌ລາບ, ເຊີຣ໌ລາບ ຯ (ເຊີຣ໌ລາບ,
ເຊີຣ໌ລາບ ຯ) เค้นเร็ว เค้นเร็ว ๆ

ฉาย (ชาย) ๑. สง โภยหรือเกลี้ยให้
เสมอ เช่น ฉายสมเบ็ง (ชายซ็อมเบ็ง)
สงฟาง ฉายฉี (ชายเตี้ย) เกลี้ยดิน
ฉายสำราม (ชายซ็อมราม) โภยชยะ

๒. คำใช้ประกอบกับ ฉัด
หรือ โฉม เป็น ฉัดฉาย (ฉัดชาย)

งามสกล โดมฉาย (โชมฉาย) รูป
ร่างงามสูงโปร่ง

ฉายา (ฉายา) ๑. เงา เงาร่ม ฉายา-
ลักษณ์ (ฉายาลักษณ์) รูปถ่าย (ราชาศัพท์)
๒. หนังสือบอกวันเวลาเดือนปี
ที่บวชของภิกษุ

ฉาล์ (ฉัล) ทั่ว พลัน ไข่ เลื่อนฉาล์
(เลื่อนฉัล) เร็วฉี เร็วพลัน วิลฉาล์
(วิลฉัล) หมุนทั่ว สุธะฉาล์จุลเทศา
(สทุษัฉัลจุลเศวี) ปรากฏเข้าไป

ฉาว (ชาว) ๑. ลอกหนังสือเป็นตอน ๆ
อย่างฉวก ๆ หรือหวัด ๆ

๒. แฉ่ ๆ (เสียงเทน้ำลงบน
โลหะร้อน ๆ หรือจุ่มเหล็กเผาไฟร้อน ๆ
ลงในน้ำ) ชู่ซ่า (เสียงสัตว์เล็ก ๆ จำ
นวนมาก ๆ แหกตื่น)

ฉัญ, ฉณ (เชญ) ไซ้ขยายคำ รลึง
(รวัลึง) เกลี้ยง เป็น รลึงฉัญ (รวั
ลึงเชญ) เกลี้ยงเกลา

ฉิด (เช็ด) ๑. กล้าย กล้ายคลึง
๒. ฉีก เช่น ใจลมินตุรว
คุราน์แตฉิด (ใจลมินโต้วเครื่อ้นแต
เช็ด) ปาไม่ฉกเพียงแต่ฉีก

๓. แหว่ง ๆ เพื่อเย็บให้
ตะเข็บกลม

ฉิล (เชิล) เกลี้ยง สก เช่น อสรลึงฉิล
(อ้อสรวัลึงเชิล) หมกเกลี้ยง กรหมฉิล
(กรอชมเชิล) สีแดงสก

ฉี (เชีย) กิน (คำโบราณ)

ฉิก ๆ, ฉิก ๆ (เช็ก ๆ, เช็ก ๆ) กริ่ง ๆ
(เสียงของแข็งเล็กๆ แดกได้ กระทบกัน)

ฉิง (เช็ง) เคียว อย่างเคียวน้ำตาล

ฉิง (เช็ง) แก้ง (เสียงโลหะบาง ๆ ตก
หรือโยนจากที่สูง)

ฉุก (ฉก) ฉล้า พลึงพลากโดยไม่ทันได้คิด
เช่น ฉุกฉินิต (ฉกั้วมนิด) คึดพลึง
พลาก

ฉุง (ชง) ๑. ชง เช่น ฉุงแต ฉุงฉุน่า
(ชงแต, ชงท่น่า) ชงชา ชงยา (คำจีน)

๒. เสื่อมสริมงคล ราศีถอย

๓. บรรจุน้ำของ บิดา มารดา
ตามวัน เดือน ปี เกิด ของลูก

ฉุด (ฉึด) แม่น ถูกต้องแน่นอน เช่น
ท่ายฉุด (เตี้ยฉึด) ทายแม่น คักก็
สิทธิ์ เก่ง ชะงัก เช่น ฉุน่าฉุด
(ท่น่าฉึด) ยาชะงัก

ฉุร (ไชร หรือ ไชล์) ๑. ฉุนโกรธ
ฉุรณะ (ไชรชะห์) โกรธเป็นพื้น
เป็นไฟ ฉุรฉว (ไชรเชว) โกรธ
เกรี้ยว เกือกตาล ฉุนฉียว

๒. ฉ่า ฉี (เสียงน้ำมันเดือด
ในกะทะ)

ฉุด (โฉด) ชัก กรัด

ฉว (ไชว) ลวงตาม

ฉวล (ชวล) ๑. ฉุน เช่น ฉุนเมทส
ฉวล (เค็ลเมตส์ชวล) ฉลื่นพริกฉุน

๒. จุกหรือลอน เช่น ขกเกื้อง
ฉวล (ขวกเพื่องขวล) เอาไฟลอน

๓. แลบลี้อย่างเปลวไฟ ใช้
อนญาคเกื้องฉวล (อ้อนค้ำดเพื่องขวล)

๔. โกรธเกรี้ยว จุนเจียว ใช้
จิงฉวล (เค็งขวล)

๕. แก่ไฟ เช่น บายฉวลเกื้อง
(บายขวลเพื่อง) ข้าวแก่ไฟ

๖. ปากจึก เช่น ฉีโพฉวล
(ชื้อบั้งขวล) บวกท้องจึก

เจ็ด (เจ็ด) เลิศ ประเสริฐ เช่น ลอเจ็ด
(ลออเจ็ด) งามเลิศ เลิศน่าย (เจ็ดชาย)
งามสกลโต เจ็ดโถม (เจ็ดโหม) รูป
งามเลิศล้ำ (ภาษาวรรณคดี)

เจย (เจย) ๑. ะร้น ใช้ กรอบเจย
(กรอโอบเจย) หอมระร้น

๒. เจย เจยเมย

เจียก (เจียก) ตรวจ ทตรวจทราคุ ตรวจ
กัน เช่น เจียกกรณนต (เจียกรวดย้วน)
กู แฉกเจร

เจียง (เจียง) เจียง เช่น พทุธเจียง
สพายเจียง (เป้อัดเจียง, เสบียเจียง)
ผูกหรือสพายเจียง

เจียบ, เจียบ ๆ (เจียบ, เจียบ ๆ) จึก
(อาการเจ็บไม่รุนแรง เหมือนเรือกัก)
เช่น ฉีเจียบ (ชื้อเจียบ) เจ็บจึก

เจว, เจียว (เจว, เจียว) ๑. มีอาการ
ปวดหนึบ ๆ อย่างปวดท้อง ใช้ ฉี
โพฉว (ชื้อบั้งขว) ปวดท้อง
หนึบ ๆ

๒. จุนโกรธ เช่น จุนฉว
(โจรขว) โกรธเกรี้ยว จิงฉว (เค็ง
ขว) โกรธจุนเจียว

เจะ (แซ่ท) ไหม้ คืด เช่น โคมฉะ
เหี้ย (โคมแซ่ทเหี้ย) โคมคืดแล้ว
เกื้องฉะไฟ (เพื่องแซ่ทเปรี๊ยะ) ไฟ
ไหม้ป่า โดยปริยายหมายความว่า เราร้อน
ร้อนใจเหมือนถูกไฟลน

ฉก (ฉก) ๑. จักให้เป็นฉก

๑. เป็นฉก ๆ เป็นจัก ๆ
เช่น สลัดฉก (เชลัดฉก) ใบบเป็น
ฉก

ฉกฉว (แซกฉว) รดลาก (คำฉวน)

ฉกฉร (ฉกเชร์) ตรวจ อย่างตรวจร
ยตร์ ตรวจบัตรประจำตัว ตรวจกัน
เช่น ปุณิสฉกฉร (ไปณิสฉกเชร์)
ใช้ ฉก หรือ ฉร หรือ ฉียก
กัม (คำฉวนกลายเสียงจาก chercher
ที่แปลว่าค้นหา)

ฉง (แซง) เป็นบั้ง (คำไม่สุภาพ) ละ
บั้งคาบ ก็ใช้ ฉงฉว (แซงฉว)
ไปค้าย แต่ไม่ค่อยใช้เพราะถือเป็นคำ
ไม่สุภาพ

แฉก, แฉก ๆ (แฉก, แฉก ๆ) เสียงจาม
ฟืด ๆ เสียงพ่นน้ำฟู ๆ หรือเสียง
แซ็ก ๆ

แฉบ (แฉบ) บิ่น แหว่ง เช่น กำบัต
แฉบ (กำเบ็ดแฉบ) มีคืบ บินแฉบ
(จวนแฉบ) ขามปากแหว่งหรือบิน
แฉบมาต์ หรือ มาต์แฉบ (แฉบเมือ๊ด
หรือ เมือ๊ดแฉบ) ปากแหว่ง แฉบ
ฉวง (แฉบฉวง) บิ่นเว่อ แฉบฉบ
(แฉบฉอบ) สอพลอ ประจบ

แฉว (แฉว) เจ เช่น บนทาค่แฉว
(บ่อนเคือ๊ดแฉว) บรรทัดเจ อารแฉว
(อาร์แฉว) เลื่อยเจ

โงง (ของ) ๑. ช้อง จังหวะ เช่น
นิยายมานโงง (นิยายเมียนของ) พุก
มีจังหวะ ตูรวโงง (โตร้วของ) ถูก
ช้อง

๒. มารยาท เช่น โงงเคหุพล์
ณาส (ของเคหุบ่วงสันษัต) มารยาท
เขาสูงมาก

โงด (โงด) โง่ เขลา เชื้อ เช่น มนุสสุ
โงด (มนุสส์โงด) คนโง่ โงดเนา
(โงดเนา) โง่เขลา (ย่อนความคึก)

โงม (โงม) รูปร่าง รูปทรง โงมฉาย
(โงมฉาย) ที่มีรูปร่างหน้าตาผุดผ่อง
สทโต โงมเฉลา (โงมเฉลา) ที่มีรูป
ทรงสูงโปร่ง โงมย่ง (โงมยั้ง) ที่

มีรูปทรงงามเกลี้ยงเกลา โงมสุรี
(โงมสุรีย์) ที่มีรูปทรงงามประกอบ
ด้วยสิริมงคล (คำชมโงมสุรีใช้ใน
วรรณคดี)

โงโง, โงปรโง (โงโง, โงปรโง) เอะ
อะ ด้วยความคึกคะนองหรือแตกตื่น
ใช้ นิยายโงโง (นิยายโงโง) พุก
เอะอะ มนุสสุโงโง (มนุสส์โงโง)
คนทำเสียงเอะอะ

เงา (เงา) คืบ (ใช้เฉพาะสิ่งที่ยังไม่ทัน
สุกด้วยไฟ เช่น ข้าวคืบ) โดยปริยาย
หมายความว่า แท้ อ่อน เช่น จินเงา
(เจ็นเงา) จินแท้ที่มาจากประเทศจีน
คินิตเงา (กั๊วมินิดเงา) ความคึกอ่อน
เนาเงา (เนวีเงา) ยังอ่อน เงาณาส
(เงาณาส) อ่อนมาก โงดเงา (โงด
เงา) คุ โงด

ฉ้าง, ปรฉ้าง (ฉ้าง, ปรฉ้าง) เก่งแย่ง
ประชันขันแข่ง ซึ่งติซึ่งเด่น

ฉ้าง ๆ (ฉ้าง ๆ) โฉ่งฉ้าง เปรี๊ยะ (เสียง
ของแข่งกระทบกัน หรือเสียงฟ้าผ่า)

ฉำฉา (ฉำฉา) ไม้ฉำฉา

ฉุกฉุย (ฉุกฉุย) ๑. กระตักขึ้น ^{๕๕}ตักขึ้น
เช่น เล็กมรามฉุกฉุย (เล็กเมริยมได
ฉุกฉุย) ยกนิ้วมือขึ้น ^{๕๕}๕๕

๒. คำลงท้ายแสดงอาการตรง
กันข้ามกับที่ต้องการให้ทำ เช่น ปรាប់

ถาโอยเงิรตฺรพบชาของคฺยณฺกย (ปรับ
ทาโอยเคอ์ตฺรลลอบเจ็ยอ์องคฺยณฺกย)
บอกว่ให้เดินกลับนั่งลงเสียฉิบ

ฉกา, ฉการ (ฉกา) คาย ฉาง ฉกาไฟ
(ฉกาเปรีย) ฉางป่า

ฉกาง (ฉกาง) ทำให้กางโดยใช้ไม้เสียบ
หรือผูกเชือกตรึงไว้ เช่น ฉกางมาน
(ฉกางเมือ้น) เอาไม้เสียบไม้หรือผูก
กับไม้ให้กางออก

ฉกิล (ฉกิล) ที่ตั้งขึ้น (คำไม่สุภาพ)

ฉกิง, ฉจึง (ฉกิง, เชจิง) ที่ตั้งตรง ยืน
ตรง ใช้ ฉมรฉกิง (ขวัรฉกิง) ยืน
ตรงทือ บงโคลฉกิง (บ้องโคลฉกิง)
ไม้ปักตั้งตรง

ฉก๊ะ (ฉก๊ะ) เชย และ ฉก๊ะฉกียล
(ฉก๊ะฉกียล) พุดเลียบเคียง

ฉกัต (ฉกัต) เชิดขึ้น เช่น เงิรฉกัต
(เคอ์ฉกัต) เดินออกทั้ง ตั้งขึ้น
กระดกขึ้น เช่น ริงฉกัต (ริงฉกัต)
แข็งทือ ชีฟ้า

ฉกฺย (โฉกฺย) ผลุนผลัน ไปโดยเร็วโดย
ไม่รีรอ เช่น โกรกเงิรฉกฺย (โกรก
เคอ์โฉกฺย) ลุกเดินผลุนผลันไป เงิร
ฉกฺย (เคอ์โฉกฺย) เดินไปโดยเร็ว

ฉกฺต (โฉกฺต) กรีก อย่างเอาพายกรีกน้ำ

ฉกวต (ฉกวต) บ้า

ฉกวตขรุก (ฉกวตขรุก) โรคลมบ้าหมู

ฉกียล (ฉกียล) กว้น

ฉกียล (ฉกียล) แกะ เชย เช่น

ฉกียสจนฺตะ (ฉกียสจันโลง์) เชย

ชีได้ ฉกียสมีนเพิง (ฉกียสมีนเลง)

เชยไม่ขึ้น โดยปริยายหมายว่า ทัก

เตือนไม่ไหว

ฉก (ฉก) หมา ฉกไฟ (ฉกเปรีย)
หมาป่า

ฉกญ้าง (ฉกญ้าง) ทัวหมาว่า

ฉกแสง (ฉกแสง) ต้นสะแกแสง
ใช้แก้โรคโรคสัตว์

โฉกก (โฉกก) ๑. มัดโยง แขนงคอ
๒. ซ้อปลาชนิดหนึ่งมีเกล็ด

ฉกง (ฉกง) รัน นอกรัตนเอกรอย ไม่
รู้จักที่สูงที่ต่ำ ไม่เหมาะสม ไม่เข้าที่
เช่น สฉฉกง (ซ้อมเคียฉกง) คำพูด
ไม่เหมาะสม ฉฉฉกง (ฉฉฉกง)
พลึงพลาต ไม่เหมาะสม

ฉงก (หฺงอก) ออกของสัตว์ที่เท้ายาววิ
ควาย

ฉงก, ฉงก ๆ (หฺงอก, หฺงอก ๆ) งก ๆ
ผงก ๆ

ฉงล (หฺงอล) งง ฉงน เห็นไม่ทั่ว
ฉง (หฺง) กว้า ฉงฉงล (หฺง
หฺงอล) งวยง เห็นราง ๆ เงืองฉงล
กู เงือง

ฉงาญ (ซงญ) อร่อย

ฉงาย (ซงาย) ไกล

ฉงิต (เซ้งัด) ฉง เช่น กถินฉงิต
(เคฉินเซ้งัด) กถินฉง กธอบฉงิต
(กรอโอบเซ้งัด) หอมฉง หรือ ฉงิต
ฉงยุ (เซ้งัดซงยุ) หอมฉง กัว่า
โดยปริยาย หมายถึง จับจิตจับใจ
เอาใจใส่ด้วยความรักใคร่ เช่น สรพาญ
ฉงิตฉงยุ หรือ ฉงยุฉงิต (ซุรอลัญ
เซ้งัดซงยุ หรือ ซงยุเซ้งัด) รักจับจิต
จับใจ เห็นการฉงิตฉงยุ (เทวอการ
เซ้งัดโซ้งัย) ทำงานอย่างหัวปักหัวปำ

ฉงิง (เซ้งัด) ตุ ฉงิง

ฉงย (โซ้งัย) กุก ใช้กับ กิบต (ก้อมโบ้ด)
ควัน เป็น กิบตฉงยุ (ก้อมโบ้ดโซ้งัย)
ควันกุก

ฉงว (โซ้งัว) ตุ จรุงว

ฉงิก, ฉงิก ๆ (เซ้งิก, เซ้งิก ๆ) ผงก ๆ
เช่นเดียวกับ ผงก่ผ่งิก (พงักพ่งิก)

ฉงีย (เซ้งย) นอกธิตนอกรอย

ฉง (แซง) ตุ ฉงล

ฉงูป (โฉดึบ) ปูป เช่น องคุยฉงูป
(อองคุยโฉดึบ) นังปูป โฉดทีฉงูป
(โฉดทมโฉดึบ) โฉดเกาะปูป(อย่างนก)

ฉงญ (ฉะญ) อวัยวะเพศหญิง (คำไม่
สุภาพ)

โฉญ (โฉด) ปลาชะโก เมื่อยังเล็กเรียก
ตุรีฉงือบ (เตรียเตียบ) เมื่อโตขึ้นเรียก
ตุรีโฉญ (เตรียโฉด) กรันโศที่สุก
แล้ว เรียก ตุรีราหุ (เตรียเรียหุ)

ฉง่ง (ซม้ง) เครื่องเกวียนอย่างหนึ่ง

ฉงาก (ซมก) ไม่คักซุนสำหรับดักแหหรือ
ตาข่าย

ฉงามมัต (ซมบเมือัด) ถูกปาก อร่อย
มักใช้ ฉามมัต (จัมเมือัด) มากกว่า

ฉงาล (ซมัล) เทียบของสัตว์สองเท้าบาง
ชนิด ฉงาล่มาน (ซมัลเมืออัน) เทียบไก่
ฉงาล่มาน (ซมัลเมืออัน) ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง
ขึ้นในที่รกแฉะ ๆ มีหนามเหมือนเคียบ
ไก่ไชยออกอ่อนเป็นผักแกงได้

ฉงาส (ซมส) จัดจ้าน ปากจัด (สำ
หรับผู้หญิง) เกเร (สำหรับสัตว์ตัวเมีย)

ฉงิม (ซมิม) ฟ่อนข้าวที่กองไว้สูง

ฉงุก (ซมก) จุก เช่น ฉงุกฉง (ซมก
ดอบ) จุกชวค

ฉงุกฉงิม (ซมกเก้ม) กระเบนเหน็บ

ฉงุต (ซมุต) เป็นรอย ๆ ทาง ๆ ลาย ๆ

ฉงวน (ซมวน) ๑. สายชนวน

๒. กระตางชนวน ใช้ กุฎาร
ฉงวน (กุดาร์ซมวน)

๓. ฉนวน ทางที่มีเครื่องกำบัง
สำหรับสัตว์สี่เท้าก็เดินเข้าออก

ฉงนิม (ซมนิม) เลิศ ยิ่งยวด ใช้ได้ทั้ง
ดีและทางร้าย เช่น ฉงนิม (ฉงอ

เชนิม) งามยิ่ง จิณะเณนิม (จอมเน่ห์
 เชนิม) ความรู้เป็นเลิศ กาจเณนิม
 (กัจเชนิม) ร่ายกาจอย่างยิ่งยวด
 เณนิยง, เณนิยง (เชนิยง) ระเบียง เณลียง
 เณร (เชนร์) ชายหาด หาดทราย เช่น
 เณรสมุทร (เชนร์โซมัต) ชายทะเล
 แฉง (แชง) โชคไม่ดี ชักลาก มักใช้
 ในการทาปลาล่าสัตว์
 โฉน (ไซน) เคา ภาคคะเน
 โฉนต (โชนต) บัตรต่าง ๆ ได้แก่บัตร
 สนเทห์ บัตรเลือกตั้งผู้แทนราษฎร
 ฉลาก และตลากกินแบ่ง
 ฉนำ (ชุน่า) ปี่ ฉนำเทา (ชุน่าเตวี่)
 ปี่กลาย ฉนำแฉน (ชุน่าพุนก) ปี่หน้า
 ฉนำง (ชุนัง) หม้อ ฉนำงบาย (ชุนังบาย)
 หม้อข้าว ฉนำงสัล (ชุนังซอมล)
 หม้อแกง ฉนำงรวบล, ฉนำงจัญ
 (ชุนังรวบล, ชุนังจอมไย) หวดสำ
 หรับหนึ่ง
 ฉพง (ฉบึง) ปลากะพง ใช้ ตรูฉพง
 (เตรียฉบึง)
 ฉพาม (ฉบัยม) ๑. กำ อย่างใช้มือ
 กำคอก ขั้ม
 ๒. ลักษณะนามสำหรับของจำ-
 นวนเท่าขั้มมือหนึ่ง
 ฉพิต (ฉบัต) หยิบมือหนึ่ง
 ฉพิน, ฉพิน (ฉบั้น, ทุบั้น) ปลาดูเพียน
 ใช้ ตรูฉพิน (เตรียฉบั้น)

ฉพิะ (ฉบะห์) นูนขึ้นกว่าปกติ
 ฉพง (ฉบง) รมยาให้ไอบรักษาโรคต่างๆ
 ฉพะ (ฉบะห์) จำเพาะ มุ่ง มุ่งตรง
 เช่น ฉะฉพะเทากาน (เดอรฉบะห์
 เดวีกัน) เดินมุ่งไปสู่
 ฉมก (ชม็อก) ย่องเบา แอบจួយเอา
 ฉวยโอกาส
 ฉมบ (ชมอบ) หมอตำแย
 ฉมา (ชมา) แมว
 ฉมาต (ชมัต) กู โค
 ฉมาบา (ชมบา) สัตว์ชนิดหนึ่งมีหนัง
 เป็นปึกคล้ายหนัง เสี่ยงร้องคล้ายแมว
 หากินตอนกลางคืน
 ฉมาร (ชมาร์) แหลมเล็ก เล็กยาว เล็ก
 ที่สุด เช่น ส้มเปงฉมาร (ซอมเลง
 ชมาร์) เสี่ยงแหลมเล็ก สรโสอโอะ
 ฉมาร (ซอร์โซออมบะดชมาร์) เส้น
 ก้ายเส้นเล็ก
 ฉมุล (โชมล) ๑. ม้วน รวมกองไว้
 เช่น ฉมุลสัพ (โชมลซอมบัต)
 ม้วนผ้า
 ๒. มวนทอง ใช้ ฉมุลโอะ
 (โชมลบะห์)
 ฉเมิง (เชมิง) หยิ่ง ฉเมิงกนเทริง
 (เชมิงกอนเทริง) เย่อหยิ่ง ฉเมิงไฉม
 (เชมิงเชมัย) หยิ่งยะโส
 ฉเมียง (เชมียง) ขำเลื่อง

นุมา (นุมา) ผู้เฝ้ารักษา เช่น นุมาทวาร
(นุมาเทวียร์) ผู้เฝ้าประตู (กำแพง) (กำแพง)

นุลอก (นุลอก) ๑. ลอก อย่างลอกเอา
ท้องไม้หรือเนื้อไม้ (ไม้) ออก ชุค
ไม้อย่างชุคเรือ

๒. สัตว์ไม่เสมอกัน เช่น สัตว์
นุลอก (ซุ่มบิวดนุลอก) ผ่าตีไม่เสมอกัน

๓. สัตว์พวกพังพอน พวกตัว
ท่อน ทัวอัน

นูลง (นูลอง) ๑. ข้าม ข้ามฟาก เช่น
นูลงทนต์ (นูลองต่วนเล) ข้ามแม่น้ำ
ข้ามทะเล โดยปริยายหมายความว่า คดออก
บุตร

๒. ลามอย่างแผด ติดต่อย่าง
เชื้อโรค ไข้ โรคนูลง (โรคนูลอง)
โรคติดต่อกัน

๓. นูลอง ทำบุญนูลอง เช่น
นูลองสาธา, นูลองสุพาน (นูลองชาลา,
นูลองเสปียน) นูลองกาลา นูลองสะพาน

นูลงพระบาท (นูลองเพริชหัต) นูลอง
พระบาท (ราชาศัพท์)

นูลา (นูลา) พล่าน เช่น รตนูลา (รวด
นูลา) วีนพล่าน นูลาจะนูลาเพ็ง (นูลา
โจชุนูลาเลิง) พล่านไปพล่านมา

นูลาก (นูลัก) สลัก

นูลากนูลียต (นูลักนูลียต) พุคเกลี่ยกล่อม
ให้เขาเห็นตาม พินิจพิจารณาให้ได้ผล

นูลาค (นูลาค) นูลาค เช่นเดียวกับ
นูลาส หรือ นูลาส (นูลาส)

นูลาม (นูลาม) ปลา นูลาม

นูลาส (นูลาส) กู นูลาค

นูลาส (นูลาส) สลับ เช่น นูลาสพระณ
(นูลาสเบือร์) สลับสี

นูลิม (นูลิม) หลิม เช่น กบาลคูนูลิม
(กบาลคือนูลิม) หัวเล็กหลิม

นูละ (นูละ) ๑. ส่อง เช่น นูละสร-
โมล (นูละที่ซุรโมล) ส่องเงา นูละ
คิริ (นูละที่เตริย) ส่องปลา นูละ
กญอก (นูละที่กญอก) ส่องกระจก

๒. เป็นมัน เป็นเงา เช่น
นูลินูละ (นูลินูละ) ส่องแสงสว่าง

๓. เห็นแจ้งด้วยปัญญา มักใช้
ในเรื่องกัมมัฏฐาน

นูลุก (นูลุก) กละกัน

นูลุกสรูว (นูลุกสรูว) ทำซ่อมต้นข้าวที่
เสีย

นูลูว (นูลูว) ปีนูลู

นูลีย (นูลีย) ขาน ขานรับ ตอบ เฉลย
นูลียนูลง (นูลียนูลง) โตตอบ
โต้การม

นูลียต (นูลียต) เจียเวลา ปลีกเวลา

นูลียวนูลาค (นูลียวนูลาค) นูลียวนูลาค
นูลาคมิไหวพริบ นูลียวนูลาส (นูลียว
นูลาส) ก้ใช้ เป็นคำกลายเสียงมา

นูลูลา (นูลูลา) ละล้าละล้ง

แฉลก (แฉลก) แปลก เช่นเดียวกับ
จ้ฉลก, จมฉลก

โฉลง (โฉลง) ๑. คุณไสยอย่างหนึ่ง
ลมเพลมพัด เช่น ทรูโฉลงเค (โตร์
โฉลงเค) ถูกคุณเขา

๒. แพ้วนกแพ้วกา

ฉลา (ชะลา) สวยงามเป็นเงา ไข่ โคม
ฉลา (มักใช้ในกาพย์)

ฉล้ง (ชะล้ง) ปลายก ไข่ ตรีฉล้ง
(เตรียชะล้ง)

ฉว (ชะว) ช้า (เสียงน้ำไหลกระทบกิ่งไม้
ที่สระไว้เป็นต้น)

ฉว่ง (ชะว่ง) ไส้แจ้วเหมือนกระจก ไข่
ทีกถลาฉว่ง (ตีกถลาชะว่ง) น้ำไส้แจ้ว
ใช้กันว่า วัง, ห่วง, เฌว (ว่อง
เชว) ก็มี

ฉวา (ชะวา) แว้ อุแว้ (เสียงเด็กอ่อน)

ฉวาก (ชะวาก) กวาก อย่างเสียงฉีกผ้า
เสียงผ้าขาด ชวาก กว้า

ฉวาก (ฉวัก) ผูกเชือกอย่างผูกไว้กับหลัก
ผูกตะกรุดเบ็ด

ฉวาว (ชะวาว) ชื่อไฉยเลขชั้นสูงชนิดหนึ่ง

ฉวาจ (ชะวาจ) เสียงจรวดหรือไฟพะเนียง
ที่พุ่งขึ้นฟ้า

ฉวาค์ฉเวียล, ฉเวียลฉวาค์ (ชะวัดชะเวียล,
ชะเวียลชะวัด) ฉวักฉเวียน วนเวียน

ฉวาค์ฉแวง (ชะวัดชะแวง) ขวักไขว่

ฉวาย (ชะวาย) ม้วนเป็นขด ฉวายแฆส
(ชะวายแคะ) ม้วนเชือกเป็นขด ฉวาย
ไฉฉวายเชิง (ชะวายไค, ชวายเจิง)
กวมมือกวมเท้า รัตฉวายเชิง (รวัด
ชะวายเจิง) วังยกเท้าสูง ๆ ก้าวไปเป็น
จังหวะ

ฉเวียล (ชะเวียล) วนเวียน

ฉเวง (ชะเวง) ช้าย โดยปริยายหมายความว่า
ขวาง ขวาง ๆ รี ๆ ไม่ทำตามแบบ
แผน มนุสสฉเวง (มนุสส์ชะเวง) กน
ขวาง ทำอะไรขวาง ๆ รี ๆ

ฉเวะ (ชะเวะ) ๑. ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
ยางมีพิษร้ายกว่ายางน่อง

๒. เสียงสิ่งทีกลอนร่วงหล่น

ฉวอล (ชะวอล) วน เช่น เทีรฉวอล
(เฮอร์ชะวอล) บินวน

ฉอน (ฉ้อ้น) หน่าย มักใช้กับคำ ชิน
(จิม) เบื่อหน่าย กับ แฉต (แฉด)
อิม เป็น ชินฉอน (จิมฉ้อ้น) เหนื่อย
หน่าย เอียม แฉตฉอน (แฉด
ฉ้อ้น) อิมเต็มทีจนเอียม

ฉอล (ฉ้อล) แน่นเพื่อ ไข่ ฉอลโพะ
(ฉ้อลบ๊ะ) แน่นท้อง

ฉอาบ (ฉ้อบ) คาว เช่น กลิ่นฉอาบ
(เค็ลฉอาบ) กลิ่นคาว

ฉอิต (ฉ้อด, เช้อด) ๑. ฟุ้ง เช่น กลิ่น
กรอบฉอิต (เค็ลนกรอโอบฉ้อด) กลิ่น
หอมฟุ้ง

๒. หนับ หนึก ขยาย สวิต
(เซว็ด) หนึยวเป็น นุอิตสวิต (เซอ็ด
เซว็ด) หนึยวหนับ

๓. จุกเสียก นุอิตโพะ (เซอ็ด
บั่วะห์) เสียกท้อง

นุอิน (เซอ็น) สุก สุกปลั่ง โดยปริยาย
หมายความว่า ชำนาญ รู้จริง บายนุอิน
(บายเซอ็น) ข้าวสุก มาสนุอิน (เมยสะ
เซอ็น) ทองสุกปลั่ง นุอินเฉอา (เซอ็น
เซอา) ชำนิชำนาญ เปล่งปลั่ง หมก-
จาก สกโส

นุอิง (เซอ็ง) กระคุก นุอิงซันร์ (เซอ็ง
จัวมนัร) กระคุกซีโครง นุอิงขุนง
(เซอ็งคูนอง) กระคุกสันหลัง นุอิงแฉอง
(เซอ็งแหอง) กระคุกที่มีเนื้อติดอยู่นิด
หน่อย

เจอิม (เซอิม) สะอิกสะเอียน

เจอียร์ (เซออร์) ย่าง ตูร์เจอียร์ (เตรีย
เซออร์) ปลาย่าง เจอียร์ตูร์ (เซออร์
เตรีย) ย่างปลา

เจอีสเจอิม (เซออสเซอิม) สะเสียก
ลั้งเล ขยะแขยง

เจอะ (เซอะห์) เหม็น อย่างเหม็นปัสสาวะ

แฉอด (แฉอด) อีม แฉอดนุอน์ กู นุอน์
แฉอดนุอล (แฉอดนุอล) อีมเท้อจน
แน่นท้อง

เฉอา (เซอา) เป็นเงางาม จ้า อวาม เช่น
กรหมเฉอา (กรอชอมเซอา) จุราล
เฉอา (จุราลเซอา) แดงเป็นเงางาม
แดงจ้า นุอินเฉอา กู นุอิน

บ

บัก (จ้วง) ๑. พู่กัน

๒. สือบ ตិត เช่น ชกบารี
(จ้วงบาเรีย) สือบบุรี ชกขุยล
(จ้วงคฺย้อล) ติตลม กินลมอย่างไบเรือ
ชกจิตต (จ้วงเจ็ด) ตักใจ

บง (จวง) ชนชาวป่าชาวเขาพวกหนึ่งที่
เรียกว่า ชอง เขมรถือเป็นคำดูถูกดู
ถูกเรียกว่า จวง หรือ อาจวง
(อา-จวง)

บ่ง (จ้วง) ๑. ท่า ทิม เสียบ เช่น
เม้งเซ้ง (เซอจ้วงเจง) ไม่ท่าเท่า
ชงตฺรี (จ้วงเตรีย) เสียบปลา (ตาม
ตัว)

๒. แร้ว

บงก่ง (จ้วงก้วง) เข้า

บงม (จ้วงคะหรือจั้งคะ) แข้ง พระขงษ์

บงหุก (จ้วงหก) ที่เป็นหลุมเป็นบ่ออย่าง
ตามถนนหนทาง

ขจ (จัจ) เคาะ อย่างไม้เคาะ ทรุด
ยอบ

ขจัก (จัจจก) ชักใช้

ขจุ (จัจจุ) สง เช่น ขจุจิเบ็ง
(จัจจุหัจจอมเบ็ง) สงฟาง เขย่าหรือ
สะบัดให้หลุดร่วง เช่น ขจุสัพค
(จัจจุหัจจอมบ๊วด) สะบัดผ้า

ขจุขยาย (จัจจุหัจเจีย) ทั้งเรียราด
ไม่เป็นระเบียบ

ขจัว (จัจจัว) ยาวเฟ้อย หรือกรอม
อย่างผ้านุ่ง ขจัวขชาย (จัจจัวจัว
เจีย) ยาวเฟ้อยจนแทบจะลากดิน

ขเจิล (จัจเจิล) งก ๆ เงิน ๆ เช่น
เงียรขเจิล (เคอร์จัวเจิล) เติงงก ๆ
เงิน ๆ

ขนบก (จัจเจก) เถียง ถกเถียง ขแซก
แวกไถ (จัจเจกแวกไค) เถียงค้ายยก
ไม้ยกมือ

ขจรวก (จัจจรวก) ชมซานไปหาโดยไม่
กระตากยาย ขจรวกมมก (จัจจรวกมัว
มวก) ชุกหัวเข้าไป

ขจรวกขจรวก (จัจจรวกจัจจรวก) โซเซ
ชวนเซ เช่น มนุสสุสรวังเงียรขจรวก-
ขจรวก (มนุสสุสรวังเงียรจัจจรวกจัว
จัว) คนเมาเดินโซเซ

ขจรวกขจรวก (จัจจรวกจัจจรวก) โซ ๆ
เซ ๆ เซไปเซมา

ขจรวกมมก (จัจจรวกมมก) หัวชุกหัว
ชน โง่หัวไม่ขึ้น

ขญบัก (จัจญจวก) สูบ กูด กูดให้คว้น
เข้าไป เช่น กุนเบา ขญชกติกโกะ
(โกนเบาจัจญจวกติกคอง) เต็กคุดนม

ขญบัก (จัจญเจ็ด) ทักหรือช้อนปลา
ถ้วยนาง หรือตะแกรง ขญชาตปุร
ลึง (จัจญเจ็ดบรวลึง) ทักช้วนหรือ
ช้อนช้วนคนเจ็บหรือคนที่ได้รับภัยอัน
ตรายตามประเพณีเรียกช้วน

ขญขาน (จัจญเจิ่น) เหยียบเรื่อย ๆ
ช้า ๆ ขญขานสุลาญ (จัจญเจิ่น
สุลาญ) ช้า ๆ ชาก ๆ เช่น นิยายขญ-
ขานสุลาญ (นิยายจัจญเจิ่นสุลาญ)
พุดช้า ๆ ชาก ๆ

ขญขาน (จัจญเจีย) ๑. กักทีละนิด ๆ
เพื่อให้รู้รสชาติ เช่น ขญขานผู้สุกร
กราม (จัจญเจียคมสุกรกราม) กัก
กอนน้ำตาลกรวด

๒. ค่อย ๆ เรื่อย ๆ เช่น เรว
การขญขานเทา (เทวการจัจญเจีย
เติว) ค่อย ๆ ทำงานไป

ขญขาน (จัจญเจื้อบ) คูดเอาน้ำหวาน
เช่น ขญขานขาน (คุดจัจญ
เจื้อบขาน) ผังคูดน้ำหวานคอกไม้

ขญขาน (จัจญจิง) ทาซัง

ขญฺขิง (จัญจิง) ตริตรวง พิจารณา
ไกร์กรวญ

ขญฺขุน (จัญขุน) ขนของ ขญฺขุนแข็ง
(จัญขุนเจิง) ไปมาหลายตลบ

ขญฺขวง (จัญขวง) เป้าเขาทำเสียงโหย
หวาน ใช้ ขญฺขวงแสนง (จัญขวง
แซง) อาการร้องของช้างอย่างหนึ่ง
ใช้ ฎิธิขญฺขวง (ด้อมเรียจัญขวง)

ขญฺขวย , ญฺขวย (จัญขวย, รัญขวย)
สันตะเทือน ไหวสะเทือน

ขญฺข่ง (จัญข่ง) คึงทั้งย้อยแย้งกัน เช่น
ตุมตขญฺข่งคมรงค์โค (ตุมตจัญข่ง
เก็ลมร้วงโก) แร้งแย้งกันทั้งซากวัว

ขญฺข้าง (จัญเจ้าง) ฝาผนัง

ขญฺขุรี (จัญจุม) พร้า ย่ำ เช่น
เกลี้ยงขญฺขุรี (เพลี้ยงจัญจุม) ฝน
พร้า โคเกื้อขญฺขุรีแข็ง (โกเคอร์
จัญจุมเจิง) วัวเคินย่ำดิน

ขญฺขุร้าง (จัญเจร้าง) ช้างขาว

ขญา (เจียตา) ขญา

ขญฺเฎียร , ญฺเฎียร (จ้วนเคอร์, ้ออนเคอร์) บัน
ไท ขญฺเฎียรสุวา (จ้วนเคอร์สุวา)
บันไคสิง เถากระไคสิง

ขต (จั่วต) ๑. อ่อนยวบ แอ่นลง เช่น
รตฺตตะขต (รวัคตฺตตะขต) ริงบ้าน
อ่อนยวบ

๒. ย่อนกำลัง กระปลกกระเปลี้ย
เช่น กมฺลางขต (ก้อมลางจั่วต) หรือ
ขตกมฺลาง (จั่วตก้อมลาง) ย่อนกำลัง
หรือกำลังน้อย เฎียรขตฯ (เคอร์จั่วต ฯ)
เคินกระปลกกระเปลี้ย

ขตา (เจียตา) ขะตา เช่น ขตาจะขตาเพ็ง
(เจียตาโจงที่เจียตาเลิง) ขะตาทก
ขะตาชั้น

ขน (จวน) เครื่องมือคักปลาชนิดหนึ่ง

ขน (จ้วน) ขน ประชาชน

ขนั (จ้วน) บ่า หลาก เช่น ทักขนั
(ตักจ้วน) น้ำหลาก

ขนก (เจียนี้วก) ขนก พระชนก

ขนนี้ (จ้วนเนียะนี) ขนนี้ พระชนนี

ขนบท (จ้วนเนียะบ๊อด) ขนบท

ขนมวสฺสา (จ้วนเนียะเมียะเวียะชา) ขนม
พรรษา

ขนมาย (จ้วนเนียะเมียะ) ขนมาย

ขนล (จ้วนลัว) ทำท่าหยอกล้อ เช่น
เล็กกำบิตขนล (เล็กกำเบ็ดจ้วนลัว)

ยกมิกทำท่าจะพันเป็นการหยอกล้อ ขนล

ขนฺเลญ (จ้วนลัวจ้วนเลญ) พุกจาศัพยอก
หยอกล้อ

ขนฺล้ง (จ้วนล้ง) ไม้ค้ำ เช่น ขนฺล้งมฺล
(จ้วนล้งมฺล) ไม้ค้ำพลู

๒. ไม้เลื้อยชนิดหนึ่ง ใช้ทำยา
เย็น ใช้เป็นผักแก้มหรือผักแกงก็ได้

ขันลาตไฏ (จ้วงเลียดโต) ตันสัดโต
ขันลาต (จ้วงเลียด) เชือกหรือสิ่งสำหรับ
 ร้อยมีร้อยปลา เป็นต้น ใช้เป็นลักษณะ
 นามว่า พวง สำหรับสิ่งที่ร้อยแล้วเป็น
 พวง (นอกจากพวงคอกไม้) เช่น
 ตรี ๑ ขันลาต (เตรียมวยจ้วงเลียด)
 ปลา ๑ พวง

ขันลวณ (จ้วงลวณ) ไม้ประตก

ขันเลน (จ้วงเลน) ไล่เคียน เรียก ฤๅษี
 (ริสเคียน แปลตามศัพท์ว่า รากกิน)
 ก็ได้

ขบ (จบบ) ๑. กระขับ ร่ายมนตร์คาถา
 เบา ๆ หรือในใจ

๒. ขบให้เกิดขึ้นให้มีชีวิต

ขบ (จวบ) ๑. จวบ คุก เช่น ภูขบหัก
 เกือบ (พุ่มจวบตักเพลิง) ภูเขาคุก
 นาฝน

๒. ทัณขบ มาบ ทัณข่ม

ขม (จวม) ทำให้มีลักษณะอย่างยอด
 ปราสาทหรือห้วปดี

ขมนะ (จ้วงเนียด) คุ ขันะ

ขมพู (จุมปู) ตันขมพู ขมพูส (จุมปู
 ขอ) ขมพูขาว ขมพูกรหม (จุมปู
 กรอชอม) ขมพูตาแทรก ขมพู
 สเพื่อง (จุมปูขอเปื่อง) ขมพูแก้ม
 แหม่ม ขมพูเขียว (จุมปูเขียว) ขม
 พูกะหลาป่า ขมพูลข (จุมปูเลียด)
 ขมพูมาเหมียว

๒. สขมพู ใช้ พธขมพู
 (เบอร์จุมปู) สขมพู

ขมพูทวิป (จุมพูทวิป) ขมพูทวิป

ขมพุนท, ขมพุนทะ (จุมปุนท, จุมปุนทะ
 เทียะ) ทองขมพุนท ทองบริสุทธิ์เนื้อ
 ดีกว่าทองทั้งปวง

ขมแรก (จุมแรก) การแทรก

ขมรวณ (จุมรวณ) ทำให้เย็น

ขมเรณ (จุมเรณ) ทำให้ระอา ละเหี่ย
 ขมเรณจิตต (จุมเรณเจ็ด) ทำให้ระ
 อาใจ

ขมโรจ (จุมโรจ) ทำให้เป็นกองหรือกระ
 โจม

ขมเลย (จุมเลย) การไม่รู้ที่สูงที่ต่ำ
 ไพร บ้าเถื่อน ใช้ เชื้อขมเลย
 (เทวขมเลย) หรือ มนุสขขมเลย
 (มนุสขขมเลย)

ขมเลียด (จุมเลียด) การเกณฑ์ คุ
 เฉลียด

ขมพริกล (เจียะเยียดพริก) ชัยพฤกษ์

ขมเพรี (เจียะเยียดเพรี) กลองชัยเพรี

ขมมงคล (เจียะเยียดมงคล) ชัยมงคล

ขย (เจีย) ชัยชนะ

ขโย (เจียะโย) ชโย

ขร (จัวร์) กรวยเชิง ลายเชิงผ้า ลายตรง
 ชายริม หรือขอบ เช่น สัปตมานขร
 (ซอมปัดเมียนจัวร์) ผ้ามีเชิง ขรขัวร์
 (จัวร์จัวร์) มีลายที่เชิงเรียงเป็นแถว

ขรบาย (จัวร์เจีย) ที่มีลายตรงเชิงแผ่
ออกไปทางข้าง ๆ

ขริ (เจอร์) ยาง ขริจุง (เจอร์จุง) ขัน
ขรินก่ (เจอร์ช็อก) ยางน้อง ขริทัก
(เจอร์ติก) นำนันยาง ขริบาม (เจอร์
บาม) ตัง (ยางไม้ทำให้เหนียวสำหรับ
คักกัน) ขริลูป (เจอร์ลูป) ยางลบ

ขรา (เจียะเรีย) ขรา ขรามรณะ (เจียะ
เรียเมียะเรียณะ) ขรามรณะ ความแก่
ความตาย

ขล (จั่ว) ๑. ขน เช่น โคชล่คุดา
(โกจั่วล่เคินย) วัชนก้น

๒. ถูกกับโรค เช่น ฎาก่ถุนา
ชล่ (ดักทุน่าจั่ว) วางยาถูกกับโรค

ขล (เจียะเลียะ) ขล น้ำ ขลคมนาคนัน
(เจียะเลียะเกียะเมียะเมียะกุม) การคมนา
กมทางน้ำ

ขหว่า (เจียะเวียหรือจั่วเวีย) ข่อฟ้า

ขา (เจีย) ๑. เป็น เช่น ขาแถม
(เจียเคิม) เป็นตัน ขาอุนกขา (เจีย
เมียะเจีย) เป็นคนตี ขานิจ (เจียนิจ)
เป็นนิตย ขามวย (เจียมวย) ร่วม
กัน ขามวยนิง (เจียมวยนิง) เป็นอัน
หนึ่งอันเดียวกัน ค้วยกันกับ

๒. ตี สบาย หายจากโรค
เช่น ขาเหีย (เจียเฮีย) หายแล้ว ตี

(ขึ้น) แล้ว ขาคุดา (เจียเคินย)
ก็ต่อกัน คักกัน

๓. ชื่อรูปพินชนิกหนึ่งเมื่อยังเล็ก
เรียก พส้ชา (บั่วส้เจีย) เมื่อค่อย
ใหญ่ขึ้นเรียก พส้กราย (บั่วส้กราย)
งูสามเหลี่ยม เมื่อโตที่สุดเรียก พส้ริ
เจก (บั่วส้รุมเจก)

๔. เป็นไทแก่ตัวไม่เป็นลูกหนี้
ขาก (เจียก) ชัก แน่ เช่น ขาก่จิบาส่
(เจียก่จิบัส) ชักเงิน แน่นอน ขาก่
ลาก (เจียก่เลียก) ปราบกฏชัก

ขาง (เจียง) ๑. ข้าง ขางคินร (เจียงกัวนร)
ข้างวาคเขียน ขางฉะ (เจียงเชอ)
ข้างไม้ ขางแฉก (เจียงแฉก) ข้าง
เหล็ก ขางมาส (เจียงเมียะส) ข้าง
ทอง

๒. กว้าง เช่น ลูอข้าง (ลูอ
เจียง) สบายกว่า ดีกว่า

ขานูบอ (เจียญเจีย) ข่านาญ เชี่ยวชาญ
(ใช้ในกาพย์กลอน)

ขาด (เจียตะ) ขาดะ ที่เกิดแล้ว

ขาด (เจียด) เช็ดน้ำข้าว ไข่ ขาด่บาย
(เจียดบาย)

ขาดก (เจียด็อก) ขาดก

ขาดา (เจียดา) ขาดา

ขาดิ (เจียดหรือเจียตะ) ขาดิ ขาดิรสหรือรส
ขาดิ (เจียตะรวะสหรือรวะสเจียด) รสขาดิ

ขาน (เจี้ยน) ๑. เขียบ ทับ เช่น
ไถ่ขาน (ไท่เจี้ยน) ตะวันทับตา
เวลาตอนกลางวัน

๒. ทำข้าวด้วยครกกระเดื่องที่
เรียก ตูบขาน (ตูบเจี้ยน) ใช้
ขานอึ้งกร (เจี้ยนอึ้งกร) ทำข้าว

๓. ตรวจตรา เช่น ขาน่สุรูก
(เจี้ยนโซรูก) ตรวจตราอำเภอ

๔. รุม โดยเฉพาะรุมกันกิน
ใช้ ขาน่กุนาส (เจี้ยนกอนเคินยี่)

๕. เข้าสิง เช่น อารกขาน
(อารกเจี้ยน) ผีเข้าสิงคนทรง

๖. ท้องกัน ใช้ ขาน่ทนุสา
(เจี้ยนตวันซา) ปัจจุบันใช้ ขาน่องุสา
(เจี้ยนอึ้งซา) วันเกิดท้องกันหรือ
ชื่อท้องกัน ตู ทนุสา

๗. ผสมกัน ทับกัน ใช้เฉพาะ
สัตว์บางอย่าง เช่น เป็ด ไก่ วัว ควาย

๘. ขึ้น สมัย เช่น สัพต ๒
ขาน (ซอมปัดบี่เจี้ยน) ผัวสองชั้น
ผัว ๒ ขาน (เผดยะบี่เจี้ยน) บ้าน
สองชั้น ขาน่เนะ (เจี้ยนน๊ะ) สมัยนี้

ขาน่ฉาย (เจี้ยนชาย) ขึ้นฉาย เวลาที่
กำหนดเงา พระอาทิตย์เป็นฤกษ์

ขาน่เพ็ง (เจี้ยนเล็ง) อวัยวะส่วนที่อยู่ตรง
ขอบปากของสัตว์พาหนะมี วัว ควาย
เป็นต้น

ขาน (เจี้ยน) ๑. ทิด ถูก เช่น ขาน่คก
(เจี้ยนกก) ทิดถูก ขาน่กัจจรวล (เจี้ยน
เกัจจรวล) ทิดถูกระยั้ง ขาน่บิณุล
(เจี้ยนบิณุล) ทิดทั้น ขาน่กัฎ
(เจี้ยนเกดัย) ถูกกต

๒. มั่น เช่น กาน่โอยขาน
(กันโอยเจี้ยน) ถือให้มั่น

ขาย (เจีย) ขาย รีม เช่น ขายไพร
(เจียเพรีย) ขายป่า ขายสัพต
(เจียซอมปัด) รีมผ้า ขายผ้า

ขายแครง (เจียแครง) ขายแครง เริง
ผ้าห้อยทับหน้าขา ๒ ข้างของตัวละคร
เริงตะพานน้ำ เริงผมสองข้างหัวที่ตรง
กลางลำ คอ แครง

ขายา (เจียเยีย) ขายา

ขาล (เจียล) ตะกร้า เช่น โพต ๓ ขาล
(โปตมวเจียล) ข้าวโพต ๓ ตะกร้า

๒. ข้าวเหนียวกระทงที่ใส่ช่อง
เล็ก ๆ หนึ่ง

ขาล (เจียล) พระขาลี

ขาว (เจียว) เข้า คือซื้อขายเฉพาะพระ
พุทธรูป กัมภีร์ ไตรจีวร (คำแสดง
ความเคารพ)

ขาส (เจียส) แย

ขิด (จิต) ๑. ไกล ขิด เกือบ จวน เช่น ขิด
คณา (จิตเคินย) ไกลกัน ขิดกัน
ขิดถูกล่ (จิตถูกล) จวนถึง เกือบถึง

ชิตสนิต (จิตเชน็ด) สนิทสนม ชิต
ชาบ (จิตเจื้อบ) ชิตสนิท สางจิต
(ชัจจิต) เนื่อแน่น

๒. คำเรียกข้างให้เข้ามาหา

ชิน (จิน) เปื่อนหน้า ชินล่อน (จินล่อน)
เหนื่อหน้า ระอาใจ

ชินวงศ์ (จึเนี้ยววัง) ชื่อหนังสือเรื่อง
ชินวงศ์

ชินสรี (จึเนี้ยวเซวี่) พระชินสรี

ชินโรต (จึโนระล) ชินโรต

ชิน (จิบ) จิบ ล้ม ใช้เป็นลักษณนาม
ถ้วย เช่น สุรา ๑ ชิบ (ชรัมวยจิบ)
เหล้า ๑ จิบ

ชีวหา (จิวหา) ชิวหา

ชีะ (จ๊ะ) ชี เช่น ชีะเสะ ชีะระทะ
ชีะทก (จ๊ะแซะห์ จ๊ะหั่วเต๊ะห์ จ๊ะทก)
ชีม้า ชีรด ชีเรือ ชีชาน (จ๊ะ
เจื่อน) กตชี เขียบย่ำ

ชี (จ) ๑ เจ้า (เธอ) เป็นคำผู้ใหญ่
เรียกเด็ก หรือผู้เยาว์กว่าด้วยความ
เคารพ เป็นคำเรียกเด็กผู้ชายที่สึกมา
จากสามเณร

๒. แม่ชี เรียก ภูนชี ยายชี
(โคนจึ เยียจ) ยายชี ก็มี

๓. จีสำหรับห้อยคอ

๔. ปุย

๕. น้ำหนักทอง ๑ จีเท่ากับ

๑๐ หุน

ชีก (จิก) ชุก จบชีก (จอบจิก) เสียม

ชึงจก (จิงจอก) จิงจอก จก กั่ว

ชีกุน (จิดอน) ย่า ยาย ชีกุนชิตา (จิดอน
จิตา) ยาย่าตาปู่ ชีกุนมวย (จิดอน
มวย) ลูกพี่ลูกน้อง

ชิตา (จิดา) ปู่ ตา

ชิดุน (จิดน) คำที่คฤหัสถ์เรียกพระภิกษุ
ที่เป็นญาติหรือสนิทสนมกันและปวาร
ณาไว้แล้วว่าจะอุปฐากด้วยจตุปัจจัย

ชิตวด (จิดวด) ทวด ชิตวดมวย (จิดวด
มวย) พี่น้องร่วมทวดเดียวกัน

ชิบ (จิบ) จิบ เช่น ชิบสัพ (จิบซ้อม
ปัด) จิบผ้า สัพชิบ (ซ้อมปัด
จิบ) ผ้าจิบ ชิบมลูหรือชิบสลา (จิบมลู
หรือจิบขลา) จิบพล

ชিপา (จิปา) แม่หรือพ่อของชิตา

ชีพ (จิบ) ชีพ

ชีพจร (จิบเยะจอร์) ชีพจร

ชีพุก (จิบ/ก) บิดา (คำเก่า)

ชีร (จිර) คำนำน้าชื่อผักชนิดที่ใช้ต้บ
กลั่นควา ได้แก่ ชีรนางวง (จිරเนียง
วัง) หรือ ชีรุกรหม (จिरกรอหม)
โหระพา ชีรส (จिरขอ) หรือ จีรลิ่ง
ลาก (จिरลิ่งเลี้ยก) ใบแมงลัก ชีรกกปง
(จिरกอมปอง) ใบหูเสือ ผักหูเสือ
ชีรอกาม (จिरอองกาม) ตะระแทน

ชีรสงเก็จ (จีร^๔ซงเก็จ) ผักชีฝรั่ง
 ชีรกรลำทมิ (จีร^๔กรซง^๔ตุม^๔ม) ผัก
 แพร หรือ แพงแพว

ชีลา (จีลา) แม่หรือพ่อของ ชีลาว

ชีลาว (จีลาว) แม่หรือพ่อของชีลาว ชีลาว
 มวย (จีลาวมวย) พี่น้องร่วมชีลาว
 เดียวกัน

ชีวา (จีเวีย) ชีวา

ชีวงคต (จีว^๔งก^๔วคต) ชีวงคต สันชีวิท

ชีวัน (จีวัน) ชีวัน

ชีวิท (จีวิด) ชีวิท ชีวิทกสัย (จีวิทกษ
 ไล) ชีวิทกษัย

ชีวิน (จีวิน) ชีวิน

ชีวี (จีวี) ชีวี

ชุก (จุก) ๑. หนาแน่น อย่างพืช เช่น
 เสมาะชุก (เสม^๔มา^๔โค^๔ช^๔ก) หนา
 ขึ้นหนาแน่น ฟุ้ง เช่น หุยชุก
 (โฮ^๔ย^๔เค^๔ย^๔ช^๔ก) คิน^๔ฟุ้ง^๔กลบ

๒. จุก ผมจุก

ชุก (จุจ) เครื่องดักปลาชนิดหนึ่งเรียก ชุก

ชูล (จุล) ชุน เนา ถัก ขลิบริม เช่น
 ชูลสำพัด (จุล^๔ซ^๔ม^๔ป^๔วคต) ชุนผ้า
 ชูลกนเทล (จุล^๔ก^๔น^๔เท^๔ล) ขลิบริมเสื้อ

ชูลี (จุลี) กระทำัญชลี ไหว้

ชู่ (จุ^๔ห^๔) ถายอจุจาวะ

ชุก (จุจ^๔ก) ชุก

ชค (จค) ๑. เช็ด

๒. ปีชาด

ชุน (จุน) ๑. ถวาย บูชา มอบให้ด้วย
 ความเคารพ ส่ง เช่น ชุนเคเทาทิ
 รมส (จุน^๔เค^๔เท^๔ว^๔ติ^๔ญ^๔ร^๔ว^๔บ^๔อ^๔ส) ส่งเขา
 ไปซื้อของ

๒. ยก (คำบอกข้างให้ยกเท้า)

ชूर (จूर) เปรี๊ยะ

ชัว (จัว) ชัว ชัวซง (จัวจวง) ชัว
 เหมือนพวกของ ชัวชาติ (จัวเจียด)
 ท่าต้อย อากูกรักชัวชาติ (อากูกรักจัว
 เจียด) เลวทรม ชัวรว (จัวรว)
 ชัวเป็นต้นพัน

ชวง,จวง (จวง) ระฆัง

ชวญ (จวญ) คำ ชวญแปร (จวญแปร)
 ชื้อขายแลกเปลี่ยน

ชวญ,ชรวญ (จวญ,จรวญ) ย่น เที้ยย่น
 เช่น สัพตชวญสาถ (ซ็อม^๔ป^๔วคตจวญ
 ซจ) ผ้าเนอย่น สาจชรวญ (ซจ
 จรวญ) เนอย่น เนื่อเที้ยย่น

ชวต (จวต) โปก เช่น ชวตกบาล (จวต
 กบาล) โปกหัว

ชวน,จวน (จวน) ตู จวน

ชวบ,จวบ (จวบ) ตู จวบ

ชวย (จวย) ช่วย

ชัวร์ (จัวร์) เรียงๆ กันเป็นแถว แถว
 เช่น ฌรชาชัวร์ (ชัวร์^๔เจ^๔ย^๔จัวร์) ยืน
 เป็นแถว โปก ๓๐ ชัวร์ (โปค^๔ชาม
 เช็บ^๔จัวร์) ข้าวโปก ๓๐ แถว

๒. เชื้อสาย ชั่ว เช่น ชั่วขวาง
มลายุชั้วขวางอวุก (จั่วขวางมลายุจั่ว
คางโอ้วปุก) เชื้อสายข้างแม่ เชื้อสาย
ข้างพ่อ ชั่วแม่ชั่วพ่อ
ขวล (จั่วล) จ้าง ไซ้ ขั้วล (จั่วมवल)
ก็มี

ขั้วล (จั่วล) ๑. ช่อม เช่น ขั้วลนาบ
(จั่วลรวเนียบ) ช่อมฟาก ขั้วลซูล
(จั่วลจุล) ช่อมแซม

๒. แทน เช่น เทาขั้วลขญ์
(เด็วจั่วลขญ์) ไปแทนฉัน

เข้! ,เข้! (เจอ,เจอเจอ) เอ หรือ
เอ๊ะ เอ๊ะ เช่น เขื่อนก (เจอเนียบ)
เอ๊ะ ท่าน

เข็ง (เจิง) ที่คั่นให้ ขางเข็ง หรือ
เาเข็ง (คางเจิงหรือแอเจิง)

๒. เท้า ตีน เช่น เข็งมนัส
(เจิงมนัส) เท้าคน เข็งมาน (เจิง
เมี้ยน) ตีนไก่

เข็งกญุโย (เจิงกญุโย) ไม้ปักเบ็คราว

เข็งกบ (เจิงกบ) ที่มีอันตรายจะต้อง
มีคนตายทุกปี ดังที่ทำน้า เป็นต้น

เข็งการ (เจิงการ) ขาวกราว

เข็งกุก (เจิงกุก) ที่ใส่ศพชนิดหนึ่ง
สำหรับศพคนยากจน ทำด้วยเปลือก
วางบนแคร่ทำด้วยเสาสีเสา

เข็งโกส (เจิงโกส) ฐานเขื่อนหรือเจดีย์

เข็งกราน (เจิงกราน) เคา (ออก
เสียงกันว่า) จงกราน (จิงกราน) ก็มี
เข็งกราส (เจิงกราส) หน้าปากควาย
เข็งแกอก (เจิงแกอก) กากบาท ตีนกา
เข็งแขลง (เจิงแขลง) ชื่อการเล่น

ชนิดหนึ่ง

เข็งคก (เจิงคก) เสาค้ง

เข็งคูล (เจิงคูล) ตะเฒ่

เข็งโก (เจิงโก) ต้นขงโค

เข็งครุส (เจิงครุส) จตุสมภ ๔ (กล่าวว่
คำนี้กลายเสียงจาก เข็งครีระ (เจิงครีระ)
คือ เข็งบ้าน ฐานบ้าน)

เข็งจาบ (เจิงจาบ) ๑. ต้นพุ่มเรียง

๒. ต้นไม้ใหญ่ชนิดหนึ่ง มีแก่น

แข็งใช้ทนนาน

เข็งแจว (เจิงแจว) หลักแจว คนแจวเรือ

เข็งโลก (เจิงโลก) เข็งกูปข้างมีลัก-
ษณะเป็นงาม

เข็งข่ง (เจิงข่ง) คอไม้

เข็งด้าง (เจิงด้าง) ตั้งหรือโต๊ะมีรูปกลม
หรือ ๔ เหลี่ยมสำหรับวางของหรือนั่ง

เข็งดกร (เจิงดกร) เข็งตะกอน

เข็งเทิน (เจิงเติน) เข็งเทิน กองดินที่
พูนขึ้นสูง มีไม้แก่นแข็งกรูข้างในทำ
เป็นเขื่อนกันค่ายหรือปราสาทหรือ
วิหาร เป็นต้น

เข็งเทียน (เจิงเตียน) เข็งเทียน

เขิงเทญ, เขิงทรนาบ (เจิงเตญ, เจิงตรัว
เนียบ) ไม่รองทั้ง

เขิงเทร (เจิงเตร) ที่ลาคตามริมตลิ่ง

เขิงบาตร (เจิงบาด) เขิงบาตร

เขิงพาน (เจิงเบียน) พาน

เขิงเพล (เจิงเปล) คอยหาโอกาส ได้
โอกาสคอยจับผิด (คนพูดเป็น เขิงเกล
(เจิงเพล) ก็มี)

เขิงพนาย (เจิงเพนีย) ทางข้างเผือก

เขิงไพร (เจิงเพรีย) ชายป่า ชื่ออำเภอ
หนึ่งในจังหวัดกำแพง

เขิงม้า (เจิงมา) ม้านั่งหรือม้ารองนั่งของ
(ม้า คำไทย)

เขิงมาน (เจิงเมี่ยน) ๑. ชื่อต้นไม้ดอก
อย่างหนึ่ง

๒. ชื่อสาหร่ายอย่างหนึ่งใช้ยา
ก็ได้ใช้เป็นผักจิ้มก็ได้

เขิงม้าง (เจิงร่วม้ง) ขาทราย ไม่คำ
มีลักษณะเป็นง่าม หรือทำให้เป็นง่าม
เขิงม้างแฉงฉง (เจิงร่วม้งฉงฉง)
ไม้คำอีกแบบหนึ่ง

เขิงราว (เจิงเรียว) ลอบชนิดหนึ่งปาก
กว้างใช้วางในท่อน้ำลึก

เขิงลพัช (เจิงเลือบ) ผลลัพธ์เลข

เขิงวุด (เจิงเว็ด) ชาวบ้านที่ขึ้นอยู่กับ
วัดนั้น ๆ

เขิงเสะ (เจิงแซห์) เสาค้ำปลายชื่อ

เขิงสุราก็ (เจิงสุราบ) พานชนิดหนึ่ง
ปากกระจับ

เขิงสุรก (เจิงโซรัก) นาที่อยู่ใกล้บ้าน
บ่อย ๆ ทำนาได้ผลมาก เรียก แสรเขิง
สุรก (แสรเจิงโซรัก)

เขิงหาร (เจิงฮาร์) เลขหาร

เขิงอาธาร (เจิงอาเทียร์) กากะเย็บ ไม่
สำหรับรองกัมภีร์เวลาอ่าน

เขิต (เจิต) เพลงเชิด (คำไทย) เชิด
ฉิ่ง (เจิตฉิ่ง) เชิดฉิ่ง (คำไทย)

เขือ (เจย) เฉื่อย เรื่อยเฉื่อย

เขือ (เจือ) ๑. เขือ เช่น เขือกมม (เจือ
กัม) เขือกกรรม

๒. เขือ ติดเงินไว้ เช่น ลัก

เขือทัญเขือ (ลั้วกเจือตัญเจือ) ชาย
เขือชื่อเขือ

เขื่อน (เจื่อน) กระเบื้องขึ้น เช่น เขื่อน
การเขื่อน (เทวอการเจื่อน) ทำงาน
เจริญขึ้น เร็วขึ้น เช่น เขื่อนเขื่อน
(เดอร์เจื่อน) เติบโตเร็วขึ้น

เขียด, เข็รียด (เจียด, เจ็รียด) แทรก
เข้าไป เขียดเข้าไป ใส่เพิ่มเติม เช่น
เขียดออกสร (เจียดออกซอร์) แทรก
ตัวอักษร

เขียน, เขียน (เจียน) ๑. ทอด เช่น
เขียนพง (เจียนปวง) ทอดไข่
เขียนเจก (เจียนเจก) ทอดกล้วย

๒. สิ่งทีทอกแล้ว เช่น ตูรี
เขียนเจกเขียน (เต๋รียเจียน เจกเจียน)
ปลาทอก กล้วยทอก
เขียนชวน,เจียนจวน (เจียนจวน) เขียน
(กับข้าวแบบจีนอย่างหนึ่ง)
เขียน (เจียน) ที่เพิ่งออกมาอ่อน ๆ ขนาด
หัวแมลงวัน มักใช้จำเพาะลูกสมอฝ้าย
อ่อน ๆ เรียก เขียนกบ بواس (เจียนกับ
บะลั)
เขียนกบ بواس (เจียนกับบะลั) ๑. กู เขียน
๒. นกกระจับ กู จาบ
เขียน (เจียน) กู เขียน
เขียน (เจียน) เขียนจ้าว
เขียน (เจดทา) เขียน (ราชาศัพท์)
เขียน (เจน) ศาสนาเช่นหรือผู้ถือศาสนา
เช่น
เขียน (เจร์) คำ เขียนบุญใจ (เจร์บุญ
ใจ) คำหยาบกาย
เขียน (เจส) ชื่อขาว เตือนเจ็ค ใช้
แขเขียน (แคะเจส)
เขียน, แวะ (เจท) ๑. ทบของแข็งเช่น
หินให้แตกเป็นชิ้นเล็ก ๆ
๒. คำ ๆ อย่างคำข้าวใช้
เขียน (เจท) เช่นเดียวกับ
กเขียน (กเขียน) (กเขียน)
เขียน (เจก) แหวก แยกออกจากกัน
เขียน (เจง) ขึง แยกขึ้นหน้า แขงกเขียน (เจง)
(เจงดอนเดิม) แยกขึง

๒. ตะโพกข้าง ใช้ แขงกเขียน
(เจงค้อมเรีย) วงเหล็กผูกติดกับเชือก
หนังหรือเชือกใช้ติดตะโพกข้างให้วิ่ง
เรียก วายแขง (เวียแขง)

โซก (โจก) โซก โซก ทำให้เปียกชุ่ม
เช่น เกลียงโซก (เพ็ลียงโจกเคีย)
ฝนทำให้เปียกชุ่ม ทักโซก (ตัวตัก
โจก) เปียกโซก สรวังโซก (ซุร
เว้งโจก) เมาย่าเป โซกฆ่า (โจก
เจอ้ม) โซกชุ่ม โดยปริยายหมายความว่า
ฆ่าของ โซกโซน เช่น สดากโซกฆ่า
(เสกอัลโจกเจอ้ม) รู้จักฆ่าของ โซก
ฆ่า (โจกเจอ้ม) ก็ใช้

โซค (โจก) โซค ความสุขสบาย

โซติ (โจเต) ความรุ่งเรือง

โซร (โจร์) ๑. เถอ เถอ เช่น ทักโซร
(ตักโจร์) น้ำเอ่อ โดยปริยายหมายความว่า
ได้ใจ เหลิงด้วยคำยอ

๒. งอม ใช้ ทูโซร (ตุมโจร์)
สกงอม หงอม ใช้ จาสโซร (จัส
โจร์) แก่หงอม

โซะ (จ๊วะท) เฉาะ เช่น โซะก (จ๊วะท
โดง) เฉาะมะพร้าว ต่อย เช่น โซะ
พง (จ๊วะทปวง) ต่อย ต่อยไข่ บัง เช่น
โซะบนลา (จ๊วะทบนลา) บังหนาม
โซะอด (จ๊วะทอด) บังฝัก

เช่า (เงา) ฟางที่นวดแล้วส่งเอาเม็คข้าว
ออกแล้ว เหลือแต่ฟางแท้ ๆ

ขี้ (จุม) ๑. รวมกัน เช่น ขี้คุนา (จุม
เค้น) รวมกันหรือรวมกันเป็นกลุ่ม

๒. รอบ เช่น เงื้อมปรทกสิณ
วิหาร ๓ ขี้ (เคอร์ปรอเตี้ยกเซ็นวิเชียร์
เบี่ยจุม) เดินประทักษิณวิหาร ๓ รอบ

ขี้กนลง (จุมกอนลง) ที่เบียดชิดไม่มีช่อง
ว่าง ใช้จำเพาะรังครั้ง เช่น ลัษขี้
กนลง (เลี้ยกจุมกอนลง) ครั้ง (ที่ทำรัง
ติดกับกิ่งไม้) เบียดชิดกัน

ขี้รุ (จุมรุ) ที่มาชุมนุมกันหมดสิ้น ไม่
มีเหลือ

ขี้ (จ้วม) พิเคราะห์

ขี้จี้ (จ้วมจ้อ) การเจ็บป่วย โรค เช่น
มานขี้จี้, จาบขี้จี้ (เมียนจ้วมจ้อ, จับจ้วม
จ้อ) มีโรค เกิดเจ็บป่วย

ขี้ท่ง (จ้วมต้ง) คุ จี้ท่ง

ขี้ทบ (จ้วมตบ) กำนัน

ขี้ทย (จ้วมตย) คุ จี้ทย

ขี้ทญ (จ้วมตญ) คุ จี้ทญ

ขี้ทว (จ้วมตว) บรรดาศักดิ์สตรีภริยา
เสนาบดี เทียบเท่าคุณหญิงของเรา

ขี้ทส (จ้วมตส) คุ จี้ทส

ขี้ทวย (จ้วมตวย) คุ จี้ทวย

ขี้เทค (จ้วมตค) คุ จี้เทค

ขี้เทร (จ้วมตเอร์) คุ จี้เทร

ขี้เทส (จ้วมตเอส) คุ จี้เทส

ขี้แทง (จ้วมตาง) คุ จี้แทง

ขี้ทาง (จ้วมตียง) คุ จี้ทาง

ขี้ทัก (จ้วมตัก) การสูบอย่างสูบบุหรี่

ขี้ทัง (จ้วมตัง) การทิ่ม การตำ

การเสียบ

ขี้ทจ (จ้วมตจ) การเคาะ รอยเคาะ

ขี้ทน์ (จ้วมตน์) น้ำป่าหรือหลาก

ขี้ทา (จ้วมตเีย) ความดี ความประพฤติ
ดี

ขี้ทาง (จ้วมตเียง) ฝีมือช่าง

ขี้ทางตชะ (จ้วมตเียงตชะ) ฝับ้านฝั
เรือน เทวการักษาบ้าน

ขี้ทญ (จ้วมตญ) ข่านาญ เขียวชาญ

ใช้ อนุรักษนาญการ (เมี้ยกจ้วมตญ
การ) ฝัเขียวชาญ

ขี้ทค (จ้วมตค) การเช็ดน้ำข้าว

ขี้ทน (จ้วมตน) สมัย ยุค ปุณ รุณ
ชั้น เช่น ขี้ทนเนะ (จ้วมตนนิท)
สมัย

ขี้ทนิส (จ้วมตนิส) อิจฉา วิชา

ขี้ทบ (จ้วมตบ) ที่ซึ่งมีน้ำขังอยู่หรือ
ที่เป็นแอ่ง ขี้ทบนิ (จ้วมตบนิ)
ที่แอ่งใกล้เชิงเขา

ขี้ทว (จ้วมตว) การเข้าอย่างเข้าพระ
เป็นต้น

ขันนิค (จ้วงนิก) ไกล่ซิค สนิท กั้นเคย
เช่น สีสซขันนิค (เซสจ้วงนิก) ศิษย์
ไกล่ซิคสนิทกับครู

ขันนิะ (จ้วงน๊ะ) ยานพาหนะสำหรับ
ขับขี่ มักใช้ ยานขันนิะ (เขียนจ้วงน๊ะ)

ขันนิก (จ้วงนิก) การชก รอยชก ใช้
พามขันนิก แพรกขันนิก (เขียนจ้วงนิก,
เพรกจ้วงนิก) กลองชก แกวชก

ขันนิบ (จ้วงนิบ) การจับ

ขันนุด (จ้วงนุด) การเขี่ยอย่างเขี่ยตุ้โต๊ะ

ขันนุน (จ้วงนุน) สิ่งของที่นำมาถวายหรือ
มอบให้

ขันนวน (จ้วงนวน) สิ้นค้า การค้า

ขันนวบ (จ้วงนวบ) คุ จินวบ

ขันนวล (จ้วงนวล) การจ้าง

ขันนัวส (จ้วงนัวส) ผู้ที่แทน สิ่งที่แทน

ขันเนร (จ้วงเนร) การค่า คำค่า

ขันเน (จ้วงเน) การเชื่อ ความเชื่อ

ขันเนอน (จ้วงเนอน) การกระเถียงขึ้น

ขันเนง (จ้วงเนง) การชิงแย่งขึ้นหน้า

ขันโนร (จ้วงโนร) น้ำที่เอ่อ การเอ่อ
(ของน้ำ) ซ็อลมที่พัดมาทำให้น้ำเอ่อ

ขันโนะ (จ้วงนัวะ) การเฉาะ การบ่ง
การปลุกผี ใช้ ขันโนะฮุด (จ้วงนัวะ
ฮุด)

ขันนุ (จ้วงนุน) ๑. ชุมนุมกัน ปรึกษาหา
รื้อกันชำระความ ใช้ ขันนุกุญ (จ้วง

นุนเกตุย) ขันนุชัระ (จ้วงนุนจ้วงเรียะห์)
ประชุมชำระหรือตัดสิน

๒. ที่ชุมนุม ที่ประชุมชน ที่
มีผู้คนมาก เช่น กณฎาลขันนุ (ก้อน
ดาลจ้วงนุน) กลางที่ชุมนุม สรุกขันนุ
(โซรุ๊กจ้วงนุน) เมืองที่มีคนมาก

๓. บรรดา จำนวนทั้งหมด
เช่น ขันนุอนกนกรท่างมุล (จ้วงนุน
เนี้ยกนัวกัรว์เตียงมุล) บรรดาคนใน
เมืองทั้งหมด

ขันนุ (จ้วงนุน) กลางเก่ากลางใหม่ เช่น
สัพคขันนุ (ซ็อมปั๊วคจ้วงนุน) ผักกลาง
เก่ากลางใหม่

ขันนะ, ขันนุ (จ้วงเนี้ยะห์) ๑. ค็อรัน
เอาชนะ

๒. ชัยชนะ ความมีชัย

ขันนัร (จ้วงนัร) คุ จิบัร

ขันนบ (จ้วงนบ) คุ จิบบ

ขันนาก (จ้วงเบี้ยก) คุ จิพาก

ขันนุก (จ้วงนุก) คุ จิพุก

ขันรก, ขันมรก (จ้วงรวก, จุมรวก) ๑. พา
เข้าพักพิงอาศัย พา (สัตว์) เข้าร่วม

๒. ที่พักพิงอาศัย

ขันรค (จ้วงรวก) พาหนะ ลักพา (ค่าน
ไม่ค่อยใช้ ใช้ พงรค (ปว้งรวก)
มากกว่า)

ขันราบ, ขันมราบ (จ้วงเรียบ, จุมเรียบ) ๑. กราบ

เรียน เรียนให้ทราบ

๒. ที่น้ำขับ ที่ที่น้ำซึมซาบ
ได้ (ไม่ค่อยใช้)

ขัรล, ขัมรล (จ้วมเรีล, จุมเรีล)

๑. ทำให้ลาค ทำให้ลาคลงไป

๒. ที่ลาค เช่น ขัรลกัน
(จ้วมเรีลพุนม) ที่ลาค (เชิง) เขา
ขัริต, ขัริต (จ้วมริต, จ้วมริต) เตือนให้
ได้โดยเร็ว เคียวเข็ญทอง เร่งรัก

ขัรญ (จ้วมรญ) เร่ง เคียวเข็ญ ผลักกัน

ขัรล, ขัมรล (จ้วมรล, จุมรล) ทำให้ถลา
ยังไม่ทัน

ขัรระ, ขัมระ (จ้วมระห์, จุมระห์) ทำให้
ร่วง เช่น ขัระคราบัสรว (จ้วมระห์
เคือบโซ้ว) เขย่าเม็กข้าวให้ร่วง

ขัเรีล, ขัมเรีล (จ้วมเรอะล, จุมเรอะล)

๑. ของที่คัดมาแล้ว ของที่เลือกเฟ้น
แล้ว

๒. ที่เลือกเฟ้นแล้ว เช่น
รบส่อสัขัเรีล (รวบอะส่ออะลจ้วม
เรอะล) ของหมดที่เลือก เคนเลือก

ขัเรือน (จ้วมเรือน) ๑. ตรวจตราเพื่อให้
ได้ผลประโยชน์มากขึ้น เช่น ขัเรือน
มนุสฺตเญิมบิโยญิงจันวน (จ้วมเรือน
มนุสฺตเญิมเบียโยยเคิงจ้อมนวน) ตรวจจน
เพื่อให้รู้จำนวน

๒. เกริ่นหรือเตือนให้รู้ตัวล่วงหน้า

หน้า เตือน เช่น ขัเรือนปรากพุนช
(จ้วมเรือนปรักปวน) ทวงเงินภาษี

ขัเรว, ขัมเรว (จ้วมเรวี่, จุมเรวี่) ที่ลึก

ขัร (จ้วมรุม) เฝิงที่พักชั่วคราว ทำด้วย
กิ่งไม้ ใบไม้ ฟาง เป็นต้น

ขัระ, ขัมระ (จ้วมเรยะห์, จุมเรยะห์) ชำระ
ทำให้สะอาด ทำให้เสร็จเด็ดขาด ชัระ
กฏี (จ้วมเรยะห์เก็ดย) ชำระคดี ชัระ
เสมมา (จ้วมเรยะห์เซมา) ดางหญ้า

ขัลาบ (จ้วมเลียบ) ชูให้กลัว

ขัโละ, ขัมโละ (จ้วมลัะห์, จุมลัะห์) การ
ทะเลาะวิวาท เช่น เกิดขัโละ (เกิด
จ้วมลัะห์) เกิดการทะเลาะวิวาท

ขัหบ (จ้วมฮับ) การหยุด (พัก) สถานที่
ที่หยุดพัก

ขัหม (จ้วมฮวม) จะกละ โดยปริยายหมายถึง
ว่าโลกอยากได้ มักได้ เช่น ขัหมบุญ
(จ้วมฮวมบน) โลกอยากได้บุญ ขัหมลย
(จ้วมฮวมลย) โลกอยากได้สตางค์

ขัห (จ้วมฮั้ว) ส่วนสูง (ขณะยืน)
การยืน ภาพยืน

ขัหระเค (จ้อมฮั้วระเค) ได้แก่ เช่น
ขัหระเคตี ขัหระเคจาย (จ้อมฮั้ว
ระเคตี จ้อมฮั้วระเคจาย) ได้แก่กิน ได้
แต่จ่าย

ขัหาญ (จ้วงเหยียน) ถ่างขา ไข้ยาย
 องคุย (อ็องกฺย) นั่ง เช่น องคุย
 ขัหาญ (อ็องกฺยจ้วงเหยียน) นั่งถ่างขา

ขัหาน (จ้วงเหยียน) ระยะก้าวหนึ่ง ๆ เช่น
 ญี่ ๑ ขัหาน (เคอร์มวยจ้วงเหยียน)
 เดิน ๑ ก้าว

ขัหุส (จ้วงฮุส) การไต่ เช่น ขัหุสเถ
 (จ้วงฮุสซุซ) การไต่ไม้ ขัหุสญ
 (จ้วงฮุสซุสเคีย) การไต่หิน (ถ้วยเท้า
 เป็นต้น)

ขัโหง (จ้วงโฮง) การเอื้อม ระยะที่เอื้อม
 มือไปถึง ช่วงห่างกันพอเอื้อมมือไป
 จับได้

ขัเหา (จ้วงเฮัว) การลงถาม เช่นเดียวกับ
 กับ จัหว (จ้วงฮัว)

ขำ (เจ็ม) ๑. ขำ เช่น เขมาขำ (เคมา
 เจ็ม) ตำขำ กรหมขำ (กรอฮอม
 เจ็ม) แคงขำ คือแคงอมคำ
 ๒. และ เช่น ญี่ขำ (เคีย
 เจ็ม) คินและ โชกขำ (โจกเจ็ม)
 โชกขุ่ม

ชะ (เจียะห์) สาด ชะทิก (เจียะห์ติค)
 สาดน้ำ

ขุรก (จรวก) เข้าอาศัย ฟังฟังอาศัย
 ขุรกโกน (จรวกโกน) เข้าฟังบุญบาร
 มี ฟังฟังอาศัย

ขุรกมมก (จรวกมัวม็อก) เดินชอก ๆ (ไป
 ตามตรอกเล็กชอกน้อย)

ขุรก (จรวัก) ๑. กอง เช่น ขุรก
 ทังฟาง, ขุรกใส่ฟ (จรวักคั้วมเปี้ย้ง, จรวัก
 เซ็บย) กองหน่อไม้ กองผักกาด
 ๒. น้ำจืด
 ๓. กล่าวคำหิติดิเตียน ขุรก
 เซรญ (จรวักเจรญ) คำ ว่า กล่าว
 โทษจนอีกหนาระอาใจ

ขุรง (จรวง) ๑. เสย ขุรงสก (จรวง
 ส็อก) เสยผม
 ๒. ผมที่ตัดเสย เรียก สกขุรง
 (ส็อกจรวง)

ขุรง (จรวัง) จ่องห่อง จ่อง ไข่ได้ทั้ง
 ฌร (จัวร์) ยืน กับ องคุย (อ็องกฺย)
 นั่ง

ขุรงก (จรวังจวก) เจ้า จับเจ้า ไข่กับ ฌร
 และ องคุย เช่นเดียวกัน

ขุรงโง (จรวังโง) กู จูโง

ขุรง (จรวังม) เจียบกริบ เช่น สุกาตขุรง
 (ขุจัตจรวังม) เจียบตัก เทาบาดขุรง
 (เค็วบัตจรวังม) ไปหาเจียบเจียบ

ขุรง (จรวัง) เขียง

ขุรงนิก (จรวังนิก) สิ่งที่ใช้ขุดแทนเสียม
 อาจเป็นไม้หรือไม้ไผ่ก็ได้

ขุรงวอ (จรวังวอ) กู จูรงวอ

ขุรงบ (จรวังบ) ตะกรบ (ไม่ค่อยใช้)

ขุรป (จฺรฺป) กัมหนังกุ เพราะทุกขร้อน
หรือปวด ฎากมฺขุรป (คฺกมฺขุรป)
ทำหน้าเศร้า

ขุรมิส (จฺรฺวมิสฺ) เทียวแห้ง คำกริยา
เช่น มุขขุรมิส (มุขจฺรฺวมิสฺ) หน้า
คำกริยา หน้าเทียวแห้ง

ขุรมุข (จฺรฺวมุข) จับกดให้มุดลง ขุรมุข
ขุรมูล (จฺรฺวมุขจฺรฺมูล) จับกดให้
ถลาลงหรือมุดลงไป ขุรมุขขุรมินหรือ
ขุรมิน (จฺรฺวมุขจฺรฺมินหรือจฺรฺมิน)
จับยี้หรือขยี้โดยไม่ปรานี เป็นการ
หยอกเล่น

ขุรมุส (จฺรฺวมุสฺ) เประเลอะเทอะ คำ
สกปรก เช่น มุขขุรมุส (มุขจฺรฺวมุสฺ)
หน้าคำเลอะเทอะ

ขุรลก (จฺรฺวลฺก) ย่อม ชุบ จุ่ม

ขุรลง (จฺรฺวลง) ตำธาร

ขุรลม (จฺรฺวลม) รูปร่างหรือทรงอย่าง
ห้วปลี ใช้ รางขุรลม ทรงขุรลม
(เรียจฺรฺวลม ตรึงจฺรฺวลม)

ขุรลิส (จฺรฺวลิสฺ) เฉียด เช่น โฉลขุรลิส
(โฉลจฺรฺวลิสฺ) ปาเฉียด

ขุรลิส (จฺรฺวลิสฺ) ถล้า เลยเกิด พลัง
พลาถ เช่น ขุรลิสมาต (จฺรฺวลิสฺ
เมอิด) พลังปาก

ขุรแลง (จฺรฺวแลง) เป็นชื่อลูกวัวพื้นบ้าน
ผสมพันธุ์วัวป่า มักพศ เรียกว่า
โคขุรแลง (โกจฺรฺวแลง)

ขุรหม (จฺรฺวหม) จ้อง ทมคสง่าราศี
เช่น องคฺขุรหม (อฺองคฺจฺรฺวหม)
นั่งจ้อง

ขุรหิตขุรหม หรือ ขุรหิตขุรหม (จฺรฺว
เอ็ดจฺรฺวยอมหรือจฺรฺวเอ็ดจฺรฺวยอม) ชวน
ไปเซมา โกงโกง

ขุรราก (เจฺรฺยฺก) หยาบ เช่น สากฺขุรราก
(ชจฺเจฺรฺยฺก) เนือหยาบ

ขุรราบ (เจฺรฺยฺบ) ๑. ชิมซาบ เช่น ทัก
ขุรราบ (ตักเจฺรฺยฺบ) น้ำชิมซาบ เซรา
ขุรราบ (เจฺรฺาเจฺรฺยฺบ) ลึกซึ้ง ซาบซ่าน
(คำสุภาพ) ขุรวตขุรราบ (จฺรวต
เจฺรฺยฺบ) เอิบอาบซาบซ่าน

๒. ทราบ ใช้เช่นเดียวกับ ขิราบ
(จฺวฺมฺเรฺยฺบ) เช่น สุมทฺรงฺขุรราบ (โชม
ตฺรึงเจฺรฺยฺบ) หรือ สุมทานขุรราบ
(โชมเตฺยนเจฺรฺยฺบ) ขอประทานทรง
ทราบ สุมขุรราบ (โชมเจฺรฺยฺบ) ขอ
ได้ทราบ บานขุรราบ (บานเจฺรฺยฺบ)
ได้ทราบ

ขุรราม (เจฺรฺยฺม) ๑. ผูกไขว้ ไม่มีไม้ชั้น
ชะเนาะ

๒. สิ่งผูกไขว้ดังกล่าวอาจ
เป็น แขนขุรราม (แคะเจฺรฺยฺม) เชือก
ผูกไขว้ หรือ พัวรขุรราม (บัวร์เจฺรฺยฺม)
เชือกพวนก็ได้

ขุรราย (เจฺรฺยฺย) ๑. อ่อน เบี้ยก เช่น

บายชฺราย (บายเจรีย) ข้าวเปี้ยก
 ส่าชฺราย (ชจเจรีย) เนื้ออ่อน
 เนื้อไม่แน่น

๒. ชนเชื้อชาติหนึ่งในเขมร
 ในพวกส่วย ชำระแต ส่ำแร ของ มัก
 อยู่ในจังหวัดรัตนคีรี

ชฺราล (เจรียล) เหลาไปข้างหนึ่ง เช่น
 ฎีชฺราล (เคียเจรียล) คินลาตต่ำลง

ชฺร้าว (เจรียว) คน กวน ชาว

ชฺราส (เจรียส) เสาะหา เช่น ฎีชฺราส
 รกสพฺพจรกฺลห (เคอร์เจรียสรวก
 ล็อบเบียะจฺรอก ลัวทอก) เดินเสาะหาทั่ว
 ทุกตรอกซอก

ชฺริะ (จฺริะ) ฉียต ทวิค คล้ายกลิ้ง

ชฺริว (จฺริว) เทียวยน เช่น ส่าชฺริว
 (ชจจฺริว) เนื้อเทียวยน

ชฺริง (จฺริง) ก้างกาแม่ไก่

ชฺรฺง (จฺรฺง) มุม เหลี่ยม ชิก เช่น
 ชฺรฺงผุทะ (จฺรฺงเพุติยะ) มุมบ้าน
 โอฬัก ๑ ชฺรฺง (โอฬักมวยจฺรฺง) แดง
 โม ๑ ชิก มุชฺรฺง (มุชจฺรฺง) หน้า
 ผอมกระตักขึ้น ชฺรฺงโชรบ (จฺรฺงโจรบ)
 มุมที่แหลมยื่นออก

ชฺรฺล (จฺรฺล) เลย เกิน (กำหนด) เช่น
 ชฺรฺลเพล (จฺรฺลเพล) เกินเวลา ฎีกา
 ชฺรฺล (เดกจฺรฺล) นอนเลย (เวลา)
 พลัง ถล้า เช่น ชฺรฺลไญ (จฺรฺลไค)

พลังมือ ชฺรฺลมาต (จฺรฺลเมือต) พลัง
 ปาก

ชฺรฺระ (จฺรฺระ) ร่วง หล่น เช่น แผล
 ฎีชฺรฺระ (แผลเชอจฺรฺระ) ผลไม้หล่น

ชฺรฺก (จฺรฺก) หมู ชฺรฺกสุรฺก (จฺรฺกโชรฺก)
 หมูบ้าน ชฺรฺกโพร (จฺรฺกเพรีย) หมู
 บ้า

ชฺรฺกคฺริบ (จฺรฺกเคฺริบ) สัตว์สี่เท้าชนิด
 หนึ่งคล้ายหมูแต่ตัวเล็กกว่า อาศัยอยู่
 ตามป่าที่มึนน้ำและ ๆ

ชฺรฺกพฺรฺล (จฺรฺกพฺรฺล) สัตว์สี่เท้าชนิดหนึ่ง
 คล้ายหมูแต่ตัวเล็กกว่า ชฺรฺกคฺริบ เสีย
 อีก มักอาศัยอยู่ในป่าดิบ

ชฺรฺวก (จฺรฺวก) สวบ (เสียงมีคแทงของ
 อ่อน ๆ ของเปราะอย่างคันคล้ายเป็น
 คัน)

ชฺรฺวญ (จฺรฺวญ) ญ ชวญ

ชฺรฺวย (จฺรฺวย) ๑. พรวน คน ก. เช่น
 ชฺรฺวยฎี (จฺรฺวยเคีย) พรวนกิน ชฺรฺวย
 บาย (จฺรฺวยบาย) คนข้าว

๒. คันไม้ชนิดหนึ่งใบยาวแหลม
 คล้ายใบกระดังงา

ชฺรฺวล (จฺรฺวล) ๑ วุ่น วุ่นวาย บั่นปั่น
 ชฺรฺวลจฺรฺล (จฺรฺวลจฺรฺล) อลหม่าน
 ระส่ำระสาย จลาจล ชฺรฺวลเชรม
 แยกตื่นเป็นพวกเป็นกลุ่ม พลุกพล่าน
 ๒. ทัพพี ใช้ จฺรฺวล ก็มี

ขรวส (จรวส) เลย เกิน สวน เช่น
เฐิขรวสผลว (เดอ์จรวสโพลว)
 เคินสวนทาง นิยายขรวสเสอญ
 (จรวสซจเค็ย) พุดเก็นความ

เข้ริม (เจริม) ฮึกเหิม คึกคอง ชะล่า
 ทะเล้ง เช่น **คฺริเข้ริมกนุงทิก** (เดริย
 เจริมคณงคิก) ปลาฮึกเหิมในน้ำ

เข้ริส (เจริส) เลือกเพิ่น เลือกหา

เข้ริยง (เจริยง) ๑. เอียง เอน

๒. ชื่ออักษรเขมรแบบหนึ่ง มี
 ลักษณะเป็นตัวเอน

เข้ริยด (เจริยด) ทุ เขี้ยด

เข้ริ (เจริ) ป่าย คล้อย เช่น **ไกองเข้ริ**
 (ไทงเจริ) ตะวันป่าย ตะวันคล้อย

เข้ริญ (เจริญ) ๑. ระอา เช่น **เข้ริญ**
จิตุด (เจริญเจ็ด) ระอาใจ

๒. จิต แจ็ค ขยายคำ **ชुर**
 (จัวร์) เปริยว **ชुरเข้ริญ** (จัวร์เจริญ)
 เปริยวจิต

เข้ริ (เจริ) ๑. สาคุ ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 พวกต้นตาล เนื้อในต้นเอามาทำเป็น
 แป้งทำขนมได้มากอย่าง เช่น นิลด
 เมสาเข้ริ (นุผลวดเมสาเจริ) ขนม
 ลอดช่องสิงคโปร์ (ทำด้วยแป้งมัน
 แหนกก็ได้)

๒. เลื่อนให้ซิดเข้าไป แยกให้

ห่างออกมา คึง **เข้ริอกษร** (เจริอักษอ์)
 แยกตัวหนังสือให้ห่างออก

เข้ริก (เจริก) แทรก เช่น **เข้ริกจูล**
 (เจริกโจล) แทรกเข้า มารวมเข้ริก
 (เมียร์ไ้มักเจริก) มารวมแทรก (โดย
 เฉพาะหมายถึงสิ่งที่มาขัดขวางเวลาจะ
 ทำบุญ) แทรกผสม เช่น **ยกกรบูร**
 ๒ **เข้ริกผง** (ยวกกษรไ้บ์บั้งเจริก
 พอง) เอาการบูร ๒๐ หุนแทรกด้วย
 (มักออกเสียง แซก ตามไทย)

เข้ริง (เจริง) ค้ำ ยัน **เข้ริงเจิง**
 (เจริงเจิง) กางขายัน **เข้ริงไญ**
 (เจริงไค) กางแขนท้าวมือยันไว้เต็มที่
ไ้ริ (เจริย) ต้นไทร มีหลายชนิดด้วย
 คือ **ไ้ริโพธิ์** (เจริยโป) **ไ้ริกริม**
 (เจริยเกริม) **ไ้ริเลียบ** (เจริยเลียบ)
ไ้ริตรง (เจริยตรง) และ **ไ้ริวลลิ**
 (เจริยเวีลลิ)

เข้ริ (โจริ) ห่อม ชรามาก ใช้
 จาส์เข้ริ (จัสโจริ) แก่ห่อม

ไ้ริก (โจริก) ฟู ซุย ไม่แน่น เช่น
 สางไ้ริก (ซจโจริก) เนื้อไม่แน่น
 ฟู ซุย **ไ้ริกชราค** (โจริกจราค)
 ซุยมาก ฟูมาก ฟูมเพื่อย เช่น
 พากุยไ้ริกชราค (เบี๊ยักโจริกจราค)
 ถ้อยคำฟูมเพื่อย

ไ้ริรง (โจริง) ๑. ชูขึ้น

๒. ตั้งไม้พิน หรือปักเป็น
คัน มีจำนวนตั้งแต่ ๓ ขึ้นไป ให้รวม
เข้าเป็นขาหยั่ง หรือ กระโจม เช่น
โสร่งฤดูสี่ (โสร่งวิธีสี่เชย) กระโจม
ไม้ไผ่ โสร่งกำเกดถึง (โสร่งกำเพลิง)
กระโจมปัก ใช้เป็นลักษณะนามก็ได้
เช่น โอส ๑ โสร่ง (โอสสมวยโสร่ง)
พิน ๑ กระโจม

๓. ขาหยั่งขงโลงวิคน้ำ เรียก

โสร่งสนาจ (โสร่งขนาจ)

โสร้มแรง (โสร้มแรง) คำจุน คำชู
ประทับประคอง

โสรย (โสรย) แหลม น.

โสรระ (โสรระ) เหว ห้วยลึกหว่างเขา
หรือลำธารที่ไหลออกมาจากภูเขา

เปรา (เปรว) ลึก

ปร (ปร) สับ ถากหรือตำบุ ๆ ถี่ ๆ เช่น
ขริฎ (ขริฎ) สับคิน ขริฎรวา
(ขริฎจรวา) ถากแจว

ปร่า (เปรว) น้ำคร่า ทึกขร่า กั่ว

ขร้าง (เจรวัง) ๑. ข้าง อย่างข้างซ้าย
โพค ข้างขวา ใช้ ขร้างโพค (เจรวัง
ไปค) ขร้างขนุร (เจรวังโคนุร)

๒. ขาง (โรค) เกิดขร้าง
(เกิดเจรวัง) เป็นขาง

ขระ (เจรวะ) สะอาค หมคจค ไม่มี
มคทิน ขระสรวะ (เจรวะขระสรวะ)
ชาวสะอาคโดยยุติธรรม สะอาคหมค
จค

ขวา (เขว) เกาะขวา ขาวขวา ชื่อสิ่ง
ต่าง ๆ ที่มี ขวา ประกอบก็มีมาก
อย่าง (เชื่อว่าได้มาจากขวา) ได้แก่
เจกขวา (เจกเขว) กล้วยตานี ฆึงขวา
(เค็งเขว) ขวานโยนชนิดหนึ่ง ภูผง
ขวา (ค้อมลูงเขว) มันทศ สลา
ขวา (ขลาเขว) หมากแขก สครขวา
(สกวร์เขว) กลองแขก

ขวาลา (เขวเลีย) เปลวไฟ แสงสว่าง
โชติช่วง ความรุ่งเรือง ใช้ ปรีทูป
ขวาลา อคคิขวาลา

ณ

ณบ (ขวม) คำร้องบอกสัตว์บางชนิด
มีวิวเป็นต้นให้หยุด กล่าวว่ กลาย
มาจาก ณบ (ขบ) หยุด

ณบ (ขบหรืออบ) หยุด ณบังก (ขบจอก)
หยุดชะงัก

ณม (ขวม) ประจัน เผลิญ เช่น ณม
มฺขกคฺนา (ขวมมฺขรวคฺเนย) ประ
จันหน้ากัน ชะงอกหรือเพ่งจ้อง

ณร (ขวร) ๑. ยืน ประจำทำงาน อย่างที่
เราเคยใช้ว่า นั่งเมือง วาราชการอย่าง

ผู้ว่าราชการจังหวัด เช่น เทาณรแซตร
สวายุเรียง (เตวีซัวร์แซตสวายุเรียง)

ไปเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสวายุเรียง

๒. เรือรัง (โรคไซ้)

๓. ทรง เช่น อกฺสรณร
(อักซอร์ซัวร์) อักษรตัวตรง

ฉาน (เขียน) ๑. ก้าว เช่น ฉานเชิงเงื
(เขียนเชิงเดอ) ก้าวเท้าเดิน

๒. ฉาน เช่น จุลฉาน (โจล
เขียน) เข้าฉาน

ฉาปนกิจ (เขียนปะนเก็จ) ฉาปนกิจ
เชวฉาปนกิจ (เทวเขียนปะนเก็จ)
ทำการฉาปนกิจ เผาศพ

ฉาม (เขียน) เลือค

ฉาว (เขียน) ห้าง ห้างๆ กัน เป็นครั้ง
เป็นคราว เช่น สุธงฉาว (สฺตง
เขียน) คำข้าวห้าง เทมกฉาว (เตวี
ไม้กเขียน) ไปมาเป็นครั้งคราว (ใช้
แต่บางหมู่บ้าน)

ฉิง (ซิง) ฉิง

ฉิง (ซิง) ๑. เจียบกริบ เจียบเจียบ ใช้
ส่งคำฉิง (ซงคฺซิง) ส่งคเจียบ ส่งบ
ฉิง (ซงจ็อบซิง) ส่งบเจียบ บาคมาค
ฉิง (บคเมอคฺซิง) บิคปากเจียบ อาจ
ใช้ขยาย งิจต (งวจฺค) มีค เป็น งิจต
ฉิง (งวจฺคซิง) มีคค้อ หรือขยาย ชิต
(จิต) ไกล เป็น ชิตฉิง (จิตซิง)

๒. โต๊ะเตี้ยรูปยาวรี หรือสี่
เหลี่ยม (คำจีน)

ฉิบ (เช็บ) ฉับ ฉึก (เสียบแทงด้วยแหลน
หรือฉมวกเป็นต้น)

ฉี (ชือ) เจ็บ เจ็บไข้ ฉีจิตต (ชือเจ็ด)
เจ็บใจ ร้อนใจ ฉีผุสา (ชือผุซา)
เจ็บแสบ

ฉีฉาล (ชือฉาล) รับอาสา เป็นธุระ
ช่วยทำกิจการต่างๆ

ฉุต (ชุต) ชุต (คำไทย) เช่น จาน ๑
ฉุต (จานมวยชุต) จานสาม ๑ ชุต
เรื่อง ตอน เช่น โลขนเลงเรื่อ ๑ ฉุต
(โลคนเลงเรื่อมวยชุต) ละกรเลงเรื่อง
หนึ่งหรือตอนหนึ่ง

ฉู (ชู) ๑. ช่า ชู่ (เสียงน้ำตกหรือฝน
ตกมาก ๆ)

๒. ชือ ใช้ เผอิลฉู (เผอิลชู)
แตกชือ

ฉุก (ชุก) คอกบัว

ฉุกรัตน (ชุกกะรัต) คอกทานตะวัน

ฉุง (ซุง) ๑. อ่าว สวนที่ทะเล แม่น้ำ ลำ
ธาร หนอง บึง เว้าเข้าไปในแผ่นดิน
ริมตลิ่ง

๒. ลูกช่วง ใช้ โปะฉุง
(บะหฺซุง) โยนลูกช่วง เลงฉุง
(เลงซุง) เล่นลูกช่วง

ณฺณ (ชฺชอ) คับคั่ง เช่น มานมนุสส
 เทาณฺณ (เมียนมนุสสเทวีชฺชอ) มี
 คนไปค้ำคั่ง เผือกณฺณ (เผือกชฺชอ)
 แยกค้ำคั่ง

ณฺณ (ชฺช) ๑. ไส เช่น ณฺณเณ (ชฺช
 เชอ) ไสไม้ ยกเชิงณฺณ (ยกเชิง
 ชฺช) เอาเท้าไสกิน

๒. กบไสไม้

ณฺณ (ชว) กู ณฺณ

ณฺณ (เชอ) ไม้ เนื่อกิ่ง (เชอกิ่ง) ไม้
 ท่อนหนึ่ง ๆ ถัดตามมาตรากำหนดไว้
 (ยาว ๑-๕ เมตร) เนื่อกู (เชอโกด)
 ไม้หรือไม้ไผ่ที่ใช้ผูกหรือหูก้าย หวี
 เชือกกล้วย เป็นต้น เนื่อกว (เชอ
 แกว) ไม้แก้ว ไม้ที่เนื้อเรียบสนิท
 สีเหมือนงาช้าง เนื่อกุมา (เชอเคมา)
 ไม้ชิงชัน แก่นมีสีดำ เนื่อกุส (เชอ
 กุส) ไม้ซีกไฟ เนื่อกากะธมฺม (เชอ
 จักเทมฺม) ไม้จันทน์ เนื่อกุร (เชอ
 จุร) ไม้เท้า เนื่อกุราน (เชอจฺราน)
 ไม้สักกินให้เป็นหลุมเล็ก ๆ เพื่อหยอด
 เมล็ดข้าวเวลาปลูกแทนคำหรือหวาน
 เป็นไม้สั้น ๆ ปลายแหลม (บางคำ
 บดเรียก เนื่อกุ) เนื่อกุรง (เชอจฺรง)
 ไม้ย่น เนื่อกุณาน (เชอเชนอัน) ไม้
 เหยียบหูก เนื่อกุรง (เชอจฺรง) หมาก
 รุก (คำกลยเสียงมาจาก จตุรงค

(จัตจฺร) เนื่อกุ (เชอเคยล) ไม้
 ยาง เนื่อกุหรือบะ (เชอโบ้กหรือโบ้ท)
 ไม้กลมยาวปลายแหลมใช้สักกินแข็งให้
 เป็นหลุมเล็กสำหรับหยอดเมล็ดข้าวโพด
 เมล็ดถั่ว เป็นต้น เนื่อกุ (เชอเคดก)
 ไม้ขนาดต้นข้าวให้ราบลงเพื่อเกี่ยวสบาย
 เนื่อกุ (เชอโซล) ไม้สำหรับเขี่ยและ
 กลับศพไปมาเวลาเผ่าเพื่อให้ศพไหม้
 และมอดโดยเร็ว เรียก เชอโซ ก็มี
 เนื่อกุ (เชอเคดจ) ไม้ตะกิงสำหรับ
 ชิงผ้าให้ตึงเวลาปัก เนื่อกุ (เชอ
 สดฺวัน) ไม้สี่พัน ได้แก่ กิ่งช้อย เป็น
 ต้น ใช้แต่ สดฺวัน (สดฺวัน) ก็ได้
 เนื่อกุ (เชอหบ) ไม้ซุง เนื่อกุ (เชอ
 ออันโคด) ไม้หลาวที่ใช้เสียบคนที่
 มีโทษถูกประหารชีวิตในสมัยโบราณ

ณฺณ (เชอแอม) ชะแอม มีทั้งที่เป็น
 ต้นและเป็นเถา

ณฺณ (โง) เอื่อม เช่น โงโงเบะผูก
 (โงโคแบะห์ผูก) เอื่อมมือเก็บดอกไม้

ณฺณ (ชฺช) หอมอบอวล เช่น กรอบ
 ณฺณ (กรออบชฺช) หอมอบอวล
 ณฺณ (ทุมชฺช) ไ้กลิ่นหอมอบอวล
 ณฺณณฺณ, ณฺณณฺณ (ชฺชชฺช,
 ชฺชชฺช) จับจิตจับใจ พันจิต
 จารณา เช่น เชว้การณฺณณฺณหรือ
 ณฺณณฺณ (เทวการ์ชฺชชฺช หรือ

เช้งัดขุ่ย) ทำงานอย่างหัวปักหัวปำ
ทำงานอย่างพินิจพิจารณา

ณฺยุ (ขุ่ย) หอม ไ้กกลิ่นหอมอย่างกำ
เผ่า ปัง อย่างจนโชน ใช้ กุลินณฺยุ
(เคฺลินขุ่ย) กลิ่นหอม ธุณฺยุ (ทุม
ขุ่ย) ไ้กกลิ่นหอม ผุสายุกุลินณฺยุ
(ผุสายุเคฺลินขุ่ย) กลิ่นหอม (คังกล่าว
ข้างต้น) ฟัง

ณฺเจียม (เซฺียม) เหม็นไหม้ ใช้ กุลิน
ณฺเจียม (เคฺลินเซฺียม) กลิ่นเหม็นไหม้
ธุณฺเจียม (ทุมเซฺียม) ไ้กกลิ่นเหม็น
ไหม้

โณฺง (โงฺง) ชะโงก เช่น โณฺงตาม
บงอวจ (โงฺงตามบ้องอวจ) ชะโงก
ตามหน้าค่าง โณฺงกเมิลมุข (โงฺง
เมิลมุข) ชะโงกคุดหน้า

ณฺก (ขุ่วก) ยอ สำหรับปักปลา

ณฺนาง (เซฺนียง) ชนาง สำหรับซ้อนหรือ
ปักปลา มีหลายชนิดคือ ณฺนางฉุง
(เซฺนียงคอง) ชนางอย่างมีคันใช้ปัก
หรือซ้อนปลาในทึ่น้ำลึกหรือน้ำไหล
ณฺนางไถ หรือ ณฺนางชญุชาติ (เซฺนียง
ไถหรือเซฺนียงเจียญเจียด) ชนางซ้อน
หรือปักปลาเล็ก ๆ ณฺนางตุร่า
(เซฺนียงตุร่า) ชนางที่มีคันสองคัน
สำหรับดึงหรือลากชนางที่แขไว้ในน้ำ

ณฺน่าน (เซฺนียน) ที่สำหรับเหยียบหรือ
รองเท้าเช่น ณฺน่านแกบเสะ (เซฺนียน
แกบเสะ) โกลนอานม้า ณฺน่าน
โทจกรยาน (เซฺนียนโตจกกระเขยน)
บันไ้โครตจกรยานสองล้อ

ณฺน่านิส (เซฺนียนิส) อิจจาริยา การ
อิจจาริยา

ณฺนูล (ชฺนูล) ๑. กระสวยสำหรับปักแห
ใช้ ณฺนูลมง หรือ ณฺนูลส่นาญ
(ชฺนูลมวงหรือชฺนูลซ้อมนัญ)

๒. หัวค้อเสือกก ใช้ ณฺนูลกน
เทล (ชฺนูลก้อนเทล)

ณฺนวด (ชฺนวด) ผ้าโพกหัว

ณฺนวล (ชฺนวล) คำจ้าง ลูกจ้าง เช่น
รณฺนวลโอยบานตึรนาก (รวกชฺนวล
โอยบานบึรเนี้ยก) หาลูกจ้างให้ได้ ๒
คน

ณฺเนียง (เซฺนียง) กู ณฺเนียง

ณฺนะ (เซฺนียะ) ชนะ เช่น ณฺนะสตรู
(เซฺนียะสตรู) ชนะศักรุ ณฺนะ
แลบง (เซฺนียะแลบง) ชนะการเล่น
ทาง ๆ

ณฺนะณฺน่าน (เซฺนียะชฺน่าน) ก้าวก้าว
ไม่ยำเกรง

ณฺมง (ชฺมวง) งามด้วยรูปร่างหน้าตาสก
ไสสมบุรณ ไม่มีทึไม่เหมาะสม ใช้ มุข
ณฺมง (มุขชฺมวง) หน้านาม รางณฺมง
(เรียงชฺมวง) รางงาม

ณมูล (จุมล) บุกรุกเข้า แทรกเข้า ชุก
เข้า

ณมุส (จุมุส) ๑. ชะมด มี ๒ ชนิด คือ
ณมุสสับว (จุมุสโซบว) ชะมดเข้ด
ณมุสเปรงหรือณมุสเทส (จุมุสเปรง
หรือจุมุสเตส) ชะมดเขียง มาจาก
ต่างถิ่น ใช้ทำน้าอบ

๒. ไสหรือคูกคือกุนก้วยจุมก
อย่างหม ใช้ ชุรกณมุสฏี (จุรกจุมุส
เตย) หมกุดดิน

ณมวณ (จุมวณ) ผู้ค้า ผู้ทำการค้า

ณมว (จุมว) ผู้ช่วยเหลือ ผู้ที่ทำหน้าที่
ผู้ช่วย (ไม่ค่อยใช้)

ณเมียด (จุมียด) เสียด แทรกเข้าไป
ในที่แคบ

ณเมม (จุมเม) แต่งกวางชนิดหนึ่งลูกเล็กมี
รตชม ขึ้นเอง เรียก ตูรสก่ณเมม
(ตูลอซอกจุมเม)

โนมล (โจุมล) ตัวผู้ ใช้ได้ทั้งสัตว์และ
ต้นไม้ เช่น โคโนมล (โกโจุมล)
วัวตัวผู้ โตนตโนมล (โตนตโจุมล)
ตาลตัวผู้ ลหุงโนมล (โลฮังโจุมล)
มะละกอตัวผู้

ณเมาะ (จุมวะห์) ชื่อ

ณลก (จลวก) สาลัก เช่น ณลกทีก
(จลวกติก) สาลักน้ำ ณลกเมทส
(จลวกเมตส์) สาลักพริก

ณลกณล, ณลณลก (จลวกจล, จลจลวก)
ขย ทำให้อยู่ ป็นปี แผลก

ณลบ (จลวบ) ลอบมองเงียบ ๆ แอบฟัง

ณลบ (จลบ) คำขยาย งงิต (จวังจิต) มีท
เป็น งงิตณลบ (จวังจิตจลบ) มีทมัว
ไม่เห็นชัด

ณลม (จลวม) กู ชุกลม

ณลานพาน (เจลิยนเบียน) ออกอาจไม่ยำ
เกรง ละเมิด ก้าวกาย ใช้ มนุส
ณลานพาน (มนุสเจลิยนเบียน) คนออก
อาจ สฎีณลานพาน (ซ้อมเตยเจลิยน
เบียน) คำพูดออกอาจ

ณลลส (เจลิยส์) ฉลลล ชำนาญ ว่อง
ไว เช่นเดียวกับ ฉลลล หรือ ฉลลล

ณล (จล) ขย ณลณลก กู ณลกณล

ณลล (จลล) อีแก้ง

ณเล็ง (เจลิง) ปลิง ณเล็งกณลล (เจลิง
กอนลล) ปลิงเข็ม ณเล็งพุด
(เจลิงเปรียด) ปลิงควาย ณเล็งสมุท
(เจลิงโซมิด) ปลิงทะเล

ณเลย (เจलय) ๑. เจลย ผู้ที่ถูกจับได้
ในการรบ สัตว์ที่ตอมมาได้ ก็เรียก
เจलय

๒. เป็นป่าเตื่อน ไม้รูกำที่สูง
เช่น สฎีณเลย (ซ้อมเตยเจलय) พุด
จาไม้รูกำที่สูง

เผเลียส (เซเลียส) เกณฑ์เอาคนหรือพา
หนะไปใช้ราชการก่อนเป็นการเร่งด่วน
ใช้ **เผเลียสเถะ** (เซเลียสรวเถะห์)
เผเลียสโค (เซเลียสโก) **เผเลียส**
มนุส (เซเลียสมนุส) เกณฑ์รด
เกณฑ์ทั่ว เกณฑ์คน

เผลจ (เซลจ) บั้ให้แตกให้บิคเบี้ยวหรือ
ให้ยุบลง รวบลง **เผลจณัติ** (เซลจชติ)
บั้ขยันละเอียดย โดยปริยายหมายความว่า
กคชี่ ย้ายโดยไม่ปราณี **เผลจสวั**
(เซลจชวั) ชักใช้ไล่เลียงเจาะจง
เฉพาะเรื่องเฉพาะเหตุ

เผลม (เซลม) คำขยาย สาบ (สาบ)
จิก เช่น สมลสาบเผลม (ซ็อมล
สาบเซลม) แกงจืดสนิท

เผลม (เซลม) แหลมเปียบ เช่น จุก้า
บิตสรวเผลม (จก้าเบ็ดสรวเซลม)
ปลายมีคแหลมเปียบ

เผละ (เซลวะห์) ทะเลาะ

เผวต (เซวต) ปลาสังกะวต

เผวง (เซวง) แจ้ว ไสสะอาดปราศจาก
มนทิล เช่น ทีกถุลาเผวง (ตีกถุลา
เซวง) น้ำใสแจ้ว ใช้ **ฉ่วง** ก็มี **ฉู**
ฉ่วง

เผวงยล (เซวงยล) ทึกเห็นก้วยบัญญา
อันสว่างกระจ่าง เล็งเห็น

เผว้าง (เซวียง) หวายชนิดหนึ่ง เนื้อแน่น
ละเอียดกว่าหวายชนิดอื่น ๆ เรียก
เผญาฉว้าง (เผฉวเซวียง)

ญ

ญ (ญว) ตันยอ มีตันยอบ้าน เรียก
ญสรุก (ญวโซรึก) กับตันยอป่า เรียก
ญโพ (ญวเพรีย)

ญก (ญวก) ทิยีนออกไปข้างนอก **ญก**
ผทะ (ญวกผต๊ะห์) ขานเรือน
ญกัญ, ญญกั (ญวกญ.ญญวก) ขยแล้ว
ขยอีก ขยซ้ำ

ญง (ญง) ชะงัก

ญญร์ (ญวญญร์) ตันเพวระหนาวหรือ
กลัว หรือสะเทือน เช่น รงาญญร์ (รว

เจียญวญญร์) หนาวสั้น **ญ์ญญร์**
(เคอร์ญวญญร์) เติ้นตัวสั้น **ญญร์**
ญญากั (ญวญญร์ญวญญ์) สั้นรว

ญญากั (ญวญญ์) สั้นกระตูกอยู่ตลอด
เวลา **ญญากัญญร์** (ญวญญ์ญวญญร์)
สั้นรว **ญญากัญญจ** (ญวญญ์ญว
ญจ) สั้นระริก

ญญิม, ญญิม (ญวญิมญวญิม) ย้ม **ญญิม**
ญญม (ญวญิมญวญม) ย้มแย้ม

ญญิญญิ (ญวิญญิวิญญิ) สันริก ๆ
 สันริก ๆ

ญญิวิ (ญวิญญิวิ) ค้อน น.

ญญิเต (ญวิญญิเต) ห้วนกล้ว ห้วนเกรง
 ญญิเตญญิ (ญวิญญิเตญญิ) ประ
 ห้วนพรวนพริ้ง ทำให้มีอาการริ ๆ รอ ๆ

ญญิติ (ญญิเตชะ) ญญิติ

ญญิ ๆ (ญญิ ๆ) ค่อย ๆ ย่อง เช่น ญิ
 ญญิ ๆ (เคอร์ญญิ ๆ) ค่อย ๆ เกินย่อง

ญุม (ญุม) ยอม (คำไทย) เช่น ญุม
 จาญ (ญุมจัญ) ยอมแพ้ มินสูญุม
 (มินสูญุม) ไม่สู้ยอม ททวลญุม
 (ททวลญุม) ยอมรับ

ญุย (ญุย) เรื่อย ๆ บ่อย ๆ เช่น สู้ญุย
 (ชมญุย) ขอเรื่อย เทาญุย ๆ (เคิ
 ญุย ๆ) ไปเรื่อย ๆ ญุยฉง (ญุยฉง)
 ทักหรือซ่อนอยู่เรื่อย ๆ

ญิ (ญิ) สัน ไหว

ญิล (ญิล) แหย่ ค่อย ๆ ตัน

ญาก (ญิยักหรือญิยัก) ๑. กระตุก สัน
 ยัก พยัก เช่น สรไสญาก (สรไส
 ญิยัก) เต้นกระตุก คุรุนญาก (คุรุน
 ญิยัก) ไขจับสัน ญากิจญิ (ญิยัก
 ญิยัก) ยักคิ้ว ญาก่มุขญาก่มาค
 (ญิยักมุขญิยักเมือค) พยักหน้าพยักตา

๒. ชัก เช่น ญากโก (ญิยักโก)
 ชักเชือกสนตะพายว้าให้หันไปตาม
 โดยปริยายหมายความว่า ให้เขาจูงจูงไปได้
 ตามชอบใจ

ญาก (ญาก) กล้ว ยอมแพ้ (คำญวน)

ญาจ (ญัจ) บับ จัก เช่น จากญาจ
 (จักญัจ) แหงจัก ใช้เป็นคำอุทาน
 (คำไม่สุภาพ)

ญาน (ญิยน) ญาน ญานทสฺสนะ
 (ญิยนเนียะเตียะสนะ) ญานทสฺสนะ
 การเห็นได้ด้วยญาณ

ญาค (ญิยัค) ยัก

ญาคกา (ญิยัคกา) ญาคิกา

ญาคิ (ญิยัค) ญาคิ ญาคิสนฺตาน
 (ญิยัคชอนตาน) ญาคิพิน้อง ญาคิ
 เกียทอง ญาคิสาโลหิต (ญิยัคเตสา
 โลหิต) ญาคิร่วมสายโลหิต ญาคิ
 โญม, โญมญาคิ (ญิยัคเตโญม, โญม
 ญิยัค) ญาคิโยม คือ พวกอุบาสก
 อุบาสิกา

ญาบ (ญิยัค) เร็ว ๆ ยิก ๆ ดี ๆ เช่น
 ญิยัค (เคอร์ญิยัค) เกิน
 ขอยเท้าดี ๆ นิยายญาบ (นิยาย
 ญิยัค) พุดเร็ว

ญาบ (ญาบ) ชายคาที่ต่อออกมา

ญาม (ญาม) ทิดใจ

ญาติ (ญาติ) พักออกจากไข่ ถ้าใช้แก่
คนหมายถึงตั้งแต่เกิดมา ใช้ว่า คาง
ฟ้าญาติเพ็ง (ตังขี้เรียญาติเลิง) ตัง
แต่มันพักออกมาหรือเกิดมา

ญาติ (ญาติ) ตกตึก โหยกเหยก
งอแง (ตัวมารยา) มักใช้จำเพาะผู้
หญิงหรือเด็ก

ญาติ (ญาติ) กระต้วมกระเทียม
งุ่มง่าม เหยาะเหยาะ เช่น เชื้อญาติญาติ
(เชื้อญาติ) ทำงานเหยาะเหยาะ

ญาติ, ญาติ (ญาติ, ญาติ) หม่า เป็นคำบอก
เด็กอ่อนให้คนนม เช่นเดียวกับ บีม
(เบิ้ม) มิม (เมิ้ม) อ่า (อ่า)

ญาติ (ญาติ) ๑. ปรีอ ปรีอ เฉพาะสัตว์
เล็ก ๆ ที่ปรากฏเปรี้ยว เช่น สุนัขญาติ
(สุนัขญาติ) วึ่งปรีอ

๒. จี ขยายคำ หිර (ฮิล)
เผ็ด เป็น หिरญาติ (ฮิลญาติ) เผ็ดจี

ญาติ (ญาติ) ๑. ยี ขี้ เช่น ญาติเมสา (ญาติ
เมสา) ยีแป้ง ญาติสัพ (ญาติซอมปัด)
ขี้ผ้า

๒. ตัวเมีย เช่น โคญาติ (โคญาติ)
วัวตัวเมีย แลกโคญาติ (แลกโคญาติ)
หมาตามตัวเมีย

ญาติญาติ (ญาติญาติ) ประหวั้นพรันพริ้ง
วีรอลังเลใจ

ญาติ, ญาติ (ญาติ, ญาติ) ดี ดี ๆ บ่อย ๆ

เช่น กรพญาติ (กรพญาติ) คาคี
สขญาติ (สขญาติ) คำนาคี มก
ญาติ (มกญาติ) มาบ่อย ๆ มาดี

ญาติ (ญาติ) จับปลายคางหัวขึ้นอย่าง ญาติ
ตรเจียกญาติ (ญาติตรเจียกญาติ) คิง
หุ้ม

ญาติ (ญาติ) ใช้กับ มิน เป็น มินญาติ
(มินญาติ) ไม่เอาใจใส่ ไม่ทุเลา ไม่ช้า

ญาติ, ญาติ (ญาติ, ญาติ) จ๊อก (เสียงไก่)

ญาติ (ญาติ) จน เช่น ญาติคินิต (ญาติ
กัณนิต) จนความกิด จนปัญญา

ญาติ ๆ, ญาติ ๆ (ญาติ ๆ) เกี้ยวย่า ๆ
คำบ ๆ

ญาติ (ญาติ) ยู่ เช่น ญาติโยบแบกญาติ
(ญาติโยบแบกญาติ) ยู่ให้แตกกัน ญาติ
ญาติ (ญาติญาติ) ยู่ยงหรือยู่เหย

ญาติ (ญาติ) ๑. มิตหมี ปักปี ใช้ขยาย
คำ เขมา (เขมา) คำ เป็น เขมา
ญาติ (เขมาญาติ) คำมิตหมี

๔. เหนื่อยหน่าย (ไม่ค่อยใช้)

ญาติญาติ (ญาติญาติ) ขมขมขม

ญาติ (ญาติ) ตาย (เพราะไหวเป็นต้น)
ใช้ในการเล่นต่าง ๆ อย่างเล่นหมา
เก็บ เล่นอีซี่คี่เขียน

ญาติ (ญาติ) รวดอย หอย

เฉียบ ๆ (เฉียบ ๆ) ค่อย ๆ กระตุบกระติบ
เช่น เฉี๋ยเฉียบ ๆ (เคอร์เฉียบ ๆ)
ค่อย ๆ เติบ

เฉีต (เฉือต) ๑. ตั้ง อย่างตั้งน้ามูก
ใช้ เฉีตสัโบร (เฉือตซ้อมโบร) ตั้ง
น้ามูก

๒. เหวือ แบกเฉีต (แบก
เฉือต) เหวือแตก

เฉียจ (เฉียจ) จับใบหูเขย่า ใช้เวลาเล่น
ซ่อนหาแล้วจับตัวได้

เฉียต (เฉียต) เยียก ยักลงไปในซอก

เฉียตสับาด (เฉียตสับาด) ที่ถนัดแน่นซึก
อย่างหญ้าหรือคาที่มึงหลังคา ไพร
เฉียตสับาด (เพรียเฉียตสับาด) ป่าที่
มีพืชขึ้นอยู่หนาแน่น ใช้ เฉียตญิก
(เฉียตญิก) ก็ได้ เฉียต ก็ได้

เฉียน (เฉียน) อยาก เจียน เช่น เฉียน
อาเกียน (เฉียนอาเพียน) เจียนยาฝิ่น
เฉียนเมิลแลบง (เฉียนเมิลแลบง)
อยากดูการละเล่น

เฉญ (เฉญ) กัดยำ ๆ เช่น เฉญมุล
(เฉญมุล) กัดพลุ กัดฟัน แยก
เขี้ยว ยิงฟัน ใช้ เฉญเซมญ (เฉญ
เซมญ)

เฉจ (เฉ็จหรือญจ) บี เช่น เฉจสูกเก็จ,
เฉจใจ (ญจซ้องเก็จ, ญจใจ) บีเรือก
บีเหาหรือหมัก

เฉ็จ, เฉ็จ ๆ (เฉ็จ, เฉ็จ ๆ) เอ็ง เอ็ง ๆ
(เสียงหมาร้อง)

เฉ็จญาจ (เฉ็จญาจ) เสียงเค็กร้องให้
หรือเสียงลูกสัตว์มีลูกหมาเป็นต้นร้อง
เจียวจ้าว

เฉ็จญจ (เฉ็จญจ) ปากบอน ช่างยุแห่
เฉียบ ๆ (เฉียบ ๆ) เสียงร้องของลูกสัตว์
พวกนกเป็ดไก่

เฉ้ว ๆ (เฉ้ว ๆ) เสียงเล็กพรว ๆ คัง
แหง ๆ เฉ้วญาว (เฉ้วญาว)
ป้าว ๆ (เสียงลูกแมวร้อง)

เฉือโญะ (เฉือโญะ) เหลาะเหละ
เพื่อหยอกล้อ ใช้ นิยายเฉือโญะ
(นิยายเฉือโญะ) พุกเหลาะเหละ
เพื่อหยอกล้อ

เฉญ, เฉญ ๆ (เฉญ, เฉญ ๆ) เย เย ๆ เสียง
เค็กร้อง

เฉญ (เฉญ) แหวก แสก แยก กัดออก

เฉญกญิก (เฉญกญิก) จิก ๆ (เสียงไก่ร้อง)

เฉญง (เฉญง) แหย่ง ที่รองรับอย่างสปี-
กับข้าง

เฉญงญง (เฉญงญง) อั่นอั่น ชดช้อย
เช่น เฉญงเฉญง (เคอร์เฉญงญง)
เคินชดช้อย

เฉญม ๆ (เฉญม ๆ) คำพูดล้อ ขวนให้
อยากกิน เช่นเดียวกับ บญเฉญม

โญง (โญง) โย่ง เชื่อง วิเศษกว่าคนอื่น

โญจ (โญ้ง) ๑. เขยก

๒. ทางกคเกี้ยวที่โค้งออกหรือ
เว้าเข้า ที่ยื่นออกหรือเว้าเข้า

โญม (โญม) โยม โยมโปรัส (โญม
โปรัส) โยมผู้ขาย โยมสตรี (โญม
เชรีย) โยมผู้หญิง โยมวัตถุ (โญม
เวียด) โยมวัตถุหรือโยมสงฆ์ โยม
ญาติ กุ ญาติโยม

โญส (โญส) เกินไปกว่าธรรมดา เช่น
แผลสวายทุโญส (แผลสวายคุมโญส)
ลูกมะม่วงสุกงอม จาสโญส (จัส
โญส) แก่เกิน เหลือเกิน โดยปริยาย
โญส หมายถึงเกินควร เกินเหตุ เช่น
บนโทสโญสเพกณาส (บนโทส
โญสเปกนัส) กล่าวโทษเกินเหตุ
หรือเกินควร ชิงโญส (เค้งโญส)
โกรธเกินสมควร

โญะ (ญะ) ที เกาะหรือทูปด้วยก้อน
เป็นคัน โดยปริยายหมายถึงตะกอก

ญ่า (ญ่า) กุ ญ่ม

ญา (ญ่า) ย่า ก. น. เช่น ญาตุรศก
(ญ่าตุรศก) ย่าแพงกา

ญาญ (ญ่า) ย่าย

ญา (ญา) หม่า (สำหรับเด็กเล็ก ๆ)

ญ้าง (ญ้าง) ยัง ไซ้ ทำให้ (บังคับ) เช่น

ญ้างจิตตโดยพระธุดา (ญ้างจิตตโดย
เจริยะที่ทูลา) ยังใจให้ผ่องใส คุญ้าง
สัสสโดยเรียน (คุญ้างเชอระสโดย
เรียน) คุญ้าง (ทำให้) ศิษย์ให้เรียน

ญ้าง ๆ (ญ้าง ๆ) เป่ง ๆ (เสียงเกาะ
แผ่นเหล็กเป็นคัน) เป้ง ๆ แรง ๆ เช่น
นิยายญ้าง ๆ (นิยายญ้าง ๆ) พุก
เป้ง ๆ แรง ๆ

ญาญ (ญ่า) ทุกคิก อ่อนแอ้น เช่น
ญ่าญ่าญ่า (เคอญ่าญ่า) เกิน
อ่อนแอ้น

ญ

ญ (คอก) ที่ข้าม ทำข้าม (คำญวน) เช่น
กัฟงญ (ก้อมบ่วงคอก) ทำข้าม

ญ (คอก) ซึ่ง ซึ่งเป็น อัน เช่น ทุพยุ
ญัปรัส (เคอริบคอกปรัส) ทรัพย์
อันประเสริฐ

ญก (คอก) ถอน ถอก เช่น ญกเสมา
(คอกเสมา) ถอนหญ้า ญกสัณบ
(คอกซัณบ) ถอนกล้า ญกขุลา
(คอกเคลีย) เว้นวรรค

ญกขิม (คอกเค็ม) ถอกเข็ม (คำไทย)

ฎกคำ (ดอกคำ) ดอกคำใช้ย้อมผ้าให้เป็น
สีแดง (คำไทย)

ฎกจันทน์ (ดอกจัน) ดอกจัน (คำไทย)

ฎกทง (ดอกตวง) คำไม้สุภาพใช้คำผู้หญิง
ว่า เมฎกทง (เมดอกตวง) หรือ
เมโจรฎกทง (เมโจรดอกตวง)

ฎกพ (ดอกบัว) ชื่อไม้ชนิดหนึ่งเนื้อละเอียด

ฎกพาย (ดอกเบญจ) ถั่วพู

ฎกไม้ (ดอกไม) ชมพุ่มน้ำดอกไม

ฎก (คือ) ๑. พก ใส่ไว้ในพก เช่น
ฎกแฝด (คือแฝด) เอาผลไม้ใส่พก
๒. ค้างอยู่ ชั่งอยู่ เช่น ทักฎก
กนุงถูกล (คือคอกคูนงถูกล) น้ำชั่ง
อยู่ในปลัก

ฎกเถือ, ฎกเถือ (คือกเคือ, เค็กเคือ) ตัวทักแต่

ฎก (คง) ๑. ทัก ช้อน เช่น ฎกทัก
(คงทัก) ตักน้ำ ฎกตุรี (คงเค็รย)
ช้อนปลา

๒. ท้าม เช่น ฎกกำกับ (คงกำ
เบ็ด) ท้ามมีค

๓. ถ้ำ เช่น ฎกสึง (คงสึง)
ถ้ำน้ำ ฎกขุลวน (คงคูลวน) ถ้ำตัว

๔. เสา เช่น ฎกท่ง (คงคั้ง)
เสาตรง ฎกโคม (คงโกม) เสาโคม

๕. กรัง เช่น มวยฎก (มวยคง)
หนึ่งครั้ง เสียกลายเป็น มฎก (มคง)
ฎกโณะหรือโนะ (คงโนะหรือโนะ)

บัคนั้น เมื่อนั้น (ใช้ในกาพย์กลอน)

มวยฎกมวยกาล (มวยคงมวยกาล)
เป็นครั้งแรก

ฎกญจาม (คงกัจญจาม) ไม้หรือไม้ไผ่
ที่ผูกติดกับบ่วง และเชือกพวน ลำ
หรับยื่นไปคล้องเท้าช้าง

ฎกนทุย (คงกัจญทุย) ลำทางสัตว์มี วัว
ควาย เป็นต้น ที่มีขนงอกออกมาตรง
ปลายสูก

ฎกกำบิต (คงกำเบ็ด) กระตุกไหลปลาร้า

ฎกฏาร (คงกฏาร) ไบระกา

ฎกแขทง (คงแขตง) ชื่อปลาจำพวกมี
เกล็ดชนิดหนึ่ง

ฎกฉิง (คงเค็ง) ๑. ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง
เรียก ฎกฉิง (เดิมคงเค็ง)

๒. วานทองถึง หัวกินแล้วเมา
คนบางท้องถิ่นเรียก แสดงฎกฉิง
(แสดงคงเค็ง) ก็มี

ฎกโฏย (คงโคย) ไม้ ไม้ไผ่หรือเหล็ก
ที่ทำไว้ที่กราบเรือ รอกที่ทักคันลึงพัง

ฎกบงหวัร, หงบงหวัร (คงบองฮวัร, หวัร
บองฮวัร) ท่อบัสสวะ

ฎกไพร (คงเพรีย) แวนป่า

ฎกภัน (คงพุนม) ทิวเขา

ฎกแรก, ฎกแรก (คงเรก, คงแรก) ไม้-
กาน

ฎกดาว (คงชาว) ไม้เต้า

ฉุกร, ตุกร (ตองกร, ตองกร) ตะก
 ฉุภาบ (ตองกับ) กิม
 ฉุภาว (ตองกา) ไม้สอย หรือเกี่ยวถึง
 กิ่งไม้เป็นต้น

ฉุภูว (ตองก่อ) หนอน มีหลายชนิด ใต้
 แก่ ฉุภูวากุ้ง (ตองก่อวักกุ้ง) (ตองก่อวักกุ้ง)
 ฉุภูวฉุกอส (ตองก่อวักกุ้ง)

ฉุเกียบ, ตงเกียบ (ตองเกียบ, ตองเกียบ)
 ไม้สำหรับคืบ ตะเกียบ

ฉุเกียบกฏาม (ตองเกียบกฏาม) ๑. ก้าม
 ปู

๒. ต้นไม้ชนิดหนึ่ง มีลูกเล็ก ๆ
 เป็นพวงมีรสเปรี้ยว

ฉุแก (ตองแก) ตัวเห็บ

ฉุโก (ตองโก) ตะโกบ้าน ลูกมีรสฝาด
 ใช้อย้มผ้า หรือปรุงอาหาร

ฉุโกโบมจ (ตองโกโคมจ) ตะโกนา

ฉุเขา, ค้างเขา (ตองเคา, ตังเคา) พ่อ-
 ก้า (คำจัน)

ฉุคต, ทงคต (ตองกวด, ต้วงกวด) ทอ

ฉุคน (ตองก้วน) รัศประคน เชือกสำหรับ
 ล่ามกบหรือสับกับไว้กับรอบอกช้าง

ฉุโคล, ทงโคล (ตองไกล, ต้วงไกล) กลุ้ม
 ทลบ ขึ้นโขมง เช่น แผลสหายฉุ
 โคล (แผลชงโยยตองไกล) กวันพลุ่ง
 ทลบ กวันขึ้นโขมง

ฉุคู้, ทงคู้ (ตองกุ่ม, ต้วงกุ่ม) ป่าโปรง

ต้นไม้แตกกิ่งก้านสาขาเป็นพุ่ม ไม้

ฉุคู้ไพร (ตองกุ่มเพรีย) หรือ

ไพรฉุคู้ (เพรียตองกุ่ม)

ฉุววย, ตงววย (ตองววย, ตองววย) ของ
 สำหรับถววย หรือของถววยแล้ว (รา
 ชาติพัท)

ฉุวิน (ตองเวิน) ไคร่ครวญ ทริตรอง
 พิจารณา หยั่ง

ฉุหัก (ตองฮัก) ๑. หายใจดี ๆ ไม้
 ฉุหักฉุญ (ตองฮักฉุญ)

๒. ก้นลูกโยน ไม้ที่ทำไว้เล่น
 ที่มากินข้าวในนา

ฉุหัก (ตองหัก) หอบฮัก ๆ

ฉุหิต (ตองเฮ็ด) ชุมเห็ดเทศ เป็นชนิด
 ใบใหญ่ ชนิดใบเล็กที่เราเรียก ชุมเห็ด
 ไทย เรียกฉุหิตโขมจ (ตองเฮ็ดโขมจ)

ฉุเหิม (ตองเฮิม) สมหายใจ ฉุฉุเหิม
 (ตองคองเฮิม) ถอนหายใจ หายใจ
 ใช้เป็นลักษณะนามด้วย เช่น ๑ ฉุเหิม
 (มวคองเฮิม) ขณะหนึ่ง อีกใจหนึ่ง

ฉุแห (ตองแฮ) เรียงกันตามลำดับ ก่อน
 หลังเป็นระเบียบ เรียงราย เช่น
 ฉุฉุแหคนารชย (เคอร์คองแฮคนีย
 รวววย) เดินเรียงกัน

ฉุโฮย (ตองโฮย) ตะโกนโหวก ๆ จากที่
 โกล ๆ ไม้ แสรกฉุโฮย (แสรก-
 คองโฮย) ตะโกนโหวก ๆ ฉุโฮยเหา
 (คองโฮยเหา) ตะโกนเรียก

ฏฐ (คอโคงส์) สีแล้วสีเล่า เช่น ทุบ
 ฏฐบงโกลกนงโกรล (กรอเบียดค-
 โดะสับองโกลกนงโกรล) ควายสี (ตัว)
 แล้วเล่ากับเสาคอก

ฏฏล, ฏอฏล (คอแคล, โคงแคล) ซ้ำ
 ซ้ำซาก ซ้ำเก่า เหมือนเค็ม เช่น
 เชวฏฏล ฯ (เทวคอคคอคคอค) ทำ
 ซ้ำ ๆ เนากนแลงฏฏล (เนวี
 ก้อนแลงคอคคอค) อยู่ทีเก่า นิยายฏฏล
 (นิเยยคอคคอค) พุกซ้ำซาก

ฏฏาบ (ค้อนค้อบ) ๑. ห่ม เช่น
 ฏฏาบสัพท (ค้อนค้อบซ้อมบัพท)
 ห่มผ้า

๒. เกินหรือวังเบียดทั่วกับหุบ
 เกียน (ใช้เฉพาะวัว)

ฏฏึง (ค้อนเค็ง) หมัน

ฏฏเฐม (ค้อนเค็ม) แย่ง แขงฏฏเฐม
 (เจงค้อนเค็ม) แย่งชิง คุ แขง ๑

ฏฏำ (ค้อนคำ) หุง เช่นเดียวกับ ฎำ
 (คำ) ใช้ ฏฏำบาย (ค้อนคำบาย)
 หุงข้าว

ฏไท (คอเตี้ย) อื่น เช่น มนุสสุฏไท
 (มนุสส์คอเตี้ย) คนอื่น เรื่องฏไท
 (เรื่องคอเตี้ย) เรื่องอื่น

ฏลง (ค้อนลง) กอง คำที่พ่อแม่ของ
 เขยและสะใภ้เรียกกัน ฏลงลงแสงง
 (ค้อนลงคองแสงง) กองกันอย่างสนิท
 (เหมือนเขาหามกานหาม)

ฏนลำน (ค้อนลับ) ทลับ

ฏบ (คอบ) ขวก

ฏบ (ค้อบ) สิบ

ฏม (คอม) น้ำต้อย น้ำหวานในคอกไม้
 น้ำที่เอ้มจากสิ่งหวาน ๆ เรียก ทักม
 (ตักคอม) โดยปริยาย หมายถึง
 นิ่มนวลไพเราะ เช่น สัมเพงมานทักม
 (ซ้อมเลงเมียนตักคอม) เสียงมีความ
 นิ่มนวลไพเราะ

ฏร (คอร) อักเสบ เช่น ฎิเบาฏร
 (ค้อมเบาคอร) แผลอักเสบ บุษฏร
 (โบสคอร) ฝ่ออักเสบ

ฏธร (คอร์ทวัร) แพร่ไป กระจายไปทั่ว
 โดยพุกกันต่อ ๆ ไป

ฏราบ (คอราบ) ทราบ ทลอด เช่น
 ฎราบฎลโดงเนะ (คอราบค้อลโทงน๊ะ)
 ทราบเท่าทุกวันนี้ ฎราบเทาทลนัง
 (คอราบเคว้ค้อลนัง) ทลอดไป

ฎล (ค้อล) ถึง จด แก่ เช่น นิกฎล
 (นิกค้อล) นิกถึง เทาฎล (เคว้ค้อล)
 ไปถึง ฎลณาเทา (ค้อลนาเคว้) ไป
 ถึงไหน

ฎโลก (คอโลก) โลกนี้ ใช้ตรงข้ามกับ
 ปรโลก (ปอระโลก) โลกหน้า

ฎเหือ (คอเฮย) ล้วนแล้วไปด้วย สำเร็จ
 ด้วย ประกอบด้วย เช่น ปราสาฎฎี
 เหือโดยณ (ปฺราสาทคอเฮยโดยณ)

ปราสาทล้วนแล้วไปค้ำยหิน สร้างค้ำย
หิน

ฎีฟง, ฎีล่ง (คอง, คอลิ่ง) ยาวนานยิ่ง
ยาว เช่น อัสกาลฎีฟง (ออสกาล
คอง) ขึ้นเวลาไปนาน

ฎา (ดา) แผ่นหินแบนราบเหมือนกระดาน
ใช้ ฎุมฎา (ทุมดา) แผ่นหิน
(คำฉวน)

ฎาก (ดัก) ๑. ใส่ เช่น ฎาก่บาตร
(ดักบาด) ใส่บาตร ฎาก่คูก (ดักกูก)
ใส่คูก ทิดคูก ฎาก่จิตต (ดักเจ็ด)
ใส่ใจ เอาใจใส่ ญญิมฎาก (ญวญิม
ดัก) ยืมใส่ กิญญฎาก (ก้อมญญิดัก)
กระโหลกใส่

๒. วาง เช่น ฎาก่เสี้ยวเกา
เล็ตุ (ดักเขี้ยวเพ็เลอโตะ) วางหนัง
สือบนโต๊ะ ฎาก่อมแรก (ดักอ้อมแรก)
วางหาบ

๓. มอบ เช่น ฎาก่การโอยเทว
(ดักการโอยเทว) มอบงานให้ทำ

๔. ก้ม โนม้ ถ่อม เช่น ฎาก่
มุขจุะ (ดักมุขจุะห์) ก้มหน้าลง
ฎาก่ขุลวน (ดักคูลวน) ถ่อมตัว
โน้มตัว

๕. จอกพัก เช่น ฎาก่รทะ
(ดักรวทะห์) จอกพักเกวียน

๖. สดะ ละทั้ง เช่น ฎาก่ราชขุ

(ดักเรียด) สดะราชสมบัติ โสฎะฎาก่
(สคองห์ดัก) ถ่มน้ำลาย (ทั้ง)

๗. ขึ้น เช่น ฎาก่พระชนม์
(ดักเพรียะห์จวน) ขึ้นพระชนม์

๘. กัก เช่น ฎาก่อนทาก่
(ดักอ้อนเคียก) กักไว้

๙. กลืนได้ อาเจียน เพราะ
กินผลไม้บางอย่างมากเกินไป

ฎาง (ดาง) ๑. ค่าง (คำไทย) เขมรใช้
เฉพาะไก่ มาน่ฎาง (เมื่อนดาง) ไก่ต่าง
๒. มะพร้าว ต้นไม้จำพวกมะ
พร้าว ออกลูกเหมือนตาลโตนด ไม่ได้
ออกจั่นเหมือนมะพร้าว

ฎาจ (ดาง) ขาด เช่น สัพต่ฎาจ (ซัอม
บ๊วดดาง) ผ่าขาด (ขาดเป็นรูหรือเป็น
ร้าว)

ฎาจ (ดัจ) ขาด (ขาดออกจากกัน) ฎาจ
ขาด (ดัจขาด) เกิดขาด เจ็บขาด
ฎาจโฏจ (ดัจโดจ) ขาดจากกันเป็น
ร้าว ๆ ฎาจโฏจคุดา (ดัจโดจเคินย)
หย่าขาดจากกัน

ฎาน (ดาน) ๑. เน่า เย็บพอให้อยู่
๒. รอย เช่น ฎานแข็ง (ดาน
เจิง) รอยเท้า ฎานแฉด (ดานแดล)
แบบแผน

๓. ค่าน อย่างค่านภาษี ใช้
คยฎาน (กวยดาน) ปัจจุบันไม่ค่อยใช้

๔. ก้าน เช่น ฐานข้างเกิด
(คานคางเกิด) ก้านตะวันออก ฐาน
คบุง (คานคอบง) ก้านใต้ (มักใช้ที่
เมรุถึงศพ)

ฐาน (คาน) ๑. ท่วม โชก เช่น
ทีกฐานผทะ (ตีกคานผะตียะห์) น้ำท่วม
บ้าน แบกเงืฐฐาน (แบกเงือะสคาน)
เหวี่ยงแตกโชก เหวี่ยงแตกท่วม (ทัว)
โดยปริยายหมายความว่า ลามถึง พัวพัน
ว่ากระทบถึง

๒. เพียบใกล้จะตาย ใช้ ชิง
ฐาน (จ้วงจือคาน) ใช้เพียบ ฐานอุณ
(คานคัณ) หรือ ฐานอุณ (คัณคาน)
ทรุด อาการหนัก ตกต่ำ

ฐาน (คับ) ทอกควยสัว หรือ เครื่องมือ
อื่น ๆ ให้เข้า ให้ขาด ให้ทะลุ เช่น
ฐานบ่เฒ (คับเซอ) ทอกไม้ ฐานถุม
(คับทุมอ) ทอกหิน โดยปริยายหมาย
ว่า ทอกหน้า ว่าให้เจ็บใจ

ฐาน (คาน) ๑. ไนปั่นฝ้าย

๒. ซิมเป็นคางหรือเป็นรอยต่าง
เช่น สัพตฐาน (ซิมบิวคคาน) ผ้า
ซิมต่างเป็นคาง กรฐานฐาน (กรอดะส
คาน) กระดาษซิม (น้ำหมึก)

ฐาน (คาน) เนรเทศให้ไปอยู่เกาะเป็นต้น
สำหรับคนโทษหนัก (ก่าญวน)

ฐาน (คาว) ชื่อพิธีอย่างหนึ่งในพุทธศาสนา

เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่
ล่วงลับไปแล้ว

ฐาน (คาล) ๑. ลาม เช่น เกื้องฐาน
(เพื้องคาล) ไฟลาม ฐานฐาน (เรื้อง
คาล) ลุกลาม ระบาย โดยปริยาย
หมายความว่า เกือกคาล ชิงฐานฐาน
(เคื่องเรื้องคาล) โกรธเกือกคาล

๒. พยศ เช่น โคฐาน (โกคาล)

ว้วพยศ ฐานฐาน (คาลคาล) กัว่า

ฐานวาล (คาลวาล) ลามปาม กัว่าวรัวไม่
เลือกหน้า ลุกลาม เช่น สฎฐานวาล
(สฎคัลคาลวาล) พุกกัว่าวรัว เซรฐาน
วาล (เจร์คาลวาล) ท่าลามปาม
ชิงฐานวาล (เคื่องคาลวาล) โกรธลุก
ลาม (เป็นพื้นเป็นไฟ)

ฐาน (คัล) ๑. ที่ ทบ ชก ต่อย ท่า
เช่น ฐานล่อบก (คัลลือมบก) ท่าข้าวเมา

๒. เต้นอย่างซึพจร ใช้ ซึพจร

ฐาน (จิบเบียะจอร์คัล) ซึพจรเต้น

ฐานล่อบก (คัลลือมบก) นกตีทอง

ฐาน (คาว) ทาบ

ฐาน (คะส) ๑. กาง แผ่ ชิง ฟอก
เช่น ฐานสศกร (คะสสักร) ชิงหนึ่ง
กลอง ชิงกลอง ฐานสสบก (คะส
สสบก) ฟอกหนึ่ง

๒. แน่นขันคั คาสคา เช่น
มนุสสนรฐาน (มนุสสัซวัคคัล) กน

ยื่นแน่นขันต ฐุณาส (เค็ดคัส)

เคียรคาช คาชกา

ฐาส (คัส) ปลุกให้ตื่น ปลุกให้ขลัง
ให้มีกำลัง เช่น ฐุณาสมนตอาคม
(ฐุณาสมนตอาคม) ฐุณาสมนตอคา
ฐาสฐุณาส (คัสคัส) ปลุก
ทันยา

ฐาสไถ (คัสไค) ผิดชอบชั่วดี ใช้
ฐุณาสไถ (คัสคัสไค) ฐุณาสผัด
ชั่วดี

ฐาสเคือน (คัสเคือน) ทักเคือน

ฐิต (เค็ด) ๑. ทัก อย่างย้อมติด สติติด
เช่น ขรลคมินสูวฐิต (จรวลลคมิน
สูวเค็ด) ย้อมไม่ค่อยติด

๒. ทักตาม ฐิตไถ (เค็ดไค)

ทัก ทักตาม (ด้วยความถูกใจ) เชื้อพัน
ประพดิตตาม

ฐิก (เค็ดกา) ฐิก กัมภีร์แก้ไขหรือ
อธิบายกัมภีร์หรือรรถถาเป็นภาษาบาลี
บ้าง หรือฐิกาก่อน ๆ บ้าง ฐิกากะ
(เค็ดกาอะ) หมายถึงตัว ฐิกากะ
(เค็ดกาเบก) ใบเบกเงิน ฐิกาสาทุกษ
หรือ สาทิส (เค็ดกาซาทัก หรือ ซา
คัส) ฐิการ้องทุกข์ถวายพระเจ้าแผ่นดิน
กิน สงฆฐิก (ซึ่งเค็ดเค็ดกา) ใบ
สุทธิหรือสุทธิบัตรของพระภิกษุสงฆ์
ฐิ (เค็ด) กิน

ฐิเบมา, เบมาไถ (เค็ดเบมา, เบมาไค)

กินตอกำ

ฐิปลิ (เค็ดปลิ) ติปลิ

ฐิแลง (เค็ดแลง) กินที่เป็นผงละเอียก
เหมือนแป้ง มีสีแกงเข้ม เหมือนนรก
หรือแก่นขนุน ใช้ละลายฉาบกำแพง
หรือทำน้ำฝาด ย้อมสีจีวรได้

ฐิส (เค็ดซอ) กินตอพง

ฐิสอิด, ฐิสอู (เค็ดซอิด, เค็ดซอ) กิน
เหนียว กินที่ใช้ทำอิฐทำกระเบื้อง
เป็นต้น

ฐิก (เค็ด) ๑. บรรทุก จูง ชัก ลาก
เช่น ฐิกเค็ด (เค็ดซอ) บรรทุกไม้
ฐิกโค (เค็ดโก) จูงวัว ฐิกไถ
(เค็ดไค) จูงมือ ฐิกบนทาด (เค็ดบ่อน
เค็ด) ลากเส้น ฐิกคน (เค็ดกวน)
จับเชือกดึงลากไม้ท่อนที่ผูกต่อกันทั้ง
สองข้างเพื่อไล่ปลา โดยปริยายหมายถึง
ว่า แนะนำ ชักจูง ใช้ ฐิกนำ
(เค็ดเนอ)

๒. นำหนักหรือจำนวนที่พอจะ
บรรทุกเอาไปได้ เช่น สรว ๑ ฐิก
(โซรวมวเค็ด) ข้าวจำนวนพอจะบรร
ทุกไปได้เที่ยวหนึ่ง

ฐิกเค็ด (เค็ดเค็ด) ๑ ฐิกเค็ด

ฐิกเค็ด (เค็ดเค็ด) ต่างเค็ดคือบรรทุก
ต่างวัวควายหรือม้าเพียงตัวเดียว

ฉิ่ง (เค็ง) ๑. ฐิ่งกุฉิ่ง (เค็งเกตุย)
รู้ความ

๒. ขวานโยน มี ๓ ชนิดด้วยกัน
กันคือ ฐิ่งภูลุก (เค็งพุลุก) ฐิ่งสลุท
(เค็งซุลาบ) ฐิ่งชวา (เค็งเชวีย)

ฉืบ, ฐืบ (เค็บ, เค็บ) ปืบ อาการที่นั้ง
ปืบ อย่างเวลาขึ้นขึ้นหลังม้า

ฐึด (เคอส์) กถอย

ฐิ (เคอ) คินจิกไม่มีปุย คอน เช่น แสรฐิ
(แซรเคอ) นาคอน

ฐูกุฉาน (คกคัน) ฐู ฐูกุฉาน

ฐุต (เค็ด) เผา เช่น ฐูกุฉิตไพร (กมเค็ด
เพรีย) ยอเผาป่า ฐูกุฉิต (ค้อมโลง
เค็ด) มั่นเผา ฐูกุฉิต (เครียเค็ด)
ปลาอย่าง

ฐุน (เค็น) ๑. อ่อน ถอย ตกต่ำกว่า
คนอื่น ฐุนฉาบ ฐู ฐาบ

๒. คำออกข้างให้ถอย

ฐูป (เค็บ) ๑. ฐู ฐูป

๒. กอไม้เล็ก ๆ

๓. กร้า กิ่งไม้ที่สะไว้ในน้ำเพื่อ
ตักปลา เมื่อปลาเข้ามามาก ๆ ไข่
อวนล้อม

ฐูป ๆ (เค็บ ๆ) ฐุก ๆ ฐิบ ๆ เช่น
บายฉาฐูป ๆ (บายเซาเค็บ ๆ) ข้าว
ฐิบ ฐุก ๆ ฐิบ ๆ

ฐูล (เค็ด) ฐุ่น ฐ่อน เช่น ฐเ ๑ ฐูล

(เซอมวยเค็ด) ไม้ ๑ ท่อน เนาท่างฐูล
(เนวเค็ดยั้งเค็ด) อยู่ทั้งต้น

ฐูลลาร (เค็ดลาร) กอลลาร

ฐูล (เค็ดส์) ฐัก ฐู ชำระล้างถ้วยชาม
เช่น ฐูลสแกอล (เค็ดส์แกอล) ฐูลช็กล
ฐูลซาต (เค็ดส์ซัด) ฐัก ฐู

ฐู (เค็ดท์) งอก ขึ้น เช่น ฐูกู
(เค็ดเค็ดท์) มะพร้าวอก ฐูกู
(เค็ดเค็ดท์) คินงอก พูกองกาฐูกู
(ปูกจ้องกาเค็ดท์) เกรวขึ้น

ฐูกูฉาล (เค็ดท์คาล) งอกงาม เจริญขึ้น
เช่น รกฐูกูฉาล (รวกฐูกูเค็ดท์คาล)
หากินเจริญขึ้น

ฐู (เค็ด) มะพร้าว มีชนิดต่าง ๆ คือ
ฐูกูเผะ (เค็ดเมะ) ฐูกูเกิ้ล (เค็ด
เพลิง) ฐูกูแสด (เค็ดแสด) ฐูกูชะ
(เค็ดชะ) มะพร้าวกะทิ ฐูกูตาแก
(เค็ดตาแก) มะพร้าวหมูสัหรือมะพร้าว
นาฬิกา ฐูกูโตนต (เค็ดโตนต)
มะพร้าวที่มีลูกติดกันเหมือนทะเลยาคาล
(ไม่ค่อยมี)

ฐูกูแฉม (เค็ดแฉม) ชื่อไม้ชนิดหนึ่งเนื้อ
แข็งแน่น เหมือนไม้มะค่าโมง ไข่ทำ
เค็ดตุ้ได้

ฐูกูพระ (เค็ดเพรีย) เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง
มีดอกเล็ก ๆ สีเหลือง มีลูกกินได้

ฐูกู (เค็ด) เหมือน เมื่อเป็น เช่น

ฉุจนะ (โคจฺจนะ) เมื่อเป็นเช่นนั้น
 ฉุจนะ (โคจฺจนะ) เมื่อเป็นเช่นนั้น
 ฉุจนิง (โคจฺจนิง) เหมือนหนึ่ง ทั้ง
 หนึ่ง ฉุจแฉล (โคจฺแฉล) กุ ฉุจแฉล
 (โคน) ๑. ยาย ฉุนชี (โคนจี)
 ยายชี แม่ชี ฉุนตา (โคนตา) ยาย
 กับตา

๒. คำเรียกสนม

๓. โคน กระทบ (คำไทย
 ไม่ค่อยใช้)

ฉุนโพรง (โคนโปรง) ต้นข้าวสาร

ฉุร (โคร์) แลก

ฉุรยคนตรี (โคร์ค่อนเตรีย) คนตรีที่รียาก์

ฉวง (ควง) ๑. ควง เช่น ฉวงแข
 (ควงแคว) ควงเคียน ฉวงฝุกาย
 (ควงฝุกาย) ควงทรา ฉวงตุรา (ควง
 ตรา) ควงตรา ฉวงจิตต (ควงเจ็ด)
 ควงใจ

๒. ทัวค้วง

๓. เงินพกค้วงที่ใช้ในสมัยโป-
 ราน เรียก ปุร่ากฉวง (ปรักควง)
 เงินค้วง

ฉวง (ควง) ๑. ริ ริขึ้น ตั้งขึ้น ก่อ
 ตั้งขึ้น

๒. สูงลิบ

ฉวงฉล (ควงฉล) จวนถึงที่ (มักใช้ใน
 ภาพยนตร์)

ฉวน (ควน) งอบ

ฉวล (ควล) ล้ม โดยปริยายหมายความว่า
 เสียท่า ฉวลตติฉวลโตง หรือ ฉวลจ
 ตติจโตง (ควลเต็คควลโตง หรือ ควล
 จ้อมเต็คจ้อมโตง) ล้มหกละเมนที่ลังกา
 กุ จิตติจโตง

ฉวส (ควั๊ส) ๑. ตัก เช่น ฉวสสั
 (ควั๊สซ็อมล) ตักแกง

๒. ขวคกัน เช่น คุรมัฉวสคณา
 (คุรอเบยควั๊สเคินีย) ขวคกัน
 โดยปริยายหมายความว่า พุกแขวะ
 หรือเสียสั ฉวสฉง (ควั๊สคอง)
 แขวง เสียสั ฉวสนายฉวสอาย
 (ควั๊สสนายควั๊สอาย) พุกแขวะคนโน้น
 คน

ฉุ้ม (เค้ม) ๑. ต้น ส่วนแรก ส่วนตั้ง
 ต้น ฉุ้มก (เค้มก) ต้นคอ ฉุ้มไฉ
 (เค้มไค) ต้นแขน ฉุ้มเกลา (เค้ม
 เพลวี) ต้นขา โคนขา ฉุ้มทรวง
 (เค้มตรวง) หน่ออก ฉุ้มผลู (เค้ม
 โพลิ้ว) ต้นทาง ฉุ้มทุน (เค้มตุน)
 ต้นทุน ฉุ้มทรพ (เค้มเตรือบ)
 เงินกองทุนที่เก็บไว้เป็นหลักทรัพย์
 ฉุ้มเหตุ (เค้มแฮค) ต้นเหตุ ฉุ้มฉุบ
 (เค้มค้อมโปง) หัวปีที่แรก ฉุ้มทง
 (เค้มตวง) ต้นเค้า ฉุ้มจอม (เค้มจอม)
 ต้นเหตุสำคัญ ฉุ้มฉุฉา (เค้มชุนา)
 ต้นปี

๒. เริ่ม ริเริ่ม ทั้งกัน เริ่มการ (เดิมการ) ผู้เริ่มงาน เจ้าภาพของงาน (เฉพาะงานกุศลหรืองานมงคลต่าง ๆ) เริ่มคินิต (เดิมกัณนิต) คนทันคิก เริ่มโจท (เดิมโจท) โจทก์ ฟ้องก่อน เริ่มบณฺฑิง (เดิมบ็อนเค็ง) ผู้ฟ้องก่อน เริ่มบณฺข (เดิมบ็อน) เจ้าภาพงานกุศล งานมงคล เริ่มอาทิ, เริ่มธาน, เริ่ม อาทิเริ่มธาน (เดิมอาค, เดิมเทียน, เดิมอาคเดิมเทียน) ผู้เริ่ม การเริ่ม เหตุแรกเริ่ม ชาเริ่ม (เจียเดิม) เป็นต้น

๓. ลำต้นของพืช เช่น เริ่มเณ (เดิมเชอ) ต้นไม้ เริ่มโพต (เดิมโปค) ต้นข้าวโพด ใช้เป็นลักษณนามค้าย เช่น แฉก ๑ เริ่ม (แฉกมวยเดิม) เหล็ก ๑ ต้นหรือเส้น

๔. เดิม แรก ก่อน เช่น สรวลชาวพีเริ่ม (ซรวลเจียงบีเดิม) สะดวกกว่าแต่ก่อน เริ่มเพีย (เดิมเลย) ครั้งก่อน เมื่อก่อน

เริ่มฉง (เดิมคอง) ส่วนใหญ่

เริ่มบี (เดิมเบี่ย) เพื่อ เช่น เริ่มบิอวี (เดิมเบี่ยเอวี่) เพื่ออะไร

เริ่ม (เดอร) เดิน ใช้ว่า นาฬิกาเริ่มรหัส (เนยลิกาเดอรร์วอซส์) นาฬิกาเดินเร็ว การเริ่มสรวล (การ์เดอรร์ซรวล) งาน

เดินสะควก เริ่มทุก (เดอรค์ก) เดิน เรือ เริ่มตัว (เดอรค์ตัว) แสดงเป็น ตัวละครที่เล่นในเรื่อง เริ่มทา (เดอรค์เตย) เดินอย่างเบึก เริ่มเอมร์เซ็ง (เดอรค์เทมอ์เจ็ง) เดินสวนสนาม เริ่มเทศ (เดอรค์เตซส์) เดินชักเช พเนจรไปตามที่ต่าง ๆ เริ่มเหิร (เดอรค์เฮอ์) ลักลอบไต่เสี้ยน เป็น ชู้กัน (คำสุภาพ) โดยปริยาย เริ่ม ใช้เป็นคำสุภาพ แทน ตาย ได้ค้าย

เฉียง (เดียง) ๑. พุกแขวะ พุกเปรียบเปรย

๒. แวงชีวิต เช่น กรบ์เฉียง (กรอเบี่ยเดียง) ควายแวงชีวิต

๓. ชายตากุด้วยหางตา ใช้ เฉียง แบนกเมิล (เดียงเพนคเมิล) ชายตากุ เฉียบ (เดียบ) ๑. ลูกปลาชะโคขณะยัง รุน ๆ อยู่ เรียก ตูร์เฉียบ (เดือยเดียบ)

๒. ลูกสะบ้าที่ทิ้งไว้ให้ทอยเวลา เล่น

๓. พืชน้ำชนิดหนึ่ง ประเภท หญ้า มักปลูกในสระ

เฉียมฉาม (เดียมฉาม) พุกเห็บแถมให้อีกฝ่ายหนึ่งเจ็บใจ ค้ายความโกรธ หรืออิจจาวิชา

เฉียล (เดียล) ทิเคียน เฉียลคุมะ (เดียลคุมะ) ทิเคียนให้อับอายขายหน้า เสื่อมเสียชื่อเสียง

เญียว (เคียว) เคียว เคียว เช่น ทิมเญียว (ทิมเคียว) เทียม (สั้ว) เคียว สาเญียว, สายเญียว (ซาเคียว, ซายเคียว) สายเคียว ชื่อเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่มีสายเคียว (คำไทย)

เญก (เจก) นอน โดยปริยายหมายความว่า ทาย เสีย หยุดกิจการ เช่น เครื่องจักรเญก (เครื่องจักเจก) เครื่องจักรเสีย โรงฆ่าสุ่นเญกเทาเหี้ย (โรงฆ่าคนเจกเดิวิเฮย) โรงงานหยุดกิจการไปแล้ว

เญญ (เคย) ๑. ไล่ ใช้ เญญโค (เคยโก) ไล่วัว เญญโจร (เคยโจร) ไล่จับโจร เญญมาส (เคยเมียส) ไล่ทองให้เหลือแต่ทองบริสุทธิ เญญเซ็ง (เคยเจง) ไล่เลี้ยง ชักไล่ไล่เลี้ยงให้จน เญญโกล (เคยโกล) ชักไล่ไล่ตาม เญญโกล (เคยโกล) ประมุขราคา เญญธนาถ์ (เคยทนต์) สัตว์หรือคนป่าที่เข้ามาไล่กัดไล่ต่อย เญญประโยชน์ (เคยประโยชน์) ไล่ประโยชน์ สอบ (คำเก่า) เญญพูด (เคยพูด) จับเล่ห์ เหลี่ยม เญญมุขการ (เคยมุขการ) ทอราคา แย่งหน้าที่ (ใช้แต่ เญญ ก็ได้)

๒. ถึก เช่น เญญจาปี (เคยจาเบีย) ถึกกระจับบี

เญร (เคร) เญบ เญรเญรไญ (เครเญรโด) เญบตะเญบด้วยมือ

เญรฆาส (เครคัส) เคียรกาษ เน้นชนคิคาษกิน เช่น มนุสเญรฆาส (มนุสเครคัส) คนเน้นชนคิ

เญก (แดก) เหล็ก แญกกณญาร (แดกก้อนดาร์) เหล็กหมาก แญกฉาบ (แดกฉาบ) ตะไบ แญกณูส (แดกชุส) กบไสไม้ แญกนูล (แดกนูล) เหล็กทั้งแท่ง แญกพด (แดกบีด) เหล็กคัต แญกเกื่อง (แดกเพื่อง) เหล็กไฟ แญกสุวาน (แดกชวาน) สวาน แญกองรูส (แดกอองรูส) เหล็กบุง

เญง (แดง) คำผู้ใหญ่เรียกเด็กใช้ อาเญง (อาแดง) อ้ายแดง เมเญง (เมแดง) อีแดง

เญน (แดน) คินแดน อาณาเขต ประเทศ เช่น แญนคมพุชา (แดนกัมพูเจีย) คินแดนหรือประเทศกัมพูชา

เญร (แดร์) ค้วย เหมือนกัน เช่น ขญูเฑาเญร (ขญูมเดิวิแดร์) จันไปค้วย กีบานเญร (กีบานแดร์) ก็โคเหมือนกัน

เญล (แดล) ๑. ที่ ซึ่ง อัน เช่น พากุยเญลครุณิยาย (เบียกแดลครุณิเยีย) คำที่กรูพูด

๒. เคน ของเหลือเป็นเคน เหลือจากคนอื่น เช่น สบายเญลเค (ซบายแดลเก) กินข้าวเหลือเคนเขา

๓. เกย เช่น มินแกลเทศา
(มินแคลเดวี) ไม่เกยไป

ไฏ (โค) มือ ใช้ ไฏคุบาลักิน (โค
คุบัลเกน) มือสี่ (สี่ข้าว) ไฏจงกุก
(โคจ้องโกด) พังงา มือจับหางเสือเรือ
ไฏฤสุลี (โคริสส์เซีย) แขนงไผ่
ไฏนโนง (โคนัวโนง) มือ (เถา)
บวบ ไฏทนเล (โคตวนเล) แกว
แม่น้ำ

ไฏแกว (โคแกว) กระโถกแก้ว ที่แขวน
เสื้อผ้า มีปลายงอ

ไฏขุลา (โคขุลา) ๑. มั่นมือเสือ เรียก
อุ้งไฏขุลา (ค้อมโลงโคขุลา)

๒. ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ดอกหอม
กลิ่นคล้ายดอกแก้ว เนื้อไม้แข็งแน่น
สนิทใช้แกะตรา

ไฏรเคียม (โครว์เคียม) อำพัน

ไฏรแนง (โครว์แนง) ไม้ระแนง

ไฏรหาค์ (โครว์หาค์) ต้นไม้ชนิดหนึ่ง มัก
ขึ้นริมน้ำ มีลูกเล็ก ๆ กินได้

ไฏสุวา (โคสุวา) ไม้ที่ใช้คามรอยแตก
ใช้ จาบไฏสุวา (จับโคสุวา) ตักไม้
คามรอยแตก

ไฏก (โค๊ก) พ้อม

ไฏค (โคค) เสียบ ร้อย เช่น ไฏคตุรี
(โคคเต็รีย) เสียบปลา ไฏคสาจ
(โคคซัจ) เสียบเนื้อ

โฏบ (โคบ) หุบ ใช้ ผูกโฏบ (พุกา
โคบ) ดอกไม้หุบ เช่นเดียวกับ
ผูกโฏบ (พุกาโฏบ)

โฏม (โคม) ๑. โคม ยอกเจ็ยหรือ
ปราสาทเป็นต้น

๒. สูง สูงโปร่ง สูงลิบ (มัก
ใช้ในกาพย์กลอน) โฏมฉุง (โคมคั้ง)
ก็ว่า

โฏย (โคย) ๑. ตาม เช่น เต็กตามผู้ใหญ่
ใช้ โฏยฉู (โคยค้อม)

๒. ทัก ทักไปทักย เช่น โฏย
ท้างสัพทัญมวยเทาผง (โคยเตยยัง
ซ้อมบิวคขญมมวยเตวีพอง) ทักทั้งผ้า
ของฉนไปทักย แฉกโฏยฉู (แฉก
โคยฉู) หมาติดตัวเมีย คุมานสรีณา
เคโฏยเท (เคมียนเซรียนาเกโคยเท)
ไม่มีผู้หญิงไหนเขาคิดหอรก

๓. โขย ทักย เช่น ฉีโฏย
เซ็ง (เคอร์โคยเจิง) เดินทักยเท้า
โฏยเหตุ (โคยแฮค) เพราะเหตุ
โดยเหตุ

โฏยชา (โคยเจีย) เป็นกรังกราว

โฏยนัว (โคยเนวี) ตาม เช่น เชวีโฏย
นัวทึงจิดุต (เทวโคยเนวีค้อมเนิง
เจ็ด) ทำตามอำเภอใจ

โฏยสาร (โคยซาร์) โขยสาร อาศัย
โดยอาศัย เช่น โฏยสารทุกเค (โคย

ชาวตุกเก) อาศัยเรือเขา รลัโทยุสสาร
เคจิณจิม (วัธส์โดยชาวเคจิณจิม)
มีชีวิตอยู่โดยอาศัยเขาเลี้ยงชีวิต

โฏร (โคร์) เท่อขึ้นเป็นผืน

โฏล (โคล) ๑. ถ่อ กัน เช่น โฏลทุก
(โคลตุก) ถ่อเรือ

๒. พยศ กุ ฎาล ๒.

โฏะ (คอะห์) ๑. นม สิ่งที่มีลักษณะ
เป็นปุ่มคล้ายกลิ้งเช่นนั้น เช่น โฏะคง
(คอะห์กวง) ปุ่มขม่อม โฏะรค่าง
(คอะห์รวเกีย้ง) ปุ่มระฆัง

๒. แก้ว เปลือก ปล่อย หลบหลีก
เช่น โฏะปรุสนา (คอะห์ปรอสนา)
แก้วปริศนา โฏะบณฺด (คอะห์บ้อมโน้ล)
เปลือกหนัสนิ โฏะมนุสสุทอส (คอะห์
มนุสส์โตะส) ปล่อยนักโทษ โฏะ
ขุลวนเจญ (คอะห์คูลวนเจญ) เอาตัว
ออกหาก หลบหลีก

โฏะไฏ (คอะห์โค) หลีกเลี้ยง เลิกคบ
เลิกต่อสู้ เช่น โฏะไฏรตเจญ (คอะห์
โครวัดเจญ) พ่ายหนี

โฏะทุขสตุว (คอะห์ตุกสัค) ถ่ายอุจจาระ
บัสสวาระ โฏะทุขสตุวธิ (คอะห์ตุก
สัคทม) ถ่ายอุจจาระ โฏะทุขสตุวตอ
(คอะห์ตุกสัคโต้ง) ถ่ายบัสสวาระ (คำ
สุภาพ)

โฏะสา (คอะห์ซา) แก้ว นินายโฏะสา

(นิเยียคอะห์ซา) พุกแก้ว

เฏา (เคา) ๑. เภา นึกเอา มุ่งเฉพาะ
โดยกะเนเอา เช่น เภาเลิมนุสสุ
แฏลลวงทอพูย (เคาเลอมนุสส์แล
ลวงเตรือบ) มุ่งไปยังคนที่ลักทรัพย์

๒. จุกหรือซีกหมายไว้ สุนอย่าง
สุนผี เภาภิโวร (เคาก้อมโบร์) หมายถึง
ปูนไว้

ฎิ (คม) ๑. ก้อน กอง แผนก หมู่ ที่
รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน เช่น ฎิอิฎฐ
(คมเอ็ด) ก้อนอิฐ สาก ๑ ฎิ (ซัจมว
คม) เนื้อ ๑ ก้อน ผุทะ ๑ ฎิ (เผดียะห์
มวคม) บ้าน ๑ หมู่ ฌรโฏยฎิ
(จวัรโดยคม) ยืนเป็นกลุ่ม

๒. คม อย่างคมเกี่ยวกัน ใช้
ฎิรเทะ (คมรวเตะห์)

ฎิไฏ (คมโค) กระตุกปลายข้อศอก

ฎิ (ค้อม) ๑. ทอก ทูป โดยปริยาย
หมายความว่า ขยาย แผ่ เช่น ฎิกนุแลง
(ค้อมกอนแลง) ขยายที่ทำที่อยู่

๒. เครื่องหมายนิคหิต หรือ
หยาคน้ำค้างบนตัวอักษร

ฎิกล, คมกล (ค้อมก้อล, ค้อมก้อล) หนุน
ให้สูง ทั้งให้สูง ทั้ง เช่น ฎิกลเครื่อง
สกุการบูชา (ค้อมก้อลเครื่องสักการ์โบ
เจีย) ทั้งเครื่องสักการบูชา ฎิกลจิตุด
(ค้อมก้อลเจ็ด) ทั้งใจแน่วแน่

ภูภาค, ตมภาค (ค้อมกัถ, ค้อมกัถ) เจ็บ
ป่วยนิด ๆ หน่อย ๆ ไม่รุนแรง ไข้
ชยาย ช้ง (จ้วมจือ) เจ็บป่วย เป็น
ช้งภูภาค (จ้วมจือค้อมกัถ)

ภูเก็ง, ตมเก็ง (ค้อมเก็ง, ค้อมเก็ง) ยกไว้
สูง ทำให้รุ่งเรือง นับเป็นความรุ่ง
เรือง เช่น ภูเก็งขุลวน (ค้อมเก็งขุลวน)
ทำตัวให้รุ่งเรือง ภูเก็งภูเก็ง, ตมกัถมเก็ง
(ค้อมกัถค้อมเก็ง, ค้อมกัถค้อมเก็ง) ยก
ยกย่องเชิดชู

ภูเง็จ (ค้อมเง็จ) อึ้ง เฉื่อยเฉื่อย

ภูณ, คัณ (ค้อมนอ, ค้อมนอ) รอยต่อ
เวลาที่ต่อกัน สืบต่อ ต่อ เช่น ภูณ
แซส (ค้อมนอแซส) รอยต่อเชือก
ภูณในวงศตรกุล (ค้อมนอเนี้ยว่วงศตร
กุล) ผู้สืบวงศ์ตระกูล

ภูณก (ค้อมนอก) การถอน ถอน เช่น
เดียวกับ ฎก (คอก) เช่น ภูณกเสมา
(ค้อมนอกเสมา) ถอนหญ้า

ภูณกั (ค้อมน็อก) การค้างอยู่ ช้งอยู่
เช่น ภูณกัทิก (ค้อมน็อกตัก) การที่
น้ำค้างอยู่ ช้งอยู่

ภูณง (ค้อมนอง) การตก ตัก เช่นเดียวกับ
กับ ฎง (คอง) เช่น ภูณงทิก • กรอม
(ค้อมนองตักมวกรอ-ออม) ตักน้ำ •
กระอม (หม้อน้ำ)

ภูณล (ค้อมนอล) การถึง การมาถึง เช่น

รงจำภูณลเค (ร้วงจำค้อมนอลเค)
รอกอยการมาถึงของเขา

ภูณาก (ค้อมนาก) ทำหนัก ที่พัก ที่จอด
เช่น ภูณากัระเทเกลิง (ค้อมนากัระ
เทเกลิง) ที่จอดรถไฟ

ภูณาง, คัณาง (ค้อมนาง, ค้อมนาง) ผู้แทน
เช่น ภูณางราสตร (ค้อมนางเรยัส)
ผู้แทนราษฎร

ภูณาง (ค้อมนัจ) การขาด สิ่งที่ขาด เช่น
ภูณางัณน้ำจาส (ค้อมนัจจันน้ำจัส)
สิ้นปีเก่า (ไม่ค่อยมีที่ใช้)

ภูณาบ (ค้อมนบ) ๑. รูที่ตอก รูที่เจาะ
ถ้วยส้ว เช่น ภูณาบัสสร (ค้อมนบ
ซอซอร์) รูเสาทีเจาะ

๒. สิ่งที่เชื่อม เช่น ภูณาบะเจก
(ค้อมนบะเจก) กล้วยเชื่อม ภูณาบัพุตรา
(ค้อมนบัพุคเตรีย) พุตราเชื่อม

ภูณาล (ค้อมนล) การชกต่อย

ภูณาล (ค้อมนาล) ๑. อายุเท่ากัน เกิด
ปีเดียวกัน เวลาเท่ากัน เช่น เกิดณำ
ภูณาลคุนา (เกิดณำค้อมนาลคุนีย)
เกิดปีเดียวกัน

๒. พร้อมกัน เช่น มกภูณล
ณาลคุนา (โม้กค้อมค้อมนาลคุนีย)
มาถึงพร้อมกัน

ภูณาล, คัณาล (ค้อมนาล, ค้อมนาล)

๑. พรรณนา หรือ เล่าเรื่องที่ล่วง
มานานแล้ว

๒. ทำนาน เรื่องในสมัยโบราณ
ที่เล่าต่อ ๆ กันมา มักใช้กับ เรื่อง
เป็น เรื่องจินตนาการ (ใช้ ทำนาน ตาม
ไทย ก็มี)

ภูณาส์ (ค้อมนัส) การปลูก

คณิยะ (ค้อมเนษฐ์. ค้อมเนษฐ์) ทำนิน
คำกิตติเยน เรื่องอันชวนให้กิตติเยน
ภูณิยะภูณิเยล, คณิยะภูณิเยล (ค้อมเนษฐ์
ค้อมเนี่ยล, ค้อมเนษฐ์ค้อมเนี่ยล) ทำนิน
กิตติเยน

ภูณิศ (ค้อมเน็ด) การกติก (ของสี่) รอย
เประอะ (สี่)

ภูณิง (ค้อมเน้ง) ข้า ภูณิงภูณวง
(ค้อมเน้งค้อมนวง) ข้าคราว

ภูณุด (ค้อมโน็ด) การเผา

ภูณุด (ค้อมโนะส) การดู ชัด ชัดดี

ภูณู (ค้อมโนะท) การงอก

ภูณูจ (ค้อมโนจ) ความเหมือน เช่น
เรียบภูณูจเขิญขุสคณา (เทียบค้อมโนจ
เคิญโคะสเคัญ) เทียบความเหมือน
เห็นผิดกัน (คือไม่เหมือนกัน)

ภูณูร (ค้อมโนร์) การแลก เช่น ภูณูรสะ
นิงโค (ค้อมโนร์สะหังโก) การแลก
ม้ากับวัว

ภูณวง (ค้อมนวง) ๑. การริเริ่ม สิ่ง
เริ่มขึ้น

๒. ภูณิง

ภูณวล (ค้อมนวล) การทกล้ม

ภูณวล (ค้อมนวะส) การตัก อย่างตักข้าว

ภูณเ็บ (ค้อมเน็บ) ข้าวเหนียว บายภูณเ็บ
(บายค้อมเน็บ) ข้าวเหนียว (หุงหรือ
นึ่งสุกแล้ว) สรวูภูณเ็บ (โซรวูค้อม
เน็บ) ข้าวเปลือกข้าวเหนียว ข้าว
เหนียวที่ยังเป็นข้าวเปลือก

ภูณเริ (ค้อมเนอร) การเดิน ทำเดิน การ
ดำเนิน เหตุการณ์ เรื่องราวที่ดำเนิน
ไป เรื่องหรือเหตุ เช่น ภูณเริการ
(ค้อมเนอรการ) การดำเนินงาน ภูณเริ
เสกภูณิ (ค้อมเนอรซังเก็คย) การคำ
เนินเนื้อความ ภูณเริพากษ (ค้อมเนอร
เบียก) การดำเนินความ ภูณเริเนะ
มินสรวล (ค้อมเนอรันะหังมินสรวล)
เหตุการณ์นี้ไม่ค่อยดี หรือเห็นทำอะไร
ไม่ค่อยดี เกิดภูณเริ (เกิดค้อมเนอร)
เกิดเรื่อง เกิดวิวาทกัน

ภูณเียง (ค้อมเนียง) การชำเลื่องด้วยทาง
ตา

ภูณเียล (ค้อมเนียล) คำทำนายกิตติเยน

ภูณเณก (ค้อมเนก) ที่สำหรับนอน ที่นอน
การนอน

ภูณเณญ (ค้อมเนญ) การไล่ การประมุ
ราคา

ภูเณร (ด้อมเนร) การเย็บ การตัดเย็บ
ภูณง (ด้อมเนง) ๑. แปลง หรือจำ
 แลงกาย เนรมิต
 ๒. ตำแหน่ง ตัณง (ด้อมเนง)
 กี่ว่า
ภูณล (ด้อมเนล) ที่เก่า ของเหลือเกิน
ภูโนต (ด้อมโนต) การเสียบ การร้อย
ภูโนย (ด้อมโนย) การทำตาม
ภูโนล (ด้อมโนล) การต่อเรือ
ภูโนะ (ด้อมนอะห์) วิธีแก้ คำแก้ ทาง
 แก้ เช่น อิตมานภูโนะ (เอ็ดเมียน
 ด้อมนอะห์) ไม่มีทางแก้
ภูเนา (ด้อมเนา) การเคา การจุทำ
 เครื่องหมาย รอยที่ทำเครื่องหมายไว้
ภูณ (ด้อมน้อม) รอยหรือบาดแผลที่ถูกตี
 ถูกทุบอย่างแรง ไข้ มานภูณ (เมียน
 ด้อมน้อม) มีรอยถูกทุบถูกตี
ภูณำ (ด้อมนำ) พืชที่เพาะปลูก เช่น
 สรรว โปด-ชาภูณำสำนัรบส่ประเทศ
 (โซรวโปด-เจียด้อมนำซ้อมคันรวบอะส
 ปุระอะส) ข้าว ข้าวโพดเป็นพืชสำ
 คัญของประเทศ
ภูบ (ด้อมบอ) ๕ คำสำหรับนับผลไม้
 ลูกกระสุนและสัตว์ตัวเล็ก ๆ ครึ่งละ ๔
 ใช้เป็นลักษณนาม เช่น แผล ๓ ภูบ
 (แผลเบียด้อมบอ) ผลไม้ ๓ มือ (มือ
 ละ ๔ ไม่ใช่ ๕ อย่างของเรา) จงริต

๕ ภูบ (จ้องเร็ดปรัด้อมบอ) จังหริค ๕
 ค้อมบอ คือ ๒๐ ตัว ภูบภูบ (ด้อม
 ด้อมบอ) จำนวน ๔๐ เรียก มวยผลุน
 (มวยโพลน) ถ้าเป็น ภูบผลุน (ด้อม
 โพลน) จำนวน ๔๐๐ เรียก มวยสลัก
 (มวยเซลัก) ภูบ (เบียด้อมบอ)
 จำนวน ๑๒

ภูบง (ด้อมบง) ๑. ตะบอง
 ๒. หวายโป่ง เรียก เพดาภูบง
 (เพดาดี้อมบง)
 ๓. เสือโคร่ง เรียก ชลาภูบง
 (ชลาดี้อมบง)
 ๔. สูงล้ำกำยำ ไข้ ภูบง
 (ทมด้อมบง)

ภูบงครณ (ด้อมบงกรวัญ) นกยางชนิด
 หนึ่ง ตัวใหญ่โย่ง

ภูบงยถ, ภูบงยถข (ด้อมบงเยถ) ต้น
 ตะบองเพชร

ภูบ้น (ด้อมบ้น) ๑. คำบล บัจจุบัน
 ไข้ คับน (ด้อมบ้น)
 ๒. สูงใหญ่กำยำ ไข้ ภูบ้น
 (ทมด้อมบ้น)

๓. ถูกที่สำคัญ เช่น วายตรว
 ภูบ้นช่งน่ณาส (ไวโตรวด้อมบ้นท้วง
 นะส) ที่ถูกที่สำคัญอย่างยิ่งนัก

ภูบาญ, ทมบาญ (ด้อมบาญ, ด้อมบาญ)
 เครื่องทอ ช่างภูบาญ (เจียงด้อมบาญ)
 ช่างทอ

ภูบาร (ค้อมบาร) ๑. แผ่น ผืน เช่น
 ภูบารมาส (ค้อมบารเมยัส) แผ่นทอง
 ภูบารเพาะ (ค้อมบารบะห์) พื้นทอง
 ๓. แบน เช่น ขุนงภูบาร
 (ค้อมค้อมบาร) หลังแบน รางภูบาร
 (เรียงค้อมบาร) รางแบน

ภูบุด, คมบุด (ค้อมบุด, ค้อมบุด) ไม้ทับ
 ปั้งปลา ใช้เป็นลักษณะนามก็ได้ เช่น
 ทร้อง ๑ ภูบุด (ค้อมบุดค้อมบุด)
 ปลาอย่าง ๑ ทับ

ภูบูก (ค้อมบูก) จอมปลวก

ภูบุง (ค้อมบุง) ก่อน แรก ที่แรก ใช้
 คุรภูบุง (ค้อมค้อมบุง) ครั้งแรก
 ซานภูบุง (ค้อมค้อมบุง) ชั้นแรก
 ภูบุงขยล (ค้อมบุงขยล) หัวลม
 ลมหนาวพัดมาจากทางเหนือ คุรภู
 บุงขยล (ค้อมค้อมบุงขยล) ใช้หัว
 ลม ภูบุงจิตต (ค้อมบุงจิต) เริ่มบักใจ
 รักจับใจ ภูบุงใจ (ค้อมบุงใจ) ริเริ่ม
 ลงมือก่อน

ภูบุนมาน (ค้อมบุนเมียน) โกวาท กำ
 สั้งตอน เช่น โอยภูบุนมาน (ค้อมค้อม
 บุนเมียน) ให้โกวาท สุกาบภูบุนมาน
 (ค้อมค้อมบุนเมียน) ฟังคำสั่งตอน

ภูบูล (ค้อมบูล) หลังคา ประทุน เช่น
 ภูบูลหะ (ค้อมบูลหะ) หลังคา
 บ้าน ภูบูลทุก (ค้อมบูลทุก) ประทุน

เรือ **อส์ภูบูล** หรือ **อส์ภูบูลหะ**
 (ออสค้อมบูล หรือ ออสค้อมบูลหะ) หมคหลังคาบ้าน โดยปริยายหมายความว่า
 พินาศล่มจม จนหมดบ้านเรือนที่อยู่
 อาศัย ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง

ภูบว (ค้อมบว) หยอกเย้าให้หัวเราะเล่น

ภูแบ (ค้อมแบ) แบ่งข้าวหามา

ภูเบา, ภูเบา (ค้อมเบา) แผล มีลักษณะ
 ต่าง ๆ กัน เรียก ภูเบา (ค้อมเบา
 เจีย) ก็มี ภูเบาพก (ค้อมเบาพก)
 ก็มี และ ภูเบาจิ (ค้อมเบาจิ) ก็มี

ภูบก, คมบก (ค้อมบีก, ค้อมบีก) ไม้สอย

ภูรง, คมรง (ค้อมรง, ค้อมรง) ภาชนะ
 สำหรับรอง ใช้ ภูรงทิก (ค้อมรงทิก)
 หรือ ภูรงเปรง (ค้อมรงเปรง)
 ภาชนะรองน้ำหรือภาชนะรองน้ำมัน

ภูรง, คมรง (ค้อมร้ง, ค้อมร้ง) ทำให้
 ตรง เล็งให้ตรง เช่น ภูรงผลว
 (ค้อมร้งผลว) ทักทางให้ตรง ภูรง
 (ค้อมร้ง) เค้นให้ตรง

ภูรา, คมรา (ค้อมรา, ค้อมรา) ทำรา

ภูราบ, คมราบ (ค้อมรับ, ค้อมรับ) ทำรับ

ภูราย, คมราย (ค้อมราย, ค้อมราย) ที่ซึ่ง
 ภายหรือถาง ที่ถางแล้วถางแล้ว แบบ
 อย่าง เช่น ปรพริคตามภูรายจาสะพิ
 บราณ (ปรพริคตามค้อมรายจาสะพิ
 บราณ) ประพริคตามแบบอย่างเก่า
 แก่แต่โบราณมา

ภูรัส, ตมรัส (ค้อมรัส, ค้อมรัส) ทำ
 รัส ใช้ ทรงมานพระภูรัส (ค้อม
 เมียนเพรียสค้อมรัส) ทรงมีพระคำรัส
ภูริ, ตมริ (ค้อมริ, ค้อมริ) ทำริ
 ความกึก ราชศัพท์ ใช้ ทรงพระภูริ
 (ค้อมเพรียสค้อมริ) ทรงพระคำริ
ภูรี (ค้อมเรีย) ๑. ช้าง

๒. ปลาชนิดหนึ่งมีเกล็ด รูป
 ร้างกลมตะล่อมป้อม เนื้อนุ่ม เรียก
 ตรีภูรี (เครียค้อมเรีย)

ภูริม, ตมริม (ค้อมริม, ค้อมริม) ทำให้
 เรียบ ทำให้เสมอ เช่น ภูริมเชิงสกก
 (ค้อมริมเจิงซอก) เต็มดินผมทำให้
 เรียบเสมอ

ภูรุ, ตมรุ (ค้อมรุ, ค้อมรุ) เครื่อง
 หมายถึงทำไว้เพื่อของที่ ทำด้วยไม้
 หรือหญ้า หรือฟาง ผูกติดกับไม้
 หรือไม้ไผ่ปักกรุยไว้เป็นสำคัญ

ภูรว, ตมรว (ค้อมรว, ค้อมรว) ทำให้
 ถูกต้อง มอบหมายหน้าที่ เช่น ภูรว
 การโอยเชวี่ (ค้อมรวการโอยเทวอ)
 จัดงานให้ทำหรือมอบหมายหน้าที่ให้ทำ
 แก่ภูรว (แกค้อมรว) แก่ให้ถูกต้อง

ภูรวต, ตมรวต (ค้อมรวต, ค้อมรวต)
 ๑. ช้อน ช้อนตัก เช่น ภูรวตตัว
 อกสร (ค้อมรวตตัวอักษร) ช้อนตัว
 อักษร

๒. ผู้ตรวจ ตำรวจ ทหาร
 รักษาพระองค์

ภูรวช (ค้อมรวช) ทำนอง คำอธิบาย
 ความหมาย เช่น โอยภูรวช (โอยค้อม
 รวช) ให้คำอธิบาย มานภูรวช
 (เมียนค้อมรวช) มีความหมาย

ภูเรียด (ค้อมเรียด) ภาษิต่างคำว

ภูเรียบ, ตมเรียบ (ค้อมเรียบ, ค้อมเรียบ)
 ทำให้เรียบ หรือ เรียงแถว ใช้ ภูเรียบ
 ชัวร์ (ค้อมเรียบจัวร์) เรียงแถว

ภูเรก, ตมเรก (ค้อมเรก, ค้อมเรก) ความ
 เบิกบาน ความใคร่ เช่น อิตภูเรก
 (เอ็ดค้อมเรก) ไม่มีความเบิกบาน

ภูแรก, ตมแรก (ค้อมแรก, ค้อมแรก) สัม
 ชนิดหนึ่ง พวกส่มจุก เรียก กุรุจภูแรก
 (โกรุจค้อมแรก)

ภูร่า, ตมร่า (ค้อมร่า, ค้อมร่า) การแซ่
 ของที่แซ่ เช่น บายภูร่า (บายค้อมร่า)
 ข้าวแซ่

ภูฟ่ง, ตมฟ่ง (ค้อมฟ่ง, ค้อมฟ่ง) กนก
 หนวก ทำให้หนวกหู หูอื้อฟ่งไม่ได้
 ยืน เช่น กุภูฟ่งเก (กมค้อมฟ่งเก)
 อย่าไปหนวกหูเขา

ภูฟา, ตมลา (ค้อมลา, ค้อมลา) การทำ
 ให้ใส ความใส มักใช้แก่จิตใจ เช่น
 มานจิตตภาตภูฟาสทหา (เมียนเจ็ดกค
 ค้อมลาลัดเตย) มีใจเลื่อมใสศรัทธา

ภูพาน (ค้อมลัน) ๑. มีเสียงพูดของ
ชาติโคชาติหนึ่ง ซึ่งมีเสียงร่ำ พังไม่ชัด
เพราะดินแข็ง หรือดินกับปาก ใช้
นิยายภูพาน (นิยายค้อมลัน) พูด
เสียงร่ำ

๒. อ้อยชนิดหนึ่ง ลำใหญ่
ภูฟัง, ตมเลิง (ค้อมเล้ง, ค้อมเล้ง) น้ำหนัก
๑ ตำลึง (เท่ากับ ๑๐ จี) เช่น มาส
๑ ภูฟัง (เมี่ยงส้มวยค้อมเล้ง) ทอง
๑ ตำลึง

ภูพญ, ตมลูญ (ค้อมโลญ, ค้อมโลญ)
คำเรียกชายคนรักอย่างอ่อนหวานเอา
อกเอาใจ

ภูพุง (ค้อมโลง) หัวมัน มีชนิดต่าง ๆ
คือ ภูพุงไขขูลา (ค้อมโลงโคขูลา)
มันมือเสือ ภูพุงขัว (ค้อมโลงเขวีย)
มันเทศ ภูพุงจรว (ค้อมโลงโจรว)
มันเตา

ภูเพ็ง (ค้อมเล้ง) ๑. ทำให้ขึ้น ทำให้
สูงขึ้นกว่าเก่า เช่น ภูเพ็งไถล่อว้าน
(ค้อมเล้งไถล่อว้าน) ขึ้นราคาของ
ภูเพ็งครู (ค้อมเล้งครู) ขึ้นครู ภูเพ็ง
สุนา (ค้อมเล้งสุนา) ขึ้นหน้าไม้

๒. ทำให้มีกำลัง ทำให้คูกำเริบ
เช่น ภูเพ็งฤทธิ์ (ค้อมเล้งริด) กำ
เริบฤทธิ์ แผลงฤทธิ์

๓. ประกอบเข้าด้วยกัน เช่น
ภูเพ็งรทะ (ค้อมเล้งรทะ)

๔. ถูน้ำขึ้น ใช้ ภูวภูเพ็ง
(รวไค้วค้อมเล้ง)

ภูไฟ, ตมโล (ค้อมโล, ค้อมโล) คำ รากา
เช่น របស់มานภูไฟ (របស់เมียน
ค้อมโล) ของมีค่า ภูจื่อโล (โจงค้อม
โล) ลงรากา

ภูโผก (ค้อมโลก) ใหญ่เกินอายุ โตเร็ว
เกินกำหนด ใช้ เกมงภูโผก (เคมง
ค้อมโลก) เต็กโตเกินอายุ

ภูโพะ, ตมโละ (ค้อมลอะ, ค้อมลอะ)
ปลด ลก ทำให้หย่อนลง เช่น ภูโพะ
สุนา (ค้อมลอะสุนา) ปลด (สาย)
หน้าไม้ ภูโพะไกกำเกิ้ล (ค้อมลอะ
ไกกำเพ็ง) ลั่นไกปืน ภูโพะนตุร
(ค้อมลอะนตุร) หุบร่วม ภูโพะไถล
(ค้อมลอะไถล) ทำให้ราคาลดลง
ภูโพะอณาจ (ค้อมลอะอณาจ)
ปลดอณาจลง

ภูอัก (ค้อมอ็อก) รืออ เอื่อย เอือก ไม่
อยากลุก นั่ง ไปมาหรือพูดจา

ภูอิง, ตมอิง (ค้อมเอ็ง, ค้อมเอ็ง) คือกิ่ง
ไม่ยอมทำ

ภูอุญ, ตมอุญ (ค้อมอุญ, ค้อมอุญ) กำ
ปั่น การปั่นรำพัน

ภู้า (คำ) ๑. หุง ต้ม เช่น ภู้าบาย
ภู้าทิก (คำบายคำตัก) หุงข้าวต้มน้ำ

๒. ปลุก เช่น ภู้าเจก (คำเจก)
ปลุกกล้วย ภู้ามล (คำมล) ปลุกพลู

๓. บัก อย่างบักเสา ใช้ ภา
 สตร (คำขอขมา)
 ภาฏง, ภาฏิง (คำโดง, คำตัง) หกคะเมน
 ตีลังกา ดู จากทั้ง
 ภาฏง (คำแดง) สีกาปนแดง (คำไทย)
 ภาฏ (คำ) อวยวะเพศชาย (คำเก่า)

อุบิต (เค็บค) เพราะ เพราะเหตุ อุบิตตา
 (เค็บคทา) เพราะว่า อุบิตแต่ (เค็บค
 แต่) เพราะแต่ อุบิตอวี (เค็บคอะเวีย)
 เพราะอะไร อุบิตขญ์พิสุวชา (เค็บค
 ขญมปุมไ้จวเจีย) เพราะฉันไม่ค่อย
 สบาย

ฎ

ฐาน (ทาน) ฐาน สถานที่ กำบล ประ
 เทศ ที่ตั้ง ชั้น เช่น ฐานมนุส
 (ทานมนุส) ที่อยู่ของมนุษย์ ฐานสวรรค์
 (ทานสวรรค์) สวรรค์ ฐานพรหม
 (ทานปรหม) ชั้นพรหม

ฐานะ (ทานะ) ๑. เหตุ เหตุการณ์ เช่น
 เสกฏฐิณะมานฐานะควรวอยเจือบาน
 (ขังเกดัยนิษั้เมียนทานะกั้ววอยเจือบาน)
 เรื่องนี้มีเหตุการณ์ควรให้เชื่อได้

๒. ตำแหน่งหน้าที่ เช่น มาน
 ฐานะชาฎฐเลขาธิการกุรสงว (เมียน
 ทานะเจียรัดทะเลขาธิการกุรสงว) มี
 ตำแหน่งเป็นเลขาธิการกระทรวง

ฐานนคฺร (ทานนคฺร) ฐานันคฺร ลำดับ
 ตามยศตำแหน่ง ฐานนคฺรสกฺติ (ทานน
 คฺรลัค) อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่
 บรรดาศักดิ์ใหญ่น้อยตามหน้าที่

ฐานานุรูป (ทานานุรูป) ฐานานุรูป สม
 ควรตามตำแหน่งหน้าที่

ฐิต (เถ็ด) ตั้ง ตั้งอยู่ ใช้ สุธิต (เสถ็ด)
 มากกว่า เมื่อเป็นราชาศัพท์ เช่น
 ทรงพระสุถิตกนุงพระมหาปราสาท
 (ตรึงวงเพริยั้เสถ็ดคฺนุงเพริยั้ทมหาปรา
 ชาด) ทรงสถิตอยู่ในพระมหาปราสาท

ฐิตเถร (เถ็ดเถร์) มั่นคง ถาวร เช่น
 ฐิตเถร (รวบอะสั้เถ็ดเถร์) ถาวร
 วัตถุ ฐิตเถรจิรกาล (เถ็ดเถร์เจรกาล)
 เวลอันยืนยาว มั่นคง

ท

ทมนัน (เตี้ยเมียงจ้วน) ผู้ชนะ
 ทาทิม, ทาลิม (เตี้ยคิม, เตี้ยลิม) ผลทับทิม
 ทิกเต (ติกเต) การเขียนตามคำบอก
 (คำฝรั่งเศสว่า Dictée)
 ทิน (ดิน) คั้น สำหรับใช้ปักเครื่องประดับ
 (คำไทย) ทินปรัก (ดินปรัก) คั้นเงิน
 ทินมาส (ดินเมียงส์) คั้นทอง
 ทิ (ตือ) ถ้อยถึง ถ้อยกัน (คำไทย ตือ
 คือกิ่ง) เช่น นิยายทิ (นิยายคือ)
 พุกถึงกัน

ทึง (ตือคอง) พุกแขวะ พุกกระทบ
 (คำไทย คือด่าน)
 ทูฉาน (ตุฉัน) พุกแตกกัน หาเรื่อง ยุ้ง
 (คำไทย ตุฉัน) ไข้ว่า ทูฉาน (ตุฉัน)
 ก็มี
 ทุน (ตุณ) เสมอกัน (คำไทย ที่กลายมา
 จากบาลีสันสกฤต ตุณ) เช่น พากุย
 ทุนคุนา (เบี่ยงคุนเคิน) ถ้อยคำเสมอ
 กัน (ไม่ค่อยใช้)

ณ

ณคณย, ตคคย (นอคนอย, ตอคคอย) เสี่ยง
 ปี่ชวาเวลาเล่นกับพิณพาทย์
 นา (นา) ไหน ไค อย่างไร เช่น
 อนุณนา (เนี้ยกนา) คนไหน คนไค
 ฝุทะนา (ฝุเตี้ยห์นา) บ้านไหน
 มกพินา (ม็อกบีนนา) มาจากไหน
 เทาณา (เตวีนา) ไปไหน ณาก์ไฉย
 (นาก์ไคย) อย่างไรก็ตาม
 ณา, ณะ (หนา, หนะห์) นะ กู ณะ
 ณาต์ (นัต) ๑. นัก นักเวลา เช่น
 ณาต๋นิงคาต๋ (นัตนิงเกอิด) นักกับเขา
 ณาต๋คุนา (นัตเคิน) นักกัน

๒. นัก ลักษณะนาม ใช้เฉพาะ
 ปืนหรือจรวด เช่น จรกก้าเกิ้ลึง ๑ ณาต๋
 (จรรกก้าเพลิงมวนัต) บรรจุปืน ๑ นัก
 บาญ์ก้าเกิ้ลึงธิ ๒๑ ณาต๋ค่านาบ (บัญญัติ
 ก้าเพลิงทมไมพมวนัตคั้วมเนียบ) ยิ่ง
 ปืนใหญ่ ๒๑ นักค่านาบ
 ณาณตู่รัง (นามชู่รัง) น้ำสรง (คำไทย)
 ใช้เป็นราชาศัพท์ เช่น ถวายณาณตู่รัง
 (ถวายนามชู่รัง) ถวายน้ำสรง
 ณาณ (นาย) หน่าย ณาณจิตุด (นายเจ็ด)
 ใจเบือหน่าย ณาณคินิต (นายกั้วมนัด)
 กิดเบือหน่าย ณาณณาย (เนือยนาย)
 เหนือหน่าย เบือหน่าย

ณาส (นะส) มาก ยิ่ง เช่น ลูณาส
(ลูอนนะส) ตีมาก เทรกอรณาส
(เตรก-ออรันนะส) ยืนตียิ่ง

ณาสสา (นะสสา) เหลือเกิน เป็นคำเน้น
หนักยิ่งกว่า ณาส

ณิงณฺ, เณณฺ (เน็งโน้ง, เนงโนง) โท้ง
เห่ง เสียงฆ้องเล็กในวงพิณพาทย์

ณิมณฺ, ณิมณฺ (เน้มนม) เหนียม มีกิริ-
ยากระดากอาย เช่น องคุยณิมณฺ
(อองคุยเน้มนม) นั่งเหนียมอาย (ใช้
เช่นเดียวกับ รณิมรณฺ (รวเน้มรวนม))

ณิล (เนิ้ล) เกลี้ยง หมก มักใช้กับ รลึง
(รวลึง) เกลี้ยง เช่น รลึงณิล (รวลึง
เนิ้ล) เกลี้ยงเกลา หมกจก

ณิง (เนิง) เกรี้ยว ไข้อยาย ชิง (เค็ง)
โกรธ หรือ จุโรพต (จุรโอด) ชีต
ชัก เช่นเดียวกับ ตึง (เติง) เช่น
ชิงณิง, จุโรพตณิง (เค็งเนิง, จุรโอด
เนิง) หรือ ชิงตึง, จุโรพตตึง (เค็งเติง,
จุรโอดเติง) หมายถึง โกรธเกรี้ยว
หรือโกรธชืดชัก บึงบั้ง

ณิง, ณิง ๆ (เนิง, เนิง ๆ) กรึง ๆ (เสียง
กระดิ่ง) เห่ง ๆ (เสียงระฆัง)

ณฺ, ณฺ ๆ (โนง, โนง ๆ) โห่งเห่ง
(เสียงระฆังใหญ่)

ณฺรี, โนรี (โนรี) โนรี นกชนิดหนึ่ง รูป
ร่างคล้ายนกแก้วใหญ่ที่เรียกเสกโสม
แต่มีขนสีแดง

เณโรณะ (เนะท่อนะท) นีบั้งนั้นบั้ง
ข้างนั้นบั้งข้างนั้นบั้ง

ณ (ณ) แนะ เช่น แณผลูว (ณโหล้ว)
แนะหนทาง แนท่ง (แนต้วมว)
แนะเก้าเงื่อน แณน้ำ (แนเน้อม)
แนะน้ำ

ณางณาง (แนงนาง) ท่อนไม้หรือไม้ไผ่
ที่ผูกคอสัตว์ มี วัว ม้า หมา เป็นต้น
ให้ห้อยลงมาติดคิน กันขาหน้าไม่ให้วิ่ง

ณางโณง (แนงโนง) ห้อยหรือแขวนต่อง
แท่ง กระโถงกระเตง เช่น พยัรณาง
โณง (พยัรแนงโนง) ห้อยต่องแท่ง

ณณน (แนนนอน) มั่นคง ยืนยาว ยังยืน
แน่นอน (คำไทย แน่นอน)

ณณ (แนน) ๑. แน่น เช่น องคุย
ณณกนฺงโรง (อองคุยแนนคณฺงโรง)
นั่งแน่นในโรง

๒. เงินแนน ชื่อเงินสมัยก่อน มี
ลักษณะเป็นก้อน ทำเป็นรูปเหมือน
รางใส่ข้าวหมู หนัก ๑๐ ตำลึง หรือ
๑๐ ตำลึง ๒ จี เทียบเท่ากับจำนวน
๑๕ หรือ ๑๖ เหรียญในปัจจุบัน ขึ้น
ลงตามยุคตามสมัย ปัจจุบันเลิกไม่ใช้
ไปแล้ว

แน่นหนา (แนบนัน) แน่นซนัค เนืองแน่น
เช่น มนุสสุเจรีนแนนหนา (มนุส
เจริบนแนน) คนมากมายแน่นซนัค
แนนหนาตาน่าบ (แนบนันตันดับ)
แน่นเนืองมากมาย

แนม (แนม) แหนมญวน ทำด้วยหนังหมู
หรือเนื้อหมูสับละเอียด มีใบทองหลาง
หนาม ใบมะยม ใบชาพลู ห่อไปก้วย
กัน ใส่ข้าวหมากนิตหน้อยเพื่อให้ขึ้น
(คำญวน)

แนลโนล (แนลโนล หรือ เนลโนล) ว้า
เหว ไร่ที่ฟุ้ง

แนว (แนว) กำไลมืออย่างหนึ่ง เรียก
กงแนว (กงแนว) (คำญวน)

แนนวน (แนนวน) นีมณฑล ละม่อมละไม
อ่อนช้อย (คำไทย นีมณฑล) เช่น
ถูกพาณีนวน (รักเขื่อนนวน) มาร
ยาทนิมณฑล

นำว่า (นำว่า) กล้วยน้ำว่า ใช้ เจกนำว่า
(เจกนำว่า)

นำง **หุนำง** (นัง) หงั้ตะลุง (คำไทย)
เช่น เลงนำง (เลงนัง) เล่นหงั้
เม็ลนำง (เม็ลนัง) ดุหงั้ (คำเขมร
เรียก รบ้ำแสบก (รวบ้ำแสบก))

นำะ, นำา, นำะ, หุนำะ, หุนำ (หุนำะ) ๑.
นะ เป็นคำที่ผู้ใหญ่พูดกับผู้น้อย หรือ
คนที่สนิทกัน เช่น ปุรยตุนำะ (ปุร
ยัตตุนำะ) ระวังนะ เทากุขานำะ
(เตวักมคานหุนำะ) ไปให้ได้นะ
กุเกุจนำะ (กมเพลจหุนำะ) อย่า
ลืมนะ

๒. ใช้ลงท้ายประโยคแสดงความ
สงสัย

เนหีย (เนฮย) พอ ละ เช่น เนหีย
กุนิยาย (เนฮย-กมนิฮีย) อย่าพูด
เนหีย, เียงบ่นเนาเนอะ (เนฮย, เียง
โซบเนวี่น๊ะโจ๊ะ) พอแล้ว เราหยุด
อยู่นี้เดอะ

เนหียจะ (เนฮยโจ๊ะ) เอาเดอะ เช่น
เนหียจะ จำญูเท (เนฮยโจ๊ะจำ
ขญูมเตวี่) เอาเดอะ คอยเงินไป

ด

ด (ดอ) ท่อ เพิ่มให้ยาวออกไป สืบไปตาม
ลำดับ เช่น ดแซสแกลลฎา (ดอแซ
สแกลลฎ) ท่อเชือกที่ขาก ดแซสโอยแวง
(ดอแซสโอยแวง) ท่อเชือกให้ยาว

ดหប់ดะ (ดอหอบเมตียะ) ท่อห้อง
จากเรือนใหญ่ ด หรือ ด ๆ คุณา
(ดอ หรือ ดอ ๆ เคนีย) ท่อหรือท่อ ๆ
กัน ดเทา (ดอเตวี่) ท่อไป ดทีเนะ

เทา, ตพีเนามก (ตอบน้ห้เดวี, คอบ
น้ห้ไม้ก) ต่อจากนั้นไป ต่อจากนั้นมา
ตไฏ (ตอโค) ต่อกรคือต่อสู้อยู่ด้วย
มือหรือด้วยอาวุธ ตคบ (คอบคอบ)
โต้ตอบแสดงการม ตคัง (คอบคัง)
ตอบโต้ ต่อปากต่อคำ ตคัว (คอบคัว)
ต่อสู้ตัวต่อตัว ตไถล (คอบไถล) ต่อ
ราคา ตคฬ (คอบคฬ) พุหรือพินหา
ผิดหาถูกมาแย้งกันต่อหน้า ยกทัพหรือ
ยกพวกมาประจัญบานกัน ตมาค, ตมาค
ตพากย (คอบเมือค, คอบเมือคคอบเมือค)
ต่อปากต่อคำ คอบคไปมา คยทุธ
(คอบคย) คอยุทธกัน ทำศึกกัน คว้า
(คอบว) คอว่า (คำไทย) คสุ (คอบค)
ต่อสู้ (คำไทย)

คก (คอก) ๑. คก ขาคคกบกพร่อง
เช่น พากยคก (เบียดคอก) พุดคก
(บกพร่อง) อกสรคก (อักษรรคอก)
ตัวหนังสือคก สาสคคคก (หะคคค
คอก) คัมภีร์ที่จารหนังสือคก

๒. มะพร้าวทุย เรียก ฏุงคก
(คอกคอก) กะลามะพร้าวทุยใช้ทวง
แถม ขนาดเท่ากระบวย เช่น
องกร ๒ นาฬ ๑ คก (อึ้งกรรปรีเมยล
มวคคค) ข้าว ๒ ทะนาน ๑ กระบวย
มานคกมานนาฬ (เมียนคคคเมียนเมยล)

คำกล่าวโดยปริยาย หมายถึง มีคัมภีร์
มิไฉนฉลาด (คำโบราณ)

คก, คก ๆ (คอก, คอก ๆ) คัง คัง ๆ
(เสียงน้ำหยด) โดยปริยายหมายถึง
ทีละเล็กทีละน้อย เช่น รกคคค ๆ เทา
(รวกคคค ๆ เดวี) หากินทีละเล็กที
ละน้อยไป คก ๆ เพญบ้ง (คอก ๆ
เบญบ้งบ้ง) ทีละเล็กทีละน้อยเต็ม
กระบอก (เปรียบกับน้ำตาลโตนคค
ไหลทีละหยด ๆ เต็มกระบอกไปเอง)

คกกรหล (คอกกรอช้อล) ค่วน เร่งร้อน
เช่น ฏึงเรคคกกรหล (ค้อมเนอรรคอกกร
ช้อล) งานค่วน เรวการสนลิมตาม
สรวล ฏึโยยคคกกรหลเพก (เทวการ
ช้อนเขม้ตามสรวล กมโยยคคอกกรอช้อล
เบ็ก) คอย ๆ ทำงานตามสบาย อย่า
ให้เร่งร้อนนัก

คคปรม (คอกปรม) คคประหม่า คค
กลึง จงจ้งจ้ง (คำไทย คคประหม่า)
มักใช้กับ ภัย (เพี้ย) หวาคคค เช่น
ภัยคคปรม (เพี้ยคคปรม) คคใจ
คค กลึงจ้งจ้ง ไม่มีสติ (ค่านี้ออกเสียง
กลายเป็น คคกมา (คอกกมา) ใช้
เพียง ปรม (ปรม) ก็มี คค ปรม ๑.)

คคคค (คอกคค) คคใจ ใจหาย เช่น
โยธามินคคคคคคคคคค (โยเทีย

มินต์ออกใช้ลัดคองซ้องเกรียม) ทหาร
ไม่ตกใจในสงคราม
ตลก, ตลกะ (ตักกะ) น่านมเปรี้ยวชั้นฟอง
อันเป็นโครสหนึ่งใน ๕ อย่างที่ได้จากโค
ตลกวิชา (ตักกะวิชา) วรรณวิทยา
ตลกศาสตร์ (ตักกะศาสตร์) ทำเกี่ยวกับ
วรรณวิทยา
ตง (ตอง) การเล่นไพ่ตอง เรียก เบี้ยตง
(เบี้ยตอง) ไพ่ตอง
ตงกร (ตองกร) ตะกอบในกีฬอผ้า
ตงเกียบ (ตองเกียบ) สิ่งที่ใช้จับ ไม้สอย
ตงเกียบกฎหมาย (ตองเกียบกฎหมาย) ๑. กัมพู
๒. กันไม้ชนิดหนึ่ง มีลูกเล็ก ๆ
เป็นพวง กินได้มีรสเปรี้ยว
ตงวาย (ตองวาย) ของถวาย
ตงหา (ตองหา) ตันหา ตณหาทาส
หรือ ทาสะ (ตองหาเตียะส หรือ เตียส)
ทาสของตันหา
ตองอาร์ง (ตองอาร์ง) บ่นพร้า หา
เรื่องหาเหตุ บ่นจู้จุกจิก
ตตต (ตอตตต) กู ณฑนย
ตตาคัดคำ (ตอตักตตคำ) กระอักกระอ่วน
ขยักขยอน ออก ๆ แอค ๆ เช่น
ขังือตตาคัดคำ (จ้วงจือตตักตตคำ) เจ็บ
ออก ๆ แอค ๆ เขว้าการตตาคัดคำ
(เขวอการตตักตตคำ) ทำงานขยักขยอน

ตติบตตบ (ตอเค็บตอตบ) ๑. งุ่มง่าม
เกาะ ๆ แทะ ๆ
๒. เสียงเกาะหรือกระทบกันอยู่
เรื่อย ๆ (ไม่ค่อยใช้)
ตตุง (ตอโตง) ตึง ตึง ๆ ตึง ๆ อยู่เรื่อย ๆ
(เสียง)
ตตุงตตาง (ตอโตงตอตาง) ทำตึงตึง ๆ
(เสียงโยนของหรือปล่อยของหล่นจาก
มือ)
ตตุงตตาง (ตอเตงตอตาง) เก้งก้าง ท่วม
เตียม งุ่มง่าม
ตตบตตาบ (ตอเตบตอตาบ) ย้ายย้ายย้าย
อย่างเป็ด กระท่วมกระเตียม เช่น
เขว้าตตบตตาบ (เคอรว้าตตบตอตาบ)
เดินย้ายย้ายย้าย เตบตาบ (เตบตาบ)
ก็ว่า
ตตเตคตเต (ตอเตคตเต-ตอเต) เกาะ ๆ
แทะ ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ เรื่อยไป (ใช้
เฉพาะหากิน) เช่น รกสึดเตคเตคเต
(ร้วกซัดตเตคตเต-ตอเต) หากินเกาะ ๆ
แทะ ๆ
ตตเตคตเต (ตอเตคตเต-ตอเต) เปะปะ ย้าย ๆ
ย้าย ๆ เช่น ขิปริงโกกรตเตคตเต
(ค้อมเปริงโกกรก ตอเตคตเต-ตอเต) พยา-
ยามลุกย้าย ๆ ย้าย ๆ
ตตเตคโตง (ตอเตงตอโตง) ต่องแตง ๆ
โตง ๆ เกง ๆ

คตตโต (คตตตโต) โชชัคโชเซ เช่น
เกุรคตตโต (เคอร์คตต-คตโต)
 เกินโชชัคโชเซ

คตลคโตล (คตลคตล) ไรที่พึง
 ว่าเหวอย่างยิ่ง

คตะ (คตตะห์) กิก ๆ เช่น ญัตตะ
 (ญเออร์คตตะห์) สันติก ๆ

คถาคค (คทะทากั๊วค) ทถาคค

คณ (ค็อน) ที่รัก (มักใช้ในกาพย์กลอน)
 เช่น ปุณคณ (โปณค็อน) น้อง
 (ชาย) รัก มาสคณ (เมียสค็อน)
 ยอดรัก

คณย (คะไน) ลูกชาย (มักใช้ในกาพย์
 กลอน)

คณยา (คะนะยา) ลูกสาว (มักใช้ในกาพย์
 กลอน)

คณุ (คะนุ) ๑. ทัว

๒. เล็ก อ่อนช้อย ละม่อมละไม

คะเข (คะเค) จะเข้ กู ตาเข

คณฑิภาษา (คันติเพียชา) คันทิภาษา หมายถึง
 ถึงภาษาที่มีระเบียบ มีไวยากรณ์เป็น

หลัก ได้แก่ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต

คณตรี (ค็อนเตรีย) เครื่องสาย เครื่อง
 กนตรี ทั้งชนิดคิต คี ตี เป้า

คณตรี, ทนตรี (ค็อบตรุม, ค็วนตรุม)
 กระทับ กระแทกเท้า เช่น คณตรีฏี
 (ค็อนตรุมเคีย) กระทับกิน ญเออร์ทนตรี

(เคอร์ค็อนตรุม) เดินกระแทกเท้า
 กระทับเท้า

คณเดิน, ทนเดิน (ค็อนเทิน, ค็วนเทิน) ซ้ำๆ
 พุกใส่หน้า เจ็บๆ (เดิน) ถี่ๆ (ตีจัง
 หวะ) เช่น เคือนคณเดิน (เคือนค็อน
 เทิน) เคือนซ้ำๆ นิยายคณเดิน
 (นิยายค็อนเทิน) พุกใส่หน้า ญเออร์ทน
 เดิน (เคอร์ค็อนเทิน) เดินเจ็บๆ
 วายสครคณเดินอนลง (ไวสักรั้วค็อน
 เทินอนลง) ตีกลองจังหวะถี่ๆ

คบ (คอบ) ทอบ เช่น คบสมัญญี (คอบ
 ซ้อมเคีย) ทอบคำพูด คบสับตุร
 (คอบซ้อมบค) ทอบจกหมาย คบคุณ
 (คอบกุน) ทอบแทนบุญคุณ คบสนง
 (คอบซุนอง) ทอบแทน คบสนองสง
 คุณ (คอบซุนองของกุน) ทอบแทน
 บุญคุณ

คบ (ค็อบ) คบ (คัวยก้าน) คบกลม
 (ค็อบกะมอล) ซ้ำใจ ทรมใจ (ใช้
 เป็น คบปรมล (ค็อมปรม็อล) ไป
 ก็มี)

คปธรรม (คปะเทือร์) คปะธรรม ธรรม
 สำหรับประพจน์ เพื่อทำลายความเศร้า
 หมองแห่งจิต

คบปรมล (ค็อบปรม็อล) กู คบกลม

คปสัถี (คะบัตเคีย) คาส

คปะ (คปะ หรือ คะปะ) คะปะ

คโปก, ตฺรโปก (ตะโปก, ตฺรโปก) ตะ
โปก กัน เช่นเดียวกับ กุท (กุต)
และ ตฺรคาก (ตฺรอกัยก)

คตม (คตม) งคเวณ เช่น คตมบงแอม
(คตมบ้องแอม) งคเวณของหวาน
คตมขุลาญ (คตมคฺลัญ) งคเวณไขมัน
คตมมาต (คตมเมธิต) งคเวณไม่พุกจา
กัน

คตมกัล (คตมกัลล) กุ ญิกัล

คตมกาท (คตมกัต) เจ็บป่วยเล็กน้อย
มักใช้กับ ขัง (จัมจือ) เจ็บป่วย เป็น
ขังคตมกาท (จัมจือคตมกัต) กุ ฤกาท
(ฤกัต)

คตมเกิง (คตมเกิง) กุ ญิกเกิง

คตมกฺคตมเกิง (คตมกมคตมเกิง) กุ ญิกฺคตมเกิง

คตมบาญ, คตบาญ (คตมบาญ) กุ ญิบาญ

คตมบาร, คตบาร (คตมบาร) ไม่แกะหุ
เรียก คตมบารตฺรเจียก (คตมบารตฺร
เจียก)

คตมบุด, คตบุด (คตมบุด) กุ ญิบุด

คตมเบียด (คตมเบียด) ไม่นวกตาล กุ
ญิบีเยต

คตมพก (คตมพีก) กุ ญิพก

คตมพุล (คตมพุล) หมายความว่า มักใช้กับ สฺลา
(ขฺลา) หมายความว่า เป็น สฺลาคตมพุล
(ขฺลาคตมพุล) หมายความว่า กองสุมไว้จน
เปื้อนเหนียว โดยปริยายหมายความว่า แก่ไม่

ไคที่ สุกๆ คิบๆ เช่น มนุสฺสาสคตม
พุล (มนุสฺสจฺยสคตมพุล) คนแก่ที่ไม่
ไคที่ (ไม่ได้เจริญตามอายุ) คณิตคตมพุล
(กัณณิตคตมพุล) ความคิดไม่เจริญเต็ม
ที่ ตรฺยํคตมพุล (ตรฺยํคตมพุล)
ปลาย่างสุกๆ คิบๆ ใช้ ญิพุล คิพุล
ทิพุล ก็มี

คตมเพจ (คตมเปจ) กงคิกผ้าย

คตมแพก (คตมแพก) ที่หัวล้านเกลี้ยง ไม่
มีผม เติมใช้ ทิแพก (คตมแพก)

คตมรจ, คตมรจ, ญิรจ (คตมรจ, คตมรจ)

ภาษาสำหรับรอน้ำหรือของเหลวอื่น ๆ

ใช้ คตมรจทิก (คตมรจติก) ภาษา

รอน้ำ คตมรจเปรจ (คตมรจเปรจ)

ภาษารอน้ำมัน

คตมรจ, คตมรจ (คตมรจ) กุ ญิรจ

คตมรา, คตมรา (คตมรา) กุ ญิรรา

คตมราบ (คตมราบ) กุ ญิรราบ

คตมราย (คตมราย) กุ ญิรราย

คตมราต (คตมราต) กุ ญิรราต

คตมริ (คตมริ) กุ ญิรริ

คตมริม (คตมริม) กุ ญิรริม

คตมรย (คตมรย) กุ ญิรย

คตมรว (คตมรว) กุ ญิรว

คตมรวต (คตมรวต) กุ ญิรวต

คตมเรียบ (คตมเรียบ) กุ ญิเรียบ

คตมเรก (คตมเรก) กุ ญิเรก

ตมร่า (ต้อมร่า) กุ ญี่ร่า
ตมลง (ต้อมลง) กุ ญี่พ่ง
ตมลา (ต้อมลา) กุ ญี่พา
ตมลึง (ต้อมลึง) กุ ญี่พึง
ตมลญ (ต้อมลญ) กุ ญี่พญ
ตมไล (ต้อมไล) กุ ญี่ไพ
ตมโละ (ต้อมโละ) กุ ญี่โพ
ตมอึง (ต้อมอึง) กุ ญี่อึง
ตมอญ (ต้อมอญ) กุ ญี่อญ
ตอ (ตอย) กระบอกสำหรับใส่ยากรอกวัว
 ควาย ม้า เป็นต้น หรือใช้ชำระ
ตอยย (ตอยย) เชือก เหยงเหมือน
 ไม่รู้ ไม่เห็น ไม่นึก ไม่คิด เช่น
 เงื้อมตอยย (เดือตอยย) เค้นเชือกๆ
ตรุน (ตระรูน) ตรุน ที่ยังเด็ก ยังเยาว์
ตรุนี (ตระรูนี) ตรุนี หญิงรุ่นสาว
ตา (ตา) ตา ปู่ ใช้เรียกผู้ชายสูงอายุ
 พอจะเป็นตา เป็นปู่ ได้อีกด้วย
ตาก (ตาก) เฉลียงที่ติดกับเรือน เป็น
 ห้องสำหรับเก็บของ
ตากรบก (ตาก-รบก) โกรน โหรงเหรง
ตากร่าก (ตาก-ร่าก) รุงรัง รุกขย กร่ำ
 กร่ำ เช่น ขุทุมตากร่าก (ขุทุมตาก-
 ร่าก) กระท่อมรุกขย ขั้วตากร่าก
 (จุ่มรุมตากร่าก) ที่ปักชั่วคราวคร่ำคร่า
ตานก (ตานก) มะพร้าวค่อม ต้นเตี้ยลูก
 เล็กน้ำหอม ว่าได้มาจากมาเลเซีย

เอมามาปลูกที่อำเภอ กวแก (โก้วแก)
 เลยเรียกมะพร้าวชนิดนี้ว่า ญี่กวนแก
 ภายหลังเสียงกลายเป็น กล่แก (ก้อลแก)
 ก็มี กล่แก (ก้อลแก) ก็มี และ ตาแก
 ก็มี

ตาก่แดง (ตักแดง) ตกแต่ง เช่น ตาก่
 แดงพุทะ (ตักแดงเผดัยะห์) ตกแต่ง
 บ้าน ตาก่แดงขลุวน (ตักแดงคลวน)
 ตกแต่งตัว กุ แดง

ตาขาย, ตาไซ (ตาขาย, ตาไซ) ตาขาย
 กรองถ้วยดอกไม้ใช้คลุมโถเวลาทอด
 กฐิน (ไม่ค่อยใช้ มักใช้ ครอบไตร
 (ครอบไตร))

ตาเบ, ตะเบ (ตาเบ, ตะเบ) จะเข้ เครื่อง
 ดนตรี

ตาง (ตาง) ๑. ต่างแทน ทั้งเป็นผู้แทน
 เช่น ตางนามไน (ตางเนียมเนี้ย) ทั้ง
 เป็นผู้แทนในนามของ เช่น ตางกรุม
 (ตางกรุม) ต่างกรุม ตางกรสง
 (ตางกรอสง) ต่างกระทรวง

๒. ต่าง เครื่องบรรทุกบนหลัง
 สัตว์มี วัว และลา เป็นต้น

๓. ผู้แทน สิ่งที่แทน

ตาฏัก (ตาดัก) กุ ตูฏัก

ตางร้าง (ตางร้าง) ช้าๆ (พุค) โหรงเหรง
 ไม่เรียบร้อย ไม่ราบรื่น

ดาบ (ดาบ) ผู้ชายที่โกนหัวนุ่งขาวห่มขาว ถือศีล ๑๐ แต่ไม่ได้บวชเป็นสามเณร หรือคนแก่ที่เป็นที่เคารพนับถือ ก็เรียก ดาบ

ดาบ, ดาบ (ดาบ, ดาบ) ชาวเมืองบัก-กานี สิ่งที่มาจากดินแดนนั้น ก็เรียก ดาบ เช่น เจกชวาดาบ (เจกชวียดาบ) กล้วยดาบ เปรงดาบ (เปรงดาบ) น้ำมันดาบ

ดาบ (ดาบ) ผ้าดาบ ผ้าที่ทอด้วยไหมกับ กันทองหรือกันเงิน มาจากประเทศ อินเดีย

ดาบ (ดาบ) ต้นไม้ชนิดหนึ่ง เป็น ต้นไม้ใหญ่แก่นแข็ง ปลูกง่าย ใช้ทน

ดาบ (ดาบ) ๑. โรคผิวหนังที่เกิดที่ฝ่า มือฝ่าเท้าเมื่อเจ็บอยู่นาน ๆ ไม่ได้อาบน้ำ ทำให้หนังมือหนังเท้าหนาและเปื่อย

๒. โรคปากเปื่อยที่เกิดในคอไก่ ตลอดจนไปถึงหัว มีสีขาว ๆ เรียก ดาบ มาน (ดาบเมี้ยน)

ดาบ (ดาบ) อ้ออันตันใจ (เหมือน โรคตาชนิดหนึ่ง)

ดาบ (ดาบ) ต้น เช่น ไม้ดาบ (เขียดต้น) ไม้ต้น ขุนายดาบ (ขุนายต้น) เขียว หนุกต้น

ดาบ (ดาบ) แน่นขันค การระคาย เช่น ฌรดาบ (จั่วขันค) ยืน แน่นขันค

ดาบ (ดาบ) ดาบ เครื่องประดับมีรูป เหมือนใบโพธิ์ กัดสังวาลตรงอก เรียก ดาบทรง (ดาบทรง) ที่ติดสังวาลตรง เอวและหลัง เรียก ดาบทิศ (ดาบทิศ)

ดาบ (ดาบ) ชุง ท่อนชุง เช่น ไม้ ๑ ดาบ (เขมวดยดาบ) ไม้ชุง ๑ ท่อน หุบ (หุบ) กั่ว

๒. น้ำดาบ อาหารชนิดหนึ่งทำ ด้วยดาบกับเนื้อสัตว์หั่นผสมกัน ยัดใน กระเพาะ ทากแดดให้หมาด เรียก สาดดาบ (คำไทย ดาบ)

ดาบ (ดาบ) ดาบ

ดาบ (ดาบ) ๑. ตาม ถัดตาม เช่น ตามฐาน (ตามฐาน) ตามรอย ตามเค (ตามเค) ตามเขา

๒. ตามทาง เช่น ฎีตามผลดู (เค็ดตามโพธิ์) เค้นตามทาง เจน ตามทวาร (เจนตามทวาร) ออกทาง ประศู ตามตามราย (ตามต่อมราย) ตามแบบอย่าง

ดาบ (ดาบ) แล้วแต่ ตามที่ เช่น ตามแต่รักก็โง่ คุงก็โง่ (ตามแต่หม ก้โดย ด้งก็โดย) แล้วแต่ใหญ่ก็ตาม เล็กก็ตาม

ดาบ (ดาบ) ตามใจ

ดาบ (ดาบ) ตามตามกร (ตามเมียนตามกร) ตาม มีตามจน

คาโมง, ทังโมง (คาโมง, ดังโมง) อ้าย
โมง หุ่นไล่กา (กล่าวว่าคำ ทังโมง
เป็นคำชาวป่า แปลว่าเสือ เมื่อพวก
ชาวป่าถูกจับมาเป็นทาสกรรมกร เวลา
เค็กร้องก็มักจะหลอกเค็กว่า ทังโมง ๆ
แปลว่าเสือ ๆ เค็กกลัวจะได้หนี ต่อ
มาถึงมาเรียกรูปหุ่นที่คลุมผ้าตั้งไว้ใน
นาในสวน ให้สัตว์กลัวไม่กล้าเข้ามาว่า
คาโมง หรือ ทังโมง)

คายซาก (คายซาก, ไตซาก) คายแห้ง
เรียกสัตว์หรือต้นไม้ที่ตายเอง เช่น
กิ่งก่คายซาก (กิ่งก่กวักคายซาก)
กางก่คายซาก เณคายซาก (เชอคาย
ซาก) ไม้ตายซาก ใช้พูดเลื่องหมายถึง
เนื้อสกปรก ปราสก ก็ได้ เช่น คุรีคายซาก
(เดรัยคายซาก) ปราสก มาน่คายซาก
(เมอีนคายซาก) ไก่สกปรก มักพูดเป็น
ไตซาก (ไตซาก) (คำไทย คายซาก)
คายส้ม (คายข้ม) คายอย่างอนาถ ทุ
ส้ม

คายโง (คายโง) คายโง ใช้ สลอบ
คายโง (สลอบคายโง) คายโง
คายผิดกรรมกา (มักออกเสียงเป็น
ไตโง) (คำไทย คายโง)

คารา (คารา) คารา กวงคารา คารา
สาสุตร (คาราซัส) วิชาคาราศาสตร์
คาราง (คาราง) ๑. ทราง เช่น ซาป่คาราง

(เจิ่นคาราง) คิกคาราง ฎาก่คาราง
(ฎักคาราง) ใส่คาราง

๒. ทราง ไม้ที่ชักกันเป็นตา
หรือ ทรางที่ชักด้วยบรรทัด

คาลบคร (คาลบคร) คาลบคร

คาลหาล (คาลหาล) ที่อยู่กลางทุ่ง ไม่มี
อะไรกำบัง เช่น ฝุทะคาลหาล
(ฝุติยะหาลคาลหาล) บ้านกลางทุ่ง

คาลุชะ (คาลเจียห) ที่เกิดแต่เพดานปาก
ได้แก่อกัษรรวรก จ คือ จ ฉ ช ฌ ญ

คาวคิงส์ (คาวคิงส์) สวรรค์ชั้นคาวคิงส์

คาเว (คาเว) นกกาเหว่า หรือ คุเหว่า

คาสก, คุรสก (คาสก, คุรสก) แทง มี
หลายชนิด คือ คาสก่ฝุอร (คาสก
ฝุอร) แทงประเภทแทงกวา คาสก
ฝุอรกณเจริยบ (คาสก่กัอญเจริยบ)
แทงกวาลูกเล็ก คาสก่สุรว (คาสก
โซรว) แทงไทย คาสก่เหริง (คาสก
เตริง) แทงร้าน

คาอก, คุรอก (คาอก, คุรอก-ออก) โรค
ชนิดหนึ่ง เกิดเป็นขอบและมีน้ำเหลือง
ที่ข้อเท้า

คาโอ, คุรโอ (คาโอ, คุรโอ) ตัวต่อ
คิกคูก (คิกคูก) กุกกัก (เสียงยกของนี้
ไปใส่ของโน้น)

คิจ (คิจ) น้อย หุ่น้อย เช่น ทิกคิจ
(คิกคิจ) น้าน้อย คุนาคิจ (เคมิยคิจ)

กันหน้อย ดิจตวจ (ตั้งตวจ) เล็กน้อย
นิคหน้อย

ดิจ ๆ (ตั้ง ๆ) ค่อย ๆ เบา ๆ เช่น
เหวียดิจ ๆ (เคอร์ตั้ง ๆ) เกินเบา ๆ
นิยายดิจ ๆ (นิยายตั้ง ๆ) พุคค่อย ๆ

คิณตุณ, เณตุณ (ตั้งไคณ) ทั้งทั้ง
กึ่งทั้ง เช่น เหวียดิณตุณ (เคอร์ตั้งไคณ)
เกินทั้งทั้ง

ชาติ (ตะนงเจียด) ทฤณชาติ หนัว

คิตี (ตะเทีย หรือ ตะเทีย) คิตี วันตาม
จันทรคติ คิตีกุสย (ตะเทียกะไซ)
วันเดือนขาด

คิบคบ (เค็บเค็บ) เเกาะตะะ อย่างเต็กเกิน
โดยปริยายหมายว่า ทุกคิก โยกโย

คิบุก (ตะบัก) คิบุก

คิมธิ (เค็มท) เค็มท เค็มท เช่น ลำบาก
คิมธิ (ลุมบากเค็มท) ลำบากเค็มท
(คำไทย เค็มท ไม่ค่อยมีใช้)

คิรจณาน (เคะระจณาน หรือ เคะระจณาน) สัตว์
เคียะจณาน คิรจณานกถา (เคะระจณาน
กะถา) เคียะจณานกถา

คิรติษ (เคะระเทีย หรือ เคะระเทีย) พวก
เคียะติษ

คิลก (ตะละกะ หรือ ตะโล็ก) ทันงา ชี
แมงวันตามตัว การประพรมหรือเจิม
ประเสริฐ เลิศ สูงสุด เช่น คิลกโลกา
(ตะโล็กโลกา) คิลกโลก เลิศโลก

คิระ (เคะระ) คิ คิณินินทาทั้งต่อหน้าลับ
หลัง คิระเหวียด (เคะระเหวียด) คิเคียน

คิก (เค็ก) ๑. คิก (คำไทย)

๒. ภาชนะใส่ข้าวอย่างหนึ่ง เรียก

คิกสุรว (เค็กโซรว)

๓. คีบ มาตรการวัดความยาว ๑

คิกเท่ากับ ๑๐ เซนติเมตร

คิก ๆ (เค็ก ๆ) เบิก ๆ (เสียงเกาะไม้)

คิกนก, ตกนก (เค็กนก, ตกนก) คิกแก

คิกตาง (เค็กตาง) เครื่องอั่ง สิ่งอั่ง
เป็นหลักฐานพยานได้

คิง (เค็ง) คิง แน่น ซึ่งให้คิง เกร่ง
คิงโพะ (เค็งบ้อะ) แน่นทอ้ง คิงริง
(เค็งเร้ง) เร้งรัด

คิง (เค็ง) บึงบึง เช่นเดียวกับ ฦิง ใช้
คิงคิง (เค็งเค็ง) โกรธบึงบึง

คิครบิด (เคิดรวะขีด) ผอมกะห่อง ใช้
รางคิครบิด (เรียงเคิดรวะขีด) รางผอม
กะห่อง

ตุ (โตะ) โตะ โตท (บางทีคำนี้ออกเสียง
เป็น ตก กัม) ใช้เป็นลักษณนามก็ได้
เช่น บงแอม • ตุ (บ้องแอมมวยโตะ)
ขนม • โตท ตุสรเสร (โตะซอร์เซร์)
โตะเขียนหนังสือ ตุต่าง (โตะคัง)
โตะเครื่องกั๊

ตุกนก (ตกนก) ตุ๊กแก พสตุกนก (บ้อะส
ตกนก) งูเขียว

ตุกตุล (ตุกตุล) กันโต (เป็นคำทอของ
คำทาย)

ตุกรวง (ตุกรวง) รวงวัด เช่น บาน
ทหวลตุกรวง (บานตัวทหวลตุกรวง)
ได้รับรางวัล

ตุกตา (ตุกตา) ตุ๊กตา

ตุง (ตง) ๑. ถูอย่างถูงซีเมนต์ เช่น
สีมั้ง ๑ ตุง (สีมั้งมวตง) ซีเมนต์
๑ ถูง

๒. คำตัง เช่น หุตยตงเบย
(โหดยวตงเบย) ชักเอาคำตังไฟ

ตุงต้าง, ตุงตาง (ตึงต้าง, ตึงตาง) ทึงต้าง
(เสียงของแข็งเป็นต้นพลัดตก) บึงบึง
ใช้ขยาย ชิง (เค็ง) โกรธ เป็น ชิง
ตุงตาง (เค็งตึงตาง) โกรธบึงบึง

ตุญ (ตุญ) ชักสนจนยาก สุนขึ้น จน
มักใช้กับ ตะ (โตห) เช่น ตะตุญ
คันต (โตหตุญกัมนันต) จนปัญญา
ความทัก

ตุงทั้น (ตงตัน) การเล่นแชร์ (คำฝรั่งเศส
Tontine) ใช้ เลงตงทั้น ๑ กุบาล
(เลงตงตันมวตงกุบาล) เล่นแชร์ ๑ มือ

ตบ ๗ (ตบ ๗) กุบกับ ๗ กุบ ๗ เสียงฝีเท้า
อย่างฝีเท้าม้า ใช้ สะเงีร์ตบ ๗ (แซห์
เคอร์ตบ ๗) ม้าเดินกับ ๗

ตุมพ (ตม) ทะนาน เท้าปูน ใช้ ตุมพ
กัมโบร (ตมกัอมโบร)

ตุรงค (โตร็อง) ตุรงค์ ม้า

ตุรียงค (โตรียง) ตุรียงค

ตุล (ตุล) ทาชัง ทราซุ มักใช้ในกาพย์
กลอน ตุลา (โตลลา) กี่ว่า

ตุลมูล (ตุลมูล) ร้างเล็กเกี่ยกลมทะล่อม
บ้อม ใช้ขยาย ตุจ (ตึง) เล็ก เช่น
ตุจตุลมูล (ตึงโตลมูล)

ตุลา (โตลลา) ๑. เกียนตุลากม

๒. ทราซุ ทราซัง

ตุลาการ (โตลการ) ตุลาการ

ตุลิต (โตลิต) สวรรค์ชั้นตุลิต

ตุลฎิ (โตลฎิ หรือ โตลฎิ) ความยินดี

ตะ (โตห) จน ท้อตัน คิดอะไรไม่ออก
เช่น ตะปราชญา (โตหปราชญา)
จนปัญญา

ตุง, ตุง ๗ (โตง, โตง ๗) ๑. ทึง
(เสียงล้ม หรือ โคน)

๒. บึงบึง เช่นเกี่ยวกับ ตึงกับตึง
(เค็งกับเนง) ใช้ ชิงตุง (เค็งโตง)
โกรธบึงบึง

ตุงตาง (โตงตาง) ตู ตุงต้าง

ตุง (โตง) เล็ก ใช้ ทุง (ตุง) ก็มี บางที
ใช้อย่างอ่อนหวานว่า นุง (นุง) ก็มี

ตุน, โตน (โตน) ตัน (คำฝรั่งเศส Tonne)

ตูป (โตบ) กระต๊อบ ตูป

ตุรยคนตุริ (โตร็อนเตร็) ตุรยงค์ทนทริ
เช่นเดียวกับ ตุรยคนตุริ

ตัว (ตัว) ๑. ตัว (คำไทย) เช่น ตัว
อักษร (ตัวอักษร) ตัวอักษร ตัว
โลชน (ตัวโลชน) ตัวละคร

๒. ตัว (คำจีน)

ตัวจ (ตัวจ) กู ติจ

ตัวน (ตัวน) ๑. ท่าน คุณ (คำชวา)

๒. ผ้าตัวน

ตัวม ๆ, ตัวม ๆ (ตัวม ๆ, โตม ๆ) เสียง
เครื่องดนตรีชนิดสายเคียว

ตัวย่าง (ตัวย่าง) ตัวอย่าง (คำไทย)

ตัวเอก (ตัวเอก) ๑. ตัวเลขหนึ่ง

๒. ตัวเอกในการแสดง (คำไทย)

เตี (เตอ) ๑. ท่าทาง เล่า เช่น
มินแมนชาญูเท เกเทเตี (มินแมนชาญูม
เต เกเตเตอ) ไม่ใช่ฉันหรอก เขาต่าง
หาก ญูเจนะเทเตี (โจจนะเทเตอ)
เช่นต่างหาก

๒. บ่วงกักลิง เช่น สุวาซาบเตี
(ชวาเจี๊ยะเตอ) ลิงกักบ่วง

เด็ก (เด็ก) เหวือกปลา เช่น กาดเด็ก
วาเจญู (กักเด็กเวียเจญู) กักเหวือกมัน
ออก

เด็ก ๆ (เด็ก ๆ) ตูป ๆ หนูป ๆ เช่น
สาวกัเร็กเด็ก ๆ (ซัจกัอมเร็กเด็ก ๆ)
เนื้อเค้นหนูป ๆ

เตี ๆ (เตี ๆ) หัวซุน

เต็น (เตน) ที่น (คำไทย) ใช้แก่เจ้านาย
และพระสงฆ์ เช่น พระกรุณาทรงเต็น
เหี้ย (เปรียะห์กรุณาครังเตนเฮย) พระ
เจ้ายู่หัวทรงที่นบรรทมแล้ว โลกคุรุ
เต็นเหี้ย (โลกคุรุเตนเฮย) ท่านอาจารย์
ที่นแล้ว

เตีย (เตีย) เทย (คำไทย เตย) บายผ้ง
ฎากส์ลิกเตีย (บายฟงมคักเชลิกเตีย)
ข้าวทองใส่ใบเตย

เตือ (เตือ) เทย

เตือน (เตือน) เตือน เช่น เตือนโอย
เขว้การ (เตือนโอยเทวอการ) เตือน
ให้ทำงาน เตือนทหาร (เตือนเตียร์)
ทวงถาม ฎาส์เตือน (ดะส้เตือน) ทัก
เตือน กู ฎาส์

เตียง (เตียง) เตียง (คำไทย) เตียงต่าง
(เตียงคัง) เตียงคัง (มีใช้ในคัมภีร์
เทศน์กับในภาพย์กลอน)

เตียจิว (เตียจิว) จินแต่จิว จากมณฑล
กวางตุ้ง มีอยู่ในเขมรมากกว่าเงินพวก
อื่น

เตียน (เตียน) เงินโบราณ ๑ เตียนเท่า
กับ ๖๐ กะตึ ในปัจจุบันเท่ากับ ๒
เซนต์ ใช้ เทียน (เตียน) ก็ได้ กู
เทียน ๒

เตียม (เตียม) เตียมใส่อาหารมีลักษณะ
คล้ายโถกแต่มีฝาครอบ

เตียม (เตียม) ร้านขายของหรือโรงเตียม
เช่น เตียมจิน (เตียมเงิน) โรงเตียม
จิน เตียมสรา (เตียมชรา) ร้านขาย
เหล้า ผุทะเตียม (ผุทะยที่เตียม)
โรงเตียม

เตงตาง (เตงตาง) ๑. ลังเล พะว้าพะวัง
ไม่แน่ว่าจะไปข้างไหนมาข้างไหน

๒. เก้งก้าง เช่น ฎีรเตงตาง
(เคอร์เตงตาง) เดินเก้งก้าง

เตย (แดง) เทย อำนาจ อานุภาพ กำ
ลัม เทยไญ (แดงไค) ฝีมือใน
การใช้กำลังหรืออำนาจ เช่น จูบ่าง
โอยเข็ญเตยไญ (จูบงโอยเค็ญแดงไค)
สู้ให้เห็นฝีมือ พระเดชพระคุณ
(เพริยหัดแดงเพริยหัทกุม) พระเดชพระ
คุณ ก็อำนาจกับคุณ ใช้เป็นสรพ
นามบุรุษที่สองได้ด้วย เมื่อผู้นั้นเป็นผู้
ที่เคารพนับถือ ได้แก่เจ้านายและพระ
สงฆ์ เช่น สุมพระเดชพระคุณอภัย
โทส (โชมเพริยหัดแดงเพริยหัทกุม
อะพยโตะส) ขอพระเดชพระคุณอภัย
โทส นิมนตพระเดชพระคุณฉาน
(นิมวันเพริยหัดแดงเพริยหัทฉาน) นิ
มนตพระเดชพระคุณฉิน

เตยะ (เตเจียหัด หรือ แดเจียหัด) เทยะ
เทย เช่น สุมพระเดชพระคุณกัณเฑียบุง

(โชมเพริยหัดเตเจียหัดด้อมกัณเฑียบุง)
ขอเทยะปกเกล้าปกกระหม่อม

เตด (เตด) นกชนิดหนึ่งในจำพวกนก
กระจาบ แต่ตัวเล็กกว่านกกระจาบ
โตกว่านกกระจิบ เรียก จาบเตด
(จาบเตด)

เตน (เตน) ทาย เช่น เตนเทาเหี้ย
(เตนเดวีเฮย) ทายไปแล้ว (มักใช้จำ
เพาะเมื่อพูดติดตลก) เตน มรณ
ซึ่งหมายความว่า การตายด้วยเหตุนี้ ๆ
เตน ที่แปลว่า ด้วยเหตุนี้ กลายมา
หมายความว่า ทาย

เตบตาบ (เตบตาบ) อ้อยอ้าย ย้ายอย่าง
เบ็ด ใช้เช่นเดียวกับ ตเตบตาบ
เช่น ฎีรเตบตาบ (เคอร์เตบตาบ)
เดินย้ายอย่างเบ็ด

เตลตาล (เตลตาล) เปะปะ ลอยไปตาม
ยถากรรม ในน้ำหรือบนฟ้า เช่นเดียวกับ
เปลปาล (เปลปาล) เช่น ฎีร
เตลตาล (เคอร์เตลตาล) เดินเปะปะ

เตะโคะ (เตะหัดคองหัด) เทยะเตะ เล็ก ๆ
น้อย ๆ ใช้เฉพาะการทำมาหากิน เช่น
เดียวกับ ตเตะคโคะ (คองเตะหัดคองคองหัด)
เช่น รกคโคะ (รูกคโคะ) ทำมา
หากินเล็ก ๆ น้อย ๆ

เตะคะ (เตะหัดคองหัด) เปะปะ เช่นเดียวกับ
ตเตะคคะ (คองเตะหัดคองคองหัด)

แด (แด) ๑. แแต่ เพียง เช่น โยย
ปร่าแด ๑๐ เรียล (โยยปร่าแดต้อบ
เรียล) ให้เงินเพียง ๑๐ เหรียญ แด
ตุ้ม (แดตุ้ม) แแต่เพียง แแต่ถ้า
(แดทา) แแต่ว่า แแต่เบ้ (แดเบอ) แแต่ถ้า
๒. ซา (คำจีน)

แดกโตก (แดกโตก) โตงเตง เช่น โยล
แดกโตก (โยลแดกโตก) แกว่งโตงเตง
พยั้วแดกโตก (พยั้วแดกโตก)
แขวนโตงเตง

แดง (แดง) ๑. แแต่่ง เช่น แแต่่งเรื่อง
(แดงเรื่อง) แแต่่งเรื่อง แแต่่งขุลวน
(แดงคูลวน) แแต่่งตัว

๒. เกย ย่อม เช่น ผลวนะขญู
แดงเงี้ยกญู (โพลวนะขญูแดง
เคอร์ญูญู) หนทางนั้นฉันเคยเดิน
บ่อย ๆ

แดงแด (แดงแด) ท้อง ย่อมจะ เช่น
แดงแดมาน แแต่่งแดบาน (แดงแดเมียน
แดงแดบาน) ท้องมี ท้องได้

แดงโตง (แดงโตง) โตงเตง เช่นเดียวกับ
กับ แแต่กโตก

แดงต่าง (แดงต่าง) แแต่่งต่าง ใช้ ต่าง
(ต่าง) ต่าง ก็ได้ เช่น แแต่่งต่างโลก
หรือ ต่างโลก (แดงต่างโลก หรือ ต่าง
โลก) แแต่่งต่างกันหรือต่างคน

แดโต (แดโต) โกง ค้อม ใช้ เงี้ยวแดโต
(เคอร์แดโต) เดินหลังค้อม

แดนต์ (เดน) เค้นท์ (คำอังกฤษ) เช่น
เล็กแดนต์ (เล็กเดน) กางเค้นท์
แดม, แดมปรี (แดม) แดคมป์ (คำฝรั่ง
เศส) เช่น สับตุ้มปรีแดม (ซ็อมบด
เบ้ทแดม) จกหมายปักแดคมป์

แดม (แดม) ๑. แแต่้ม เช่น แแต่้ม
ถั่วเลื่อง (แดมถั่วเลื่อง) แแต่้มสี่เหลื่อง
(ใช้เฉพาะการวาดเขียน ทาสี ลงรัก)

๒. กลอบาย แแต่้มคูล กลเม็กเค็ค
พราย (ไม่ค่อยมีที่ใช้)

แดลโตล (แดลโตล) ว่าเหว ไร่ที่ฟุ้ง
เช่นเดียวกับ แแต่ลโตล เช่น ฌรแดล
โตล (ซัวร์แดลโตล) ยินว่าเหว
มนุสแดลโตล (มนุสแดลโตล) คน
ไร่ที่ฟุ้ง

แดแว (แดแว) โรคชนิดหนึ่ง เป็นแก่งนัซ
ใช้เป็นคำคำว่า อาแดแว (อาแดแว) ก็มี
โต (โต) สิงห์ วาซสีห์ สิงห์โต (เชิงโต)
ก็ว่า

โต, โต ๆ (โต, โต ๆ) โกง ค้อม เช่น
เดียวกับ แแต่โต เช่น วายโตขุลวน
(ไวโตคูลวน) ค้อมค้อมตัว เงี้ยวโต ๆ
(เคอร์โต ๆ) เดินค้อม ๆ ใช้ โตโย
(โตโย) ก็มี

โตก (โตก) โทก

โตกยาก (โตก-ยาก) ทกยาก ตกต่ำกลาย
เป็นกนยากจน จนยากล้นพ้น เช่น

ลำบากโตกยาก (ลำบากโตก-ยาก) ลำบากยากจน

โตกรโบก (โตกรวัจิก) กระต่องกระแต่ง โตงเตง (แกว่ง)

โตกอารกส (โตกอารัก) โตกเล็ก ๆ ชนิดหนึ่งสำหรับคนทรงถือเวลาเข้าทรง

โตง (โตง) ๑. เหนียว เกาะ เช่น โตงแมกเณ (โตงแมกเซอ) เหนียว กิ่งไม้ โตงก (โตง-กอ) เหนียวกอ โตงเซ็ง, โตงญู (โตงเจ็ง, โตงโค) เกาะตีนเกาะมือ เณลิงพริตรโตงเพาะกูบ (เซลิงเปร้อดโตงบั้งทกรอเบย) ปลิงควายเกะท้องควาย โดยปริยาย หมายถึง เกาะตึกแจ่มไม่ยอมปล่อย เช่น สร้อยโตง (เซรียโตง) ผู้หญิงที่เกะตึกแจ่ม

๒. ทอบมั่งตรง เช่น เณลียโตงญัก (เซลยโตงค้อล) ทอบมั่งตรงถึง

๓. ต้อง (คำไทย) เช่น โตงเทา (โตงเตวี) ต้องไป (ไม่ค่อยมีที่ใช้)

โตงกรพาค (โตงกรอ.ป้อด) สายรัดกုပ်หรือสัปคับ แขนสกรพาค (แขนกรอเบ้อด) ก็ใช้

โตงการ (โตงกาน) ต้องการ (คำไทยไม่ค่อยมีที่ใช้)

โตงทาม (โตงเตียม) ขอส่วนแบ่ง หรือเรียกว้องเอาผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

โตตตุง (โตตโตง) กำเข้ากับ จุรโศด (จุรโศด) โกรธชียชัต เป็น จุรโศด โตตตุง (จุรโศดโตตโตง) โกรธชียชัต บึงบึง

โตตมำ (โตตมา) ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งมีขนาดเล็ก ใบคล้ายใบสาเก ใช้มุงหลังคาเรือนได้

โตตโม่ง (โตตโมง) ๑. สะกุกเท้าหูกะเมน ใช้ ญวลโตตโม่ง (จวลโตตโมง) ล้ม หูกะเมน

๒. น้อยใจ (ไม่ค่อยใช่)

โตมร (โตมระ หรือ โตมอร์) โตมร หอก โตมรร (โตมระทัว หรือ โตมอร์ทัว) ผู้ถือหอก

โตลโมล (โตลโมล) เกี้ยว ไม่มีคู่ (ใช้แก่ของที่แขวน หรือ ห้อย)

โตลโมล (ตอละมอละ) กระถาง ห้วนๆ ไม่มีหางเสียง เช่น สักโตลโมล (ซ้อมเคยตอละมอละ) พุดห้วน ๆ ใช้ว่า โตลโมล (ตอซ้อมมอละ) ก็มี

โตเตย (ตอห์เตย) เจยเมย เจย ๆ ตามสบาย เช่น เชวีโตเตย (เทวตอห์เตย) ทำเจยเมย จิตโตเตย (เจ็ดตอห์เตย) ใจเจย ๆ

เตา (เตา) ๑. กระบุงสำหรับทวง มีขนาดครึ่งถัง เช่น องกร ๒ เตา (อองกรบี่รเตา) ข้าว ๒ เตา (เท่ากับ

๑ ดัง) ภาษะอื่นที่มีรูปร่างคล้ายกัน
ก็เรียก เคา ได้ เช่น เคาตบาลกีน
(เคาตบัลเก็น) สีสี่ขาว (ก้วยมือ)

๒. เคา ลูกเคา (คำจีน)

เคาขาว (เคาไคว้) ห้างขายสินค้าส่ง (คำจีน)

เคาส่วน (เคาชวน) เคาส่วน (คำจีน)

เคาหุ (เคาฮู) เคาหุ (คำจีน)

เคาหวย (เคาฮวย) เคาฮวย (คำจีน)

คัณ (คัณนอ) กู ภูณ

คัณกั (คัณน็อก) กู ภูณกั

คัณาง (คัณนาง) กู ภูณาง

คัณาบ (คัณนั) กู ภูณาบ

คัณาล (คัณนา) กู ภูณาล ๑. ๒.

คัณิจ (คัณเน็จ) ส่วนน้อย

คัณิะ (คัณเนห) กู ภูณิะ

คัณิง (คัณเน็ง) การทิ้ง เกร่ง เช่น
กานคัณิง (กัณคัณเน็ง) ถือเกร่ง

คัณุะ (คัณโนะ) การจนปัญญา จน
ความคิด

คัณูจ (คัณโนจ) เวลาที่ยังเล็ก ปฐมวัย
เช่น เกมงมกานคัณูจปณังเท (เกมง
เมียนคัณโนจปณังเท) เด็กยังเล็ก
ขนาดเท่านี้หรือ

คัณณง (คัณนง) กู ภูณณง ๒.

คัณอง (คัณโนง) การเกาะ เหนี่ยว สิ่ง
ที่ใช้เกาะ เช่น แมกเฉาตคัณองรบส
พานร (แมกเซอเจียคัณองรบสเบีย

นัวร) กิ่งไม้เป็นที่ใช้เกาะหรือเหนี่ยว
ของสิ่ง

คัณาง (คัณนง) เคาณัง มักใช้ กุรยา
คัณาง (กุรยาคัณนง)

คัณเณ (คัณนเณ) ความเฝ้าย

คัณเณน (คัณนเณน) การเฝ้าย การเร่ง
รัก เช่น ขณูอิตรวณังคัณเณนรบสเค
(ขณูมเอ็ดรวัณนังคัณนเณนรบสเค)
ฉันไม่เอาธุระกับการเฝ้ายของเขา

คัณบ (คัณนบ) กู ภูณบ ๑.

คัาง (คั) ๑. คัาง ขลวน (คั
คลวน) คัางตัว คัางาร (คัางเญย) ไห
งาน คัางจิตต (คัางเจ็ด) คัางใจ คัางค
(คัางโคะ) คัางโตะ เครื่องคัางให้คนชม
คัางแดง (คัางแดง) แดงคัาง คัางทัพ
(คัางเดือบ) คัางทัพ คัางธรม (คัางเทือร)
คัางธรรม เริ่มศวมคณตรก่อนผู้อื่น คัาง
เรว (คัางเทวอ) เริ่มทำ คัางภนาล
(คัางเพนฮัล) เริ่มการพนันโดยคัางเงิน
เคิมพัน คัางรบส (คัางรบส) คัาง
ของ คัางสมารตี (คัางขมาเรยะเคีย)
คัางสติ คัางหาง (คัางฮาง) คัางหาง

๒. คัาง

๓. วัคหรือที่อยู่ ที่สร้างบนโคก

คัางยู (คัางยู) รวมกระดาษาอาบนํ้ามัน
(คำจีน)

ค่างโอ (ค่างโอ) ค้างโ (ค่างเงิน)

ค่านาน (ค่านาน) กู ภูณาล ๒.

คะ, ตะ ๆ (ตะห์, ตะห์ ๆ) แค็ก ๆ เช่น
มาน่ปรกัจตะ ๆ (เมื่อนปรกัจตะห์ ๆ)
ไก่อักแค็ก ๆ บงระตะ ๆ (บ้องระห์
ตะห์ ๆ) ถิ่นแค็ก ๆ โดยปริยายหมาย
ว่า พล่าน เช่น เกราะตะจะตะเพิง
(เคอร์ตะห์โจะห์ตะห์เล้ง) เกินพล่านไป
พล่านมา

โคงก (โคงก) ทะโงงกที่ท้าวภัยไม่ตอง
อัน ใช้นับคอกคนโทษหนักในสมัย
โบราณ

โคนค (โคนค) คันตาลโคนค ทักโคนค
(ตักโคนค) น้ำตาลโคนค น้โคนค
(นมโคนค) ขนมหาล ผลิตสุล็กโคนค
(เพล็ดเชล็กโคนค) พักใบตาล รนค
เญ้มโคนค (รวนคเคิมโคนค) กงตัน
ตาล

คบก (คบก) เขก เช่น คบกกบาล
(คบกกบาล) เขกหัว

คบท (คบท) กู ภูบิต คบิต (เค็บค)
ก๊ว

คบาญ (คบาญ) ทอ สาน เช่น คบาญ
สัพค (คบาญซอมบ๊วด) ทอผ้า คบาญ
ลือ (คบาญเลอัย) สานกระบัง คบาญ
กนทะเล (คบาญก๊อนเคิล) สานเสื่อ

คबार (คबार) ปั้น แคะ กว้าน เช่น
คबारตฺรเจียก (คबारตฺรเจียก) แคะหู
คबारขะบุด (คबारขะบุดโอะส)
บีบหนองผี

คบาล (คบาล) ครก คบาลกั้น (คบาลเกิน)
สี่สำหรับสี่ข้าวด้วยมือ คบาลชาน หรือ
คบาลเกื้อง (คบาลเจิ่น หรือ คบาล
เกื้อง) ครกกระตื่อง คบาลบัก
(คบาลบัก) ครกตำ คบาลบักสุลา
(คบาลบักสุลา) ครกตำหมากหรือตะ
บัน คบาลบัก (คบาลบัก) สี่ฝัก

คบาลกั้น (คบาลเกิน) ตันไม้ชนิดหนึ่ง
ตันเล็ก ๆ มีลูกรูปร่างคล้ายสี่ข้าว

คบาลแฏก (คบาลแฏก) ตันตะบัน

คบิต (เค็บค) ๑. กู ภูบิต

๒. คำใช้ขยาย รัต (รัต) รัต
เป็น รัตคบิต (รัตเค็บค) เข้มงวด
กวัดขัน เข้มคเข้ม

คบุค (โค็บค) หนีบ คีบด้วยคับ เช่น
คบุคตฺร (โค็บคเค็บค) คีบปลาด้วย
ไม้คับ

คบุร, คบุล (โค็บร, โค็บล) ชุก มุก กัม

คบุง (โค็บง) ๑. หัว ไข่ว่า พระ
กรุณาขามจาส์ ชีวิตเล็ดบุง (เพรียะห์
กรุณาเจีย-มัจจะสัจจิตเลอโค็บง) พระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คบุงเขนย
(โค็บงเคนย) ข้างหัวข้างท้ายของหมอน

ตบุงโฆมจ (โฆมจโคมจ) ถายสถานกระ
บุงกระเชออย่างหนึ่ง ใช้สถานโฆมที่
ปล่อยให้ลอยไป ตบุงจัญเจียน
(โฆมจเจัญเจียน) หัวแหวน ตบุงฉิ่ง
(โฆมจเค็ง) หัวขวานโยน กุรสัง-
ตบุงการ (กุรชวงโฆมการ) กระทรวง
ทบวงการ ที่เป็นหัวหน้า ของกิจการ
ทั้งปวง (คำโบราณ) ขางตบุง (คาง
โฆมจ) ทิศใต้

๒. เพ็ชรพลอย เช่น อนุชีก
ตบุง (เนี้ยกจิกโฆมจ) กนชุกพลอย
ขางโฆนตบุง (เจียงโฆนโฆมจ) ข้าง
เจียรในพลอย

เคบียด (เคบียด) ๑. หนีบ กีบ เช่น
เคบียดเกลียก (เคบียดเกลียก) หนีบ
รักแร้

๒. เบียดเสียด เช่น เคบียดคณา
(เคบียดเคบีย) เบียดเสียดกัน

แคงบ (แคงบ) ตันตะแบง ไม่จำพวก
ต้นยาง

ตุมาด (ตุมาด) แว้ง มี ๒ ชนิด คือ
ตุมาดเกลิง (ตุมาดเพลิง) พระยาแว้ง
ว่าหัวแคงเหมือนไฟ กับ ตุมาดพะ
(ตุมาดพะ) แว้งสีเทา หัวเล็กกว่า

คุมิล (คุมิล) คำขยายคำ ฎวล (ควล)
ล้ม เป็น ฎวลคุมิล (ควลคุมิล) ล้ม
ทั้งยืน กับ ฎวล (คัจ) ขาค เป็น

ฎวลคุมิล (คัจคุมิล) ขาคตะบัน

โถมง (โถมง) แต้สำหรับตีวัว ตีควาย
และม้า

โถมล (โถมล) ๑. หกคะเมน ล้มแก้เก้
เช่น รลโถมล (รวลโถมล) ล้มแก้เก้
วายมวโยถมงฎวลโถมล (โวมว
โถมงควลโถมล) ตีที่เดียวล้มไม่เป็นท่า
๒. โทน เทียว ใช้เฉพาะอ้นทะ
เช่น โคพงโถมล (โกพงโถมล)

คุมะ (คุมะ) กำหนดให้ชายหน้า คุมะตะ
ญีล (คุมะตะแดงที่เคียล) กำหนด ทิ
เตียน

คฺร (คฺร) กรอ เช่น คฺรอโปะ (คฺรอ
อ้อมบอ) กรอท้าย

คฺระ (คฺระ) เพลงตระ คือ เพลงพิน-
พาทยอย่างหนึ่ง ใช้เล่นในการแสดง
โขนละคร (คำไทย) เขมรเรียก กระ
กลายเป็น คฺราก (คฺรัก) ไปก็มี

คฺรก (คฺรอก) ซ้องไล่ปลาหรือไล่ผัก โดย
ปริยายหมายถึงคนที่เรียนวิชา มีวิชา
หนังสือเป็นต้น ยังไม่ทันรู้ก็เลิกเรียน
เสียแล้ว จะทำมาหากินก็ได้แต่คอน
ซ้องไปเที่ยวหาปลาเท่านั้น ลักษณะ
อย่างนี้เรียกว่า คฺรก (คฺรอก)

คฺรก (คฺรอก) โรคเนื่องอกในท้อง ทำให้
ท้องโตขึ้น

ครกง (ครอ-กง) ๑. กระจกเงาจับรวบ
ซ้อนขึ้น หอบ เช่น ครกงบาชูเสมา
(ครอ-กงบาชูเสมา) หอบมัทธนา
ครกงกณฐาปัสรว (ครอ-กงกณฐาปัสรว
ไชรว) หอบพ่อนข้าว

๒. หอบ ใช้เป็นลักษณะนาม
สำหรับสิ่งของจำนวนมากพอหอบได้
หอบหนึ่ง ๆ เช่น โอส ๑ ครกง
(โอสสมวยครอ-กง) ฟัน ๑ หอบ
บาชูครกง ๑ ครกง (บาชูครอ-กง
มวยครอ-กง) มัดผักบุ้ง ๑ หอบ

ครกาล (ครอ-กาล) แรกมี เพิ่งเปลี่ยนใหม่
เพิ่งมีใหม่ แปลก เช่น จินครกาล
(จอมเนยครอ-กาล) อาหารแปลกใหม่
เพิ่งมี

ครกุล (ครอ-กุล) ตระกูล สกุล (เป็นคำ
ที่แบ่งผิดจากคำสันสกฤต โคตม-กุล
แทนที่จะแยกเป็น โคตม-กุล กลับ
แยกเป็น โค-ตม-กุล คำ กุล จึงกลายเป็น
เป็น ครกุล และ ตม-กุล ในภายหลัง)

ครกวน (ครอ-กวน) ที่เกลียวเชือก ใช้
ครกวนเข้ (ครอ-กวนเข้)

ครกวต (ครอ-กวต) จะกวต แดน

ครกวน (ครอ-กวน) ผักบุ้ง ครกวนกน
แทก (ครอ-กวนกอนแทก) ผักจิ้งจอก
กนแทก ก็ใช้ ต กนแทก

ครเกียด (ครอ-เกียด) ผักตบ ครเกียดโปง
(ครอ-เกียดโปง) ผักตบชวา

ครลาก (ครอ-เกียด) ตะโพก คำโบราณ
หมายโดยปริยายว่า ตีแต่พูด

ตรง (ตรง) ๑. สัตว์ชนิดหนึ่งคล้าย
กิ้งก่า แต่ตัวใหญ่กว่า เรียก บงกวย
ตรง (บงกวยตรง)

๒. กรองถ้วยเครื่องกรอง รong
เช่น ตรงทัก (ตรงดัก) กรองน้ำ
ตรงทักโดนด (ตรงดักโดนด) รong
น้ำตาล ตรงตุ้กริม (ตรงเตี้ยกริม)
ซ้อนปลากัด ตรงตุ้กริม (ตรงตุ้กริม)
กรองตุ้กริม คือ ฟังแล้วประพศิยัตถิ
ตาม

ตรง (ตรง) ๑. ตรง ชีตรง ตรงๆ
ตรงไปตรงมา เช่น ผลตรง (โพธิ์
ตรง) ทางตรง จิตตรง (เจ็ดตรง)
ใจชีตรง นิยายตรง (นิยายตรง)
พูดตรง ๆ

๒. เวลาเที่ยง ใช้ ไถตรง
(ไถตรง) เที่ยงวัน โลกฉานตรง
(โลกฉานตรง) พระฉนเพล (ภายใน
เวลาเที่ยง)

๓. ตรง จำเพาะ เช่น วาย
ตรงตรงน้องขุนง (ไวยตรงตรงน้อง
ขุนง) ที่ถูกตรงกระดูกสันหลัง

ตรจาล (ตรอเจียล) ถ้านูเป็นมันตรงข้าง
หน้า ใช้ กุบาลตรจาล (กุบาลตรอเจียล)
หัวล้านเป็นมัน

ตรจิล (ตรอเจิล) โล้นเกลี้ยงเหมือนลูก
ถอนหรือลูกกลั่น ใช้ กุบาลตรจิล
(กุบาลตรอเจิล) หัวโล้นเกลี้ยง ภูนิ
ตรอจิล (พุ่มตรอเจิล) ภูเขาหัวโล้น

ตรเจ็ด, ทรเจ็ด (ตรอเจ็ด, ตรวเจ็ด) เด็ก
เช่น ถงาสตรเจ็ด (ทงาสตรอเจ็ด)
หน้าผากเด็ก กุบาลตรเจ็ด (กุบาลตรอ
เจ็ด) หัวเด็ก

ตรโงล (ตรอโงล) เกลี้ยง โล้น (ใช้
เฉพาะแต่หัว) ใช้ กุบาลตรโงล
(กุบาลตรอโงล) หัวโล้น โกรตรโงล
(โกรตรอโงล) โคน (หัว) เกลี้ยง

ตรจ่อง (ตรอจ่อง) สกใส สุกใส เพริศ
พรัง เช่น ลอตรจ่อง (ลอธ-ตรอจ่อง)
งามสกใสเพริศพรัง ตรจะตรจ่อง หรือ
ตรจ่องตรจะ (ตรอจะห์ตรอ-จ่อง หรือ
ตรอจ่องตรอจะห์) งามสกใส สว่างไสว

ตรเจ็ด (ตรอเจ็ด) ไร เท่ง ใช้แก่ โงะ
(ดอห์) นม เป็น โงะตรเจ็ด หรือ
ทรเจ็ดฯ (ดอห์ตรอเจ็ด หรือ ตรอ
เจ็ด-เจ็ด)

ตรเจือก (ตรอเจือก) หู เช่น ภาสเพง,
โงะตรเจือก (ล้อล้อมเลงโดยตรอเจือก)
ไคยินเสียงด้วยหู เรียกสิ่งต่าง ๆ ที่มี

ลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้น ใช้สำหรับหัว
รอง กันและเปิดปิดได้ เช่น ตรเจือก
ทวาร (ตรอเจือกทวาร) บานประตู

ตรเจือกกณณูร (ตรอเจือกกอนโคร์) เท็ก
หนู ใช้ ผลิตตรเจือกกณณูร (เผ็ด
ตรอเจือกกอนโคร์)

ตรเจือกกำ (ตรอเจือกกำ) นกนางแอ่น
รังนกนางแอ่น เรียก ตามไทยว่า รังนก
(รังนก) เรียกกลายไปเป็น นางนก
(เนียงนวก) ก็มี

ตรเจือกภูรี (ตรอเจือกค้อมเรีย) ผักหูเสือ
มีชื่ออื่น ๆ เรียกต่างไปตามท้องถิ่น
คือ ขีรทรม้าง, ขีรทรมิง, ขีรตรเจือก
ขรุก, ขีรสลิกภราส (จิตรวเมียง จีร
ตรวเมียง จีรตรอเจือกจรุก จีรเชลิกภระส)

ตรเจือกเปรีส (ตรอเจือกเประส) หน่อ
กล้วยเล็ก ๆ ที่เพิ่งแตกใบตรงขึ้นไป
เรียก กุณเจกตรเจือกเปรีส (โกนเจก
ตรอเจือกเประส)

ตรเจือกพุนง (ตรอเจือกพุนง) ขนหม
เจาะหู เรียก นัตรเจือกพุนง

ตรจะ (ตรอจะห์) สว่างจ้า เช่น แสงถึ
ตรจะ (แคพลือตรอจะห์) พระจันทร์
สว่างจ้า ดู ตรจ่อง

ตรซาก (ตรอเจือก) เย็น ตรซากตรจ
(ตรอเจือกตรอจุม) โดยปริยายหมายความว่า
อยู่เย็นเป็นสุข

ครุโณ (ครุโณ) ร่วมกรรม เพราะมีกิ่งก้าน
แผ่กว้างซีกกัน ใช้เฉพาะแก่ร่มไม้ ใช้
มลับครุโณ (มัลลครุโณ) ร่วมไม้
ร่วมกรรม ครุณิงครุโณ (ครุณิงครุโณ)
(ร่วมไม้) แผ่ซีกกันจนร่วมกรรม

ครุณุก, ครุณุก (ครุณุก, ครุณุก) นก
ตะกุ่ม

ครุณุกครุณุก (ครุณุกครุณุก) เก็บหอม
รวมริบ

ครุณู (ครุณู) คั่นร่น ตะเกียกตะกาย
เช่น รกสัทางครุณู (รกสัทางครุณู)
คั่นร่นหากิน ครุณู หรือ ครุณู
ครุณู (ครุณูหรือครุณูครุณู) คั่น
ร่นกระเสือกกระสน

ครุณู (ครุณู) แปะ กาง คีล ชิงให้
ตึง เช่น ครุณูสัพท (ครุณูสัพท)
คีลผ้า ชิงผ้าให้ตึง ครุณูไถ
(ครุณูไถ) กางแขน ครุณูสลาบ
(ครุณูสลาบ) กางปีก

ครุณู (ครุณู) เว้งว้าง กว้างขวาง
เช่น ฝลุณูครุณู (ฝลุณูครุณู)
ทางใหญ่กว้าง ฝลุณูครุณู
(ฝลุณูครุณู) คั่นนาใหญ่กว้าง
เมิลเทาเมิลครุณู (เมิลเทาเมิลครุณู)
ดูไปเห็นเว้งว้าง

ครุณูครุณู (ครุณูครุณู) กระ
เสือกกระสน ตกต่ำยากลำบาก กระ

ค็อกกระแตก เช่น รกสัครุณู
(รกสัครุณู) หากินอย่าง
กระเสือกกระสน ครุณูครุณู
(ครุณูครุณู) ก๊ว

ครุณู (ครุณู) เกาคันแกง

ครุณู (ครุณู) กระห่าน เก้น เช่น
ขุพสัครุณู (ขุพสัครุณู) สูงเก้น
สูงกระห่าน

ครุณู (ครุณู) ลิบ เช่น ขุพสัครุณู
(ขุพสัครุณู) สูงลิบ เมิลเทาเมิล
ครุณู (เมิลเทาเมิลครุณู) คุไป
เห็นไกลลิบ

ครุณู, ฎุณู (ครุณู, ฎุณู) เสียด
ตี ถูอยู่เรื่อย ๆ เช่น โคครุณู
(โคครุณู) วัวเสียดตีกับ
หลัก ฎุณู

ครุณู (ครุณู) สูงลิบ ลอยลิบ ใช้
ขุพสัครุณู (ขุพสัครุณู) สูงลิบ
เมิลเทาเมิลครุณู (เมิลเทาเมิลครุณู)
ดูไปเห็นลอยลิบ

ครุณู (ครุณู) นกกาตัก

ครุณูวิจ, ครุณูวิจ (ครุณูวิจ, ครุณู
วิจ) นกต้อยตีวิด

ครุณู (ครุณู) ลั่ว ๆ ละลั่ว ลิบ ๆ
เช่น โคมโหะเพ็งขุพสัครุณู (โคม
โหะเพ็งขุพสัครุณู) โคมลอยขึ้น
ลั่ว ๆ ครุณูครุณู (ครุณูครุณู)
ดูไปเห็นลั่ว

ตรโฏก, โฏก (ตรอโฏก, โฏก) เกราะ
อย่างที่ถูกคว่ำ หรือที่ใช้ตีบอก
โมงยาม เช่น มนุสฺสยามวายตรโฏก
หรือ โคะตรโฏก (มนุสฺสเยียมวายตรอ
โฏก หรือ กัวยสฺสตรอโฏก) คนยามตี
เกราะหรือเคาะเกราะ

ตรโฏกกฎาร, โฏกกฎาร (ตรอโฏกกฎาร,
โฏกกฎาร) ไม้วันผ้าที่ทอแล้ว

ตรโฏกเข็งแจว, โฏกเข็งแจว (ตรอโฏก
เข็งแจว, โฏกเข็งแจว) หลักแจว

ตรโฏม (ตรอโฏม) ที่ลอยเป็นกลุ่มหรือ
เป็นกลุ่มก้อนอยู่ในอากาศ ใช้ ขุพฺส
ตรโฏม (ขุพฺสตรอโฏม) สูงเป็น
กลุ่มก้อน

ตรโฏะ (ตรอ-ตอะห์) เลาะค่ายที่ถักเป็น
ลูกไม้หรือแกัวยที่พันกันยุ่งออก ใช้
ตรโฏะสุตร หรือ ตรโฏะสุตรแฏลจ
พากิ (ตรอตอะห์โสค หรือ ตรอตอะห์
โสคแฏลจ้อมเขียก) เลาะค่ายหรือแก
ค่ายที่พันกัน

ตรณม (ตรอ-นอม) การงกเว้นการกระทำ
ที่พึงเว้น ใช้ กานตรณม (กัณตรอ-
นอม) ถือการงกเว้น ฎาจตรณม
(คัจจตรอ-นอม) งกเว้นเด็กขาด ตราส
ตรณม (ตรสตรอ-นอม) งกเว้นเด็ก
ขาดเพื่อบุชาครู

ตรณากัจจิต (ตรอนักเจ็ด) ความน้อยใจ
ความขุ่นข้องหมองใจ (คำไทย ตระ
หนัก)

ตรโนต (ตรอโนต) สิ่งสำหรับร้อย (มี
เถาว์ด้ายและเชือกเป็นต้น) สิ่งที่ร้อยได้
เช่น ตรโนตตรี (ตรอโนตตรี)
เชือกร้อยปลา ใช้เป็นลักษณะนามด้วย
หมายความว่า พวงหรือมัด เช่น ตรี ๑ ตร
โนต (ตรียมวยตรอโนต) ปลาพวง
หนึ่งหรือมัดหนึ่ง กาส ๑ ตรโนต
(กัยสฺมวยตรอโนต) อีแปะ ๑ พวง
(มีจำนวน ๖๐๐ กัยสฺสเท่ากับ ๑๐ เตียน)
หมายความว่า ชุคก็ได้ โดยเฉพาะ ชาบโทส
๑ ตรโนต (เจือบโทยสฺมวยตรอโนต)
ท้องโทษ ๑ ชุค คือถูกจองจำกรบชุค
ทั้งข้อกาและอื่น ๆ

ตรต ๆ (ตรอด ๆ) เหยาะเหยะ ตะบิก
ตะบอย ออก ๆ แอค ๆ เช่น รตตรต ๆ
(รืวดตรอด ๆ) วึ่งเหยาะ ๆ แหยะ ๆ

ตรฤก, ตาฤก (ตรอโถ็ก, ตาโถ็ก) ๑. กะ
ทือ

๒. ต้นหมากลิง เรียก ตรฤกณิ
(ตรอโถ็กพุม)

ตรเื่อง, ตาเื่อง (ตรอเทื่อง, ตาเทื่อง)

๑. ญาจำพวกบ้าน จำพวกปอกระเจา
ที่ใช้เปลือกพื้นทำเชือก

๒. ว่านชนิดหนึ่งคล้ายหัวบุก แต่เล็กกว่า มักขึ้นตามเชิงเขาหรือบนโคกใช้แกงกินได้ เรียก สมุลตรีเอียง (ซอมลตรอเอียง)

ครบ (ครีบ) มะเขือ มีชื่อต่าง ๆ คือ
 ครบขาว (ครีบขาว) มะเขือขึ้น
 ครบสรวาย (ครีบสรวาย) มะเขือเปราะ
 ครบพวงมาน (ครีบพวงมาน) มะเขือ
 ขาว ครบพุดฉิม (ครีบพุดฉิม) มะเขือ
 พวง ครบแวง (ครีบแวง)
 มะเขือยาว เป็นต้น

ครบทู (ครีบตู) ต้นไม้ใหญ่ชนิดหนึ่งเนื้อแข็ง สีเหลืองเหมือนต้นองโกส (โกฐฐูที่ใช้ทำยา) เรียก เห็บครบทู (เห็บครีบตู)

ครบก (ครีบอก) กลีบ ขอบ เรียง เช่น
 ครบก่อก (ครีบอกก่อก) กลีบดอก
 ไม้ ครบก่อก (ครีบอกก่อก) กลีบบัว
 ลายกลีบบัว บัวคว่ำบัวหงาย ครบก่อก
 แกล่น (ครีบอกแกล่น) ขอบตา
 ครบก่มุ (ครีบอกมู) เรียงผล
 ผลทุเรียนอกหนึ่ง คือเรียงหนึ่งมี ๒๐ ใบ

ครบก (ครีบอก) ที่บวมขึ้นเป็นผื่น ใช้
 เหมครบก หรือ เหมครบก ๆ (เหม
 ครีบอก หรือ เหมครีบอก) ตุ่มก
 (ครมนมอก) ก็ว่า

ครบก (ครีบอก) กับ ขอบ ใช้สำหรับ
 สัตว์บางชนิดมีหมากกับปลา เป็นต้น
 เช่น แฉกครบก (แฉกครีบอก) หมาก
 กับ ครีบครบก (ครีบครีบอก) ปลาขุ
ครบญ (ครีบญ) พันให้เขม็ง หรือให้
 เป็นเกลียว ใช้ ครบญแฉส (ครอ
 ญแฉส) โดยปริยายหมายถึงรวกเร็ว
 เช่น ทักครบญ (ตักครีบญ)
 น้ำไหลเชี่ยว รตครบญเชิง (รวตครอ
 ญเชิง) วังจีเต็มฝีเท้า

ครนป (ครอป) ข้าวหมาก มีทั้งที่ทำ
 ด้วยข้าวเหนียวดำ เรียก ครนปนิบ
 เมา (ครอปนิบเมา) กับที่
 ทำด้วยข้าวเหนียวขาว เรียก ครนป
 นิบส (ครอปนิบส)

ครนบก (ครอปบก) ต้นฝรั่ง

ครนบกฐ (ครอปบกฐ) ต้นตะแบกชนิด
 หนึ่ง ใบเล็กกว่าต้นตะแบกธรรมดา
 แต่ดอกคล้ายกัน ครนบกไพร (ครอ
 บกไพร) ต้นตะแบก

ครนบง (ครอปบง) ตะแบง ผูกไขว้ด้วย
 ไม้ชันชะเนาะ เช่น ครนบงนิม (ครอ
 บงนิม) ผูก (ไขว้) แอ ครนบงกุน
 (ครอปบงกุน) ผูกแพ

ครนบงไถ (ครอปบงไถ) บ้ายเครื่องหมาย
 ของค่านตรวจ เช่น ฉบับครนบงไถ
 (ฉบับครนบงไถ) หยุดครนบง
 เครื่องหมายค่านตรวจ

ตรโบม (ตรอโบม) กอดเข้า ใช้ องคุย
ตรโบมกบาลขงคง (อ็องกุยตรอโบม
กบาลจ้วงก้อง) นั่งกอด (หัว) เข้า

ตรบ่างบะ (ตรอบ้างบะ) กระโถกกระเคก
หกหน้าหกหลัง เช่น จุกฏาตรบ่างบะ
(จกฏาตรบ่างบะ) ปลายกระทานหก

ตรบะ (ตรอบะ) ปั้น สะบักอย่างสะบัก
มีตโกน ใช้ ตรบะกำปิตโกร (ตรอ
บะทัก้าเบ็ดโกร)

ตรโปก (ตรอโปก) กัน (คำโบราณ) เช่น
ฎากัตรโปกองคุย (ดักตรอโปกอ็องกุย)
วางกันนั่ง ตรโปกตรพิน (ตรอโปกตรอ
พิน) ก็ว่า แต่เป็นคำไม่สุภาพ ไม่น่าฟัง

ตรพ้าง (ตรอเปี้ยง) แอ้ง หนอง สระ

ตรมกั (ตรอมก) ตุ ตรปัก

ตรม่ง (ตรอม่ง) ๑. เกลี้ยง เช่น
กบาลตรม่ง (กบาลตรอม่ง) หัวเกลี้ยง
๒. จ้อง ลำพังตัวคนเดียว เช่น
องคุยตรม่ง (อ็องกุยตรอม่ง) นั่งจ้อง
นั่งลำพังคนเดียว

ตรมุล (ตรอไม้ล) บ้อม ทะล่อมบ้อม ใช้
รางตรมุล (เรียงตรอไม้ล) ว่างบ้อม
หรือทะล่อมบ้อม ตรมุล ๆ (ตรอไม้ล
ไม้ล) ก็ว่า เช่น ตุจตรมุล ๆ (ได้จ
ตรอไม้ลไม้ล) เล็กบ้อม ๆ เล็กทะล่อม
บ้อม

ตรเมียง (ตรอเมียง) แบน หรือสันหัก
ไม่สูงไม่ต่ำ ใช้ รางตรเมียง ทรงตร
เมียง (เรียงตรอเมียง ตร่วงตรอเมียง)
ว่างสันหัก ทรงสันหัก

ตรแมง (ตรอแมง) ปม ปุ่มป้า ใช้ พก
ตรแมง (ปวกตรอแมง) ปุ่ม ปม ตร
แมงตรโมง (ตรอแมงตรอโมง) ทะปุ่ม
ทะป้า

ตรโมง (ตรอโมง) ที่มีปุ่มปมเป็นก้อน
ตรโมงจิตต (ตรอโมงเจ็ด) ข้องใจ
ไม่ปลดออกไปร่ง

ตรโมจ (ตรอโมจ) ว่าเหว้อยู่แต่ผู้เดียว
ใช้ ตรโมจมนาก่เอง (ตรอโมจเมมียัก
แอง) ว่าเหว่แต่ผู้เดียว เนตรโมจ
(เนวีตรอโมจ) ยู่ว่าเหว่ผู้เดียว

ตรโมล (ตรอโมล) โศกเดียว แต่ลำพัง
กลม เช่น รางตรโมล (เรียงตรอโมล)
รูปเดียว ธิตรโมล (ทมตรอโมล)
ใหญ่กลม ลำต้น

ตรัย (ไตร) จำนวน ๓ (เขมรมักใช้คำ
ไตร ตุ ไตร) ตรัยตริงส (ไตรเตรัง)
สวรค์ชั้นดาวดึงส์

ตรอง (ตรอ-ยอง) นกชนิดหนึ่งจำพวก
นกยาง มีสีเทา ๆ คำ ๆ เสียงร้อง
กรางเล็กแหลม ฟังน่าเวทนาว่างใจ

ตรอย่ง (ตรอ-ย็อง) งามตกล้าง เช่น ผูกา
ณกรัตตรอย่ง (พุกาชุก-รักตรอย็อง)
คอกบัวบานงามตกล้าง

ครุฑ (ครุโง) หัวปลี ปลี เช่น เจก
หมลักครุฑ (เจกตมเล็กครุโง)
กล้วยออกปลี ครุฑเจก (ครุโงเจก)
ปลีกกล้วย

ครุฑเจก (ครุโงเจก) ปลีนอง (เรียก
อย่างเดียวกับปลีกกล้วย เพราะกล่าว่า
รูปร่างคล้ายกัน)

ครุ่ (ครือล) กระสวย

ครุบ, ครูป (ครูลือบ) กลับ พลิก
กลบ ครุบครูลิน (ครูลือบครูลีน)
กลิ้งไปมา โดยปริยายว่า กลับกลอก
ปลิ้นปล้อน กลบแกลง

ครุลา, ครุลา (ครูลัด) ต้นไม้ใหญ่ชนิด
หนึ่ง เม็ดในมีเนื้อกินมัน ๆ อย่างลูก
กระบก แต่มีเนื้อมากกว่า

ครูลิน, ครูฟิน (ครูลีน) ๑. ทะเล้น
ออกมา ปลิ้น

๒. กำไซ้เข้าคู่กับ ครุบ หรือ
ครูป ๆ ครุบ

ครูลู, ครูฟง (ครูลูจ) จ้ำม่า ทุ ใช้
ธาตุครูลู (เทริดครูลูจ) อ้วนจ้ำม่า

ครูล่าง, ครูฟาง (ครูลัจ) แท้ ๆ ปรากฏ
ชัดแจ้ง เช่น กุณปรุสครูล่าง (โกน
ไประสครูลัจ) ลูกผู้ชายแท้ ๆ

ครุส (ครุอส) ต้นไม้ชนิดหนึ่งขึ้นในที่
รกและ ยอดมีรสฝาด ใช้ทำยาแก้คัน
เป็นแผลพุพองก็ได้

ครุสติ (ครุอส) คือพระราชพิธีตรุษ
เรียกเต็ม ๆ ว่า พิธีบุญชานครุสติ
หรือ ครุฎิ (บ่อนเจ็ดครุอส หรือ
โครด) ต่อมาเรียก พิธีภณยกษ หรือ
พิธีสุครภณยกษ ทำในคืนแรม ๑๔
ค่ำ เดือน ๔ มีการนิมนต์พระมาศก
ภณยกษในวัง ยิงปืนใหญ่ทั้ง ๔ ทิศ
ทั้งมีการช้างไล่ผี ปีศาจด้วย ปัจจุบัน
นี้การช้างไล่ผียกเลิกไปแล้ว ส่วนเรื่อง
อื่น ๆ ยังคงมีอยู่ พิธีนี้กล่าวว่า ตั้ง
เดิมเรียก พิธีสมพจนรณินท อันคือ
พิธีตัดปี คำครุสติ ก็ว่ากลายมาจากคำ
ครุฎิ ที่แปลว่า การตัด

ครุสก์, คราสก์ (ครุซ็อก, คราส็อก) ๑. แถง
กวา ๆ คราสก์

๒. ปลาชนิดหนึ่งมีเกล็ดเรียก ครุ
ครุสก์ (เดรัยครุซ็อก)

ครุสง (ครุซอง) เดินกันเป็นกลุ่ม ๆ
หลังไหลกันมาไม่ขาดสาย ใช้ ครุสง
จะครุสงเพ็ง (ครุซองโจงที่ครุซอง
เล็ง) เดินไปเดินมาเป็นกลุ่ม ๆ เรียกว่า
ครุสง, เทาครุสง (เดรัยครุซอง, เดรัย
ครุซอง) เดินหรือไปกันเป็นกลุ่ม ๆ
ไม่ขาดสาย

ครุส่าบ (ครุซบ) ทำรัง เช่น เมมานัน
ครุส่าบสับก (เมเมอินครุซบซอมบก)
แม่ไก่ทำรัง

ครุสาธ (ครุสาช) ขยายออก แยกกิ่ง
ก้านสาขา เช่น เถ่แบกแบกครุสาช
(เชอแบกแบกครุสาช) ไม่แตกกิ่งก้าน
สาขา ครุสุครุสาช (ครุ-ชมครุสาช)
แผ่ออกเป็นพุ่ม ทรสมุทสาช

ครุสาล (ครุสาล) เครื่องประดับอย่างหนึ่ง
สำหรับสตรีในสมัยโบราณ เป็นตุ้มหู
ทำด้วยงาช้าง เขี้ยว ไม้ข้าง สำหรับ
ใส่หู รูปร่างเหมือนกะบัน เล็กใช้แล้ว
ในปัจจุบันนี้

ครุสกุ (ครุสกุ) ชุกหัวหรือคันหัวเข้าไป
อย่างแมลงชุกหัวเข้าไปในทรวงรัง

ครุสลุ (ครุสลุ) รุน เสือก ชุกหัวเข้า
พักอาศัย เช่น ครุสลุจุลญะกุนังคินร
จิปึง (ครุสลุจุลญะกุนังคินร
จิมเบ็ง) ชุกหัวเข้านอนในกองฟาง

ครุสลุ (ครุสลุ) ขาวผุดผ่อง หมจจ
ใช้ สครุสลุ (ชอ-ครุสลุ) ขาว
ผ่อง สัมผัสเกล็ดเกล็ดเพียงสาจครุสลุ
(ซ้อมเลี้ยแกลเกล็ดเพียงสาจครุสลุ)
สำลิตีเขาคิดขึ้นเนื้อขาวผ่อง

ครุสลุ (ครุสลุ) มน กลมขาวเป็นเงา
เช่น สครุสลุ (ชอ-ครุสลุ) ขาว
เป็นเงา มุขสครุสลุ (มุขชอครุสลุ)
หน้าขาวกลมมน

ครุเสือก (ครุเสือก) ๑. แอบ ๆ

๒. โขย เช่น ขยลบกัครุเสือก
(ขยลบกัครุเสือก) ลมพัดโขย

ครุเสะ (ครุเสะ) ๑. นกกระไน

๒. เครื่องมือ อย่างหนึ่ง จำพวก
ขวาน ทำด้วยเหล็ก มีตัวมีด้าม รูปร่าง
เหมือนหัวนกกกระไน สำหรับตัดหิน

ครุสศต (ครุสศต) ว่อน เช่น อดุสศต
ครุสศต (ออดุสศตครุสศต) ลอยว่อน
(ในอากาศ)

ครุสโสม (ครุสโสม) ที่มีลักษณะกลมอย่าง
ลอม (ไม่ค่อยใช้)

ครุสโสล (ครุสโสล) ที่บานกลมงามดี เช่น
ผกาณุกรีกครุสโสล (ผกาชุก-รึก-ครุส
โสล) ดอกบัวบานกลมงาม

ครุสลุ (ครุสลุ) ที่รวมกันกลมมนงาม
เช่น แมกครุสลุ (แมกครุ-ชม) กิ่งไม้
แผ่กลมมน มลุปครุสลุครุสาช (มลุป
ครุ-ชมครุสาช) ริมไม้แผ่เป็นบริเวณ
กลม

ครุเหบครุหบ (ครุเหบครุหบ) กระหัด
กระหอบ เช่น รตครุเหบครุหบ (รต
ครุเหบครุหบ) วังกระหัดกระหอบ

ครุพก (ครุ-หล็อก) ก้นไม้ใหญ่ชนิดหนึ่ง
พวกเดียวกับ ต้น ทุลาต

ครุพบ (ครุลือบ) ๑. ทุลาต

ครุพาจ (ครุพาจ) ๑. พักเขี้ยว

๒. โมเล่ เหล็กกลมสำหรับสาย
พานเครื่องกลึง

ครุพุง (ครุโหล้ง) ๑. สว่างเป็นทวง
กลม ใช้ ภาลิครุพุง (พุลือครุโหล้ง)
ครุพุงครุพาย (ครุโหล้งครุอลาย) เล็ก
ประเสริฐ สำคัญ

๒. ไม้เถาชนิดหนึ่ง ยอดกับดอก
ใช้เป็นผักจิ้มก็ได้ ผักแกงก็ได้ เรียก
วลิลครุพุง (เวीलครุโหล้ง)

ครุพวงแกง (ครุอลงแกง) ที่มี ๕ หน้า
หรือแยกเป็นสี่ เช่น ปราสาทครุพวง
แกง (ปราสาทครุอลงแกง) ปราสาท
จตุรมุขมีมุข ๔ ด้าน ผนังครุพวงแกง
(โพลิครุอลงแกง) ทาง ๔ แพร่ง

ครุโปก (ครุโโลก) ๑. กะโหลกที่ทำ
ด้วยกะลามะพร้าวใช้ตักน้ำ

๒. กะโหลกหัวคน

ครุพู่ (ครุโหล้ม) กลมตึก ใช้ มูลครุพู่
(มุลครุโหล้ม)

ครุอก, คาอก (ครุอ-ออก, คาออก) โรค
ที่มักเกิดที่ข้อเท้ามีขอบมีน้ำเหลือง

ครุอาด (ครุอ-อาด) รื่นเร้งอย่างสบายใจ
ไม่มีทุกข์โศก ครุเอกครุอาด (ครุเอก
ครุอ-อาด) รื่นเร้งเบิกบาน

ครุเอียน (ครุเอียน) ละเมอส่งเสียงโวย
วาย ใช้ มนุสครุเอียน (มนุสครุ
เอียน) คนละเมอ ฤๅครุเอียน (เดก
ครุเอียน) นอนละเมอ

ครุโณ (ครุโณ) ปลาเนื้ออ่อน เรียก
ครุครุโณ (เดรียครุโณ) โดยปริยาย
ใช้ แกสครุโณ (แกสครุโณ)
หมายความว่า สลัดสิ่งชักจูง

ครา (ครา) ๑. ครา เช่น โปะครา
(บอหครา) ทอกครา ประทับครา

๒. หมายถึง เหตุ ลาย
ลักษณะอักษร

๓. ฟ้อง ทารดา เช่น อดุแอด
ครา (อดุแอดครา) ลอยฟ้อง

คราก (ครัก) ชื่อเพลงพิณพาทย์ เพลง
กระ เช่นเดียวกับ กระ

คราก ๆ (ครัก ๆ) งก ๆ เช่น ฤๅคราก
สิคราก ๆ (เดอรรักสิครัก ๆ) เดิน
หากินงก ๆ

ครากัทธิ (ครักเคือ) รถแทรกเตอร์ (จาก
คำฝรั่งเศส Tracteur)

คราง (คราง) ตันกว้าง เป็น ตันไทร
ชนิดหนึ่ง ใบใหญ่ยาวแหลม เรียก
ไซคราง (เจรียคราง)

คราจ (คราจ) ตันตะแบง เป็นต้นไม้
จำพวกต้นยาง มี ๒ ชนิด คือ คราจส
(คราจซอ) มีดอกเล็ก ๆ สีเหลือง ทาง
ขาว ๆ แก่นขาวกล้ำ ๆ กับ คราจ
กุหลาบ (คราจกุหลาบ) มีดอกใหญ่
สีแดง แก่นก็เป็นสีแดงด้วย

ตราจ้ (ตรัจ) แท้เดิมเขียน เทรจ ออกเสียง เทรจ) ๑. เทร็คเทร่ เช่น ตราจ้เทา มก (ตรัจเตร้ไม้ก) เทร็คเทร่ไปมา ตราจ้รงค์คำ (ตรัจร้งเก็ด) เวียน ว้ายตาย. ก็คอยู่ในวิฏสงสาร

๒. ไม้ฉากคือไม้ไผ่ที่ขึ้นตามภูเขา คันเล็ก ๆ เนื้อบาง ไม่มีหนาม ใช้ปลูกกระท่อมโรงเรือน แต่ไม่ทนเท่าไม้ไผ่ชนิดอื่นที่เรียก **ถุสสิร์เล็ก** (ริสเซียรวเล็ก) ไม้ล้มลุก หรือ **ถุสสิร์รก** (ริสเซียไร่รัก) ไม้ยืนต้น

ตราจู้ (ตราจุ) ทาซัง ใช้ ชญจิงตราจู้ (จิวจิงตราจุ) ทาซัง

ตราญ (ตรัญ) ท่งหญ้าเล็ก ๆ ใช้ วาล ตราญ (เวียลตรัญ) ท่งหญ้า เนากณ ฉาลตราญ (เนวีก้อนตาลตรัญ) อยู่ กลางท่งหญ้า

ตราณ (ตราณ) การครอบครอง รักษา ที่พักพิง ที่ได้คุ้มครองรักษาไว้แล้ว ที่เป็นที่พักพิงให้มีความสุขสบาย ใช้ **สุขสานตตราณ** (สกลสานตราณ) สงบ สุข **สุรูกสานตตราณ** (ไชรูกสานตราณ) บ้านเมืองที่มีความสงบสุข

ตราณเดรีย (ตราณเดรีย) ที่พึ่งพา พักพิง เสมอควัยผึ่ง (มักใช้ในกาพย์กลอน)

ตราแต (ตราแต) จน จนกว่าจะ เช่น **เขว้การโอยตราแตเกิด** (เทวอการโอย

ตราแตเกิด) ทำงานจนกว่าจะเป็นผล จำเนาะจะตราแตอญตรพ่มกวิญ (จำเนว้นะที่โจงที่ตราแตอญตรอ์ลอบไม้กวิญ) คอยอยู่นี้เกิดจนกว่าข้าจะกลับมาอีก

ตราบ (ตรับ) เลียน เอาแบบอย่าง

ตราย (ตราย) คาย ถางป่าเพื่อทำหนทาง เช่น **ตรายไพร** (ตรายเพรีย) ถางป่า **ตรายผลูว** (ตรายโพลัว) ถางทาง

ตราว (ตราว) เผือก **ตราวไพร** (ตราวเพรีย) บอน

ตราส (ตรัส) ๑. ตรัสรู้ ใช้ พระมหา สดตฺตฺบานตราสชาพระพุทฺธ (เพรียที่เมียะหาสัดฺตฺบานตรัสเจียเพรียที่ปุด) พระมหาสัดตัวได้ตรัสรู้เป็นพระพุทฺธเจ้า **ตราสึง** (ตรัสเค็ด) ตรัสรู้

๒. ตรัส เช่น **ตราสสึงแญงพระธรรม** (ตรัสสึงแญงเพรียที่เทือ) ตรัสแสดงพระธรรม

ตราสตรณม (ตรัสตรอนอม) งคเว้นัก ขาคสังกวรงคเว้นเพือบูชากร

ตริล, ตรูล (เตริล, ไตริล) ปรีอ เบรียะ เช่น **คำต๊ะกะสาบาร้างนียายตริล** (เค็ดเจ๊ะที่เพียซาบาร้างนียายเตริล) เขา ฐาษาฝรั่งเศส พุดปรีอ

ตรี (เตรีย) ๑. ปลา

๒. เบี้ยหมากruk มีทั้งหมด ๑๖
ตัว เปรียบเหมือนพลทหารป้องกันขุน
ใช้เดินก่อนตัวอื่น ๆ กษัตริย์เรียกขุน
มเหสีคือเมืก เรียก นาง (เนียง)
เสนาบดีหรือแม่ทัพ เรียก โคกล ตัว
ที่เป็นม้า เรียก เสะ (แซะ) กับ
เรือ เรียก ทูก (ตุก)

๓. ทริ คือสาม ใช้แต่งคำอื่นๆ
ได้แก่ ตรีกุญ (เตรียโกด) ๓ ยอด เช่น
ปราสาทตรีกุญ (ปราสาทเตรียโกด)
ปราสาท ๓ ยอด ชื่อภูเขา ๓ ยอด เรียก
ภันตรีกุญ (พุนมเตรียโกด) ตรีกอน
(เตรียโกน) สามมม ตรีกุณ (เตรียกุน)
ตรีกุณคือสามส่วน หรือ สามภาค หรือ
ตรีกุณ คือสามเท่า ตรีกุณยาน (เตรีย
จักรเยียน) รถ ๓ ล้อ ตรีนตร
(เตรียเนด) สามตา ได้แก่ มัสจกข
(มัสสะจกข) ตาเนื้อ ปณญจกข
(ปณญจกข) ตาปัญญา ฆมมจกข
(ทัมมะจกข) ตาเห็นธรรม ตริมาส
หรือ ไตรมาส (เตรียเมียส หรือ ไตร
เมียส) สามเดือน ตรีสพท (เตรียสับ)
เครื่องหมายใส่บนตัวพญานะ ได้แก่
บ ส ห อ ตรีสูล หรือ ตรีสู
(เตรียโซ) ตรีสูล อารพระอัสวร
ที่มี ๓ หน้า ๓ ยอด ตรีสูลคางขวย
(เตรียโซเกียงควาย) เครื่องประทับ
ปราสาทอย่างหนึ่ง กู คางขวย

ตริมุบ (เตรียมุข) ๑. ผู้นำ ประธาน
ประมุข คนได้การไ้งาน คนที่เอาไว้
ออกหน้าออกตา

๒. กู ตรี ๒.

ตริวสัย (เตรียวิไซ) เข้มทิศ

ตรีก (เตรีก) ๑. จึงให้หันไปมา เช่น
จึงสายตะพายวักควาย ใช้ ทาญแซส
ตรีกวาเทา (เตียนุแซสเตรีกเวียเตรี)
จึงเชือกให้มันหันไป

๒. มีกำลัง เช่น เข้วี่แสฏบิตทิก
ตรีกพลฏบิตนาย (เทวนุแซสเตรีกคติก
เตรีกปวีสเตรีกคนาย) ทำนาด้วยน้ำ
มีกำลังด้วยข้าว

ตรีก ๆ (เตรีก ๆ) หย่อง ๆ เหย้า ๆ เช่น
รตตรีก ๆ (รวัดเตรีก ๆ) วึ่งเหย้า ๆ
ตรึง, เตรง (เตรึง, เตรง) ซอยเท่าดี ๆ
ส่วนหัวตั้งขึ้น เช่น รตตรึง (รวัดเตรึง)
วึ่งซอยเท่าดี ๆ

ตริบ (เตริบ) ๑. สนั่นคือ พงวัชพืช
ที่เกิดขึ้นในน้ำ มีทั้งผักตบ อ้อ คา
เหมือนป่าลอยน้ำ เช่น กนฏาลโพบึง
นุฆมานสุทตตริบภูะตาน (กอนดาล
บัวะห์เบ็งนุฆที่เย็นใช้ดแต่เตริบโคะห์
ตัน) กลางท้องบึงนั้น มีแต่พวงวัชพืช
ขึ้นแน่น

๒. ลูก ล้มกิน เช่น กนลงตริบ
เกสรผลา (กอนล้องเตริบแกฮอร์นุภา)
แมลงภูกูกเกสรดอกไม้

ตรีม (เดริม) ๑. เสมอ เทียง ทรง
ใช้ สมภูติตรีม (ซ็อมเตียเดริม) คำ
พูดชื่อทรง นิยายตรีม (นิเยียเดริม)
พูดทรง ๆ ตรีมตรง (เดริมตรง)
ชื่อทรง เช่น ประพัตตตรีมตรง (ประ
พัตตเดริมตรง) ประพัตตชื่อทรง
ตรีมตรง (เดริมตรง) ถูกต้องเรียบ
ร้อย ตรีมเชิง (เดริมเชิง) เสมอเรียบ
ไต่ระดับ เช่น อสตรีมเชิง (ออส
เดริมเชิง) หมกเกลี้ยง

๒. เพียงแค่ เพียง เช่น ตรีมณา
(เดริมณา) แคไหน ตรีมณังจะ (เดริม
นังจะ) แคไหนเถิด ตรีมณะ หรือ
ณะ (เดริมณะ หรือ นะ) แค
ตรีมโนะ หรือ โนะ (เดริมโนะ หรือ
นะ) แคไหน ตรีมแต่ (เดริมแต่)
เพียงแค

ตุรก (ตุรัก) ๑. งก ๆ เรื่อย ๆ
ค่อยเป็นค่อยไป ไม่หยุดยั้ง เช่น
รกลีตุรก ๆ (รกลีตุรัก ๆ) หากิน
งก ๆ

๒. เชื่อง ๆ ซอมซ่อ อย่างคน
มีความรู้ แสดงกิริยาทำทางเหมือนคน
ไม่มีความรู้

ตุรฎ (ตุรัก) ตัก สั้น

ตุรฎิ (ตุรัก) ๑. การตัด ทรง กู
ตุรสติ

๒. ชื่อเพลงอย่างหนึ่ง ซึ่งเล่นใน
งานทรง เวลาขึ้นปีใหม่ เรียก เพลง
ตุรฎิ (เพลงตุรัก) เพลงตุรฎิ (เพลงตุรัก)
เล่นทรง

ตุรณ (ตุรัน) จ้อง ๆ ไม่ปราศเบรียว
ด้วยเกรงขาม เช่น เญ็ตุรณ ๆ (เคอร์
ตุรัน) เกินจ้อง ๆ

ตุรย (ตุรีย) ๑. บักรายไว้เป็นเครื่อง
หมาย กรุย โดยปริยายหมายความว่า หมาย
ไว้ ใช้ ตุรยทุก (ตุรียทุก)

๒. ปรีอ เช่น รตตุรย (รวตตุรีย)
วิ่งปรีอ

ตุรว (ตุรว) ๑. ต้อง เช่น ตุรวเชว
(ตุรวเทว) ต้องทำ มินตุรวเชว
(มินตุรวเทว) ไม่ต้องทำ

๒. ถูก ถูกต้อง เช่น พากยตุรว
(เปี้ยกตุรว) คำพูดถูกต้อง นิยายตุรว
(นิเยียตุรว) พูดถูก

ตุรวการ (ตุรวการ) ต้องการ

ตุรวด (ตุรวด) ๑. ตรวจ เช่น ตุรวดพล
(ตุรวดพล) ตรวจพล ตุรวดบณชี
(ตุรวดบณชี) ตรวจบัญชี ตุรวดเมิล
(ตุรวดเมิล) ตรวจดู ตุรวดการ
(ตุรวดการ) ตรวจการตรวจงาน ตุรวด
ตุรวา (ตุรวดตุรวา) ตรวจตรา ดูแล
ตรวจอยู่เรื่อย

๒. วางซ้อนกัน เช่น ตุรวดจาน
(ตุรวดจาน) วางจานซ้อนกัน

ควรว (ควรว) ยอดอ่อน ใบอ่อน ควรว
ควรว (ควรวไควรว) กี่ว่า แต่มักใช้ใน
 กาพย์กลอน เช่น **ควรวควรวบณญจจิต**
 (ควรวไควรวบณญจจิต) ยอดควรว

ควรว, **ทรว** (ทรว) ๑. ร่วง กระไว้
 เล่า ๆ กรวยเป็นแนวไว้ก่อน เช่น
ควรวไฟ (ทรวไฟ) กรวยป่าเพื่อ
 ทำทาง

๒. กรัง หน เช่น **เม็ลไฟควรว**
 (เม็ลไฟควรว) กุสของกรัง
ควรว ๆ, **ทรว ๆ** (ทรว ๆ) พลง ๆ
 เล่า ๆ ลวก ๆ

ควรว (ควรว) อัจ (บางตำราเรียก โปง
 หรือ โปงบญโศต (โปงบญโศต)
 เรียก **ทรวบญโศต** (ทรวบญโศต) ก็มี

ควรว (ควรว) ฟาก ผัง เช่น **ควรวอาย**
ควรวนาย (ควรวอายควรวนาย) ฟากนี้
 ฟากโน้น

ควรวจก (ควรวจก) ตลิ่งที่พังเว้าเข้า

ควรวลย (ควรวลย) ที่ตรงตลิ่งออกเป็น
 หัวค้งยื่นออกไป

ควรวก (ควรวก) ต้นไม้ชนิดหนึ่งมักมีตาม
 ปากอ่าว หรือป่าเขา

ควรวบ (ควรวบ) เป็นแถวเป็นแนว เช่น
ณควรวบ (ควรวบ) ยืนเป็น
 แถวเป็นแนว **ควรวบควรว** (ควรวบควรว)
 เป็นแถวเป็นแนวแน่นขนัด เช่น ณ

ควรวบควรว (ควรวบควรว) ยืนเป็น
 แถวเป็นแนวแน่นขนัด

ควรวม (ควรวม) ๑. รอคอย **ควรวม**
 เช่น **ควรวมขลุวณจำ** (ควรวมขลุวณจำ)
 ควรวมท้าวคอย

๒. สาน ชัก เช่น **ควรวมขลุวณจำ**
 (ควรวมขลุวณจำ) ชักผ้า (ทำผ้าชักตะ)

ควรวล (ควรวล) ต้นไม้ป่าอย่างหนึ่ง ลูก
 กินได้ มี ๒ อย่าง คือ **ควรวลโงะ**
ควรว (ควรวลโงะ) (ควรวล) ต้นนม
 ควรว (ไทยเรียกนมวัว) ต้นเป็นเถาพัน
 ต้นไม้อื่น ลูกเป็นพวง อีกอย่าง
 หนึ่ง คือ **ควรวลสวา** (ควรวลสวา)
 ต้นนมชะนี (ไทยเรียกนมแมว) ขึ้นเป็น
 กอ ต้นเล็ก ๆ ลูกเป็นพวงเล็ก ๆ

ควรวก (ควรวก) ยินดีเบิกบานใจ แซ่มชื่น
 ใช้ **ควรวกควรว** (ควรวกควรว) คุ
 ควรวก **ควรวก** (ควรวก) มีความยินดี

ควรว (ควรว) ๑. คำขยาย **โจ** (โจ) ชัน
 เป็น **โจควรว** (โจควรว) ชันมาก
 เหมือนตั้งไว้

๒. คุ ควรว

ควรวควรว (ควรวควรว) ตัวมเตี้ยม
 กระตุมกระตุม โชชชโชชเพราะหาบ
 หรือ เบกของหนัก เช่น **ควรวควรว**
 (ควรวควรว) เดินโชชชโชช

ฤกพาเตระตฺระ (รักเบียเตระห์ไตร์ห์)
กิริยามารยาททั่วมัย

แตร (แตร) แตร ภาลัแตร (หลุมแตร)
เป่าแตร

แตรง (แตรง) ๑. คันเลา

๒. ปลักที่ควายลงไปนอนก็แปลง
เรียก แตรงกระบี่ (แตรงกรอเบีย)

แตรต ๆ (แตรต) เอียต ๆ (เสียงของเสียด
สั่น)

แตรตฺตรต (แตรตฺตรอด) เถลไถล เช่น
มนุสฺสแตรตฺตรต (มนุสฺสแตรกตฺตรอด)
คนเถลไถลไม่ทำางานอะไร

แตระ (แตระห์) ๑. คีต เช่น แตระ
แขสจาปี, แตระแขสตาเซ (แตระห์
แคะจาเบีย, แตระห์แคะตาเค) คีต
กระจับปี คีตจะเซ

๒. หมากเก็บ เลงแตระ (เลง
แตระห์) เล่นหมากเก็บ

ไทร, ตรี (ไทร) สาม จำนวนสาม
ไทรจัวร์ (ไทรเจียวอร์) ได้แก่ สบง
จัวร์ สัมภา เรียกว่าเพียง ไทร ก็ได้
หรือใช้เป็นลักษณนาม เช่น จัวร์ ๑
ไทร (เจียวอร์มวยไทร) ก็ได้ ไทรดา,
ไทรตายุค (ไทรดา, ไทรตายุค)
ไทรกายุค ยุคที่สอง ไทรตฺราน,
ไทรสฺระณะ (ไทรตฺราน ไทรสฺระณะ)
สฺระณะที่พึงทั้งสาม ไทรตฺริงส (ไทร-

เตรัง) สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ไทร
ทวาร (ไทรเทวียร์) ทวารทั้งสาม ได้แก่
กายทวาร วจิตวาร มโนทวาร ไทร
ปฏิก (ไทรเบียค็อก) ไทรปฏิกได้แก่
วินัยปฏิก สกฺตคณตปฏิก และอภิธัมม
ปฏิก ไทรเพท, ไทรเกท (ไทรเปต,
ไทรเพด) ไทรเวท ไทรวิชา (ไทร
เวด, ไทรวิคเจีย) ก็หมายอย่างเดียวกัน

ไทรภ (ไทรพพ) ภพทั้งสาม ได้แก่
กามภพ รูปภพ อรูปภพ ไทรภูมิ
ไทรโลก ก็หมายอย่างเดียวกัน ไทร
มาส (ไทรเมยฺยส) สามเดือน ไทร
ลกฺขณ, ไทรลกฺขณ (ไทรเล็๊ก)
ไทรลกฺขณ ได้แก่ อนิจฺจํ ทุกขํ อนัต
ตา ไทรสฺระณคณ (ไทรสฺระณนคณ)
การถึงซึ่งที่พึงทั้งสาม ไทรสิกฺขา
(ไทรเช็กขา) สิกฺขาสาม คือ คีต
สมาธิ ปัญญา

ไทรก (ไทรก) ๑. กองขุดดินที่ไต่เคื่อน
ขุดขึ้นมาตามทีลุ่ม ขนเลนไทรก
(จ้วนเลนไทรก) ไต่เคื่อนที่ขุดขุดดิน
พูนขึ้นเป็นกอง

๒. นกแขวกชนิดหนึ่ง ที่มีก้อย
อยู่แถวกองขุดดินที่ลุ่ม เรียก แขวง
ไทรก (แขวกไทรก) โดยปริยายใช้
พานไทรก, พานไทรกพานตฺร่าง หรือ
พานไทรกพานไพโร (เป็นนไทรก,เป็น

โตรก เปียนตรัง หรือเปียนโตรกเปียนเพรีย) หมายถึง พุคหรือทำนอกนอกทาง

โตรกโยล (โตรกโยล) ขุดดินที่ตัวน้ำนองหรือมุดคำทำรังติดกับกิ่งไม้หรือปลายกิ่งไผ่ บางถิ่นเรียก โตรกลับุกสุรโมจ (โตรกร้อมบักสุรโมจ) ก็มี

โตรกสาญ (โตรกซาญ) ว่านชนิดหนึ่ง เรียก ปุรทาลโตรกสาญ (ปุรเดยลโตรกซาญ)

โตรส (โตรส) ขึ้นเป็ลยว ใช้แก่ ควายทะโมนใช้แก่ ลิง หรือแมวตัวผู้ เรียก กุบริโตรส, สุวาโตรส และ นูมาโตรส (กรอเบยโตรส ขวาโตรส ซุมโตรส) โดยปริยายใช้แก่คนที่เกเร ไม่เชื่อฟังคำพ่อแม่

ตรู (ตรู) ๑. นกกระสาปีกดำคอขาว เรียก กุกตรู (กุกตรู) บางถิ่นเรียก กุกโครง (กุกโครง) ก็มี กุกสก (กุก-ซอ-กอก) ก็มี กุกกนตรู (กุกกอนตรู) ก็มี

๒. ตันกราม

ตุรา (ตุรา) ๑. ระยะเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ไกลพอกำลังสัตว์พาหนะจะไปไหว และได้พักค้ำน้ำลงปลัก ตั้งชื่อสถานที่เหล่านั้นว่า ตุรากัก ตุราตุบาล ฯลฯ

๒. แซ่ หมัก เช่น ตุราองกร (ตุราอองกร) แซ่ข้าว จูะตุราทัก (โจะตุราตัก) ลงแซ่น้ำ โดยปริยายใช้ ตุราแตรง (ตุราแตรง) หมายถึง แซ่เฉย และ เช่น เนาตุราแตรง (เนวตุราแตรง) แซ่อยู่นาน

ตุลึง (ตุลึง) โลง เช่น วาลตุลึง (เวยลตุลึง) ท่งโลง

ตุลก (ตุลก) ทลก (คำไทย)

ตุลจ (ตุลจ) สัมโ ใช้ กูรจตุลจ (กูรจตุลจ)

ตุลุม (ตุลุม) นกอีลุ้ม

เตลว (เตลว) โลง เช่นเดียวกับ ตูลึง วาลเตลว (เวยลเตลว) ท่งโลง สรพะเตลว (ซุรอละห์เตลว) โปรงโลง

แตล ทะเล้นออก ถลน เช่น แกนกแตล (แกนกแตล) ถาถลน เลี่ยนแตล (เลี่ยนแตล) ปลิ้นทะเล้นออกมา

แตลต (แตลต) ๑. โปนออก ใช้ เลี่ยนแตลต (เลี่ยนแตลต) ปลิ้นโปนออก (คำไม่ควรใช้)

๒. แจ้ จ้า ใช้ขยาย กุรหม (กุรฮอม) แง เป็น กุรหมแตลต (กุรฮอมแตลต) แงแจ้ (คำไม่ควรใช้)

โบลต, โบลต (โบลต, โบลต) โปน ถลน เช่น แกนกโบลต (แกนกโบลต) ทาโปน

ตุล (โตะลัม) ทะล่อมบ้อม ไซ้ มุลตุล
(มุลโตะลัม) กลมทะล่อมบ้อม

ตุวา (ตุวา) ๑. นกแซกเต้า มักใช้ใน
กาพย์กลอนว่า กรวิศตุวตุวา (กระ
วิษัตตุวา)

๒. ไส้กรอก เรียก สาจตุวา
(ซัจตุวา)

ตุวาง (ตุวาง) ทาขอ หรือไม้สอยที่มีตา
ขอสำหรับเกี่ยว หรือชักแขนงไผ่ เป็น
คัน

ตอ้ง (เตอ้ง) คำขยาย รัง (รัง) แข็ง
เป็น รังตอ้ง (รังเตอ้ง) คอยตึง แข็ง
แกร่ง

ตุญ (โตะญ) บ่น เช่น ตุญญแป (โตะญ
แป) บ่น ตุญญพิกร (โตะญปี-กรอ)
บ่นเรื่องจน ตุญญเตอร์ (โตะญเตอร์)
บ่นพรวดพราด

ตุอัว (ตุอัว) ตันแถม จอัวตุมาต
(จ้อมอัวตุมาต) ก็เรียก

ตุอัวร์ (ตุอัวร์) บึง ทิง เช่น เข้มมุข
ตุอัวร์ (เข่อมมุขตุอัวร์) ทำหน้าบึง ทำ
หน้าตึง

เตือก (เตือก) ๑. สะอึก

๒. ไม้เถาต้นเล็ก ๆ ขึ้นแถบปาก
น้ำ หรือในป่าแฉะ ๆ ที่เรียก ป่า
ระนาม เรียก วูลิเตือก (เว้อล
เตือก)

แก้ผิด

หน้า	บรรทัด	ข้อความ	แก้เป็น
๑	๑๗	(กอกโกญ)	„ (กอกโก๊ญ)
	๒๒	อุบล	„ อุบล
๔	๑๓ (ขวา)	กณฺฐบ (ก๊อนด็อบ)	„ กณฺฐบ (ก๊อนคอบ)
	๑๔	(กัญจ๊ะห์)	„ (กัญเจยะห์)
	๑๕	(กัญจ๊ะห์กัญเจีย)	„ (กัญเจยะห์กัญเจีย)
๗	๑๓ (ขวา)	(ก๊อนล๊วง)	„ (ก๊อนล้อง)
๘	๑๘	มเหสี	„ มเหสี
๙	๑๙	กะสิน	„ กสิน
๑๑	๑๔	๓. เกียง	„ ๓. เขียบ ร่น
๑๒	๑๗	กุงผาด	„ กุงผาด
๑๔	๔	ฟักเกิด (ขี)	„ ฟักเกิด (ขี)
	๑๙ (ขวา)	เกร (เกร)	„ เกรติ (เกรติ)
	๒๐ (ขวา)	เกรติ (เกรติ)	„ เกร (เกร)
๑๕	๔ (ขวา)	(โกคญอญเิด)	„ (โกคญัวญเิด)
๑๖	๘	เกาเหลา	„ เหลา ชื่อขนมอย่างหนึ่ง
๑๗	๑๒ (ขวา)	กัป่ง, กัป่ง	„ กัป่ง, กัป่ง (ก้อมบ้อง, ก้อมบง)
๒๑	๕ (ขวา)	สะปริง	„ สปริง
๒๕	๑ (ขวา)	กระเซ้ง	„ กระเซ้ง
๓๐	๖	กราก่อจ	„ กราก่อจ
๔๒	๗	ขนุนล้ามะลอ สาก	„ ขนุนล้ามะลอ
	๒๕ (ขวา)	ขพุร (ขปุร) ขพุรมาต (ขปุรเมียด) ขพุรมาต (ขปุรเมียด)	„ (ขปุรเมียด) แก้เป็น ขพุร (ขปุร)
๔๓	๑๓	วัง	„ วัง
๔๕	๒๗, ๒๘	ถุหงขวาง, ถุหงถาง	„ ถุหงขวาง, ถุหงถาง

หน้า	บรรทัด	ข้อความ	แก้เป็น
๔๘	๙	เขสี่ เขสี่กรก	,, เขสี่ย เขสี่ยกรก
๕๐	๒ (ขวา)	(บั้งกอ	,, (บ้องกอ
	๑๘ (ขวา)	กงเล็บบาบ	,, กงเล็บบาบ
๕๑	๑๖, ๑๗ (ขวา)	(เก็น) (เก็นเทียะ	,, (เกิ้น) (เกิ้นเทียะ
๕๓	๑๙	(เคียงควาย)	,, (เคียงควัยย)
๕๗	๑๓	(โก-รมนะส์)	,, (โก-รมนะส์)
	๒๒	(โกลเสกเก็คย)	,, (โกลซังเก็คย)
๕๘	๑๙	สำหรับความ ^๕	,, สำหรับความข้อ ๑.)
๕๙	๒	คัมหมิน (...เก้อมเฮ็น)	,, คัมหมิน (...เก้อมเฮ็น)
๖๓	๒๔	คราก ๆ (เกรียก ๆ)	,, คราก ๆ (เกรียก ๆ)
๖๕	๒๓ (ขวา)	(เกรทำเมียสะนะ หรือ เกรทำเมียะส์)	,, (เกรเท้อมเมียสะนะ หรือ เกรเท้อมเมียะส์)
	๒๕ (ขวา)	แครสำหรับนั่งเล่น	,, แครคานหา
๗๑	๒๓ (ขวา)	(โจิล ๆ)	,, (โจิล ๆ)
	๒๕ (ขวา)	งุง (งุง)	,, (งุง)
๗๒	๒๗	เงย	,, เงย
๗๓	๑๘	(เงี่ยม ๆ)	,, (เงี่ยม ๆ)
	๑๙	ง่า	,, ง่า
๗๔	๙	๒. จอบชนิดหนึ่ง	,, ๒. เสียมชนิดหนึ่ง
	๑๖	(จักโอะซ็อมเพอะส์)	,, (จักโอะซ็อมพะส์)
	๑๗ (ขวา)	ดอกเบย ^๕	,, ดอกเบย กู้เงิน
๗๕	๒๘	ไม้แคะขนมถ้วย	,, ไม้แคะขนมถ้วยฟู
๗๘	๑๐, ๑๑ (ขวา)	(จอบจ๊วก)	,, (จอบจ๊อก)
๗๙	๑๖	(จักซ็อมเรียม)	,, (จักซ็อมราม)
๘๓	๑๙	(หวัะส์เจ็ก)	,, (บวัะส์เจ็ก)

(๓)

หน้า	บรรทัด	ข้อความ	แก้ไข
๘๔	๑๒ (ซ้าย)	รุตจรัส	,, รุตจรัส
	๑๒ (ขวา)	(โกลาเม้น)	,, (โกลาเม้น)
๘๖	๒๗	กุก่แจง	,, กุก่แจง
๘๗	๑๕	(เงาจน)	,, (เงาจน)
๙๐	๑ (ขวา)	จัท, ชัท	,, จัท, ชัท
	๔	จัท	,, จัท
๙๓	๑	จรัส, จมฺรัส-เสียน	,, จรัส, จมฺรัส-เสียน
	๑๐, ๑๑	จรัสจรัส, จมฺจรัส	,, จรัสจรัส, จมฺจรัส
๙๕	๑๑ (ขวา)	(จัท)	,, (จัท)
๙๖	๒๑	(จัท)	,, (จัท)
๑๐๑	๖	จรัส	,, จรัส
๑๑๒	๗, ๘	จรัส	,, จรัส
๑๑๔	๒๔	จรัส	,, จรัส
๑๒๐	๒๗	จรัส (จัท)	,, จรัส (จัท)
๑๒๑	๑๕	จรัส	,, ๑. จรัส
	๒ (ขวา)	(ออกเสียงกันว่า กัม)	,, (ออกเสียงกันว่า....กัม)
	๙ (ขวา)	จรัส	,, จรัส
๑๒๒	๖	จรัส	,, จรัส
๑๓๑	๒	(จรัส)	,, (จรัส)
๑๓๕	๑๖, ๑๘	(จรัส)	,, (จรัส)
	๒๒ (ขวา)	จรัส	,, จรัส
	๒๔, ๒๖ (ขวา)	จรัส	,, จรัส
๑๓๖	๑๔ (ขวา)	(จรัส)	,, (จรัส)
	๑๙	จรัส	,, จรัส
๑๔๒	๒๗	(จรัส, จรัส)	,, (จรัส, จรัส)

หน้า	บรรทัด	ข้อความ	แก้เป็น
๑๔๔	๓	(คอลลง, คอล้าง)	„ (คอลลง, คอล้าง)
๑๔๘	๕	ขวตกัน	„ ขวตกัน
๑๕๑	๒๓, ๒๔ (ขวา)	(โดยเนวี)	„ (โดยโนวี)
๑๕๓	๑๗	พทราเชื่อม	„ พทราเชื่อม ตัณบ่า กัว่า
๑๕๔	๘	ตัณเ	„ ฏัณเ, ตัณเ
๑๕๖	๑	๑. แผ่น ฟีน	„ ๑. แผ่น ฟิน
๑๕๗	๒๕	ภูรวตตัว	„ ภูรวตตัว
๑๕๘	๒๕	(ด้อมเล้งรีด)	„ (ด้อมเล้งรีด)
๑๖๓	๑๗, ๑๘	พุดตก (บกพร่อง)	„ คำพุดตกบกพร่อง
๑๖๕	๖ (ขวา)	นินายตบเถิน	„ นินายตบเถินฎากั
		(นินเียยต้อนเทิน)	„ (นินเียยต้อนเทินดัก)
	๑๙ (ขวา)	(ต้อบกะมอล)	„ (ต้อบกะม้อล)
	๒๔ (ขวา)	แห่งจิต	„ แห่งจิต
๑๖๖	๒	เช่นเดียวกบ	„ เช่นเดียวกับ
๑๖๘	๖	หุบ (หุบ)	„ หุบ (หบ)
๑๖๙	๑ (ขวา)	(เจ้อันตาราง)	„ (เจ้อันตาราง)
๑๗๐	๙	ชาติ	„ ติณชาติ
๑๗๔	๒๕	(โต๊ก)	„ (โตก)
๑๗๕	๓	(โตกรัวโจ๊ก)	„ (โตกรัวโจก)
๑๗๖	๑๐	กู ภูณกั	„ หยค หยาด กู ภูณกั
	๑๒	กู ภูณบ่า	„ กู ภูณบ่า ๒.
	๒๑	(เกมม)	„ (เกมม)
	๗ (ขวา)	ขญู	„ ขญู
๑๗๘	๑๐	เพ็ชรพลอย	„ เพชรพลอย
	๑๑ (ขวา)	(ตมะห์เตะห์เตียล)	„ (ตมะห์เตะห์เตียล)

หน้า	บรรทัด	ข้อความ	แก้เป็น
๑๗๙	๒๖	ค กนุแทก	„ ค กนุแทก
๑๘๒	๔	วายุตรอ	„ ไวตรอ
๑๘๓	๒๒	ตรอบอก	„ ตรอบ็อก
	๒๖	(ตรมนม็อก)	„ (ตรม็อก)
๑๘๕	๙	ตรลป, ตรพป	„ ตรลป, ตรพป
	๑๕	เนอน้อยกว่า	„ เนอน้อยกว่า
	๔ (ขวา)	โตรด	„ โตรีด
๑๘๖	๒๓	ชนคหนึ่ง	„ ชนคหนึ่ง
๑๘๙	๑๘	ปญญาจกข	„ ปญญาจกข
	๒๒ (ขวา)	ตฺริบฏะตาน	„ ตฺริบฏะตาน
	๒๕	ชินแนน	„ ชินแนน
๑๙๑	๗ (ขวา)	(เตรียมจวิญเจียญ)	„ (เตรียมจวิญเจียญ)

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด จงเจริญการพิมพ์ ๒๕๓ สี่แยกตำราญราษฎร์ ถนนบำรุงเมือง
กรุงเทพ ฯ นายคุดสิต วิจารณ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๑๗ โทร. ๒๒๓๗๕๘, ๒๑๕๘๐๑